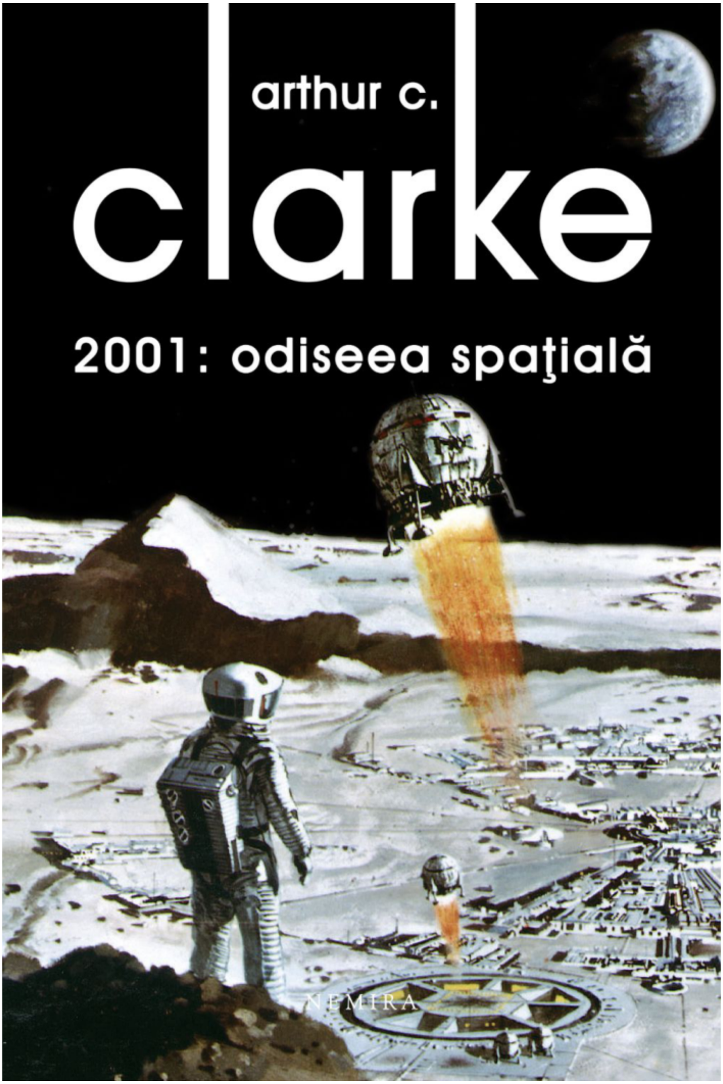

arthur c.
clarke
2001: odiseea spaţială
NEMIRA

NAUTILUS

science fiction

SIR ARTHUR CHARLES CLARKE (16 decembrie 1917 – 19 martie 2008), autor de science fiction, inventator şi futurolog britanic, rămas celebru pentru seria de romane SF Odiseea spaţială.

S-a născut în Minehead, Somerset, Anglia. După ce a absolvit gimnaziul şi Huish's Grammar School din Taunton, nu şi-a putut permite să urmeze universitatea şi s-a angajat ca auditor la secţia de pensii a Ministerului Educaţiei. În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, a servit în Royal Air Force ca instructor şi tehnician radar, fiind trecut în rezervă cu gradul de locotenent. După război a absolvit King's College London, secţia matematică şi fizică.

Clarke a fost preşedintele Societăţii Interplanetare Britanice între anii 1946 şi 1947, respectiv 1951–1953. Deşi nu a iniţiat conceptul de sateliţi geostaţionari (în ciuda legendei care susţine contrarul), a contribuit hotărâtor cu ideea că aceşti sateliţi pot fi relee ideale de telecomunicaţii. În onoarea activităţii sale, International Astronomical Union a recunoscut în mod oficial orbita geostaţionară de deasupra Ecuatorului ca Orbita Clarke.

Între 1937 şi 1945, câteva povestiri de Clarke au apărut în publicaţii minore, dar debutul său ca scriitor a avut loc în 1946, cu textul „Loophole" în revista Astounding Science Fiction. Din 1951 s-a dedicat exclusiv carierei de scriitor.

În 1956 a emigrat în Sri Lanka (pe atunci Ceylon), ca să-şi satisfacă pasiunea pentru scufundările subacvatice, şi a locuit acolo până s-a stins din viaţă, în 2008. În 1998 a primit distincţia de Comandor al Ordinului Imperiului Britanic, în anul 2000 regina ia conferit titlul de Sir, iar în 2005 a căpătat cel mai important titlu civil din Sri Lanka: Sri Lankabhimanya. A primit de asemenea Premiul UNESCO-Kalinga pentru popularizarea ştiinţei în 1961, a fost nominalizat la premiile Oscar în 1969 pentru scenariul filmului Odiseea spaţială 2001, scris împreună cu Stanley Kubrick, şi la Premiul Nobel pentru Pace, în 1994.

Premii şi distincţii SF: SFWA Grand Master, trei premii Hugo şi Nebula, câte un premiu Campbell Memorial, Locus, British SF, International Fantasy, Jupiter, Geffen, precum şi două premii Seiun.

Seria Odiseilor spaţiale combină temele science fiction cu meditaţia metafizică. Toate descriu zboruri spaţiale în sistemul solar şi întâlniri cu „monolitul negru“. Arthur C. Clarke a declarat iniţial, în introducerea la Odiseea spaţială 2001, că nu este posibilă nici un fel de urmare şi că nu are nici cea mai mică intenţie de a scrie vreuna, dar descoperirile ştiinţifice din sistemul solar lau făcut să se răzgândească.

ARTHUR C. CLARKE

2001: odiseea spațială

Ediţia II-a

Traducere din limba engleză
Adrian Şerban Dobrin

NEMIRA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
CLARKE, ARTHUR C.
2001: Odiseea spaţială / Arthur C. Clarke ; trad.: Adrian Şerban Dobrin. - Ed. a 2a. -
Bucureşti: Nemira Publishing House, 2013
ISBN print: 978-606-579-475-7
ISBN epub: 978-606-758-056-3
ISBN mobi: 978-606-758-057-0

I. Dobrin, Adrian Şerban (trad.)

821.111-31=135.1

Arthur C. Clarke
2001: A SPACE ODYSSEY

Coperta colecţiei: Dana MOROIU, Corneliu ALEXANDRESCU
Ilustraţia copertei: © Zuma/Northfoto
Redactor: Florin Leodor DĂNILĂ
Tehnoredactor: Corneliu ALEXANDRESCU
Tehnoredactor ebooks: Mihai Eftimescu

Cuprins

Prefață

În umbra fiecărui om în viaţă se află treizeci de fantome, aceasta este proporţia cu care cei trecuţi dincolo îi covârşesc pe cei vii. Din zorii timpului, aproape o sută de miliarde de indivizi au păşit pe planeta Pământ.

Iată un număr interesant, fiindcă, printro curioasă coincidenţă, există aproximativ o sută de miliarde de stele în universul nostru apropiat – Calea Lactee. Aşa că pentru fiecare om care a trăit vreodată luceşte o stea.

Dar fiecare dintre acestea este un soare, de cele mai multe ori mai scânteietor şi mai splendid decât steaua mică din apropierea noastră pe care o numim Soare. Iar multe – poate majoritatea – au planete care le dau ocol. Aşa că aproape sigur există destul loc în cer pentru a permite fiecărui membru al speciei umane, chiar de la primul ommaimuţă, să aibă propriul rai sau iad, mare cât o lume.

Câte dintre aceste posibile raiuri şi iaduri sunt locuite – şi de către ce fel de fiinţe – nu putem nici măcar să ghicim, cel mai apropiat fiind de un milion de ori mai departe decât Marte sau Venus, ele însele destinaţii îndepărtate ale unor viitoare generaţii. Dar barierele pe care ni le impun distanţele se năruie, şi întro zi ne vom întâlni egalii sau superiorii printre stele.

Oamenilor le este greu să înfrunte această realitate, unii chiar speră că nu se va întâmpla niciodată. Totuşi, din ce în ce mai mulţi se

întreabă: „De ce astfel de întâlniri nu au avut loc până acum, de vreme ce şi noi începem să ne aventurăm în spaţiu?“

Chiar aşa, de ce? Iată aici un posibil răspuns la această întrebare cât se poate de firească. Dar te rog să ţii minte că este doar o ficţiune.

Adevărul, aşa cum neam obişnuit, va fi cu mult mai straniu.

Lui Stanley

I

NOAPTE PREISTORICĂ

1

Drumul către pieire

Seceta dura de zece milioane de ani, iar epoca reptilelor înfricoşătoare se sfârşise de multă vreme. Aici, la Ecuator, pe continentul care într-o bună zi avea să fie cunoscut sub numele de Africa, lupta pentru existenţă atinsese o nouă culme a ferocităţii, fără ca învingătorii să se profileze cumva la orizont. În această lume stearpă şi uscată, numai cei mici, iuţi sau puternici puteau prospera, ori măcar nădăjdui să supravieţuiască.

Oamenii-maimuţă ai savanei nu posedau niciuna dintre aceste calităţi, şi nu prosperau. De fapt, străbătuseră chiar o mare parte din calea spre extincţie. Vreo cincizeci dintre ei ocupau un grup de peşteri deschise deasupra unei văi arse de soare, înjumătăţită de un fir leneş de apă, alimentat de zăpezile munţilor aflaţi la trei sute de kilometri spre nord. În vremurile aspre curentul seca, iar tribul trăia cu spectrul setei.

Niciodată nu o duseseră bine cu hrana, însă acum se stingeau de foame. Când prima rază a zorilor se strecură în grotă, Priveşte-Lună constată că taică-său murise în decursul nopţii. Nu ştia că Bătrânul îi era părinte, o atare relaţie depăşind complet limitele înţelegerii sale. Privind însă trupul scheletic simţi o vagă nelinişte, premergătoare sentimentului de tristeţe.

Cei doi copii scânceau după mâncare, dar tăcură imediat ce se zburli la ei. Una dintre mame îi întoarse un mârâit furios, apărându-şi odrasla pe care nu o putea hrăni corespunzător; lui îi lipsea energia fie şi numai s-o plesnească pentru îndrăzneală.

Se luminase îndeajuns ca să pornească. Apucă trupul stafidit şi îl târî după sine pe sub bolta joasă a peşterii. Odată ajuns afară, puse cadavrul pe umăr şi se ridică în picioare – unicul animal din această lume capabil de aşa ceva.

Printre ai săi, Priveşte-Lună trecea drept un uriaş. Măsura aproape un metru şi jumătate înălţime şi, în pofida slăbiciunii, cântărea peste cincizeci de kilograme. Trupul său musculos, acoperit cu păr, se găsea la jumătatea drumului dintre maimuţă şi om, dar capul era mai aproape de uman decât de animal. Fruntea era îngustă, arcadele proeminente, şi totuşi poseda în cromozomii săi, fără umbră de îndoială, promisiunea umanităţii. În ochii ce se roteau asupra naturii ostile a Pleistocenului sclipea deja o luminiţă situată dincolo de capacitatea antropoidului. În aceşti ochi întunecaţi, înfundaţi în orbite, se născuse conştiinţa de sine – primul pas spre o inteligenţă căreia îi trebuiau epoci până să se afirme şi care era posibil să dispară curând pentru vecie.

Nu se zăreau semne de primejdie, aşa că începu să coboare panta aproape verticală, prea puţin stânjenit de povară. De parcă apariţia sa o aştepta, restul tribului ieşi din adăposturile săpate mai jos în faleza stâncoasă, grăbindu-se spre apele mâloase ale pârâului pentru adăpatul de dimineaţă.

Priveşte-Lună cercetă partea opusă a văii în căutarea Celorlalţi, dar nu se zărea nici urmă de ei. Poate că nu-şi părăsiseră încă grotele, ori poate că scormoneau deja după mâncare, mai departe pe coasta dealului. Întrucât nu-i avea în raza vizuală, îi uită; era incapabil să-şi facă griji pentru două lucruri în acelaşi timp.

Întâi trebuia să se descotorosească de Bătrân, însă această acţiune necesita puţin efort mental. Muriseră mulţi în anotimpul acela, unul în propria lui peşteră. Nu avea altceva de făcut decât să pună trupul acolo unde îl lăsase şi pe cel al copilului la ultimul pătrar al lunii, iar hienele urmau să se ocupe de rest.

Acestea îl aşteptau deja în locul unde valea începea să se piardă în savană, ca şi cum ar fi ştiut că trebuie să apară. Lăsă cadavrul sub o tufă – osemintele vechi dispăruseră – şi se întoarse în grabă la trib. Nu se mai gândi vreodată la tatăl lui.

Cele două femele ale sale, adulţii din trib şi majoritatea tinerilor scotoceau printre copacii uscaţi din vale, căutând boabe, frunze, rădăcini zemoase şi mana cerească reprezentată de o rozătoare sau o şopârlă mică. Numai copiii şi cei mai neputincioşi dintre bătrâni erau lăsaţi la vatră. Dacă ziua se încheia cu un surplus, poate că şi ei aveau să fie hrăniţi. Dacă nu, hienele vor fi încă o dată norocoase.

Însă ziua se dovedi bună, deşi Priveşte-Lună nu putea face comparaţia, neposedând amintiri concrete despre trecut. Descoperise un stup de albine în ciotul mort al unui arbore şi astfel savurase cea mai grozavă delicatesă cunoscută de semenii săi. Încă-şi mai lingea degetele conducându-şi tovarăşii spre casă, în după-amiaza târzie. Desigur, colecţionase în schimb un număr respectabil de înţepături, dar nu le acorda atenţie. Era mai aproape de mulţumire ca niciodată căci, cu toate că nu se săturase, nu mai era totuşi ameţit de foame. Aceasta reprezenta culmea la care un om-maimuţă putea vreodată să nădăjduiască.

Satisfacţia i se spulberă când ajunseră la pârâu. Ceilalţi se aflau acolo. De fapt, erau prezenţi în fiecare zi, însă asta nu-i făcea mai puţin supărători.

Cele vreo treizeci de fiinţe nu se deosebeau cu nimic de membrii tribului său. Văzându-l sosind, începură să danseze, să-şi scuture braţele şi să ţipe de pe malul lor, iar grupul lui le răspunse în acelaşi mod.

Incidentul nu luă amploare. Chiar dacă se certau şi se înfruntau adeseori, disputele oamenilor-maimuţă se transformau rar în lupte serioase. Lipsiţi de gheare şi de colţi, bine protejaţi de păr, nu-şi puteau provoca mult rău unul altuia şi, în orice caz, dispuneau de prea puţină energie pentru astfel de extravaganţe. Mârâitul constituia un mod infinit mai eficace de a-şi susţine punctul de vedere.

Confruntarea dură aproximativ cinci minute, după care se stinse la

fel de brusc cum începuse. Băură cu toţii pe săturate din apa tulbure. Onoarea le fusese salvată; comunităţile îşi reconfirmaseră dreptul asupra propriilor teritorii. Odată încheiată această importantă chestiune, tribul îşi reluă deplasarea de-a lungul râului. Pajiştea cea mai acătării se afla cam la un kilometru de caverne şi erau constrânşi să o împartă cu o turmă de animale mari, asemănătoare antilopelor, care abia le tolerau prezenţa. Nu le puteau însă alunga, întrucât ele erau înzestrate cu coarne înfricoşătoare, arme naturale care îi lipseau omului-maimuţă.

Aşa că Priveşte-Lună şi însoţitorii săi mestecau boabe, frunze şi rădăcini, luptând cu foamea, în vreme ce în jur, concurând pentru aceleaşi alimente, se găsea o potenţială sursă de hrană cu mult mai bogată decât ar fi avut ei nevoie. Miile de tone de carne suculentă străbătând savana nu le depăşeau însă posibilităţile, ci imaginaţia. În mijlocul belşugului, se stingeau încet de foame.

Tribul se întoarse la adăposturi la lăsarea serii, fără aventuri. Femela rănită rămasă acasă gânguri de plăcere când Priveşte-Lună îi întinse ramura plină de fructe pe care o cărase cu el şi o atacă cu lăcomie. Nu era cine ştie ce, dar era suficient s-o ajute să reziste până ce rana pricinuită de leopard se va vindeca, permiţându-i să-şi caute singură de mâncare.

Deasupra văii răsărea o lună plină. Dinspre munţi sufla un vânt îngheţat. La noapte avea să fie foarte frig, însă, ca şi foamea, frigul nu constituia un motiv de reală îngrijorare. Făcea parte din modul lor de viaţă.

Priveşte-Lună abia de se trezi în clipa în care într-una dintre grotele de la poalele falezei izbucniră ţipete şi gemete. Nu-i fu necesar să audă răgetul leopardului ca să înţeleagă ce anume se petrece.

Acolo jos, bătrânul Păr Alb şi familia sa luptau şi mureau în întuneric, iar gândul că i-ar fi putut sprijini într-un mod sau altul nu-i trecu deloc prin minte. Logica implacabilă a luptei pentru existenţă excludea astfel de porniri şi nicio altă voce nu se ridică în noapte. Fiecare grotă rămase tăcută, să nu atragă dezastrul şi asupra ei.

Tumultul se stinse, iar Priveşte-Lună prinse cu urechea fâşâitul unui trup târât pe piatră. Doar câteva secunde, apoi leopardul înşfăcă

bine prada, continuându-şi silenţios drumul pe perniţele labelor, cărând fără efort victima strânsă în fălci.

Dinspre partea lui, pericolul dispăruse vreme de o zi sau două; poate însă alţi duşmani se aflau în preajmă dând târcoale, profitând de razele Micului Soare care strălucea doar noaptea. Când se trădau prin zgomot, unii dintre prădătorii mai mici puteau fi uneori alungaţi cu strigăte şi urlete. Priveşte-Lună se strecură afară şi se căţără pe un bolovan masiv de lângă intrarea peşterii, ghemuindu-se pe el ca să scruteze valea.

Dintre toate vieţuitoarele trecute şi prezente ale pământului, oamenii-maimuţă erau cei dintâi capabili să privească luna neclintiţi. Deşi nu-şi aducea aminte, atunci când fusese foarte tânăr, Priveşte-Lună încercase chiar să atingă fantomatica apariţie răsărită peste dealuri.

Nu izbutise niciodată, iar în prezent era destul de bătrân să înţeleagă şi de ce. Deoarece, fireşte, nu găsise încă un copac îndeajuns de înalt unde să se caţere.

Câteodată se uita în lungul văii, alteori la lună, şi întotdeauna asculta. De câteva ori aţipise, dar urechile îi rămăseseră ciulite, astfel încât cel mai uşor foşnet să-l trezească. La înaintata vârstă de douăzeci şi cinci de ani era încă zdravăn; dacă norocul continua să îi surâdă şi reuşea să evite accidentele, bolile, animalele de pradă, foametea, poate că avea să mai supravieţuiască zece ani.

Noaptea se scurse, rece şi limpede, fără alte ţipete. Luna urcă între constelaţii ecuatoriale pe care niciun om nu le va vedea vreodată. În peşteri, între somn şi aşteptare înfiorată, se năşteau primele coşmaruri ale generaţiilor viitoare.

Şi de două ori pe cerul negru trecu încet, ridicându-se la zenit şi coborând spre răsărit, un punct tulburător de lumină, mai strălucitor decât oricare stea.

2

Noua Stâncă

Târziu în acea noapte, Priveşte-Lună se trezi brusc. Extenuat de eforturile şi nenorocirile zilei, dormise mai adânc decât de obicei, dar fu imediat în picioare la auzul îndepărtatului zgomot din vale.

Se ridică în capul oaselor în întunericul fetid al peşterii, ascuţindu-şi simţurile în noapte, iar teama i se cuibări treptat în suflet. Niciodată în decursul vieţii – deja de două ori mai lungă decât media seminţiei sale – nu auzise un astfel de sunet. Felinele se apropiau în tăcere, trădate doar de un foşnet slab, ori de trosnetul vreunei ramuri. În vreme ce acesta era un scrâşnet continuu, prelung, tot mai puternic, ca şi când o fiară enormă s-ar fi mişcat în noapte fără a ţine seama de obstacole. Priveşte-Lună auzise odată zgomotul scos de un arbore dezrădăcinat; elefanţii şi dinoteriumii făceau aşa ceva destul de des, altminteri însă se mişcau la fel de silenţios ca pisicile.

Apoi se făcu auzit un sunet pe care Priveşte-Lună n-avea cum să-l identifice, căci se rostogolea întâia oară pe întinderile Terrei: impactul dintre piatră şi metal.

Înaintea Noii Stânci se pomeni în zori, pe când îşi conducea ca de obicei tribul către râu. Temerile nopţii aproape le uitase, deoarece nimic rău nu urmase zgomotului ciudat. Aşadar, nu avea cum să asocieze acest lucru straniu cu pericolul sau spaima. Mai mult, în

înfăţişarea lui nu se găsea nimic alarmant.

Se întrupa într-o lespede dreptunghiulară, de trei ori mai înaltă decât el, dar suficient de îngustă să fie cuprinsă cu braţele, dintr-un material perfect transparent. Într-adevăr, o zăreai cu dificultate, exceptând momentele când soarele se reflecta pe marginile ei. Cum Priveşte-Lună nu întâlnise niciodată gheaţă sau chiar apă limpede, nu exista niciun obiect cu care să compare apariţia. Atractivă era însă cu siguranţă întrucât, deşi înţelept de precaut în privinţa lucrurilor noi, nu pregetă să se apropie de ea. Şi cum nimic rău nu păru să i se întâmple, îndrăzni să întindă mâna, simţind o suprafaţă dură şi rece.

După câteva minute de judecată intensă, găsi o strălucită explicaţie. Era o rocă, fără îndoială, şi probabil crescuse în toiul nopţii. La urma urmei, cu multe plante se întâmpla la fel; albe şi cărnoase, păreau să ţâşnească pur şi simplu noaptea din pământ. Adevărat că ele erau mici şi sferice, în vreme ce aceasta era mare şi cu muchii ascuţite, însă filozofi mai târzii şi mai vestiţi decât Priveşte-Lună vor fi pregătiţi să accepte excepţii de la teoriile proprii.

Superba mostră de meditaţie abstractă îl conduse, după trei-patru minute, la o ipoteză pe care dori să o verifice neîntârziat. Plantele albe şi rotunde erau deosebit de gustoase (chiar dacă unele dintre ele produceau dureri violente); poate şi aceasta mare...?

Linsul şi încercările de a muşca îl deziluzionară repede. Lespedea nu conţinea nimic hrănitor, astfel încât, ca un om-maimuţă rezonabil, îşi reluă drumul către apă, iar zilnicele provocări lansate Celorlalţi îl făcură să dea repede uitării monolitul cristalin.

Căutarea hranei merse foarte prost, iar tribul se văzu nevoit să se îndepărteze la mai mulţi kilometri de grote ca să găsească puţină mâncare. Sub razele nemiloase ale soarelui de amiază una dintre femelele mai firave se prăbuşi, departe de orice adăpost. Însoţitorii ei se adunară roată, murmurând şi agitându-se cu milă, dar nu era nimic de făcut. Dacă ar fi fost mai puţin istoviţi, poate c-ar fi dus-o cu ei, dar aşa le lipsea forţa necesară pentru un asemenea act de bunătate. Trebuia să fie lăsată în urmă, să-şi revină sau nu cu propriile-i puteri. Seara, la întoarcere, trecură pe lângă locul cu pricina; nu se zărea nici fărâmă de os.

În lumina amurgului, privind neliniştiţi la dreapta şi la stânga, băură grăbiţi din apa pârâului şi începură să urce spre peşteri. Sunetul îi izbi în plin la vreo sută de metri de Noua Stâncă.

Deşi de-abia putea fi auzit, îi determină să se oprească nemişcaţi, cu fălcile atârnându-le moi. O vibraţie simplă, repetitivă şi înnebunitoare, izvora din cristal, hipnotizându-i pe toţi cei aflaţi sub influenţa ei. Pentru prima oară – şi ultima, în următoarele trei milioane de ani – răpăitul tobelor răsună în Africa.

Zgomotul crescu în intensitate, tot mai insistent. Oamenii-maimuţă începură să se mişte înainte, aidoma unor somnambuli, spre sursa teribilului sunet. Uneori executau paşi mici de dans, atunci când sângele răspundea ritmului pe care descendenţii lor îl vor crea peste ere întregi. Complet fermecaţi, se strânseră laolaltă în jurul monolitului, uitând greutăţile zilei, pericolele înserării şi foamea din pântece.

Bubuitul se amplifică simultan cu lăsarea întunericului şi, în vreme ce umbrele se lungeau, iar cerul se înnegrea, cristalul începu să strălucească.

Pentru început, îşi pierdu transparenţa, dobândind în schimb o luminescenţă palidă, lăptoasă. Fantome nedefinite, ademenitoare, pluteau pe faţa şi în adâncurile lui, topindu-se în bare de lumină şi de umbră, formând apoi modele întreţesute, uşor rotitoare.

Tot mai repede şi mai repede se învârtiră cercurile de culoare, iar răpăitul tobelor spori la fel. Pe deplin hipnotizaţi, oamenii-maimuţă reuşeau doar să se uite cu gurile căscate la uluitorul spectacol pirotehnic. Instinctele din străbuni pieriseră, experienţa vieţii dată uitării; în mod normal niciunul dintre ei n-ar fi trebuit să se afle atât de departe de adăpost, la un astfel de ceas înaintat al nopţii. Pe măsură ce creaturile nocturne îşi încetau activităţile obişnuite ca să urmărească ce se întâmplă, împrejurimile se umplură de forme neclintite şi de ochi nemişcaţi.

Roţile începură să se contopească, spiţele fuzionară în bare luminoase, care se micşorară, rotindu-se în continuare. Se desprinseră în două, iar liniile astfel rezultate începură să oscileze una prin cealaltă, modificându-şi treptat unghiul de intersecţie.

Uimitoare figuri geometrice se năşteau şi dispăreau în împletitură, iar oamenii-maimuţă priveau, vrăjiţi de strălucitorul cristal.

N-aveau cum să presimtă că minţile le erau testate, trupurile cântărite, reacţiile studiate în amănunţime, potenţialul evaluat. La început, întregul trib rămase pe jumătate ghemuit, apoi masculul cel mai apropiat de lespede se însufleţi brusc.

Nu se mişcă de pe loc, însă trupul îşi pierdu din rigiditate, animându-se ca o păpuşă mânuită de fire invizibile. Capul i se roti într-o parte şi în cealaltă, gura i se deschise şi închise, mâinile i se încleştară spasmodic. Se aplecă şi smulse un mănunchi de iarbă, străduindu-se să-l înnoade cu degete neîndemânatice.

Se purta ca un posedat, împotrivindu-se unui spirit sau demon care-i luase corpul sub control. Gâfâia, ochii îi exprimau o teroare fără nume, iar degetele i se forţau să execute mişcări mai complexe decât oricare altele făcute până atunci.

În ciuda eforturilor, nu izbuti decât să rupă tulpinile plăpânde. În timp ce bucăţile cădeau la pământ, influenţa străină îl părăsi, iar el îngheţă iarăşi la loc.

Un altul se însufleţi, parcurgând acelaşi ritual. De astă dată specimenul era mai tânăr, aşadar mai maleabil; reuşi acolo unde celălalt eşuase. Pe planeta Terra fusese legat primul nod rudimentar...

Alţii înfăptuiră lucruri şi mai ciudate şi lipsite de sens. Câţiva întinseră braţele şi încercară să-şi apropie vârfurile degetelor unele de altele, întâi cu ambii ochi deschişi, apoi cu numai unul. Unii fură forţaţi să privească figuri fixe în interiorul cristalului, cu liniile din ce în ce mai fine, până când se transformau într-o ceaţă cenuşie. Şi toţi auzeau sunete distincte pure, de înălţime variabilă, ce coborau pe nesimţite sub pragul de audibilitate.

Priveşte-Lună manifestă foarte puţină teamă când îi veni rândul. Principala senzaţie fu un resentiment vag, datorat muşchilor care i se contractau la primirea unei comenzi străine. Fără a cunoaşte scopul mişcării, se îndoi din mijloc şi culese de pe jos o piatră. Îndreptându-se, observă că imaginea din monolit se modificase.

Reţelele şi figurile rotitoare dispăruseră. În locul lor îşi făcuseră apariţia o serie de cercuri concentrice, înconjurând cu toatele un mic disc negru. Dând ascultare ordinelor şoptite creierului său, aruncă piatra cu un braţ ţeapăn. Rată ţinta cu câţiva paşi buni.

Încearcă din nou, veni comanda. Căută împrejur până găsi un al doilea proiectil. De data aceasta lovi lespedea cu un clinchet subţire şi melodios. Se afla încă departe de succes, dar precizia i se îmbunătăţise. La cea de a patra încercare rată discul cu numai câţiva centimetri. Un simţământ de indescriptibilă plăcere, aproape sexual în intensitate, îi inundă mintea. Apoi controlul străin slăbi şi nu mai recepţionă alt impuls decât să stea şi să privească.

Unul câte unul, membrii tribului fură luaţi pentru scurt timp în stăpânire. O parte dintre ei izbutiră să îndeplinească sarcinile încredinţate, dar cei mai mulţi nu. Toţi fură răsplătiţi corespunzător, cu spasme de plăcere sau de durere.

Luminozitatea lespezii se uniformizase, preschimbând-o într-un bloc fosforescent suprapus fundalului întunecat. Ca treziţi din somn, oamenii-maimuţă îşi scuturară capetele şi porniră spre cavernele din coasta văii. Nu se uitară înapoi şi nu fură uimiţi de razele stranii ce le călăuzeau paşti către adăposturi – şi spre un viitor imprevizibil până şi pentru stele.

3

Învățare

Priveşte-Lună şi ai săi nu păstrară nicio amintire despre cele văzute, după ce cristalul îşi încetă experimentele şi emisia hipnotică asupra minţilor lor. A doua zi, în drumul după de-ale gurii, trecură pe lângă el fără să-l remarce; acum făcea parte din peisajul cotidian. Nu-l puteau mânca, iar el nu-i putea mânca pe ei; prin urmare nu prezenta vreo importanţă anume.

Jos la râu, Ceilalţi îi întâmpinară cu obişnuitele ameninţări ineficace. Liderul, un individ cu o singură ureche, de vârsta şi de talia lui Priveşte-Lună, dar mai prost hrănit, efectuă chiar o scurtă incursiune spre teritoriul inamicului, agitându-şi braţele în încercarea de a da gata adversarul şi de a-şi face singur curaj.

Apa curentului nu era nicăieri mai adâncă de un sfert de metru şi totuşi, cu cât O-Ureche păşi mai departe, cu atât deveni mai şovăielnic şi nefericit. Curând se opri, după care, afişând o demnitate exagerată, reveni în mijlocul cetei sale.

Altminteri nicio modificare nu surveni în program. Adunară hrană ca să mai supravieţuiască încă o zi şi nimeni nu muri.

Noaptea, lespedea de cristal îi aşteptă din nou, învăluită în haloul palpitând de sunet şi culoare. Totuşi, spectacolul oferit de această

dată a fost uşor diferit.

Pe unii dintre oamenii-maimuţă îi ignoră cu desăvârşire, de parcă s-ar fi concentrat asupra subiecţilor mai promiţători.

Priveşte-Lună se număra printre aceştia din urmă. Iarăşi simţi tentaculele inchizitive strecurându-i-se pe căile nedesţelenite ale creierului, şi prin faţa ochilor începură să i se perinde viziuni. Poate că izvorau din interiorul monolitului, poate direct din mintea sa. Oricum, pentru el păreau perfect reale. În plus, firescul instinct de a pune pe fugă invadatorii îi fu adormit.

Privea tabloul unei familii paşnice, deosebindu-se printr-un singur amănunt de scenele cunoscute de el. Masculul, femela şi cei doi plozi apăruţi misterios înaintea lui erau sătui şi ghiftuiţi, cu blănile netede şi lucioase – un mod de viaţă pe care Priveşte-Lună nu şi-l imaginase vreodată. Inconştient, îşi pipăi coastele împungând prin piele; la *aceste* creaturi erau ascunse de straturi de grăsime. Din când în când tresăreau greoi, omorându-şi timpul lângă intrarea unei grote, aparent împăcaţi cu lumea. Ocazional, masculul scotea un monumental râgâit de satisfacţie.

Nu desfăşurau altă activitate, şi după vreo cinci minute scena se topi brusc. Cristalul rămase un simplu contur sclipitor în întuneric. Priveşte-Lună se scutură ca trezit din vis, înţelese deodată unde anume se găsea, şi îşi conduse tribul înapoi la peşteri.

Scena nu i se gravase în memoria conştientă, dar în acea noapte, zăbovind pe gânduri cocoţat pe bolovanul său, cu urechile atente la zgomotele lumii din jur, încercă primii fiori ai unei noi şi puternice emoţii. O senzaţie vagă şi difuză de invidie, de insatisfacţie faţă de propria condiţie. Nu-i ştia cauza, cu atât mai puţin tratamentul. Dar nemulţumirea se instalase în sufletul său: făcuse un pas mic spre umanitate.

Noapte de noapte, filmul celor patru oameni-maimuţă durdulii se repetă, până la a se transforma într-o sursă de fascinantă exasperare pentru Priveşte-Lună, amplificându-i neîncetat veşnica şi chinuitoarea-i foame. Singură, mărturia ochilor nu ar fi produs acest efect; era necesară o stimulare psihică suplimentară. În viaţa lui apăruseră acum spaţii de care nu avea să-şi mai aducă aminte, când

atomii creierului său erau aranjaţi în structuri noi. Dacă supravieţuia procesului, noile structuri urmau să fie eterne, genele transmiţându-le generaţiilor viitoare.

Era un proces profund şi de durată, însă monolitul dispunea de timp. Nici el, nici replicile identice răspândite pe o jumătate de glob nu se aşteptau să izbândească cu toate grupurile implicate în experiment. O sută de eşecuri nu contau atunci când un singur succes ar fi schimbat destinul unei lumi.

În perioada dintre două luni pline, tribul asistă la o naştere şi două morţi: una pricinuită de foame, iar cealaltă survenită în decursul ritualului nocturn, când un mascul se prăbuşise deodată în vreme ce se străduia să izbească între ele două pietre. La fel de rapid cristalul se întunecase, eliberându-i de sub vrajă. Numai cel căzut la pământ nu se clintise, iar în zori, bineînţeles, trupul dispăruse.

Noaptea următoare lespedea nu îi chemă; încă îşi analiza greşeala. În amurg, tribul trecuse pe lângă ea, neluând-o în seamă. Abia apoi fu iarăşi pregătită pentru experienţă. Cei patru oameni-maimuţă se aflau din nou acolo, îndeletnicindu-se de astă dată cu nişte lucruri extraordinare. Priveşte-Lună începu să tremure, îşi simţi capul plesnind şi vru să-şi ferească ochii. Controlul mental nemilos îl ţinea însă strâns sub stăpânire, obligându-l să asiste până la sfârşitul lecţiei, în pofida instinctelor ce se revoltau în el.

Numai că aceste instincte slujiseră maimuţa antropoidă pe vremea ploilor blânde şi a fertilităţii, când hrana se găsea pretutindeni, aşteptând să fie doar culeasă. Timpurile se schimbaseră, iar înţelepciunea moştenită din trecut devenea prostie. Oamenii-maimuţă trebuiau să se adapteze ori să piară, asemenea fiarelor gigantice care îi precedaseră şi ale căror oseminte zăceau astăzi înţepenite în calcarul dealurilor.

Aşa că Priveşte-Lună fixă monolitul de cristal fără să clipească, având mintea deschisă influenţelor sale încă neclare. Adesea simţea greaţă, întotdeauna foame, iar uneori mâinile i se încleştau în acel mod ciudat care-i va determina noul drum în viaţă.

La vederea şirului de mistreţi, grohăind şi pufăind, Priveşte-Lună împietri. Până în clipa aceea se ignoraseră reciproc, căci între ei nu exista conflict de interese. Ca marea majoritate a vieţuitoarelor care nu se înfruntau pentru aceeaşi sursă de hrană, cele două specii se ţineau departe una de cealaltă.

Şi totuşi, de această dată Priveşte-Lună se opri să-i privească, mişcându-se spasmodic înainte şi înapoi, tulburat de intenţii de neînţeles. Ca prin vis, începu să cerceteze solul, căutând ceva ce nu ar fi putut numi nici dacă ar fi fost înzestrat cu darul vorbirii. Avea să recunoască acel „ceva“ atunci când îl va vedea.

Obiectul era o piatră grea, ascuţită, de vreo cincisprezece centimetri lungime, care, deşi prea mare pentru palma lui, îl satisfăcu. Ridicând mâna se miră de greutatea ei sporită şi un formidabil fior de autoritate şi putere îi străbătu întreaga fiinţă. Păşi în direcţia celui mai apropiat mistreţ.

Animalul era tânăr şi prost, chiar pentru standardele nepretenţioase de inteligenţă ale speciei porceşti. Deşi îl urmărea cu coada ochiului, nu îl luă în serios decât mult prea târziu. De ce să fi suspectat însă paşnicele creaturi de intenţii duşmănoase? Continuase să râme până ce ciocanul de cremene al lui Priveşte-Lună îl pocnise în ţeastă. Restul turmei nu se alarmă, uciderea fiind înfăptuită rapid şi în tăcere.

Toţi membrii tribului se opriră să privească, îngrămădindu-se în jurul conducătorului şi al victimei, plini de uimire admirativă. Unul dintre ei ridică arma mânjită de sânge şi începu să străpungă porcul mort. I se alăturară alţii, cu tot soiul de beţe şi de pietre, transformând cadavrul într-o masă sângerândă şi informă.

Apoi se plictisiră. Unii se îndepărtară, alţii rămaseră dezorientaţi lângă trupul de nerecunoscut... cu viitorul unei lumi depinzând de decizia lor. Trecu surprinzător de mult timp înainte ca una dintre femelele care alăptau să înceapă să lingă piatra însângerată ţinută în labă.

Şi se scurse şi mai mult timp până ce Priveşte-Lună, în pofida a tot ceea ce-i fusese înfăţişat, să înţeleagă cu adevărat că nu avea să mai sufere de foame niciodată.

4

Leopardul

Uneltele pe care învăţaseră să le utilizeze erau rudimentare, fiind totuşi în măsură să schimbe faţa planetei şi să facă din oamenii-maimuţă stăpânii ei. Dacă cea mai primitivă o reprezenta cremenea ascuţită, ce multiplica doar puterea loviturii, bâta de os ocupa locul următor, căci ea alungea braţul, constituind în plus o pavăză împotriva colţilor şi muşcăturilor animalelor înfuriate. Astfel înarmaţi, hrana inepuizabilă ce cutreiera savana ajunse la îndemâna lor.

Mai aveau nevoie şi de alte ajutoare, deoarece dinţii şi unghiile lor nu reuşeau să sfâşâie animale mai mari decât un iepure. Din fericire, natura le dăruise unelte perfecte, care cereau doar să fie culese de pe jos. Întâi fu grosolanul, dar foarte eficacele cuţit sau ferăstrău, folosit pe întreaga durată a următoarelor trei milioane de ani. Consta pur şi simplu dintr-o jumătate de mandibulă de antilopă, cu dinţii încă fixaţi în alveole; nu avea să sufere vreo îmbunătăţire substanţială până la descoperirea metalelor. Apoi apăru un ac sau pumnal, din coarnele unei gazele, şi în sfârşit răzuitoarea identică în concepţie cu ferăstrăul, făurită din maxilarul complet al aproape oricărei mici vieţuitoare.

Toporul de piatră, ferăstrăul de os, pumnalul de corn, răzuitoarea de os – acestea erau minunatele invenţii de care omul-maimuţă avea

neapărată nevoie ca să rămână în viaţă. Curând le vor socoti simboluri ale forţei, cum şi sunt, dar multe luni se vor scurge până ca degetele lor stângace să capete obişnuinţa – ori dorinţa – folosirii lor.

Poate că, oferindu-li-se timp, ar fi ajuns prin propriile eforturi la strălucitul meşteşug de a confecţiona unelte din arme naturale. Însă sorţii le erau potrivnici şi, chiar ajutaţi, existau încă nenumărate ocazii pentru eşec în drumul întrezărit în faţa lor.

Oamenilor-maimuţă li se oferise prima şansă; a doua nu avea să mai existe. Viitorul le stătea, la propriu şi la figurat, în mâini.

Luna crescuse şi se subţiase de multe ori. Se născuseră copii şi uneori supravieţuiseră; bătrâni ştirbi şi neputincioşi de treizeci de ani închiseseră ochii pentru totdeauna. Leopardul îşi lua obolul nocturn. Ceilalţi îi sfidau zilnic de peste râu –, dar tribul prospera. În decursul unui singur an, Priveşte-Lună şi ai lui ajunseseră aproape de nerecunoscut, atât de mult se schimbaseră.

Asimilaseră corect lecţiile. În prezent erau capabili să mânuiască toate armele care le fuseseră înfăţişate. Amintirea zilelor de foamete se estompa treptat în mintea lor. Şi chiar dacă porcii mistreţi deveniseră precauţi, în câmpie vieţuiau mii şi mii de antilope, gazele şi zebre. Ele, alături de multe alte animale, căzură pradă vânătorului începător.

Acum, că nu mai amorţeau de nemâncare, dispuneau de un timp preţios pentru odihnă şi pentru cele dintâi timide încercări de a cugeta. Noul mod de viaţă fusese acceptat cu indiferenţă. Nimeni nu-l asocia monolitului ce se afla lângă poteca ducând spre râu. Dacă şi-ar fi pus la un moment dat întrebarea, probabil s-ar fi lăudat că au ajuns să-şi îmbunătăţească traiul prin strădaniile proprii. De fapt, uitaseră deja orice alt mod de viaţă.

Nici o utopie însă nu-i perfectă, iar a lor avea şi ea două pete întunecate. Prima o constituia neobositul leopard, a cărui pasiune pentru oamenii-maimuţă părea chiar să fi crescut de când aceştia se hrăneau mai bine. A doua, tribul de peste apă, întrucât Ceilalţi

reuşiseră ca prin miracol să supravieţuiască, refuzând cu înverşunare să piară.

Problema leopardului fu rezolvată parte datorită şansei, parte datorită unei grave şi cât pe ce fatale greşeli a lui Priveşte-Lună. Totuşi, în momentul respectiv ideea îi păruse atât de grozavă, încât dansase de bucurie şi nu ar trebui blamat pentru neglijarea consecinţelor acţiunii sale.

Tribul încă avea parte de zile proaste, doar că acestea nu-i mai ameninţau existenţa. Amurgul se dovedise a fi finalul unei asemenea zile, când nu reuşiseră să vâneze nimic; cavernele se iviră la orizont înaintea unor făpturi obosite şi dezamăgite. Iar acolo, imediat lângă peretele văii, descoperiră unul dintre rarele daruri ale naturii. O antilopă matură era întinsă pe cărare. Avea unul dintre picioarele din faţă rupt, fără să o împiedice ca, plină de energie, să ţină şacalii la distanţă cu ajutorul coarnelor. Fiarele îşi puteau însă permite să aştepte. Numai că neglijaseră concurenţa, şi se retraseră cu mârâituri furioase din faţa bipezilor.

Oamenii-maimuţă începură să se rotească la rându-le precauţi, în afara razei de acţiune a teribilelor coarne. Apoi atacară cu bolovani şi bâte.

Nu a fost un atac coordonat şi eficace, astfel că, în clipa în care animalul îşi dădea ultima suflare soarele apunea, iar şacalii îşi recâştigau curajul. Oscilând între teamă şi foame, Priveşte-Lună înţelese treptat că strădania părea să fi fost făcută în van. Întârzierea în acele locuri era prea primejdioasă.

După care, nu pentru prima şi nici pentru ultima oară, se dovedi a fi în felul său un geniu. Cu un imens efort de imaginaţie, îşi închipui animalul mort – *în siguranţa propriei grote.* Începu să-l târască spre baza versantului. Înţelegându-i intenţiile, ceilalţi se apucară să-l ajute.

Dacă ar fi ştiut cât de greu avea să fie, nu ar fi încercat niciodată. Numai forţa şi agilitatea moştenite de la strămoşii aborigeni îi permiseră lui Priveşte-Lună să urce antilopa pe panta înclinată. De câteva ori, plângând de frustrare, aproape că abandonă; numai o încăpăţânare la fel de adânc înrădăcinată ca foamea îl mână înainte.

Uneori restul tribului îl sprijinea cu adevărat, alteori îi stânjenea mişcările. Dar în cele din urmă treaba fu sfârşită, animalul masacrat tras peste buza peşterii chiar în momentul când soarele dispăru de pe cer, iar festinul începu sălbatic.

Ore mai târziu, îndopat până la refuz, Priveşte-Lună se deşteptă. Fără să ştie de ce, se aşeză în întuneric între trupurile tovarăşilor săi la fel de ghiftuiţi şi îşi ascuţi auzul la şoaptele nopţii.

Nu se auzea nimic altceva decât respiraţii greoaie; întreaga lume părea să doarmă. Stâncile de la gura grotei erau palide ca oasele în lumina strălucitoare a lunii, aflată sus pe boltă. Orice gând de primejdie părea extrem de nepotrivit.

Apoi, deodată, din depărtare veni zgomotul unei pietricele în cădere. Temător, însă curios, Priveşte-Lună ieşi, scrutând baza falezei.

Ceea ce văzu îl lăsă încremenit secunde lungi. La numai şase metri dedesubt, doi ochi galbeni, sclipitori, îl fixau umplându-l de atâta spaimă, încât de-abia reuşi să observe şi trupul mlădios din spatele lor. Niciodată leopardul nu urcase atât de sus. De astă dată ignorase adăposturile mai joase, deşi fusese conştient de prezenţa locuitorilor; urmărea în schimb dâra de sânge pe stânca scăldată de lumina lunii.

Câteva momente mai târziu, noaptea era sfâşiată de ţipetele de alarmă ale oamenilor-maimuţă. Felina slobozi un răget furios, înţelegând că pierduse elementul surpriză. Dar nu se opri din înaintare, deoarece ştia că nu are de ce să se teamă.

Atinse culmea, odihnindu-se un moment pe ieşindul îngust. Mirosul sângelui plutea pretutindeni în jur, stârnindu-i nările şi mintea cu o dorinţă copleşitoare. Fără să ezite, leopardul intră cu supleţe în cavernă.

Comise astfel cea dintâi greşeală. Venind de afară, de sub strălucirea lunii, chiar şi ochii lui magnific adaptaţi la întuneric fură orbiţi pentru o clipă. Bipezii îi zăriră silueta pe fundalul intrării mult mai clar decât îi vedea pe ei. Deşi îngroziţi, nu mai erau aceleaşi fiinţe total lipsite de ajutor.

Mârâind şi legănându-şi coada cu încredere arogantă, leopardul păşi în căutarea cărnii care îl scotea din minţi. Dacă ar fi dat lupta în aer liber, nu ar fi întâmpinat dificultăţi, însă acum, că se găseau prinşi în capcană, disperarea le conferi oamenilor-maimuţă curajul să întreprindă imposibilul. Şi pentru întâia oară, se aflau în posesia mijloacelor să-l înfăptuiască.

Animalul bănui că ceva nu e în regulă când asupra ţestei i se abătu o lovitură năucitoare. Lovi cu laba şi auzi un strigăt de agonie în vreme ce ghearele sfâşiau carne. După care simţi iarăşi o durere sfredelitoare când ceva îi pătrunse între coaste, o dată, de două ori, de trei ori. Se răsuci turbat să zdrobească umbrele ce săltau şi ţipau în jurul său.

Fu lovit puternic peste bot. Colţii i se încleştară pe o formă fantomatică – dar nu era decât os mort. Şi, în final, afront incredibil, coada-i era trasă mai să-i fie smulsă.

Se răsuci, izbindu-şi călăul mult prea îndrăzneţ de peretele de piatră. Orice-ar fi făcut, nu reuşea să scape însă de ploaia de lovituri date cu arme primitive, mânuite de braţe neformate, dar puternice. Furia i se transformă în nelinişte, iar aceasta în groază. Crudul vânător luase locul victimei, străduindu-se din răsputeri să se retragă.

Atunci făcu cea de-a doua mare greşeală, uitând în surpriza şi spaima care puseseră stăpânire pe el unde se află, sau poate că era mult prea buimac şi năucit de lovituri. În orice caz, sări brusc afară din peşteră. Un urlet sinistru tăie întunericul în vreme ce se rostogolea prin aer. După un timp nesfârşit răsună o bufnitură surdă, apoi numai vacarmul pietricelelor pornite la vale, pentru ca în final şi acesta să se stingă în noapte.

Multă vreme, intoxicat de victorie, Priveşte-Lună dansă şi strigă lângă intrarea grotei. Simţea cu îndreptăţire că lumea se schimbase, că el nu mai era aceeaşi fiinţă bicisnică în faţa forţelor înconjurătoare.

Apoi reveni în peşteră, unde, pentru prima oară în viaţa sa, dormi neîntors.

Dimineaţa găsiră hoitul leopardului la poalele colinei. Chiar aşa neînsufleţit, trecu ceva timp până ce primul dintre ei îndrăzni să se apropie de monstrul doborât. În urma lui se înghesuiră toţi, înarmaţi cu răzuitoare şi cuţite de os.

Munca se dovedi dificilă şi în ziua aceea nu vânară.

5

Întâlnire în zori

Conducând tribul către râu în lumina difuză a răsăritului, Priveşte-Lună se opri într-un punct familiar. Avea sentimentul că din peisaj lipseşte un element, dar nu reuşi să-şi amintească anume ce. Nu pierdu timp frământându-se, deoarece în minte i se conturaseră planuri cu mult mai importante de înfăptuit.

Aidoma fulgerelor şi tunetelor, norilor şi eclipselor, marele bloc de cristal dispăruse la fel de misterios precum îşi făcuse apariţia. Pierdut într-un trecut inexistent, nu-i va mai tulbura gândurile.

El nu va şti niciodată cum anume îl transformase; şi niciunul dintre tovarăşii lui nu se întrebă de ce zăbovise un moment acolo, în drumul matinal spre râu.

De pe malul opus, în securitatea oferită de inviolabilitatea propriului teritoriu, Ceilalţi îl văzură sosind însoţit de o duzină de masculi ca pe o frescă mişcătoare proiectată pe cerul dimineţii. Începură pe dată să-şi lanseze obişnuita provocare, dar de această dată nu primiră răspuns.

Cu pas ferm, premeditat – dar mai ales tăcut –, Priveşte-Lună coborî cu ai săi colina care domina cursul de apă. Şi în timp ce ei se

apropiau, Ceilalţi se liniştiră brusc. Furia rituală se topi, înlocuită fiind de o teamă tot mai evidentă. Erau vag conştienţi că ceva se întâmplase, că această întâlnire era altfel decât toate cele dinainte.

Cuţitele şi bâtele de os cărate de grupul lui Priveşte-Lună nu îi alarmară, pentru simplul motiv că nu le înţelegeau utilitatea. Vedeau doar că din mişcările rivalilor răzbătea acum hotărârea şi ameninţarea.

Ceata se opri la marginea apei. Pentru o clipă, Celorlalţi le reveni curajul. În frunte cu O-Ureche, îşi reluară fără tragere de inimă cântecul de bătălie. Doar câteva secunde, până când o viziune de coşmar îi încremeni.

Priveşte-Lună ridicase braţele deasupra capului, dezvăluind povara mascată până atunci de trupurile însoţitorilor. Ţinea în mâini o prăjină zdravănă, în vârful căreia stătea înfipt capul însângerat al leopardului. Gura fiarei era deschisă într-un rictus strâmb, menţinut cu ajutorul unui băţ, iar colţii sclipeau înfricoşător în lumina primelor raze ale soarelui.

Marea majoritate a Celorlalţi era prea terorizată să se mişte, dar unii încercară totuşi o tentativă şovăielnică de retragere. Atât aştepta Priveşte-Lună. Înălţând trofeul ciopârţit deasupra capului, începu să traverseze curentul. După o scurtă ezitare, tovarăşii săi se bulucină în urmă-i.

Când atinse malul opus, O-Ureche şedea încă pe loc. Poate că era prea curajos să fugă, sau poate prea prost. Cel mai probabil însă e că nu-şi putea crede ochilor că i se aduce o asemenea insultă. Laş ori erou, sfârşitul fu acelaşi. Rânjetul îngheţat al morţii se abătu năprasnic asupra craniului său incapabil să priceapă ce se întâmplă.

Urlând înnebuniţi, Ceilalţi se năpustiră în tufişuri; mai devreme sau mai târziu aveau însă să se întoarcă, uitându-şi fosta căpetenie.

Câteva secunde, Priveşte-Lună zăbovi nehotărât deasupra noii sale victime, încercând să priceapă straniul şi uimitorul fapt că, deşi răpus, leopardul putea încă să ucidă. Devenise stăpânul lumii şi nu era foarte sigur ce trebuia să facă în continuare.

Dar avea el să se gândească la ceva.

6

Evoluție

O nouă vieţuitoare apăruse pe faţa planetei, răspândindu-se lent din inima Africii. Era într-atât de puţin numeroasă, că o numărătoare grăbită ar fi omis-o, în aglomeraţia milioanelor de creaturi terestre şi acvatice. Încă nu existau semne care să indice dacă va prospera sau va pieri; în această lume unde animale mai puternice dispăruseră, soarta ei se afla într-un echilibru precar.

În suta de mii de ani care a urmat coborârii cristalelor în Africa, oamenii-maimuţă nu au inventat nimic. Dar au început să se transforme, şi-au descoperit iscusinţe pe care niciun alt animal nu le poseda. Bâtele le-au mărit raza de acţiune şi puterea; nu mai erau neputincioşi înaintea carnivorelor, intrând de fapt în competiţie cu ele. Pe cele mici reuşeau chiar să le alunge de lângă prăzi, cât despre cele mari, le puteau cel puţin descuraja şi câteodată pune şi pe ele pe fugă.

Dinţii masivi li s-au micşorat, nemaifiind importanţi. Au început să le ia locul pietre ascuţite, cu care răscoleau pământul după rădăcini, tăiau carnea şi pielea, fapt cu urmări de nemăsurat. Nu vor mai trăi cu spectrul foamei atunci când îşi vor pierde sau toci dinţii, iar cele mai rudimentare unelte le vor prelungi considerabil speranţa de viaţă. Colţii reducându-li-se, forma chipului a început să se modifice, nasul a devenit mai delicat, maxilarul mai mic, gura

reuşind astfel să scoată sunete mai subtile. Vorbirea se găsea încă la un milion de ani distanţă, însă se făcuseră primii paşi hotărâţi în direcţia ei.

Apoi întreaga lume a început să se schimbe. În patru mari valuri despărţite de câte două sute de mii de ani, erele glaciare s-au abătut peste glob, lăsându-şi adânc gravate urmele. Deasupra tropicelor, gheţarii i-au doborât pe cei ce-şi părăsiseră prea timpuriu casa ancestrală. La fel au păţit toate făpturile incapabile de adaptare.

Gheaţa a dispărut laolaltă cu o bună parte din viaţa primitivă a planetei – între care şi oamenii-maimuţă. Numai că ei, spre deosebire de alte vietăţi, au lăsat în urmă descendenţi. Nu au pierit pur şi simplu, ci s-au transformat; făuritorii de unelte fuseseră remodelaţi de propriile creaţii.

Folosindu-se de ghioage şi cuţite, mâinile lor au căpătat abilităţi nemaiîntâlnite, permiţându-le în continuare să execute lucruri şi mai bune, care la rându-le le-au dezvoltat creierul şi corpul. Era un proces cumulativ, aflat într-o acceleraţie crescândă, la capătul căruia se găsea Omul.

Primii oameni adevăraţi nu au avut unelte cu mult diferite de cele ale înaintaşilor, însă le puteau folosi cu sporită dibăcie.

Şi undeva în umbra secolelor au născocit cea mai de preţ unealtă, invizibilă şi intangibilă: au învăţat să vorbească, obţinând cea dintâi mare victorie asupra timpului. De acum înainte, experienţa şi cunoştinţele unei generaţii se vor transmite următoarelor, fiecare din ele profitând tot mai mult de descoperirile precedentelor.

Spre deosebire de animale, care percepeau doar prezentul, omul a dobândit conştiinţa trecutului şi a început să tindă către viitor.

A învăţat să stăpânească forţele naturii; odată cu îmblânzirea focului a pus bazele tehnologiilor, lăsându-şi foştii adversari cu mult în spate. Piatra a cedat locul bronzului, iar acesta fierului. Agricultura a luat locul vânătorii. Triburile s-au unit în comunităţi rurale, satele au dat naştere oraşelor. Vorbele au devenit eterne mulţumită unor semne lăsate pe stâncă, lut sau papirus. A descoperit filozofia şi religia. Întreg cerul l-a populat cu zei, fără să greşească întru totul.

În vreme ce corpul i-a devenit tot mai lipsit de apărare, mijloacele ofensive au ajuns de-a dreptul înfricoşătoare. Cu piatra, bronzul, fierul şi oţelul a epuizat gama modalităţilor de a izbi, a tăia şi a străpunge. Foarte repede a aflat cum îşi poate doborî victimele de la distanţă. Lancea, arcul, puşca şi în final racheta i-au furnizat arme de o putere aproape infinită.

Deşi adesea le-a utilizat împotriva propriei persoane, fără ele omul nu ar fi cucerit planeta niciodată. În aceste arme şi-a pus inima şi sufletul, şi vreme de veacuri ele l-au slujit cu credinţă.

Numai că în prezent, atât timp cât ele aveau să mai dăinuie, orele sale păreau să fie numărate.

II

TMA-1

7

Zbor special

Indiferent de câte ori părăseşti Pământul, încerci mereu aceleaşi emoţii, constată doctorul Heywood Floyd. Fusese pe Marte o singură dată, pe Lună călcase de trei ori, iar pe diferitele staţii spaţiale în atâtea rânduri încât le pierduse şirul. Şi totuşi, pe măsură ce se apropia clipa lansării, simţea o tensiune crescândă, un sentiment de încântare şi teamă – şi de nervozitate, da – care-l plasa pe aceeaşi treaptă cu orice pământean pe cale să primească botezul spaţiului.

Reactorul care-l adusese aici de la Washington, în urma întrevederii nocturne cu preşedintele, plana deasupra uneia dintre întinderile cele mai familiare şi mai tulburătoare de pe glob. Căci sub el se întindeau primele două generaţii de dispozitive ale erei spaţiale, împrăştiate pe treizeci de kilometri din coasta Floridei. Spre sud, conturate de lumini roşii de avertisment, se ridicau giganticele rampe de lansare ale istoricelor Saturn şi Neptun, care altă dată îi purtaseră pe oameni în pionierat spre alte corpuri cereşti. La orizont, coloană de argint în bătaia reflectoarelor, se găsea ultimul Saturn V, de douăzeci de ani monument naţional şi loc de pelerinaj. Nu departe, înălţându-se pe fundal aidoma unui munte artificial, se zărea Hangarul de Asamblare, încă cea mai masivă structură solitară de pe Terra.

Dar aceste lucruri aparţineau trecutului, iar el zbura acum spre viitor. Dedesubt, doctorul observă complexul de clădiri, apoi pista de aterizare şi o cicatrice pe trupul peninsulei – şinele multiple ale unui lansator uriaş. La capătul lui strălucea un spaţioplan Orion III, înconjurat de maşini şi automacarale, pregătit pentru saltul către stele. Într-un scurt moment de distorsiune a perspectivei, provocat de desele schimbări în altitudine şi viteză, Floyd avu impresia că priveşte o molie de platină prinsă într-un fascicul de lanternă.

Abia pe urmă siluetele lucrătorilor îi oferiră repere pentru a aprecia mărimea reală a aparatului; anvergura aripilor în V trebuia să măsoare peste şaizeci de metri.

Şi acest enorm vehicul, medita cu o umbră de incredulitate, dar şi de mândrie, mă aşteaptă pe *mine*. Din câte ştia, pentru prima oară o întreagă operaţiune se derula pentru a transporta pe Lună o singură persoană.

Deşi era ora două noaptea, un grup de reporteri şi de cameramani îl acostară în drumul către spaţioplanul scăldat de lumină. Pe unii dintre ei îi cunoştea din vedere deoarece, în calitate de preşedinte al Consiliului Naţional de Astronautică, conferinţele de presă făceau parte integrantă din modul său de viaţă. Dar aici nu era nici locul şi nici timpul pentru discuţii. Nu avea nimic de zis, însă ţinea să nu-i ofenseze pe domnii de la mediile de informare.

– Dr. Floyd? Sunt Jim Foster de la Associated News. Vă rog, ce ne puteţi spune despre acest zbor?

– Regret, dar nu vă pot zice nimic.

– Dar v-aţi *întâlnit* cu preşedintele în seara aceasta?! întrebă o voce bine cunoscută.

– Ah!... Bună, Mike. Tare mi-e teamă că te-ai dat jos din pat degeaba. În mod categoric, nicio declaraţie.

– Cel puţin ne puteţi confirma sau infirma ştirea că pe Lună ar fi izbucnit o epidemie? îl interpelă un reporter TV, reuşind să ţină pasul cu el şi să-l încadreze corespunzător pe camera miniaturală.

– Îmi pare rău, clătină Floyd din cap.

– Dar carantina? sări un altul. Cât va fi menţinută?

– V-am spus că nu dau declaraţii.

– Dr. Floyd, întrerupse o femeie scundă, cu un aer foarte hotărât. Ce justificare se dă pentru totala lipsă de informaţii de pe Lună? Are vreo legătură cu situaţia politică?

– *Ce* situaţie politică? replică Floyd cu gâtul uscat, stârnind răzleţe hohote de râs.

Cineva îi ură călătorie plăcută, iar el îşi croi drum în sanctuarul staţiei de abordare.

Dacă-şi amintea corect, nu era vorba de o „situaţie", cât de o criză permanentă. Încă din anii ‘70 lumea se confruntase cu două probleme, manifestând tendinţa paradoxală de a se anula reciproc.

Controlul natalităţii era ieftin şi sigur, permis de către toate religiile importante, dar sosise prea târziu: populaţia planetei depăşea şase miliarde, din care o treime numai în Imperiul Chinez. În anumite state totalitare se adoptaseră chiar legi ce limitau la doi numărul copiilor unei familii, însă aplicarea lor se dovedise a fi cu totul altă poveste. Drept urmare, hrana se împuţinase; şi în Statele Unite existau zile când lipsea carnea, iar în cincisprezece ani se prevedea o foamete planetară, în pofida eforturilor eroice ale acvaculturii şi ale sintetizării proteinelor artificiale.

Cu toată necesitatea colaborării internaţionale mai urgentă ca niciodată, numărul frontierelor se păstrase neschimbat. Într-un milion de ani specia umană pierduse prea puţin din instinctul agresivităţii. De-a lungul unor linii vizibile numai pentru politicieni, cele treizeci şi opt de puteri nucleare se spionau una pe alta cu nelinişte belicoasă. Împreună posedau suficiente megatone să pulverizeze întreaga scoarţă terestră. Deşi, ca prin miracol, nu izbucnise niciun conflict atomic, actuala stare de lucruri nu se putea prelungi la infinit.

Iar acum, din motive necunoscute, chinezii ofereau celor mai

neînsemnate ţări nenucleare echipamente complete cu câte cincizeci de focoase, alături de sistemul de transport. Preţul cobora sub două sute de milioane de dolari şi condiţii convenabile se negociau cu uşurinţă.

Poate că nu aveau alte intenţii decât să-şi reechilibreze economia împietrită, preschimbând arme depăşite în valută, sugeraseră unii observatori. Dar poate că descoperiseră mijloace de luptă într-atât de avansate încât astfel de jucării nu mai erau necesare; se vorbea despre radiohipnoză prin intermediul sateliţilor, despre şantaj cu arme biologice al căror antidot l-ar fi deţinut doar ei.

Încântătoarele idei constituiau aproape sigur propagandă sau pure fantezii, însă nu era indicat să se desconsidere niciuna dintre ele. Ori de câte ori părăsea Pământul, Floyd se întreba dacă avea sau nu să-l mai găsească la întoarcere.

La bord îl întâmpină o stewardesă elegantă.

– Bună dimineaţa, domnule doctor Floyd. Mă numesc Simmons şi îmi face o deosebită plăcere să vă urez bun venit la bord din partea căpitanului Tynes şi a copilotului, prim-ofiţerul Ballard.

– Mulţumesc, îi zise Floyd, căutând în minte răspunsul la întrebarea de ce întotdeauna stewardesele trebuiau să se exprime asemenea roboţilor-ghizi.

– Decolăm în cinci minute, reluă ea, gesticulând înaintea celor douăzeci de locuri neocupate. Vă puteţi aşeza oriunde doriţi, dar căpitanul Tynes vă recomandă fotoliul din faţă, pe partea stângă, dacă vreţi să urmăriţi operaţiunile de andocare.

– Aşa am să fac, rosti el îndreptându-se spre locul indicat.

Stewardesa se mai foi puţin în jurul lui, după care se întoarse în cabina ei de la capătul culoarului.

Bărbatul se afundă în perne, îşi trecu centura pe după talie şi umeri, iar servieta o fixă pe scaunul alăturat. O clipă mai târziu, difuzorul prinse viaţă cu o uşoară pocnitură.

– Bună dimineaţa, repetă vocea domnişoarei Simmons. Aici Zborul

Special numărul 3, Kennedy, spre Staţia Spaţială Unu.

Părea ferm hotărâtă să-şi parcurgă întregul repertoriu în faţa singurului pasager, iar Floyd nu-şi putu reţine un zâmbet în vreme ce ea continua inexorabil:

– Timpul de tranzit este de cincizeci şi cinci de minute. Acceleraţia maximă va fi de 2 g, iar vreme de treizeci de minute ne vom găsi în stare de imponderabilitate. Vă rugăm să nu părăsiţi fotoliul înaintea aprinderii semnalului de siguranţă.

Floyd privi peste umăr şi strigă un mulţumesc, primind în schimb un zâmbet uşor încurcat, dar în rest fermecător.

Se întinse pe scaun şi se relaxă. Socoti că expediţia lui îi costa probabil pe contribuabili binişor peste un milion de dolari. Dacă nu-şi găsea justificare, el şi-ar fi pierdut slujba; din fericire putea oricând să revină la postul universitar şi la studiile sale de geneză planetară.

– Procedurile de iniţializare declanşate, se auzi în difuzor glasul căpitanului, cu acel timbru liniştitor utilizat în comunicaţiile RT. Desprindere într-un minut.

Ca întotdeauna, minutul se dilată enorm. Floyd deveni extrem de conştient de uriaşa concentrare de forţe din jurul său, aşteptându-le dezlănţuirea. În cele două tancuri de combustibil şi în acumulatorii lansatorului se afla stocată energia echivalentă unei bombe nucleare. Şi avea să fie complet utilizată pentru a-l ridica la doar trei sute de kilometri de Pământ.

Demodatul CINCI-PATRU-TREI-DOI-UNU-ZERO, într-atât de obositor pentru nervi, nu se făcu auzit.

– Desprindere în cincisprezece secunde. Vă veţi simţi mai bine inspirând adânc.

Sfatul conţinea un amestec bine gândit de psihologie şi fiziologie.

Pasagerul se simte oxigenat şi pregătit să înfrunte orice atunci când reactoarele încep să împingă sarcina de o mie de tone peste Atlantic.

Momentul desprinderii de pe pistă fu greu de precizat, dar în clipa

în care urletul rachetelor se dublă brusc, iar el se văzu scufundându-se tot mai adânc în fotoliu, înţelese că primul etaj al motoarelor intrase în funcţiune. Ar fi vrut să privească pe hublou, însă şi întorsul capului necesita un efort epuizant. Totuşi, forţele inerţiale suprapuse zgomotului motoarelor nu-i produceau disconfort, ci, dimpotrivă, o senzaţie de extraordinară euforie. Cu urechile ţiuindu-i, cu sângele bătându-i puternic în artere, Floyd se simţi mai viu ca niciodată. Era iarăşi tânăr şi dorea să cânte cu voce tare – ceea ce cu siguranţă nu i-ar fi dăunat, mai ales că nimeni nu-l putea auzi.

Euforia se evaporă rapid, odată cu perceperea faptului că lăsa în urmă Pământul şi tot ceea ce iubea. Acolo jos se aflau cei trei copii ai săi, orfani de mamă de zece ani, din ziua în care soţia lui se îmbarcase în acel zbor fatal spre Europa. (*Zece* ani? Imposibil, parcă fusese ieri...) Poate că pentru ei ar fi făcut bine să se recăsătorească.

Aproape pierduse noţiunea timpului în momentul când presiunea şi vuietul slăbiră brusc, iar din difuzor se anunţă:

– Ne pregătim să abandonăm etajul inferior. Decuplat!

Se simţi o uşoară zdruncinătură, iar Floyd îşi aduse aminte de un citat al lui Leonardo da Vinci, văzut odată afişat într-un birou de la NASA.

> Şi Marea Pasăre îşi va lua zborul de pe spatele
> păsării celei mari, aducând glorie
> cuibului unde sa născut.

Iată, acum Pasărea cea Mare zbura deasupra viselor lui da Vinci, în vreme ce însoţitorul ei istovit plana către Pământ. Într-un arc de cincisprezece mii de kilometri, etajul inferior avea să reintre în atmosferă, dând la schimb viteza pentru distanţă în drum spre Kennedy. În alte câteva ore, verificat şi realimentat, va fi iarăşi pregătit să ridice un alt coechipier pe tărâmul tăcut şi strălucitor unde el însuşi nu putea ajunge însă niciodată.

Acum, gândi Heywood Floyd, ne bazăm doar pe propriile mijloace. Când se aprinseră jeturile reactive ale etajului superior, acceleraţia

era mult mai blândă; într-adevăr, nu simţea decât efectul unei greutăţi aproximativ normale. Dar să se deplaseze i-ar fi fost imposibil, întrucât „susul" era desemnat chiar de capătul coridorului. Dacă ar fi comis imprudenţa să-şi părăsească locul, s-ar fi zdrobit de pereţii din spate.

Tabloului nu-i lipsea un efect oarecum deconcertant, lăsând impresia că nava stă în coadă. Pentru Floyd, aşezat în primul rând, celelalte scaune apăreau ca fixate pe un perete coborând vertical sub el. Făcea tot posibilul să ignore neplăcuta senzaţie în clipa în care răsăritul explodă în exterior.

În câteva secunde, luminăţia stacojie trecu în roz, auriu, albastru şi se metamorfoză în albul orbitor al zilei.

Deşi atenuate mult de hublourile polarizante, razele solare care cercetau încet cabina îl lăsară minute lungi fără vedere. Se găsea în spaţiu, dar nu reuşea să zărească stelele.

Ferindu-şi pe cât posibil ochii cu mâna, încercă să privească afară. Aripa în V a spaţioplanului sclipea ca topită, înconjurată de un întuneric de nepătruns – iar acel întuneric trebuia să fie plin de stele, pe care nu era chip să le vadă.

Greutatea se evaporă treptat, simultan cu stingerea reactoarelor, pe măsură ce nava intra pe orbită. Tunetul motoarelor se reduse la un urlet înăbuşit, apoi la o şoaptă, după care încetă cu totul. Dacă n-ar fi fost centura, Floyd şi-ar fi luat zborul. Şi dacă el unul n-o făcea, stomacul părea să aibă grijă să-l înlocuiască. Spera din tot sufletul ca pilulele administrate cu o jumătate de oră şi cincisprezece mii de kilometri în urmă să acţioneze conform specificaţiilor. O singură dată suferise de rău de spaţiu în cariera sa şi considera că fusese deja prea mult.

Calmă şi sigură pe sine, vocea pilotului se auzi din nou:

– Vă rugăm să respectaţi regulamentul pentru gravitaţie zero. Vom andoca pe Staţia Spaţială Unu în patruzeci şi cinci de minute.

Stewardesa apăru din spate, înaintând pe culoarul îngust din dreapta fotoliilor. Păşea oarecum sacadat, ca şi cum ar fi călcat în

clei. Se menţinea atentă pe banda galbenă a mochetei cu scai, ce acoperea atât podeaua, cât şi tavanul. Covorul şi tălpile sandalelor ei erau bătute în mii de cârlige fine, care se prindeau unii de alţii ca scaieţii. Trucul contribuia mult la liniştirea pasagerilor dezorientaţi.

– Ceai sau cafea, domnule doctor? întrebă ea vioaie.

– Nu, mulţumesc.

Se simţea pus în postura unui sugar nevoit fiind să soarbă băutura prin tubul de plastic.

Stewardesa rămase lângă el, când îl văzu că se pregăteşte să-şi deschidă servieta şi să-şi scoată hârtiile.

– Doctore Floyd... Îmi permiteţi o întrebare?

– Cum să nu, aprobă el privind pe deasupra ochelarilor.

– Logodnicul meu e geolog la Clavius, rosti domnişoara Simmons alegându-şi cuvintele cu grijă. Nu am primit veşti din partea lui de mai bine de o săptămână.

– Îmi pare rău să aud asta, dar poate că se află în exteriorul bazei şi nu poate comunica.

Fata clătină din cap.

– Mă anunţă întotdeauna când pleacă într-o expediţie. Vă imaginaţi cât sunt de îngrijorată, cu toate aceste zvonuri. Epidemia de pe Lună e reală?

– Chiar dacă ar fi, nu e un motiv de panică. Aduceţi-vă aminte, în ‘98 a mai fost înregistrată o carantină, cu acel virus de gripă modificat. O mulţime de oameni s-au îmbolnăvit, însă nimeni nu a murit. Din păcate sunt singurele lucruri pe care vi le pot spune, conchise el hotărât.

Domnişoara Simmons se îndreptă de spate, ceva mai liniştită.

– Oricum, vă mulţumesc mult. Îmi pare rău că v-am răpit din timp...

– Absolut deloc, exclamă Floyd galant, dar nu prea clar.

După care se îngropă în rapoartele tehnice, insipide şi interminabile, într-un ultim şi disperat efort de a le digera.

În mod cert, odată ajuns pe satelitul natural al Terrei, nu va avea timp pentru ele.

8

Randevu orbital

După o jumătate de ceas, pilotul comunică:

– Contact în zece minute. Rugăm verificaţi centurile de siguranţă.

Floyd se supuse automat, lăsând dosarul deoparte. Însemna să cauţi necazul cu lumânarea continuând să citeşti pe parcursul spectacolului de jonglerie celestă desfăşurat pe parcursul ultimilor cinci sute de kilometri. Cel mai potrivit era să închizi ochii şi să te relaxezi, în vreme ce nava era smucită înainte şi înapoi de jeturile reactive.

Imediat după aceea arunca prima privire asupra Staţiei Spaţiale Unu, aflată la numai câţiva kilometri distanţă. Soarele se reflecta pe suprafeţele metalice ale discului de peste trei sute de metri în diametru, care se învârtea încetişor. Nu departe, în derivă pe aceeaşi orbită, se zărea ampenajul unui spaţioplan Titov-V şi, alături, bondocul Aries-1B, veritabilă cămilă a cosmosului, bine înfipt pe cele patru picioare menite să absoarbă şocul multiplelor aselenizări.

Orionul său cobora de pe o orbită mai înaltă, oferind vederii panorama extraordinară a Pământului ca fundal al staţiei. De la altitudinea celor trei sute de kilometri, Floyd distingea mare parte din Africa şi Oceanul Atlantic. Porţiuni la fel de întinse erau ascunse

de compactele formaţiuni noroase, de sub care doar Coasta de Aur reuşea să se întrevadă.

Axul central al staţiei le ieşi în întâmpinare cu braţele docului extinse. Spre deosebire de structura-mamă, el nu se afla în rotaţie sau, mai corect spus, se învârtea în sens opus cu aceeaşi viteză unghiulară. Andocarea navelor cu pasageri sau mărfuri se efectua în acest mod fără dificultăţi.

Cu o zdruncinătură aproape imperceptibilă, luară contact cu solul artificial. Din exterior se auziră o serie de scrâşnete metalice şi, suprapus peste ele, un şuierat ascuţit în vreme ce presiunile se echilibrau.

Apoi uşa camerei-ecluză se deschise, iar în cadrul ei îşi făcu apariţia un bărbat. Purta o pereche de pantaloni strâmţi, uşori, o cămaşă cu mâneci scurte, reprezentând oarecum o uniformă pentru personalul de la bordul staţiei.

– Încântat să vă cunosc, domnule doctor Floyd. Nick Miller, din Securitatea Platformei. O să vă am în grijă până la plecarea navetei.

Îşi strânseră mâinile, după care Floyd se adresă zâmbitor stewardesei:

– Transmiteţi-i, vă rog, complimentele şi mulţumirile mele căpitanului Tynes pentru zborul deosebit de agreabil. Poate vă voi reîntâlni la întoarcere.

Foarte precaut – trecuse mai bine de un an de la ultima lui experienţă cu imponderabilitatea, iar reacomodarea necesita ceva timp –, se propulsă cu ajutorul mâinilor din ecluză în marea încăpere circulară din ax. Camera era căptuşită de jur împrejur, iar pereţii prevăzuţi cu nenumărate mânere. Se prinse zdravăn de unul dintre ele, în vreme ce încăperea începea încet să se rotească, sincronizându-se cu restul structurii.

Inerţia îl prelua cu degete fantomatice, împingându-l lin spre zidul circular. Acum stătea în picioare, legănându-se stângaci ca o algă în bătaia curentului marin pe ceea ce devenise ca prin farmec o podea curbată. Forţa centrifugă îi luase sub stăpânire; foarte mică lângă ax,

urma să crească în intensitate odată cu îndepărtarea lor de centru.

Din camera de tranzit îl însoţi pe Miller de-a lungul unei scări descendente, în spirală. La început propria greutate îi era atât de mică, încât se vedea nevoit să se împingă singur ca să reuşească să coboare. Abia în holul sălii de aşteptare, situată în inelul exterior al giganticului carusel, forţa inerţială se dovedi suficientă ca să-i permită o deplasare oarecum normală.

Sala fusese reamenajată de la ultima sa vizită, fiind înzestrată cu o serie de noi facilităţi. Obişnuitelor fotolii şi măsuţe, restaurantului şi oficiului poştal li se adăugaseră o frizerie, un minimagazin universal, un cinematograf şi chiar o prăvălie cu suvenire, oferind spre vânzare doritorilor vederi, diapozitive ale peisajelor lunare sau terestre, dar şi, la preţuri exorbitante, piese garantat autentice din componenţa diverşilor Lunici, Rangeri, Surveyori, toate fixate cu grijă în suporturi de plastic.

– Doriţi ceva? Mai dispunem de aproape treizeci de minute, îl invită Miller.

– Aş bea o cafea neagră, cu două cuburi de zahăr. Iar dacă stau şi mă gândesc bine, ar trebui să telefonez şi pe Pământ.

– Cum să nu, domnule doctor. Aduc imediat cafeaua; cât despre telefon, iată acolo cabinele.

Pitoreştile cabine telefonice se găseau la mică distanţă de o barieră cu deschideri separate, cu urările: *Bine aţi venit în secţiunea SUA* şi, respectiv, *Bine aţi venit în secţiunea URSS*. Sub inscripţii se zăreau altele mai mici, în care se precizau următoarele, în engleză, rusă, chineză, franceză, germană şi spaniolă:

VĂ RUGĂM PREGĂTIŢI
Paşaportul
Viza
Certificatul medical
Permisul de tranzit
Declaraţia de greutate

Un simbolism plăcut făcea ca imediat după barieră pasagerii să fie

liberi să se amestece din nou. Diviziunea se datora unor raţiuni pur administrative.

Verificând în prealabil dacă prefixul Statelor Unite rămăsese 81, Floyd formă cele douăsprezece cifre ale numărului său de telefon. Introduse cartea de credit în fanta specială şi în treizeci de secunde obţinu legătura.

Washingtonul încă dormea, căci până în zori mai erau nişte ceasuri bune. Nu avea însă să deranjeze pe nimeni; menajera va primi mesajul său de pe robot.

– Domnişoară Fleming, la telefon e Floyd. Regret că a trebuit să plec inopinat. Vă rog aşadar să luaţi legătura cu biroul meu şi să le spuneţi să-mi ridice maşina; se află la aeroportul Dulles, iar cheile, la domnul Bailey, ofiţer din Controlul de Zbor. În altă ordine de idei, sunaţi la clubul sportiv Chevy Chase, comunicându-le că în mod sigur, repet, în mod sigur nu voi participa săptămâna viitoare la turneul de tenis. Transmiteţi-le scuzele mele – mi-e teamă că respectivii contau pe mine. Sunaţi apoi, vă rog, la Downtown Electronics şi spuneţi-le că dacă nu reglează videoul din camera de lucru până... să vedem... până miercuri, atunci n-au decât să-şi ia drăcia înapoi.

Făcu o pauză să respire şi se gândi ce alte probleme s-ar fi putut ivi în lipsa lui.

– Dacă aveţi nevoie de bani, adresaţi-vă biroului meu. Tot ei îmi pot remite eventualele mesaje urgente, deşi foarte probabil că voi fi prea ocupat ca să răspund. Toată dragostea copiilor. Spuneţi-le că mă voi întoarce cât mai repede... La naiba, iată pe cineva pe care realmente nu voiam să-l văd. Voi încerca să vă mai sun de pe Lună. La revedere!

Strădania lui Floyd de a se strecura nevăzut din cabină nu avu succes; fusese observat deja. Dinspre poarta Uniunii Sovietice înainta spre el Dimitri Moisevici, membru al Academiei de Ştiinţe a URSS şi unul dintre cei mai buni prieteni ai săi. Tocmai de aceea reprezenta ultima persoană pe care ar fi dorit să o întâlnească atunci şi acolo.

9

Naveta lunară

Blond, înalt şi zvelt, cu chipul lipsit de riduri, astronomul rus nu-şi trăda cei cincizeci de ani, dintre care zece petrecuţi pe şantierele istovitoare ale radiotelescopului de pe faţa invizibilă a Lunii – un radiotelescop separat de emisiunile terestre printr-un zid de piatră de trei mii de kilometri grosime.

– A, Heywood! exclamă bărbatul, scuturându-i serios mâna. Lumea e mai mică decât credeam. Cum o mai duceţi, tu şi încântătorii tăi copii?

– Bine, sănătoşi, răspunse Floyd călduros, dar cu o figură uşor crispată. Discutăm adesea despre zilele nemaipomenite pe care ni le-ai oferit astă-vară.

Regreta că nu reuşea să imprime mai multă sinceritate glasului său, căci gustaseră într-adevăr vacanţa de o săptămână petrecută în compania lui Dimitri la Odessa, în timpul uneia dintre revenirile acestuia pe Pământ.

– Şi tu... presupun că eşti în trecere? se interesă Dimitri.

– Cam aşa ceva, cursa pleacă peste o jumătate de ceas. Îl cunoşti pe domnul Miller?

Ofiţerul se apropiase, dar se menţinea la o distanţă respectuoasă, cu recipientul de cafea în mână.

– Desigur. Dar, vă rog, puneţi chestia aia jos, domnule Miller. În definitiv, e ultima ocazie pentru Heywood să guste o băutură civilizată. Să nu-l lăsăm s-o piardă! Nu, insist.

Îl urmară pe Dimitri de-a lungul coridorului principal spre camera de observaţie. Curând şedeau la o măsuţă, sub o iluminaţie difuză, privind spectacolul în continuă schimbare al stelelor. Staţia Spaţială Unu avea o perioadă de rotaţie de un minut, ceea ce producea o gravitaţie artificială egală cu cea a Lunii. Se constatase că alegerea reprezenta un compromis satisfăcător între gravitaţia Terrei şi imponderabilitate. Mai mult, oferea pasagerilor aflaţi în tranzit spre satelitul natural un prilej de aclimatizare.

În exteriorul geamurilor aproape invizibile, planeta-mamă şi constelaţiile mărşăluiau într-o procesiune tăcută. Pentru moment, camera se găsea în opoziţie cu soarele, altminteri ar fi fost imposibil să priveşti afară. Chiar şi aşa, strălucirea Pământului acoperind jumătate din cer eclipsa toate stelele, cu excepţia celor mai strălucitoare.

Luminozitatea lui pălea însă pe măsură ce platforma trecea deasupra părţii întunecate a planetei; în câteva minute, Pământul urma să se preschimbe într-un uriaş disc negru, ciuruit de albul lampioanelor oraşelor. Abia atunci cerul avea să aparţină aştrilor.

– Iar acum, reluă Dimitri, după ce dăduse rapid pe gât primul pahar, jucându-se cu un al doilea, ia spune-mi ce-i povestea asta cu epidemia din Sectorul Statelor Unite? Voiam să mă duc într-acolo, dar ai voştri m-au temperat rapid. Nu, profesore, mi-au zis, ne pare rău, pentru moment zona se găseşte într-o carantină deosebit de severă. Am tras toate sforile, degeaba. Aşa că lămureşte-mă, ce se-ntâmplă?

Floyd oftă. Povestea începea din nou. Cu cât va ajunge mai repede pe Lună, cu atât mai bine, socoti în sinea lui. Iar cu voce tare glăsui:

– Carantina, ah... O simplă măsură de precauţie. Nici măcar nu suntem siguri dacă-i necesară, însă, fireşte, nu putem risca.

– Despre ce boală este vorba, care-i sunt simptomele? E posibil să fie de origine extraterestră? Nu aveţi nevoie de ajutor din partea serviciilor noastre medicale?

– Regret, Dimitri, ni s-a cerut să nu dezvăluim *absolut* nimic. Mulţumim pentru ofertă, dar cred că o vom scoate singuri la capăt.

– Mă rog, mormăi Moisevici, vizibil neconvins. Mi se pare totuşi curios ca tocmai tu, un astronom, să fii expediat pe Lună pentru o epidemie.

– Un *fost* astronom. Au trecut ani de zile de când nu mă mai ocup de cercetări. Acum sunt consultant ştiinţific, adică nu ştiu nimic din absolut orice.

– Atunci ce ştii despre TMA-1?

Miller mai că se îneca, însă Floyd era construit dintr-un material mai dur. Se uită ţintă în ochii prietenului său, rostind calm:

– TMA-1? Ce denumire stranie! Unde ai auzit-o?

– N-are importanţă, o întoarse rusul. Nu mă păcăleşti, Heywood. Dacă aţi dat de necazuri, vreau totuşi să cred că nu veţi aştepta momentul în care orice ajutor va sosi prea târziu.

Ofiţerul îşi privi semnificativ ceasul.

– Naveta pleacă în cinci minute, domnule doctor. Ar fi cazul să mergem.

Deşi perfect conştient că dispunea de douăzeci de minute bune, Floyd se ridică grăbit. Prea grăbit, se pare, deoarece uită de gravitaţia redusă la o şesime. Reuşi să se prindă însă la timp de măsuţă, prevenind o „decolare“ nedorită.

– Mi-a părut bine că te-am întâlnit, Dimitri, spuse niţel cam înfundat. Călătorie plăcută spre Pământ; te voi căuta negreşit la întoarcere.

Părăsind holul şi strecurându-se pe portiţa rezervată Statelor Unite ale Americii, remarcă:

– Pfui... a fost pe-aproape! Mulţumesc pentru improvizaţie.

– Ştiţi, doctore... Sper să nu aibă dreptate.

– Dreptate în ce privinţă?

– Atunci când afirma că avem în braţe o problemă care ne depăşeşte.

– *Asta*, accentuă Floyd încruntat, este tocmai ce intenţionez să aflu.

Trei sferturi de oră mai târziu, transportorul lunar Aries-1B se desprindea de staţie. Forţele şi furia decolării terestre nu se mai făcură simţite. Se auzi doar un şuierat uşor şi îndepărtat atunci când jeturile reactive îşi scuipară gazele în spaţiu. Acceleraţia dură ceva mai mult de cincisprezece minute; era atât de blândă, încât nu ar fi împiedicat pe nimeni să se mişte pe culoarele vehiculului. Dar, în clipa în care încetă, nava nu se mai găsea sub influenţa Pământului. Rupsese barierele gravitaţiei şi se preschimbase într-un planetoid liber şi independent, gonind pe o traiectorie proprie în jurul Soarelui.

Cabina pe care o avea la dispoziţie fusese proiectată pentru treizeci de persoane. Se simţea ciudat şi singur să vadă toate acele locuri libere, bucurându-se de atenţia exclusivă a stewardului şi a stewardesei, fără a-i mai pune la socoteală pe pilot, copilot şi pe cei doi ingineri de bord. Se îndoia că de-a lungul timpului cineva mai beneficiase de un asemenea serviciu, iar chestiunea părea cu atât mai puţin probabilă pentru viitor. Îşi aminti cinica remarcă a unuia dintre pontifii de reputaţie îndoielnică: „Acum, că avem papalitatea, să ne bucurăm de ea.“ Ei bine, se va bucura şi el de călătorie şi de euforia zborului. Odată cu pierderea greutăţii înlăturase şi grijile, cel puţin pentru o vreme. Cineva afirmase odinioară că în spaţiu poţi fi îngrozit, dar nu îngrijorat. Avusese perfectă dreptate.

Stewardul se hotărâse, se vede, să-l facă să se-ndoape de-a lungul tuturor celor douăzeci şi patru de ore ale drumului, încât era pus în situaţia de a refuza în permanenţă porţii nedorite. Dejunarea în condiţiile imponderabilităţii nu constituia o problemă, în pofida sinistrelor previziuni ale primilor astronauţi. Şedea la o masă obişnuită, de corpul căreia farfuriile erau fixate ca pe navele maritime navigând pe vreme rea. Felurile de mâncare erau

prevăzute la rândul lor cu un oarecare element adeziv pentru a le împiedica să pornească la hoinărit prin încăpere. Astfel că un sos gros lipea friptura de vas, iar salata se menţinea sub control cu o pastă vâscoasă. Cu un dram de atenţie şi inventivitate, puţine mâncăruri rămâneau neancorate; singurele lucruri prohibite le reprezentau supele şi prăjiturile excesiv de sfărâmicioase. Băuturile, se-nţelege, alcătuiau un domeniu aparte; lichidele se păstrau, pur şi simplu, în tuburi de plastic uşor de strâns în mână.

O întreagă generaţie de voluntari eroici şi anonimi îşi adusese contribuţia la proiectarea sălii de baie. Floyd o cercetă nu mult după instalarea stării de imponderabilitate. Se trezi într-o cămăruţă strâmtă, prevăzută cu facilităţile unei toalete normale de aeronavă, învăluită însă într-o lumină roşie, deosebit de aspră şi de neplăcută. Literele mari ale unui anunţ atrăgeau privirile: FOARTE IMPORTANT! PENTRU PROPRIUL DUMNEAVOASTRĂ CONFORT, VĂ RUGĂM CITIŢI CU ATENŢIE URMĂTOARELE INSTRUCŢIUNI.

Floyd încercă să se aşeze (încă nu se obişnuise cu absenţa forţei gravitaţionale) şi parcurse anunţul de mai multe ori. Convins că nu interveniseră modificări, apăsă pe START.

De foarte aproape, un motor electric porni să toarcă, iar el se simţi antrenat în mişcare. Dând ascultare celor citite, închise ochii şi aşteptă. După un minut, un clopoţel scoase un clinchet vioi, iar el se uită în jur.

Stacojiul se transformase într-un alb-rozaliu liniştitor, dar, mult mai important, se găsea din nou sub acţiunea gravitaţiei.

Doar o vibraţie neînsemnată îi trăda caracterul artificial, cauzat de rotaţia întregului compartiment. Floyd luă o bucată de săpun şi o lăsă să cadă, urmărindu-i coborârea lentă. Evalua forţa centrifugă la un sfert din forţa gravitaţională normală. Îndeajuns. Se asigura că totul va merge în direcţia potrivită, în locul acesta unde conta cu adevărat să fie aşa.

Apasă butonul OPRIRE şi închise iarăşi ochii. Greutatea i se micşoră treptat, clopoţelul sună de două ori, iar lumina stacojie se instală la loc. Uşa se întredeschise pentru a-i permite trecerea spre cabină,

unde căută să păşească fără de zăbavă pe covor. Noutatea imponderabilităţii dispăruse de mult pentru el şi era recunoscător sandalelor cu scaieţi că-i permiteau un mers aproximativ normal.

Avea cu ce să-şi ocupe timpul, chiar dacă ar fi însemnat să stea şi să citească numai. Dacă rapoartele, dosarele, notele de lucru reuşeau să-l obosească, putea să-şi conecteze newspadul în circuitul informaţional al navei şi să parcurgă astfel cele mai recente rapoarte de pe Terra. Unul câte unul, ziarele mai importante i-ar fi trecut prin faţa ochilor; cunoştea pe de rost codurile celor mai importante dintre ele, nefiind nevoit să consulte lista de pe spatele aparatului. În memorie ar fi reţinut pagina de titlu, căutând cu rapiditate articolele care l-ar fi interesat.

Fiecare dintre ele avea o referinţă din două cifre, la tastarea cărora dreptunghiul de mărimea unei mărci poştale s-ar fi extins la dimensiunile ecranului, înlesnind o lectură comodă. La sfârşit, aparatul ar fi reluat automat prima pagină, oferind posibilitatea selecţiei unui alt comunicat.

Uneori se întreba dacă newspadul, laolaltă cu fantastica tehnologie din spatele lui, constituia ultimul cuvânt al omului în materie de comunicaţii. Se afla aici, în adâncul spaţiului, îndepărtându-se de Pământ cu mii de kilometri pe oră şi totuşi era capabil să recepţioneze orice ştire într-un interval de ordinul milisecundelor. Evident, însuşi cuvântul „ziar" constituia un anacronism pripăşit în mijlocul unei ere a electronicii. Textul se înnoia ceas de ceas, încât numai citind versiunea în engleză şi ar fi putut petrece o viaţă întreagă nefăcând altceva decât să absoarbă fluxul continuu al informaţiilor.

Era greu să-ţi închipui o îmbunătăţire adusă sistemului. Mai curând sau mai târziu însă, Floyd nu se îndoia, newspadul avea să fie depăşit, cedând locul altuia la fel de inimaginabil cum ar fi fost acesta pentru Caxton sau Gutenberg.

Parcurgerea titlurilor mărunte îi aducea adesea altceva în minte. Cu cât suportul tehnologic devenea mai minunat, cu atât conţinutul informaţiilor era mai trivial, mai ţipător şi, mai cu seamă, deprimant. Accidente, crime, catastrofe naturale, tragedii, conflicte sau ameninţări, editoriale sinistre – acestea păreau a constitui

principalul subiect tratat de milioanele de cuvinte răspândite în eter. Pe de altă parte, se întreba dacă fenomenul era cu totul negativ, căci hotărâse deja de multă vreme că jurnalele utopiei ar fi fost teribil de plictisitoare.

Periodic, în cabină îşi făceau apariţia căpitanul şi alţi membri ai echipajului, schimbând câteva vorbe cu el. Îşi tratau distinsul pasager cu veneraţie, încât, deşi ardeau de curiozitate, se arătau prea politicoşi să-l întrebe scopul misiunii sau măcar să facă simple aluzii.

Măruntica şi fermecătoarea stewardesă părea a fi singura în largul ei. După cum află curând, era din Bali şi adusese, pe lângă atmosferă, şi câte ceva din graţia acelei insule încă virgine. Una dintre cele mai stranii şi mai încântătoare amintiri ale călătoriei a reprezentat-o demonstraţia ei de dans balinez în condiţiile imponderabilităţii, cu simpatica semilună verde-albăstruie a Pământului ca fundal.

Pe durata zborului fu o singură perioadă de somn. Luminile se stinseră, iar Floyd îşi prinse trupul în centuri, împiedicând o plutire inevitabilă altminteri. Desigur, cuşeta lăsa impresia lipsei de rafinament, însă la gravitaţie zero colţişorul acela necăptuşit se dovedea mai confortabil decât cea mai luxoasă saltea de pe Pământ.

Aţipi destul de repede, pentru a se scula după aceea în capul oaselor somnoros, buimac, complet nedumerit de locul unde se afla. Pentru o secundă se crezu sub lampadarele discrete ale unui restaurant chinezesc; strălucirea uşoară a celorlalte cabine întărea impresia. Apoi se îmboldi singur, cu glas înveselit: „Capul la cutie, băieţaş! Eşti într-o obişnuită navetă selenară şi atâta tot.“

La deşteptare, Luna înghiţise jumătate de cer, iar manevrele de frânare erau gata de a fi începute.

Hublourile plasate în peretele curb, pe un arc larg, se deschideau peste o boltă neagră şi pustie, şi nu asupra corpului ceresc de care se apropiau, ceea ce îl determină să se grăbească spre cabina de control. Aici, ecranele camerelor TV din spate îi înfăţişară ultimele faze ale aselenizării.

Munţii lunari se deosebeau total de cei de pe Pământ; le lipseau sclipitoarele cuşme de zăpadă, veşmintele verzi ale pădurilor, norii învăluitori. Totuşi, puternicul contrast dintre lumină şi umbră le conferea o frumuseţe aparte. Legile esteticii terestre nu-şi găseau aplicabilitatea aici; lumea aceasta fusese croită şi modelată de alte forţe, operând de-a lungul unor epoci rămase necunoscute tânărului şi înfloritorului Pământ, cu trecătoarele sale ere glaciare, cu fluxurile şi refluxurile sale, cu lanţurile muntoase dizolvându-se precum ceaţa înaintea zorilor. Aici bătrâneţea era omniprezentă – dar nu şi moartea, căci Luna nu trăise niciodată, până acum.

Naveta fu poziţionată deasupra hotarului dintre zi şi noapte. Dedesubt se găsea un haos de umbre furişe şi vârfuri strălucitoare, izolate, agăţând primele raze ale lentului răsărit. Era un loc înfricoşător pentru a încerca o aselenizare, chiar sprijinit de cea mai modernă aparatură. Dar se îndepărtau încet de acest loc, înaintând spre faţa întunecată a satelitului.

Apoi, pe măsură ce ochii i se obişnuiră cu noaptea, Floyd observă că suprafaţa solului nu era în totalitate întunecată. Pretutindeni izvora o irizaţie fantomatică, în care munţii, văile şi câmpiile puteau fi lesne văzute. Pământul, uriaşa lună a Selenei, scălda peisajul de dedesubt cu radiaţia sa.

Pe panoul pilotului, deasupra ecranelor radar, sclipeau puncte de lumină, cifrele se-nlănţuiau într-un joc continuu pe display-urile computerelor, înregistrând date şi distanţe. Mai aveau de parcurs peste o mie de kilometri, când greutatea reveni, odată cu pornirea jeturilor reactive. Un răstimp nesfârşit, Luna acoperi întregul cer, soarele se scufundă după orizont, ca în final un crater imens să umple întregul câmp vizual.

Naveta cobora în direcţia piscurilor sale centrale – şi brusc Floyd observă în apropierea unuia dintre masivi o lumină intensă, fulgerând regulat. Pe Pământ ar fi considerat-o farul unui aeroport şi o privi cu emoţie. Era dovada că omul stabilise un alt cap de pod pe Lună.

Craterul se căscase atât de mult, încât versanţii începeau să dispară dincolo de linia orizontului, iar gropile care-i punctau interiorul să-şi dezvăluie realele dimensiuni. Unele dintre ele, aşa mărunte cum

păreau din spaţiu, măsurau totuşi kilometri în diametru, fiind capabile să înghită cu uşurinţă oraşe întregi.

Sub comandă automată, naveta lunecă din înălţimea cerului înstelat spre tărâmul sterp, scânteietor în bătaia razelor reflectate de Pământ. Acoperind fluieratul motoarelor şi zgomotul bip-bip-urilor electronice rostogolite în cabină, o voce se auzi chemând de undeva:

– Control Clavius către Special 14. Vă apropiaţi binişor. Vă rugăm să efectuaţi verificarea manuală a mecanismelor de asolizare, a presiunii hidraulice şi a amortizoarelor.

Pilotul acţionă o serie de întrerupătoare, becuri verzi se aprinseră şi se stinseră şi transmise la rându-i:

– Verificările manuale încheiate. Sistemele de asolizare, presiunea, amortizoarele în ordine.

– Recepţionat, confirmă Luna, iar coborârea continuă fără alte mesaje, exceptându-le pe cele schimbate de maşini, transmiţându-şi impulsuri binare în secvenţe de mii de ori mai rapide decât ritmul în care comunicau făuritorii lor.

Unele vârfuri ale munţilor se aflau deja deasupra navetei; solul se găsea la numai câteva sute de metri, iar farul de direcţionare scăpără neobosit peste un grup de clădiri joase şi vehicule ciudate. Pe durata ultimelor etape ale aselenizării, motoarele generară o melodie stranie; o succesiune de pulsaţii impuse de execuţia corecţiilor finale.

Deodată, un nor dens de praf ascunse totul, jeturile scoaseră un ultim bas profund, iar naveta se legănă o clipă, asemenea unei bărci săltate de valuri. Şi se scurseră multe minute până ce Floyd acceptă cu adevărat liniştea care-l învăluise brusc şi gravitaţia uşoară care-l lega de podea.

Încheiase, fără incidente şi în ceva mai mult de o singură zi, incredibila călătorie la care oamenii visaseră vreme de două mii de ani. La capătul unui zbor normal, de rutină, păşise în sfârşit pe solul selenar.

10

Baza Clavius

Clavius, cu cei peste două sute de kilometri în diametru, este al doilea crater ca mărime de pe faţa vizibilă a Lunii, situându-se în centrul platoului sudic. Este foarte bătrân; mileniile de vulcanism şi bombardament meteoric l-au ciuruit şi i-au brăzdat pereţii. De la ultima perioadă de geneză a craterelor însă, când sfărâmături din centura de asteroizi încă loveau planetele interioare, a cunoscut o pace de o jumătate de miliard de ani.

Acum lucrurile începuseră din nou să se mişte, pe şi dedesubtul întinderii sale, deoarece omul îşi stabilise aici prima sa tabără permanentă de pe Lună. Baza Clavius putea, la nevoie, să reziste numai prin mijloace proprii. Toate cele necesare vieţii erau extrase din rocile zdrobite, arse şi tratate chimic. Solul, dacă ştiai unde să cauţi, dăruia hidrogen, oxigen, carbon, azot, fosfor şi multe alte elemente. Baza constituia un sistem închis, asemenea unui model la scară redusă al Pământului, reciclându-şi toate substanţele vitale. Atmosfera se purifica într-o vastă „seră" – o încăpere subterană, largă, circulară, în climatul umed şi cald al căreia, sub lămpi orbitoare noaptea şi filtre solare ziua, erau cultivate hectare întregi de plante verzi. Erau mutanţi vegetali special proiectaţi atât pentru oxigen, cât şi pentru a constitui o sursă de hrană, ca un produs secundar. Cantităţi mult mai mari de alimente proveneau din culturi de alge şi se sintetizau chimic. Deşi pasta verzuie circulând prin

tuburile de plastic n-avea darul să tenteze un gurmand, biochimiştii reuşeau să o transforme în fripturi şi biftecuri pe care numai un expert le-ar fi putut deosebi de original.

O mie o sută de bărbaţi şi şase sute de femei formau personalul enclavei, cu toţii specialişti şi tehnicieni de înaltă clasă, selecţionaţi cu grijă. Deşi traiul era scutit de greutăţile, dezavantajele şi pericolele primelor zile de pionierat, cerea totuşi o serioasă pregătire psihologică, nefiind nici pe departe recomandat suferinzilor de claustrofobie. Întrucât tăierea în stâncă sau lavă era costisitoare şi dura mult, modulul standard de locuit nu depăşea un metru optzeci lăţime, trei lungime şi doi patruzeci înălţime.

Fiecare încăpere era mobilată atractiv, aducând cu o cameră de motel, cu sofa extensibilă, televizor, combină hi-fi şi videofon. Mai mult, cu ajutorul unui artificiu de decoraţie interioară, singurul perete fără deschizături putea fi preschimbat printr-o simplă apăsare de buton într-un panoramic peisaj terestru. Alegerea se putea face între opt imagini diferite. Vizibila înclinaţie spre lux caracteriza baza, cu toate că ar fi fost dificil de explicat celor rămaşi jos pe Pământ. Fiecare bărbat şi femeie de la Clavius costase o sută de mii de dolari în pregătire, transport şi cazare, încât puţin în plus nu mai conta în scopul menţinerii unei stări de spirit adecvate. Nu se voise artă pentru artă, ci artă pentru sănătatea minţii.

Una dintre atracţiile bazei – şi ale Lunii în general – era gravitaţia scăzută, generatoare a unei stări generale de bună dispoziţie. Ea avea şi pericolele ei, şi trebuiau să treacă câteva săptămâni până ce un nou-venit se adapta la mediu. Corpul era nevoit să se obişnuiască cu un set nou de reflexe. Pentru prima dată era obligat să facă distincţie între masă şi greutate.

Un individ cântărind pe Pământ nouăzeci de kilograme ar fi descoperit încântat că aici ajunsese la cincisprezece. Şi atât timp cât s-ar fi mişcat rectiliniu uniform ar fi resimţit din plin senzaţia de plutire. Dar imediat ce-ar fi încercat să-şi modifice direcţia sau să se oprească brusc – *atunci* ar fi aflat că cele nouăzeci de kilograme de masă, de inerţie, încă îl întovărăşesc. Căci ele erau inalterabile, aceleaşi pe Pământ, pe Lună, pe Soare sau în spaţiul gol. Înainte ca un individ să se adapteze corespunzător habitatului lunar, era esenţial să memoreze că obiectele erau acum de şase ori mai încete

decât indica *greutatea* lor. Lecţie învăţată adesea în urma a numeroase ciocniri şi lovituri, care de altfel îi obligau pe cei experimentaţi să păstreze distanţa faţă de nou-veniţi.

Cu sistemul ei de ateliere şi birouri, magazii, generatoare de energie, laboratoare, bucătării şi hangare, centre cibernetice şi uzine alimentare, Baza Clavius devenise o lume în miniatură. Ironie a sorţii, multe dintre tehnicile întrebuinţate în construcţia imperiului subteran fuseseră dezvoltate în anii războiului rece.

Cine lucrase cândva în domeniul rachetelor se simţea acasă. Pe Lună domneau aceleaşi reguli de convieţuire ca în adăposturile militare, aceeaşi protecţie împotriva mediului ostil, cu singura diferenţă că totul era clădit în slujba păcii.

După zece mii de ani, omul descoperise în sfârşit ceva la fel de captivant ca războiul. Din nefericire, nu toate naţiunile înţeleseseră.

Munţii atât de semeţi înainte de aselenizare dispăruseră ca prin minune, înghiţiţi sub accentuata curbă a orizontului lunar. În jurul navei spaţiale se întindea o câmpie plată, cenuşie, mirific luminată de Pământ. În ciuda cerului negru ca smoala, dacă ochii nu erau protejaţi de reflexiile solului, se zăreau doar stelele cele mai strălucitoare.

O serie de vehicule cu forme bizare rulau către Aries – macarale, buldozere, transportoare de serviciu –, unele automate, altele deservite de şoferi ocupând cabine presurizate. Majoritatea se deplasau pe cauciucuri sferice, deoarece terenul nu prezenta neregularităţi. O singură tanchetă rula pe acele roţi deosebite şi flexibile care se dovediseră a constitui soluţia cea mai potrivită pentru solul lunar. Compuse din plăci cu montură şi suspensie independentă, dispuse pe circumferinţa unui cerc, păstrau multe din avantajele şenilei, din care de altfel evoluaseră. Puteau să-şi modifice forma şi diametrul după denivelările pistei şi, spre deosebire de şenilă, să funcţioneze în continuare în lipsa unora dintre elemente.

Un bus micuţ cu tub extensibil de abordare ca trompa unui elefant se freca cu afecţiune de navetă. Câteva secunde mai târziu, de afară

se auziră lovituri înfundate, urmate de şuierul aerului în vreme ce se realiza echilibrarea presiunilor. Uşa interioară a ecluzei se deschise larg, iar comitetul de întâmpinare păşi înăuntru.

În frunte se găsea Ralph Halvorsen, administratorul Provinciei de Sud – ceea ce desemna nu numai baza, ci şi toate echipele de cercetare care operau din ea.

Alături de el şedea doctorul Roy Michaels, şeful de laborator, un geofizician scund şi încărunţit cunoscut de Floyd din întâlniri anterioare, şi alţi şase bărbaţi. Îl salutară cu un respect încărcat de uşurare; de la administrator în jos, era evident că aşteptaseră şansa de a ceda o parte din griji.

– Suntem bucuroşi să vă avem printre noi, domnule doctor Floyd, spuse Halvorsen. Cum aţi călătorit?

– Excelent. Sunt convins că mai bine nu se poate. Echipajul s-a îngrijit în mod deosebit de mine.

Continuară schimbul de fraze cerut de protocol în vreme ce busul se îndepărta de navetă. Printr-un acord tacit, nimeni nu aborda subiectul vizitei sale. La vreo trei sute de metri de astrodrom îi întâmpină o inscripţie proeminentă:

BINE AŢI VENIT LA BAZA CLAVIUS
Corpul astronautic SUA
1994

Plonjară apoi într-o despicătură care-i conduse repede sub nivelul solului. O poartă masivă se trase în lături, apoi se închise în urma lor. Procedeul se repetă de încă două ori. Abia când ultimul panou blindat culisă la loc, aerul se auzi năvălind în încăpere şi ieşiră în mediul caracterizat de o ţinută deja cunoscută – cămăşi cu mâneci scurte.

După un scurt drum printr-un tunel străbătut de cabluri şi conducte, vibrând de reverberaţiile unui duduit îndepărtat, ajunseră în sectorul executiv, iar Floyd se regăsi printre familiarele maşini de scris, calculatoare, secretare, grafice şi telefoane ţârâind continuu. Oprindu-se înaintea uşii cu placheta ADMINISTRATOR, Halvorsen

îşi preveni diplomatic însoţitorii:

– Dr. Floyd şi cu mine vom ajunge în camera de conferinţe în câteva momente.

Ceilalţi încuviinţară, dispărând în josul coridorului. O siluetă mică şi agitată îl întrerupse însă pe Halvorsen înainte să-l poftească pe Floyd în birou, înghesuindu-se în el.

– Tăticule! Ai fost afară! Şi mi-ai *promis* c-o să mă iei cu tine!

– Diana, exclamă tatăl cu tandreţe exasperată, ţi-am spus c-am să te iau dacă e posibil. A trebuit să mă grăbesc să-l întâmpin pe domnul doctor Floyd. Tocmai a sosit de pe Pământ. Acum dă frumos mâna cu dumnealui.

Fetiţa – Floyd îi aprecie vârsta la circa opt ani – întinse o mânuţă subţiratică. Chipul ei îi era vag familiar şi brusc remarcă zâmbetul enigmatic al administratorului. Tulburat, înţelese.

– Nu-mi vine să cred! Când am fost ultima dată aici era o copiliţă.

– Săptămâna trecută şi-a sărbătorit cea de-a patra aniversare, îi răspunse plin de mândrie bărbatul. Copiii se dezvoltă altfel în gravitaţie redusă. Nu îmbătrânesc la fel de repede – vor trăi mai mult decât noi.

Floyd o privi fascinat pe „domnişoara" sigură de sine din faţa sa, observându-i ţinuta graţioasă şi neobişnuit de delicata structură osoasă.

– Îmi pare bine să te văd, Diana, zise, după care ceva, poate curiozitatea, poate politeţea, îl determină să întrebe: Ţie ţi-ar plăcea să mergi pe Pământ?

Ochii fetiţei se rotunjiră a uimire, apoi ea scutură din cap şi spuse:

– E un loc tare urât; te loveşti când cazi. Şi-s prea mulţi oameni.

Aşadar, aici, reflectă el, se află prima generaţie de născuţi în spaţiu; vor fi tot mai mulţi în anii ce vin. Deşi era tristeţe în gândul lui, prezentă era şi o mare speranţă. Când Pământul avea să fie

îmblânzit şi liniştit pe deplin, şi poate puţin obosit, încă se va găsi loc pentru cei care iubesc libertatea, pentru pionieri, pentru aventurierii fără de odihnă. Însă de această dată uneltele lor nu vor mai fi puşca şi toporul, canoea şi căruţa, ci energia nucleară, jeturile plasmatice şi fermele hidroponice. Clipa în care Terra, ca orice mamă, avea să-şi ia rămas-bun de la copii se apropia cu repeziciune.

Cu un amestec de promisiuni şi ameninţări, Halvorsen reuşi să-şi îndepărteze odrasla. Îl conduse pe Floyd într-un birou nu mai mare de doi metri pătraţi, dar care conţinea totuşi facilităţile şi însemnele tipice unui şef de departament cu un salariu anual de cincizeci de mii de dolari . Portrete cu autograf ale unor importanţi politicieni, printre care preşedintele Statelor Unite şi secretarul general al ONU, ornau un perete, în vreme ce fotografiile cu semnătură ale câtorva astronauţi celebri acopereau în mare parte un altul.

Floyd se scufundă într-un fotoliu confortabil de piele, unde fu servit cu un pahar de „sherry", curtoazie a laboratoarelor biochimice.

– Cum stau lucrurile, Ralph? întrebă el, sorbind cu precauţie din băutură, apoi cu mulţumire.

– Nu foarte rău, replică Halvorsen. Totuşi, ceva trebuie să cunoşti înainte de a merge dincolo.

– Ce anume?

– Mă rog, cred că nu greşesc dacă clasific problema ca fiind de natură psihologică, oftă el.

– Ah?

– Încă nu e serioasă, dar se agravează pe zi ce trece.

– Cortina trasă în jur.

– Exact. Oamenii mei sunt foarte îngrijoraţi. La urma urmei, majoritatea dintre ei au rude pe Pământ, care probabil îi consideră morţi din pricina epidemiei.

– Sincer, îmi pare rău, însă nu am găsit o poveste mai plauzibilă. Până acum a ţinut. Apropo, l-am întâlnit pe Moisevici pe Platformă

– până şi el luase plasă.

– Presupun că serviciile de securitate sunt mai mult decât fericite.

– Nu foarte. De TMA-1 auzise. Zvonurile încep să se împrăştie. Dar categoric nu ne putem asuma responsabilitatea unui comunicat până ce nu ştim ce naiba este şi dacă nu cumva prietenii noştri chinezi se ascund în spatele lui.

– Dr. Michaels crede că a găsit răspunsul. Arde de nerăbdare să ţi-l spună.

Floyd îşi goli paharul.

– Iar eu ard de nerăbdare să-l ascult! Să mergem.

11

Anomalie

Consfătuirea avu loc într-o cameră spaţioasă, dreptunghiulară, unde o sută de persoane ar fi încăput fără probleme. Echipată cu cele mai moderne ecrane de afişaj optico-electronic, ar fi semănat leit cu o sală de conferinţe terestră dacă nu ar fi existat numeroasele afişe, postere cu femei, anunţuri şi picturi de amatori, care o desemnau şi drept centru al vieţii culturale locale. Floyd fu în mod particular izbit de o colecţie de indicatoare, adunate cu vizibilă afecţiune, de genul VĂ RUGĂM NU CĂLCAŢI IARBA... NU PARCAŢI ÎN ZILELE CU SOŢ... FUMATUL INTERZIS... SPRE PLAJĂ... TREC VITE... ACOSTAMENT şi NU HRĂNIŢI ANIMALELE. Dacă erau autentice, aşa cum păreau de altminteri să fie, transportul lor de pe Pământ costase o mică avere. Exista în ele ceva mişcător, un soi de sfidare; într-o lume ostilă, oamenii găseau puterea să glumească pe seama unor lucruri lăsate în urmă cu strângere de inimă, lucruri cărora copiii născuţi aici nu aveau să le ducă niciodată dorul.

Patruzeci-cincizeci de persoane îl aşteptau. Toţi se ridicară la intrarea lui, în urma administratorului. În timp ce zâmbea câtorva chipuri cunoscute, îi strecură şoptit lui Halvorsen:

– Aş vrea să spun câteva cuvinte înainte să începem.

Se aşeză în primul rînd, iar administratorul urcă pe podium, privind

audienţa.

– Doamnelor şi domnilor, începu el. Nu mai este cazul să menţionez că trăim un moment crucial. Ne face o deosebită plăcere să-l avem alături de noi pe domnul doctor Heywood Floyd. Îi cunoaştem cu toţii reputaţia şi mulţi dintre dumneavoastră îl cunoaşteţi personal. Dumnealui tocmai a sosit de pe Pământ cu un zbor special, iar înainte de începerea şedinţei, doreşte să spună câteva cuvinte. Vă rog, doctore Floyd.

Se îndreptă spre tribună în aplauzele politicoase ale auditoriului, zâmbi celor prezenţi şi zise:

– Vă mulţumesc. Vreau doar să vă comunic următoarele. Preşedintele m-a însărcinat să vă transmit aprecierea pe care o nutreşte pentru munca dumneavoastră, ale cărei rezultate deosebite sperăm că vor putea fi aduse în curând la cunoştinţa întregii lumi. În acelaşi timp, sunt conştient că unii dintre dumneavoastră – poate chiar majoritatea – sunteţi nerăbdători ca măsurile de securitate să fie ridicate; nu aţi fi oameni de ştiinţă dacă aţi gândi altfel.

Aruncă o căutătură fugară doctorului Michaels, a cărui crispare dezvelise pe obrazul drept o cicatrice roşiatică – probabil urma unui accident spaţial. Era convins că geologul protestase viguros împotriva a ceea ce numea „jocuri de-a hoţii şi vardiştii".

– Însă trebuie să vă reamintesc, reluă Floyd, că ne aflăm în faţa unei situaţii extraordinare. Se cere să fim absolut siguri de dovezile noastre; dacă greşim, s-ar putea să nu ni se mai acorde o a doua şansă. Aşa că, vă rog, aveţi încă puţină răbdare. Este şi rugămintea preşedintelui. Cu asta am încheiat, sunt gata să ascult raportul dumneavoastră.

Se întoarse la locul lui. Administratorul îi mulţumi, apoi îi făcu semn rapid şefului de laborator. Drept răspuns, doctorul Michaels urcă pe podium, iar luminile se stinseră.

Pe ecran fu proiectată o imagine a Lunii. Exact în centrul discului se afla inelul alb strălucitor al unui crater, din care porneau de jur împrejur o multitudine de raze. Arăta ca şi cum cineva ar fi azvârlit un sac cu făină pe suprafaţă, spărgându-l şi împrăştiindu-i

conţinutul.

– Tycho, rosti Michaels, indicând craterul central. În această fotografie verticală apare şi mai remarcabil decât observat de pe Pământ, de unde este văzut în apropierea marginii discului selenar. Însă fotografiat din *acest* unghi – vertical, de la o altitudine de o mie cinci sute de kilometri – se observă cum domină întreaga emisferă.

Îi lăsă răgaz lui Floyd să asimileze neobişnuita imagine a unui obiect totuşi familiar, după care reluă:

– În decursul ultimului an am iniţiat un program de cercetare a câmpului magnetic din regiune, folosind un satelit de joasă altitudine. Diagrama a fost completată acum o lună şi iată rezultatul: harta de la care a pornit necazul.

Pe ecran apăru o altă imagine; semăna cu o hartă geografică, dar marca intensităţi ale câmpului magnetic şi nu uzualele cote deasupra nivelului mării. În cea mai mare parte, liniile erau paralele şi uniform distribuite; dar într-un colţ liniile interferau într-o serie de cercuri concentrice, asemenea unui nod dintr-o bucată de lemn.

Chiar şi unui ochi neavizat i-ar fi fost evident că în acel loc se petrecuse ceva deosebit. Litere mari înscrise pe marginea inferioară a hărţii precizau: TYCHO MAGNETIC ANOMALY – ONE (TMA-1). Pe colţul din dreapta sus era ştampilat cuvântul SECRET.

– La început am crezut că este vorba de un zăcământ de magnetită, însă informaţiile ulterioare au infirmat ipoteza. Mai mult, un meteorit de fier-nichel, oricât de masiv ar fi fost, n-ar produce un câmp atât de intens. Aşa că am hotărât să aruncăm o privire de aproape. Prima echipă nu a descoperit nimic – obişnuitul sol selenar, îngropat sub o pătură foarte subţire de praf. Apoi s-a introdus o freză drept în centru, pentru a se preleva o mostră de laborator. Şase metri mai jos, foreza s-a oprit. Echipa a început să sape – şi vă asigur că nu-i tocmai o muncă uşoară de făcut în costum presurizat. Ceea ce au găsit i-a adus înapoi la bază în mare grabă. Am trimis un detaşament mai numeros, cu echipamentul corespunzător. S-au făcut excavaţii timp de două săptămâni. Rezultatul îl cunoaşteţi cu toţii.

Lumea din sală se foi tulburată în aşteptarea noii fotografii. Cu toate că ea nu era străină nimănui, nu exista persoană care să nu se aplece înainte, fixând-o cu încordare, în speranţa descifrării unor noi detalii. Pe Lună şi pe Pământ, mai puţin de o sută de oameni avuseseră dreptul să arunce ochii pe clişeu.

Înfăţişa un bărbat într-un costum spaţial strălucitor, roşu cu galben, stând în interiorul excavaţiei şi sprijinind cu mâna o miră gradată în zecimi de metru. Era noapte, iar instantaneul putea proveni de oriunde de pe Lună sau Marte. Dar până în prezent, nicio planetă nu găzduise o astfel de scenă.

Obiectul în faţa căruia încremenise astronautul era o lespede verticală dintr-un material negru, de vreo trei metri înălţime şi lată de unu şi jumătate. Pe Floyd gândul îl duse, oarecum justificat, la un mormânt uriaş. Cu margini perfecte şi simetrice, era atât de neagră, încât părea să absoarbă orice rază de lumină; nu se observau detalii de suprafaţă, făcând imposibil de apreciat dacă materialul constituent era stânca, metalul, plasticul ori altceva cu totul necunoscut omului.

– TMA-1, declară doctorul Michaels, căzut în reverie. Arată ca nouă, nu-i aşa? Nu-i blamez pe cei care, văzând-o, i-au dat numai câţiva ani, încercând s-o asocieze cu cea de a treia expediţie chineză, înapoi în ‘98. Eu unul însă nu am crezut niciodată asta, iar astăzi, prin metode geologice, suntem în stare să o datăm cu exactitate. Colegii mei şi cu mine, domnule Floyd, afirmăm cu toată certitudinea: TMA-1 nu are nimic de-a face cu chinezii. În fapt, nu are nimic de-a face cu întreaga specie umană – deoarece atunci când a fost îngropat *nu existau* încă oameni. Vedeţi dumneavoastră, are aproximativ trei milioane de ani. Ceea ce aveţi înainte devine aşadar prima mărturie despre existenţa unei inteligenţe extraterestre.

12

Călătorie la lumina Terrei

REGIUNEA MARILOR CRATERE: Se întinde spre sud, pornind din centrul feţei vizibile, şi la est de Regiunea Craterelor Centrale. Masiv punctată de cratere de contact, unele vaste, printre care şi cel mai mare de pe Lună; la nord se află Mare Imbrium. Teren accidentat aproape pretutindeni, excepţie făcând interiorul câtorva cratere. Multe zone înclinate, predominând pantele între zece şi douăsprezece grade.

ASOLIZARE ŞI TRANSPORT: Aselenizarea în general dificilă; mai uşor de executat pe fundul unor cratere. Deplasare posibilă aproape peste tot, dar se recomandă totuşi selecţia prealabilă a rutelor.

CONSTRUCŢIE: În general, moderat de dificilă din cauza pantelor şi numeroaselor blocuri de material friabil; excavarea lavei anevoioasă în anumite zone.

TYCHO: Crater. Diametrul de 85 de kilometri, înălţime 2,4 kilometri, adâncime 3,6 kilometri. Posedă cel mai întins sistem de raze, unele depăşind opt sute de kilometri lungime.

(Extras din *Studiu al suprafeţei Lunii destinat inginerilor,* Serviciul inginerului-şef, Departamentul Apărării, Supravegherea geologică a SUA, Washington, 1961)

Laboratorul mobil rulând pe câmpie cu optzeci de kilometri pe oră semăna mai degrabă cu un trailer supradimensionat, cocoţat pe opt roţi flexibile. Reprezenta însă cu mult mai mult; era o bază independentă de lucru, în interiorul căreia douăzeci de oameni puteau trăi şi munci vreme de mai multe săptămâni. Într-un anume fel, era o navă spaţială de teren – iar în caz de necesitate nici zborul nu îi era străin. Dacă în faţa ei apărea un canion prea adânc de abordat sau prea lung de ocolit, patru jeturi reactive intrau în acţiune, săltând-o peste obstacol.

Privind prin hublou, Floyd zărea drumul întinzându-se înainte, limpede trasat în solul friabil de zecile de vehicule. La intervale regulate depăşeau tije subţiri, înalte, fiecare purtând în vârf câte un far luminos. Nimeni nu se putea practic rătăci pe drumul de trei sute de kilometri dintre Baza Clavius şi TMA-1, chiar pe timp de noapte. Oricum, Soarele nu avea să răsară vreme de mai multe ore.

Stelele de deasupra erau cu puţin mai strălucitoare şi mai numeroase decât cele de pe cerul nopţii unui platou înalt din New Mexico sau Colorado. Însă pe acest cer de cărbune se găseau două lucruri care distrugeau orice iluzie a identităţii cu Pământul.

Primul îl constituia Pământul însuşi – un far orbitor suspendat peste orizontul nordic. Lumina reflectată de semiluna lui o depăşea de zeci de ori pe cea a Lunii pline de acasă, acoperind solul cu o fosforescenţă rece, verde-albăstruie.

A doua apariţie celestă o reprezenta un con străveziu de lumină, ridicându-se pe cerul estic. Înspre orizont devenea tot mai strălucitor, trădând infernul abia ascuns de marginea Lunii.

Era o privelişte pe care niciun om nu o văzuse pe Terra, cu excepţia celor câtorva clipe ale eclipselor totale. Era coroana solară, vestitorul răsăritului lunar, anunţând apropierea zilei cu mult înainte ca Soarele să trezească satelitul adormit.

În vreme ce şedea alături de Halvorsen şi de Michaels în camera

frontală de observaţie, imediat sub cabina pilotului, Floyd se pomeni gândindu-se tot mai des la prăpastia de trei milioane de ani care i se căscase înainte. Ca orice om de ştiinţă, era obişnuit să lucreze cu perioade de timp chiar şi mai mari, însă ele se refereau la mişcările aştrilor sau la ciclurile universale ale materiei. Inteligenţa nu fusese niciodată implicată; aceste intervale erau astfel libere de orice influenţă emoţională.

Trei milioane de ani! Nesfârşitul spectacol al istoriei scrise, cu imperiile, cu regii, cu triumfurile şi tragediile ei, acoperea abia a mia parte din covârşitoarea durată. Nu numai omul, ci majoritatea vieţuitoarelor în viaţă astăzi pe Pământ nu existau pe vremea când enigma întunecată era îngropată grijuliu aici, în străfundurile celui mai spectaculos crater selenar.

Că fusese îngropată, şi cu un scop precis, doctorul Michaels nu se îndoia.

– La început, am nutrit speranţa că reprezintă vârful unei construcţii subterane, explică el. Ultimele săpături mi-au spulberat-o. Se sprijină într-adevăr pe o platformă din acelaşi material, dar dedesubt se găseşte categoric rocă normală. Creaturile – să le numim aşa – care au construit-o au vrut să se asigure că va rezista cutremurelor. Clădeau pentru eternitate.

În vocea lui Michaels triumful se împletea cu tristeţea. Floyd îi împărtăşea simţămintele. Una dintre întrebările majore ale omenirii îşi primise în sfârşit răspunsul: aici se găsea dovada, dincolo de orice îndoială, că omul nu constituia singura fiinţă raţională pe care universul o crease. Însă răspunsul readucea în minte, cu durere, imensitatea timpului. Oricine sau orice ar fi trecut pe aici, ratase întâlnirea cu umanitatea cu mai bine de o sută de mii de generaţii. Poate că era mai bine aşa, gândi Floyd. Şi totuşi, ce-ar fi putut învăţa omul de la creaturi în stare să traverseze spaţiul, pe vremea când străbunii lui se legănau încă în copaci!

La câteva sute de metri mai departe, un jalon apăruse din spatele orizontului nefiresc de apropiat al Lunii. La baza lui se ridica o structură ca un cort, acoperită cu folie strălucitoare de argint, evident pentru protecţie împotriva căldurii intense a zilei. În timp ce vehiculul rula în continuare, Floyd reuşi să citească la lumina

Pământului:

DEPOZITUL DE URGENŢĂ NR. 3
20 kg oxigen lichid
10 kg apă
20 raţii alimentare Mk4
1 set scule tip B
1 set reparaţii costum
!TELEFON!

– V-aţi gândit cumva la aşa ceva? întrebă Floyd, indicând cu mâna afară pe hublou. Dacă-i vorba de un depozit de rezervă, lăsat în urmă de o expediţie care nu s-a mai întors?

– Este o posibilitate, admise Michaels. Câmpul magnetic îi marca fără greş poziţia, aşa că nu ar fi fost probleme să o localizeze. Dar e destul de mică – nu ar putea conţine prea mult în materie de provizii.

– De ce nu? interveni Halvorsen. Cine ştie cât de mari erau? Poate că măsurau doar cincisprezece centimetri înălţime, ceea ce ar conferi obiectului proporţiile unui bloc de douăzeci sau treizeci de etaje.

Michaels înclină din cap.

– Nu merge, protestă el. Nu poţi avea creaturi mici şi foarte inteligente; ai nevoie de o dimensiune minimă pentru creier.

Floyd observase că de obicei Halvorsen şi Michaels adoptau puncte de vedere opuse, fără ca acest fapt să ducă şi la existenţa unor fricţiuni personale între cei doi. Păreau să se respecte; pur şi simplu erau de acord să se contrazică reciproc.

Oricum, la puţine concluzii comune se putea ajunge în privinţa naturii lui TMA-1 sau a Monolitului Tycho, cum preferau alţii să îi spună, păstrând o parte din abreviere.

În cele şase ceasuri scurse de la aselenizare, Floyd ascultase zeci de ipoteze, însă nu se raliase niciuneia. Mausoleu, punct de supraveghere, mormânt, instrument geofizic erau probabil sugestiile favorite, iar unii dintre protagonişti se încălzeau deosebit de tare în

susţinerea lor. Se încheiaseră deja o mulţime de pariuri şi o groază de bani aveau să treacă dintr-o mână în alta atunci când adevărul avea să fie în cele din urmă cunoscut – *dacă* avea să fie. Până în acel moment, materialul dur şi negru al lespezii rezistase încercărilor oarecum timide ale lui Michaels şi ale colegilor săi de a preleva mostre. N-aveau nicio îndoială că un laser ar fi tăiat substanţa – deoarece, desigur, nimic n-ar fi rezistat acelei înfricoşătoare concentrări de energie –, însă decizia utilizării unor astfel de măsuri violente fusese lăsată pe seama lui Floyd. Iar acesta hotărâse deja că înainte de a apela la artileria grea a laserilor, trebuiau întrebuinţate razele X, impulsurile sonice, fasciculele de neutroni şi toate celelalte metode nedistructive de investigaţie. Să distrugi ceva ce nu înţelegi constituie semnul barbarului; dar poate că oamenii erau barbari în comparaţie cu constructorii acestui lucru.

De unde putuseră să vină? Luna însăşi? Nu, cu totul imposibil. Dacă existase vreodată viaţă pe această lume pustie, fusese negreşit distrusă în timpul ultimei perioade de formare a craterelor, când aproape întreaga suprafaţă lunară atinsese temperatura de topire.

Pământul? Puţin probabil, deşi nu cu totul imposibil. Orice civilizaţie terestră avansată, probabil neumană, din Pleistocen ar fi lăsat nenumărate alte urme ale existenţei sale. Am fi ştiut de ea cu mult înainte de a păşi pe Lună, medită Floyd.

Rămâneau două opţiuni, planetele şi stelele.

Dar toate dovezile infirmau prezenţa inteligenţei altundeva în sistemul solar, şi chiar a vieţii în general, exceptând Pământul şi planeta Marte. Planetele interioare erau prea încinse, cele exterioare prea reci, dacă nu coborai la adâncimi unde presiunile să atingă sute de tone pe centimetru pătrat.

Aşadar, poate că vizitatorii veniseră din stele, deşi într-un anume fel era şi mai incredibil. În vreme ce privea în sus, spre constelaţiile împrăştiate pe cerul selenar de abanos, îşi reaminti de câte ori colegii săi de universitate „dovediseră" călătoria interstelară ca fiind irealizabilă. Drumul de la Pământ la Lună impresiona încă, iar cel mai apropiat astru era de o sută de milioane de ori mai îndepărtat... Să speculeze însemna să piardă timpul; trebuia să aştepte până la adunarea unor date suplimentare.

– Vă rugăm, puneţi-vă centurile de siguranţă şi asiguraţi obiectele mobile, se auzi brusc din difuzorul cabinei. Pantă de patruzeci de grade înainte.

Două indicatoare cu lumini pâlpâitoare apăruseră la orizont, iar vehiculul manevra ca să se înscrie între ele.

Floyd abia îşi potrivise curelele când laboratorul se înclină la marginea unei văi cu adevărat îngrozitoare, începând să coboare o pantă acoperită cu pietriş, mai abruptă decât acoperişul unei case. Lumina Pământului, bătând din spate, oferea acum prea puţin ajutor, aşa că farurile vehiculului fuseseră aprinse. Cu mulţi ani în urmă, zăbovise pe buza Vezuviului, privind interiorul craterului; îşi putea imagina cu uşurinţă că astăzi cobora în el, iar senzaţia nu se număra printre cele mai plăcute.

Coborau una dintre terasele interioare ale lui Tycho; câteva sute de metri mai jos terenul devenea din nou orizontal. Cu vehiculul târându-se pe pantă, Michaels arătă cu mâna dincolo de câmpia întinsă în faţă.

– Iată-i, exclamă el.

Floyd încuviinţă; observase deja ciorchinele de lumini roşii şi verzi la câţiva kilometri depărtare şi îşi menţinu ochii asupra lor, în vreme ce laboratorul mobil îşi croia cu delicateţe drum pe pantă. Nu exista nicio îndoială că vehiculul se afla sub control, totuşi nu respiră liniştit până nu se găsiră iarăşi pe teren plat.

Acum se zărea – sclipind asemenea unor baloane de argint în reflexiile Terrei – un grup de domuri presurizate: adăposturile temporare ale lucrătorilor de la obiectiv. Lângă ele se găseau un turn radio, un utilaj de forare, câteva vehicule parcate şi o movilă înaltă de rocă sfărâmată, probabil materialul excavat pentru a scoate la lumină monolitul. Mica tabără din pustietate părea singuratică şi vulnerabilă în faţa forţelor naturii înconjurătoare. Nu se zăreau niciun semn de viaţă şi niciun indiciu privitor la scopul prezenţei omului aici, atât de departe de casă.

– Puteţi vedea craterul, zise Michaels. Acolo în dreapta, la vreo sută de metri de antena radio.

Asta-i deci, îşi spuse Floyd, în vreme ce vehiculul se îndrepta spre domuri, oprindu-se apoi la marginea craterului.

Pulsul i se acceleră atunci când se aplecă înainte pentru o privelişte mai bună. Vehiculul începu să coboare precaut pe o rampă de rocă compactată. Iar acolo, exact ca în fotografii, se ridica TMA-1.

Privi, clipi din ochi, clătină din cap şi privi din nou. Chiar în lumina strălucitoare a planetei-mamă era dificil să distingi obiectul; prima lui impresie fu aceea a unui dreptunghi plat, care ar fi putut fi decupat din indigo negru. Nu părea să aibă deloc grosime. Fireşte, la mijloc era o iluzie optică; deşi avea înainte un corp solid, acesta reflecta atât de puţin lumina încât permitea să i se observe doar conturul.

Pasagerii păstrară tăcerea pe durata coborârii în crater. Se simţea un amestec de veneraţie şi incredulitate – neîncrederea că, dintre toate lumile, Luna cea moartă dezvăluise această fantastică surpriză.

Autolaboratorul se opri la circa şase metri de lespede, poziţionându-se astfel încât toţi pasagerii să o poată examina. Dar, dincolo de forma perfect geometrică a obiectului, nu mai erau multe de văzut. Nu avea semne sau abateri de la negrul lui total. Reprezenta însăşi cristalizarea nopţii şi, vreme de o clipă, Floyd se întrebă dacă nu era într-adevăr o formaţiune naturală, născută din focurile şi presiunile prezente la crearea Lunii. Însă această vagă posibilitate, ştia, fusese deja examinată şi abandonată.

La un semnal, reflectoarele din jurul buzei craterului fură aprinse, iar lumina naturală fu înlocuită de o strălucire mult mai puternică. În vidul selenar, razele lor erau desigur invizibile; formau însă elipse de un alb orbitor, centrate pe monolit. Iar acolo unde îi atingeau materialul, suprafaţa întunecată părea să le înghită.

Cutia Pandorei, socoti Floyd cu un brusc sentiment de nelinişte, aşteptând să fie deschisă de omul curios.

Ce va găsi înăuntru?

13

Zorile lente

Principalul dom presurizat al sitului TMA-1 măsura doar şase metri în diametru. Interiorul era neplăcut de aglomerat. Laboratorul, conectat printr-una dintre cele două ecluze, oferea un spaţiu suplimentar mult apreciat.

În interiorul emisferei cu pereţi dubli trăiau, munceau şi dormeau cei şase specialişti şi tehnicieni ai proiectului. Conţinea de asemenea cea mai mare parte a echipamentului şi a instrumentelor, toate lucrurile care nu putuseră fi lăsate afară, facilităţile pentru gătit, spălat, toaleta, mostrele geologice şi un mic circuit de televiziune prin intermediul căruia obiectivul era menţinut încontinuu sub observaţie.

Floyd nu fu surprins de alegerea lui Halvorsen de a rămâne în dom; bărbatul îşi exprima vederile cu o francheţe admirabilă:

– Consider costumele spaţiale ca pe un rău necesar, explicase administratorul. Îmbrac unul de patru ori pe an, pentru testele de verificare. Dacă nu te superi, am să rămân aici să vă urmăresc pe ecranul televizorului.

Parte din prejudecată devenise în prezent nejustificată, întrucât ultimele modele se dovedeau infinit mai confortabile decât greoaiele

armuri purtate de primii exploratori lunari. Puteau fi îmbrăcate în mai puţin de un minut, chiar şi fără ajutor, şi erau automate. Mk V-ul purtat de Floyd îl putea proteja de orice ar fi întâlnit pe Lună, fie zi sau noapte.

Însoţit de Michaels, intră în ecluză. În vreme ce duduitul pompelor se stingea, iar costumul se rigidiza imperceptibil în jurul lui, se simţi înconjurat de liniştea vidului.

Tăcerea fu spartă de sunetul binevenit al radioului personal.

– Presiunea este în regulă, doctore Floyd? Respiraţi normal?

– Da, mă simt bine.

Însoţitorul îi verifică atent indicatoarele de pe costum, apoi rosti:

– OK, să mergem.

Uşa exterioară se deschise, iar peisajul prăfos li se întinse înainte, sclipind sub lumina Pământului.

Cu paşi precauţi, legănaţi, îl urmă pe Michaels prin deschiderea ecluzei. Nu era dificil să mergi; paradoxal, costumul îi oferea o senzaţie de adaptare mai intensă decât simţise în orice alt moment de la aselenizare. Greutatea lui suplimentară şi rezistenţa care i-o impunea mişcărilor îi confereau iluzia gravităţii terestre.

Scena se modificase de la sosirea lor acolo în urmă cu o oră. Cu toate că stelele şi semiluna Terrei erau la fel de luminoase, noaptea selenară lungă de paisprezece zile terestre se apropia de sfârşit. Strălucirea coroanei solare era ca un fals răsărit de lună pe cerul estic – şi apoi, fără vreun semn în prealabil, vârful catargului radio situat la treizeci de metri deasupra creştetului lui Floyd izbucni parcă în flăcări, lovit de primele raze ale Soarelui încă invizibil.

Aşteptară până ce supraveghetorul proiectului şi doi dintre asistenţi ieşiră din ecluză, apoi porniră cu toţii spre crater. Când îi atinseră marginea, un arc subţire de o incandescenţă de nesuportat apăruse deasupra liniei orizontului. Deşi soarele mai avea nevoie de cel puţin un ceas ca să apară în întregime, stelele dispăruseră deja. Craterul se afla în umbră, dar reflectoarele montate de jur împrejur îi

luminau interiorul din belşug. Coborând încet rampa spre dreptunghiul întunecat, Floyd se simţi cuprins nu doar de o stare de veneraţie, ci şi de neajutorare. Aici, exact la porţile Pământului, Omul întâlnise deja un mister pe care era posibil să nu-l rezolve niciodată. Cu trei milioane de ani în urmă, *ceva* trecuse pe aici, lăsând în spate acest necunoscut şi poate *de* necunoscut simbol al scopurilor sale, întorcându-se apoi către planete – sau spre stele.

Radioul costumului îi întrerupse reveria.

– Vorbeşte supraveghetorul de proiect. Dacă binevoiţi să vă aliniaţi pe această latură, vom face nişte fotografii. Domnule doctor Floyd, dumneavoastră aşezaţi-vă în centru. Doctore Michaels... Vă mulţumesc...

Nimeni cu excepţia lui Floyd nu părea să găsească situaţia amuzantă. Iar cinstea îl obliga să recunoască că era bucuros că cineva adusese un aparat de fotografiat; va fi neîndoielnic o fotografie istorică şi dorea copii pentru sine însuşi. Spera ca faţa să-i fie vizibilă prin fereastra căştii.

– Vă mulţumesc, domnilor, spuse fotograful după ce se pozară cu toţii, oarecum plini de ei, înaintea monolitului, iar el făcuse o duzină de clişee. Vom cere secţiei foto de la bază să vă trimită tuturor copii.

Apoi Floyd îşi îndreptă întreaga atenţie asupra lespezii de abanos, învârtindu-se încet în jurul ei, examinând-o din toate unghiurile, străduindu-se să-şi imprime în minte stranietatea ei.

Nu se aştepta să găsească nimic, deoarece ştia că fiecare centimetru pătrat fusese cercetat deja cu grijă microscopică.

Soarele adormit se ridicase deasupra marginii craterului, iar razele lui aproape că loveau lateral faţa estică a blocului. Paralelipipedul continua să absoarbă fiecare particulă de lumină, ca şi când aceasta nici n-ar fi existat.

Floyd decise să încerce un experiment simplu: se aşeză între monolit şi Soare şi-şi căută umbra pe suprafaţa neagră. Nu observă nimic. Cel puţin zece kilowaţi de căldură loveau lespedea; dacă înăuntru se găsea ceva, atunci se prăjea cu repeziciune.

Cât de ciudat, îi trecu prin minte, să stai aici în vreme ce... acest *lucru*... privea răsăritul pentru prima dată de la începutul erelor glaciare pe Pământ. Se întrebă din nou de rostul culorii sale negre; ideală, desigur, pentru absorbţia energiei solare. Renunţă însă la gând aproape imediat; cine ar fi suficient de nebun să îngroape un dispozitiv solar la şase metri *sub* pământ?

Se uită în sus la Pământul care începuse să dispară de pe cerul dimineţii. Numai o mână de oameni dintre cele şase miliarde de locuitori ştiau despre descoperire; cum avea oare lumea să reacţioneze când ştirea va fi în sfârşit făcută publică? Implicaţiile politice şi sociale erau uriaşe; orice persoană inteligentă, oricine în stare să privească dincolo de lungimea nasului, urma să-şi vadă viaţa, valorile, filozofia subtil modificate. Chiar dacă nimic nu se descoperea despre TMA-1, chiar dacă rămânea pentru eternitate un mister, omul va şti că nu e singur în Univers. Deşi el întârziase la întâlnire cu milioane de ani, cei ce stătuseră cândva aici se puteau întoarce; şi dacă nu ei, alţii în locul lor. Orice previziune despre viitor trebuia de acum înainte să ia în consideraţie această posibilitate.

Încă medita la aceste fapte când difuzorul din cască emise un pătrunzător ţipăt electronic, asemenea unui semnal de ceas hidos distorsionat. Involuntar, încercă să-şi acopere urechile cu mâinile înmănuşate, apoi îşi reveni, căutând cu disperare controlul de volum al receptorului. Cât timp îl reglă, alte patru ţipete fură emise în eter, după care se aşternu o tăcere milostivă.

De jur împrejurul craterului, figurile cercetătorilor rămăseseră în atitudini încremenite de uimire. Deci nu-i nimic defect cu receptorul meu, constată Floyd; cu toţii auziseră pătrunzătoarele sunete electronice.

După trei milioane de ani de întuneric, TMA-1 salutase răsăritul de pe Lună.

14

Ascultătorii

O sută cincizeci de milioane de kilometri dincolo de Marte, în îngheţata singurătate în care niciun om nu păşise încă, Monitorul Spaţial 79 deriva încet printre orbitele suprapuse ale asteroizilor. Timp de trei ani îşi îndeplinise fără greş misiunea – un tribut adus savanţilor americani care-l concepuseră, inginerilor englezi constructori şi tehnicienilor ruşi care îl lansaseră. O delicată reţea de antene ca pânza de păianjen culegea trecătoarele unde radio, pocnetele şi fâşâitul continuu pe care Pascal, într-o epocă cu mult mai simplă, le denumise „tăcerea spaţiului infinit". Detectorii de radiaţii notau şi analizau razele cosmice sosite din galaxie şi din puncte de dincolo de ea; telescoape neutronice şi cu raze X păzeau aştri ciudaţi pe care ochii omeneşti nu aveau să-i vadă niciodată; magnetometre măsurau uraganele şi furtunile vânturilor solare, în vreme ce Soarele răsufla jeturi de plasmă cu un milion de kilometri pe oră în feţele copiilor săi rotitori. Toate aceste lucruri şi multe altele erau notate cu răbdare de Monitorul Spaţial 79 şi înregistrate în memoria sa cristalină.

Una dintre antene, prin miracolele astăzi desconsiderate ale electronicii, era îndreptată în permanenţă către un punct nu departe de Soare. La fiecare câteva luni ţinta îndepărtată putea fi observată – dacă aici s-ar fi aflat un ochi care să se uite şi el –, un însoţitor apropiat, palid, al unei stele strălucitoare. Dar cel mai adesea se

pierdea în strălucirea Soarelui.

Către acea planetă îndepărtată, Terra, la fiecare douăzeci şi patru de ore, monitorul expedia informaţia culeasă, împachetată strâns într-un puls radio de cinci minute. După circa un sfert de oră, călătorind cu viteza luminii, pulsul îşi atingea destinaţia. Maşini fără alte îndatoriri îl recepţionau, îl amplificau şi înregistrau, adăugându-l miilor de kilometri de bandă magnetică adăpostită în sălile speciale ale Centrelor Spaţiale Mondiale din Washington, Moscova şi Canberra.

De la primii sateliţi, cu aproape cincizeci de ani în urmă, trilioane şi cvadrilioane de biţi de informaţie sosiseră din spaţiu pentru a fi stocaţi în aşteptarea zilei când studiul lor avea să contribuie la dezvoltarea ştiinţei. Doar o mică parte din imensa cantitate de date urma să fie procesată vreodată, dar nu exista nicio modalitate de a şti ce observaţii va dori un cercetător să consulte peste zece, cincizeci sau o sută de ani. Aşa că totul trebuia păstrat în fişiere depozitate în nesfârşite galerii climatizate, triplate de cele trei centre în eventualitatea unor pierderi accidentale. Făceau parte din adevăratul tezaur al umanităţii, mai valoros decât tot aurul ascuns fără de folos în seifurile băncilor.

De astă dată, Monitorul Spaţial 79 înregistrase ceva ciudat, o slabă, dar categorică interferenţă străbătând sistemul solar, şi total diferită de orice fenomen natural la care fusese martor în trecut. Automat îi înregistră direcţia, timpul, intensitatea; peste câteva ceasuri va transmite datele spre Pământ.

La fel aveau să procedeze Orbiterul M 15, care-l înconjura pe Marte de două ori în fiecare zi, şi Sonda Antiecliptică 21, urcând lent deasupra planului eclipticii, şi chiar Cometa Artificială 5, îndreptându-se dincolo de deşerturile de gheaţă ale lui Pluton, pe o orbită al cărei afeliu nu-l va atinge decât peste o mie de ani. Toate înregistraseră neobişnuitul puls energetic care le perturbase instrumentele; toate, la timpul potrivit, raportară evenimentul înapoi pe Pământ, în băncile de date.

Computerele poate că nu ar fi efectuat legătura între cele patru seturi de semnale, raportate de sonde spaţiale aflate pe orbite independente, la milioane de kilometri depărtare unele de altele.

Însă imediat după ce aruncă ochii pe raportul de dimineaţă, supraveghetorul de la Goddard înţelese că ceva straniu străbătuse sistemul solar în ultimele douăzeci şi patru de ore.

Dispunea numai de o porţiune a traiectoriei, însă când calculatoarele o interpolară pe panoul poziţiilor planetare, totul deveni limpede şi inconfundabil ca urma unui jet de aburi pe un cer senin sau ca urmele unui şir de paşi pe zăpada proaspătă.

Un impuls imaterial de energie, împrăştiind un nor de radiaţii ca siajul unei bărci cu motor, făcuse un salt de pe suprafaţa Lunii îndreptându-se spre stele.

III

ÎNTRE PLANETE

15

Discovery

Nava se afla la numai treizeci de zile de Pământ şi totuşi lui David Bowman nu-i venea adeseori să creadă că trăise vreodată altundeva în afara micii lumi închise din interiorul lui *Discovery*. Toţi anii de antrenament, misiunile anterioare de pe Lună şi Marte păreau să aparţină unui alt bărbat, într-o altă existenţă.

Frank Poole admitea că simte aceleaşi lucruri, afirmând uneori în glumă că regretă faptul că cel mai apropiat psihiatru se găsea la o sută de milioane de kilometri distanţă. Însă acest sentiment de izolare şi singurătate era uşor de înţeles şi nu semnala o anormalitate. În cei cincizeci de ani de când oamenii se aventuraseră în spaţiu, nu mai existase nicio expediţie asemenea acesteia.

Proiectul demarase cu cinci ani în urmă sub numele de Jupiter – prima expediţie umană dus-întors către cea mai mare dintre planete. Nava era aproape pregătită pentru călătoria de doi ani când, oarecum neaşteptat, profilul misiunii se modificase.

Discovery avea să meargă în continuare către Jupiter, însă nu se va mai opri acolo. Nici măcar nu avea să încetinească în sistemul jovian, ci, dimpotrivă, urma să profite de câmpul gravitaţional al gigantului pentru a-şi face vânt şi mai departe de Soare. Aidoma unei comete, va atinge marginile sistemului solar către ţinta ei finală, gloria

inelată a lui Saturn. Şi fără a se mai întoarce vreodată.

Pentru *Discovery* drumul se va sfârşi acolo; totuşi, echipajul nu nutrea câtuşi de puţin intenţia de a se sinucide. Dacă totul mergea bine, aveau să se întoarcă pe Pământ în şapte ani, dintre care cinci scurgându-se într-o clipă în somnul lipsit de vise al hibernării, în aşteptarea neconstruitului încă *Discovery II*.

Termenul „salvare“ era evitat cu grijă în toate documentele şi declaraţiile de presă ale Agenţiei de Astronautică, deoarece implica posibilitatea unui anumit eşec al planurilor şi de aceea cuvântul agreat era „re-dobândire“. Dacă ceva nu mergea conform previziunilor, nu se punea problema unei operaţiuni de salvare la o distanţă de un miliard şi jumătate de kilometri de Pământ.

Era un risc calculat, similar tuturor expediţiilor în necunoscut, însă jumătate de secol de cercetări dovediseră că hibernarea artificială era perfect sigură, deschizând astfel noi perspective călătoriei spaţiale. Până la această misiune, totuşi, ele nu fuseseră exploatate pe deplin.

Cei trei membri ai echipei de cercetare, de care nu va fi nevoie până la ultima fază a apropierii de Saturn, urmau să doarmă pe întreg parcursul drumului. Se economiseau în acest mod tone de alimente şi de alte consumabile; la fel de important, în momentul intrării în acţiune, echipa avea să fie proaspătă şi atentă, şi nu obosită de o călătorie de zece luni.

Discovery urma să intre pe o orbită în jurul lui Saturn, devenind un nou satelit al giganticei planete. Se va deplasa înainte şi înapoi pe o elipsă de trei milioane de kilometri care o va aduce lângă Saturn, apoi printre orbitele sateliţilor săi majori. Astronauţii urmau să dispună de o sută de zile în care să cartografieze şi să studieze o lume cu o suprafaţă de opt ori mai mare decât cea a Terrei şi înconjurată de o pleiadă de cel puţin cincisprezece sateliţi – unul dintre ei la fel de mare ca Mercur.

Probabil acolo se găseau suficiente minuni pentru secole de studiu; prima expediţie nu putea fi decât o recunoaştere preliminară. Tot ce vor găsi va fi transmis prin radio pe Pământ, astfel încât, chiar dacă exploratorii nu se vor mai întoarce, descoperirile lor nu vor fi pierdute.

La finalul celor o sută de zile, *Discovery* va trage cortina. Echipajul va intra în hibernare şi doar sistemele esenţiale vor continua să funcţioneze, vegheate de neobositul creier electronic. Nava se va roti în jurul lui Saturn pe o orbită determinată cu o asemenea precizie încât şi într-o mie de ani oamenii aveau să ştie unde să o caute. Dar numai după cinci ani, potrivit planurilor actuale, *Discovery II* va sosi acolo. Chiar dacă va întârzia un an sau doi, pasagerii adormiţi nu vor simţi vreo diferenţă. Pentru ei, ceasul va fi oprit, aşa cum se oprise deja pentru Whitehead, Kaminski şi Hunter.

Uneori, Bowman, comandantul, îşi invidia colegii inconştienţi din pacea îngheţată a hibernacolelor. Cei trei erau liberi de orice răspundere şi feriţi de plictiseală; până la destinaţie, lumea exterioară încetase să existe pentru ei.

Dar pe ei această lume îi veghea prin intermediul display-urilor senzorilor biologici. Îngrămădite printre instrumentele punţii de control se găseau cinci panouri mici, marcate Hunter, Whitehead, Kaminski, Poole şi Bowman. Ultimele două erau albe, lipsite de viaţă; timpul lor nu avea să vină decât după un an. Celelalte prezentau constelaţii de lumini verzui vestind că totul merge bine, pe fiecare dintre ele aflându-se ecrane unde o serie de luminiţe liniare trasau ritmurile lente ale pulsului, respiraţiei şi activităţii cerebrale.

Erau momente când Bowman, deşi perfect conştient de inutilitatea măsurii, întrucât alarma ar fi sunat numaidecât dacă ceva ieşea din limitele normalului, conecta circuitul audio. Asculta pe jumătate hipnotizat bătăile infinit de încete ale inimilor colegilor săi, cu ochii fixaţi pe curbele sincrone de pe ecran.

Cele mai fascinante erau display-urile de monitorizare a electroencefalogramelor – semnăturile electronice a trei personalităţi care existaseră cândva şi care într-o bună zi îşi vor relua existenţa. Liniile luminoase erau lipsite de vârfuri şi de văi, de exploziile electrice marcând activitatea unui creier treaz, sau chiar a unuia în stare de somn. Dacă mai exista o urmă de conştiinţă, atunci ea se găsea dincolo de capacitatea de detecţie a instrumentelor şi dincolo de memoria umană.

Acest ultim adevăr Bowman îl ştia din proprie experienţă. Înainte de

a fi selectat pentru misiune, reacţiile sale la hibernare fuseseră testate îndelung. Nu ştia încă sigur dacă pierduse o săptămână din viaţă sau dacă-şi amânase eventuala moarte cu acelaşi interval de timp.

Atunci când electrozii îi fuseseră ataşaţi pe frunte, iar generatorul inductor de somn începuse să pulseze, înaintea ochilor văzuse un efemer aranjament de modele caleidoscopice în mişcare. Apoi ele se topiseră, iar întunericul îl înghiţise. Nu simţise injecţiile, cu atât mai puţin cea dintâi atingere a frigului în momentul în care temperatura corpului îi fusese redusă la numai câteva grade deasupra lui zero.

Se trezi şi i se păru că de-abia închisese ochii. Ştia însă că e o iluzie; cumva, era convins că se scurseseră mai mulţi ani.

Misiunea fusese oare dusă la bun sfârşit? Ajunseseră lângă Saturn, îşi finalizaseră cercetările, intraseră în hibernare? Se afla *Discovery II* aici, pregătită să îi transporte înapoi pe Pământ?

Rămase într-o stare de confuzie, incapabil să distingă amintirile reale de cele imaginare. Deschise ochii, dar puţine erau de văzut, exceptând o aglomerare de lumini care îl nedumeri vreme de câteva minute.

Apoi înţelese că privea lămpile indicatoare de pe panoul de control, chiar dacă îi era imposibil să-şi concentreze privirea asupra lor. Curând renunţă să mai încerce.

Deasupra sufla un curent de aer cald, îndepărtându-i gerul din oase. Dintr-un difuzor plasat în spatele capului curgea o muzică liniştită şi stimulatoare, crescând în intensitate încetul cu încetul.

Apoi o voce prietenoasă, pe care o ştia însă ca generată de computer, i se adresă:

– Devii operaţional, Dave. Nu te ridica şi nu face mişcări violente. Nu încerca să vorbeşti.

Nu te ridica! gândi Bowman. Asta era amuzant! Se îndoia c-ar fi fost în stare să mişte şi un deget. Spre surprinderea lui, constată totuşi că

nu avea dreptate.

Se simţea foarte mulţumit, într-un mod confuz şi cam stupid. Ştia vag că nava de salvare trebuia să fi sosit, că secvenţa automată de reanimare fusese activată şi că în scurt timp va întâlni alte fiinţe umane. Era bine, dar nu-l entuziasmă.

Simţi că-i este foame. Computerul, desigur, îi anticipase dorinţa.

– Lângă mâna ta dreaptă se află un buton de semnalizare, Dave. Dacă îţi este foame, te rog să apeşi pe el.

Bowman îşi forţă degetele să caute în jur şi descoperi butonul cu formă de pară. Uitase totul despre el, deşi probabil ştiuse că se găsea acolo. Ce altceva mai uitase? Oare hibernarea afecta memoria?

Apăsă butonul şi aşteptă. Câteva minute mai târziu, un braţ metalic se mişcă dinspre peretele cuşetei, iar un sfârc de plastic îi coborî spre buze. Supse cu poftă şi un lichid cald şi dulce i se scurse pe gâtlej, dându-i energie cu fiecare picătură.

Braţul se retrase şi el se odihni din nou. Apoi constată că îşi putea mişca mâinile şi picioarele; gândul de a merge nu mai reprezenta un vis imposibil.

Cu toate că îşi simţea puterile revenindu-i cu repeziciune, ar fi fost fericit să rămână întins acolo pentru veşnicie dacă nu ar fi fost stimulii externi. Un alt glas îi vorbi, iar de astă dată era uman, nu o construcţie de impulsuri electrice asamblată de un procesor electronic. Era o voce familiară, deşi trecu ceva timp până ce o recunoscu.

– Bună, Dave. Îţi revii de minune. Acum eşti în stare să vorbeşti. Ştii unde te afli?

Îşi pusese deja întrebarea. Dacă se găsea într-adevăr pe orbită în jurul lui Saturn, atunci ce se întâmplase pe parcursul lunilor de când părăsise Pământul? Începu din nou să se întrebe dacă nu cumva suferea de amnezie. Paradoxal, gândul îl linişti. Dacă îşi amintea cuvântul „amnezie“, atunci creierul i se găsea într-o stare destul de bună...

Nu ştia însă unde se află, iar vorbitorul de la celălalt capăt al circuitului îi înţelese pe deplin situaţia.

– Nu-ţi face griji, Dave. Sunt Frank Poole. Îţi supraveghez inima şi respiraţia – totul este perfect normal. Relaxează-te, ia-o uşurel. Acum vom deschide uşa şi te vom scoate.

O lumină blândă inundă camera; observă forme mişcătoare profilându-se pe deschidere. Şi în acel moment, întreaga memorie îi reveni şi ştiu exact unde se găseşte.

Deşi se întorsese teafăr din cele mai adânci hotare ale somnului, vecine cu cele ale morţii, lipsise doar o săptămână. Când ieşi din hibernacol nu văzu cerul rece al lui Saturn; acesta se afla la un an în viitor şi un miliard de kilometri distanţă.

Se găsea încă în simulatorul Centrului Spaţial de Zbor Houston, sub arzătorul soare texan.

16

Hal

Dar în prezent Texasul nu era vizibil, şi chiar Statele Unite erau dificil de observat. Deşi jetul reactiv al motoarelor fusese oprit de mult, *Discovery* încă naviga cu trupul în formă de săgeată îndreptat în direcţie opusă Terrei, cu întregul echipament de studiu optic aţintit spre planetele exterioare unde se afla destinaţia ei.

Un telescop era însă mereu îndreptat către Pământ. Fusese montat ca o cătare de armă pe marginea antenei de comunicaţii, asigurând menţinerea continuă a parabolei pe direcţia prescrisă. Atât timp cât Pământul rămânea centrat în crucea telescopului, vitala legătură de comunicaţii se păstra intactă, iar mesajele circulau într-un sens sau altul de-a lungul unui invizibil fascicul care se lungea zilnic cu trei milioane de kilometri.

Cel puţin o dată în fiecare cart Bowman privea spre casă prin telescopul de aliniere. Deoarece Pământul se situa acum mult înapoi spre Soare, îi prezenta lui *Discovery* emisfera sa întunecată, iar pe ecranul central de observaţie planeta apărea asemenea unei semiluni argintii, strălucitoare, ca o altă Venus.

Era greu să identifici trăsături geologice pe acel arc alb în continuă micşorare, căci norii şi reflexiile luminii le ascundeau, însă chiar şi porţiunea întunecată fascina, punctată fiind de luminile oraşelor.

Uneori acestea ardeau cu o flacără constantă, alteori clipeau, când deplasările atmosferice treceau pe deasupra lor.

Existau şi perioade în care Luna, de pe orbita ei, dezvăluia ca un lampion mările şi continentele Pământului.

Atunci, cu o tresărire de recunoaştere, Bowman putea distinge ţărmuri familiare sclipind în spectrala lumină selenară. Iar alteori, când Pacificul era calm, reuşea să observe chipul Lunii reflectat în apele sale, aducându-şi aminte de nopţi petrecute sub palmieri din lagune tropicale.

Şi totuşi nu nutrea regrete pentru acele frumuseţi pierdute. Le trăise pe toate în cei treizeci şi cinci de ani ai vieţii şi era hotărât să le guste iarăşi, când se va întoarce bogat şi celebru. Adevărat, între timp distanţa le făcea să pară şi mai preţioase.

Al şaselea membru al echipajului nu avea astfel de probleme, întrucât nu era uman. Avansatul computer HAL 9000 constituia creierul şi sistemul nervos al navei.

Hal (de la Heuristically programmed ALgorithmic computer, atât şi nimic mai puţin) reprezenta capodopera celei de a treia generaţii de computere. Aceste generaţii păreau să fie despărţite de intervale de circa douăzeci de ani, iar gândul că apariţia alteia era deja iminentă îngrijora o bună parte a populaţiei.

Prima se situase în anii '40, când de mult depăşitul tub electronic făcuse posibilă existenţa unor neghiobi stângaci şi rapizi precum ENIAC şi succesorii săi. Apoi, prin 1960, a apărut microelectronica. Odată cu ea a devenit limpede că inteligenţe artificiale cel puţin la fel de puternice ca omul nu trebuiau să fie mai voluminoase decât o masă de birou – dacă ştiai cum anume să le construieşti.

Probabil că nimeni nu avea să ştie vreodată, dar nu conta. În anii '80, Minsky şi Good demonstraseră că reţelele neuronice se puteau genera automat, reproducându-se potrivit oricărui program arbitrar de învăţare. Creierele artificiale puteau fi crescute într-un proces izbitor de apropiat de cel al dezvoltării unuia uman. În orice caz, detaliile precise n-aveau cum să fie cunoscute, şi chiar dacă ar fi fost, ar fi depăşit de mii de ori puterea de înţelegere a minţii omeneşti.

Indiferent de modul de funcţionare, rezultatul final îl reprezenta o inteligenţă artificială care reproducea – unii filozofi preferau termenul de a mima – cea mai mare parte a activităţilor creierului uman, dar mult mai rapid şi mai precis. Costa extrem de mult; se construiseră doar câteva unităţi din seria Hal 9000. Fusese însă suficient ca vechea glumă „întotdeauna e mai uşor să faci creiere organice fără a fi calificat" să înceapă să sune puţin a gol.

Hal fusese pregătit pentru această misiune la fel de minuţios ca tovarăşii săi umani, dar de multe ori mai rapid; pe lângă viteza sa de achiziţie a datelor, el nu dormea niciodată. Principala lui sarcină era aceea de a supraveghea sistemele de suport vital, verificând încontinuu presiunea oxigenului, temperatura, etanşeitatea carcasei, nivelul de radiaţii şi toţi ceilalţi factori de care depindea viaţa fragilei încărcături umane. Era capabil să întreprindă complicate manevre de navigaţie şi să execute cuvenitele corecţii la momentul potrivit. Şi mai controla hibernacolele, executând modificările necesare, injectând infime cantităţi de lichid intravenos ce menţineau în viaţă organismul.

Prima generaţie de computere primea informaţiile prin intermediul tastaturilor, răspunzând cu imprimante de viteză sau ecrane vizuale. Hal putea să răspundă în acelaşi mod, dar majoritatea comunicaţiilor cu colegii săi de bord le efectua prin vorbe. Poole şi Bowman i se adresau lui Hal ca unei fiinţe omeneşti, iar el răspundea într-o engleză perfectă, asimilată în timpul săptămânilor scurtei sale copilării electronice.

Dacă Hal era sau nu capabil de gândire constituia o întrebare al cărei răspuns fusese dat de matematicianul englez Alan Turing în 1940. Acesta arătase că, dacă cineva ar fi reuşit să poarte o conversaţie îndelungă cu o maşină – prin mijlocirea tastaturii sau a microfonului, nu conta – fără să distingă replicile computerului de cele pe care le-ar fi dat o persoană, atunci însemna că maşina gândeşte, după orice definiţie a termenului. Iar Hal trecea cu uşurinţă testul Turing.

Exista chiar posibilitatea ca la un moment dat să preia comanda navei. În caz de necesitate, dacă nimeni nu răspundea semnalelor sale, urma să încerce să-i trezească pe membrii adormiţi ai echipajului prin stimuli electrici şi chimici. Dacă nu ar fi reacţionat,

ar fi semnalizat Pământului, aşteptând noi instrucţiuni.

Iar dacă Pământul ar fi rămas la rândul lui tăcut, ar fi fost nevoit să ia acele măsuri pe care le-ar fi considerat adecvate siguranţei şi continuării misiunii – al cărei scop real numai el îl cunoştea, scop pe care colegii săi umani n-aveau cum să-l ghicească.

Poole şi Bowman se referiseră adesea la propriile lor persoane ca la îngrijitori sau oameni de serviciu pe o navă perfect capabilă să-şi poarte singură de grijă. Ar fi fost uimiţi şi probabil puţin indignaţi să descopere cât adevăr conţinea gluma lor.

17

Regim de croazieră

Programul zilnic fusese planificat cu multă grijă şi, cel puţin din punct de vedere teoretic, Bowman şi Poole ştiau cu exactitate ce trebuiau să facă în fiecare moment. Operau pe baza unor carturi de douăsprezece ore, cu alte douăsprezece ceasuri pauză, supraveghind alternativ şi nedormind niciodată în acelaşi timp. Ofiţerul de serviciu rămânea pe puntea de control, în vreme ce ajutorul său se ocupa de menajul general, inspecţie, rezolva problemele neaşteptate care se iveau continuu, ori se relaxa în cuşeta sa.

Deşi Bowman fusese numit oficial căpitan pentru această fază a misiunii, un observator din afară n-ar fi fost în stare să deducă faptul. El şi Poole schimbau rolurile, rangurile şi responsabilităţile la fiecare jumătate de zi. Acest lucru îi menţinea pe amândoi în starea de spirit optimă, minimiza posibilităţile de apariţie a fricţiunilor şi servea scopului de sută la sută redundanţă.

Ziua lui Bowman începea la 0600, timpul navei – timpul universal de efemeridă al astronomilor. Dacă întârzia, Hal dispunea de o colecţie întreagă de bipuri şi clinchete care să-i aducă aminte de îndatoriri, dar pe care nu le folosise încă niciodată. Ca un test, Poole deconectase o dată alarma: Bowman se trezise automat la ora potrivită.

Primul său act oficial al zilei era să avanseze timerul de control al hibernării cu douăsprezece ore. Dacă operaţiunea nu era executată de două ori la rând, Hal trebuia să presupună că atât el, cât şi Poole erau incapabili să acţioneze, luând măsurile de rigoare.

Îşi făcea toaleta şi exerciţiile fizice înainte de a servi micul dejun în faţa ediţiei de dimineaţă a lui *World Times*, transmisă prin fax. Pe Pământ nu citise niciodată atât de atent ziarul; chiar şi cele mai neînsemnate ştiri mondene, cele mai vagi zvonuri politice îi absorbeau interesul atunci când apăreau pe ecran.

La 0700 îl elibera pe Poole de pe puntea de control, aducându-i un recipient de cafea de la bucătărie. Dacă, cum se întâmpla cel mai adesea, nu era nimic de raportat şi nimic de întreprins, se aşeza să controleze cadranele instrumentelor, conducând o serie de teste pentru a depista eventuale deranjamente. Pe la 1000 această operaţiune se sfârşea şi începea perioada de studiu.

Bowman jucase rolul elevului mai bine de jumătate din viaţă şi avea să continue studiul până la pensie. Mulţumită revoluţiei din tehnica de asimilare şi de mânuire a informaţiei, poseda deja echivalentul a două sau trei diplome de absolvire – şi, lucru mai important, reţinuse nouăzeci la sută din ceea ce învăţase.

Cu cincizeci de ani în urmă ar fi fost considerat specialist în astronomie, cibernetică şi propulsie spaţială – deşi probabil ar fi respins eticheta cu neprefăcută indignare. Nu reuşise niciodată să-şi focalizeze interesul exclusiv asupra unui subiect. În ciuda avertismentelor sumbre ale instructorilor, insistase să-şi ia masteratul în astronautică generală, o materie cu o programă vagă şi încâlcită, destinată celor cu un IQ sub 130 şi care n-aveau niciodată să atingă vârfurile profesiunii lor.

Decizia lui se dovedise însă justă; acel refuz de a se specializa îi conferise calificarea unică pentru sarcina actuală. Cam în acelaşi mod, Frank Poole, peiorativ autodesemnându-se ca practician în biologie spaţială, constituise o alegere ideală ca secund. Amândoi, la nevoie, cu ajutorul vastelor depozite de informaţii ale lui Hal, puteau face faţă oricărei probleme care-ar fi fost posibil să se ivească pe durata călătoriei, atât timp cât îşi menţineau minţile treze şi alerte, rememorând continuu instrucţiunile primite.

Vreme de două ore, de la 1000 la 1200, Bowman se angaja într-un dialog cu profesorul său electronic, verificându-şi cunoştinţele generale sau asimilând materiale specifice misiunii. Studia planurile navei, diagrame de circuit, alternative de drum, citind tot ce se ştia despre Jupiter, Saturn şi îndepărtatele lor sisteme de sateliţi.

La miezul zilei se retrăgea în cambuză, lăsându-i frâiele lui Hal în vreme ce-şi pregătea prânzul. Dar şi aici se afla în contact nemijlocit cu evenimentele, întrucât mica încăpere adăpostea un duplicat al display-ului de control, iar computerul îl putea înştiinţa în orice clipă. Poole i se alătura la masă înainte de a se culca şase ore şi împreună urmăreau de obicei unul dintre programele de televiziune transmise de pe Terra.

Meniul le fusese pregătit cu aceeaşi grijă minuţioasă ca restul detaliilor misiunii. Hrana, în mare parte congelată şi deshidratată, era excelentă şi aleasă pentru a crea cât mai puţine probleme. Raţiile trebuiau doar desfăcute şi plasate în micul cuptor, care scotea un bip sonor când sfârşea treaba. Se bucurau de feluri cu gustul şi, la fel de important, cu aspectul sucului de portocale, ouălor (în orice stil), fripturilor la grătar, legumelor proaspete, fructelor asortate, îngheţatei şi chiar pâinii calde.

După prânz, de la 1300 la 1600, Bowman executa un tur încet şi atent al navei, mai precis spus al acelor părţi accesibile. *Discovery* măsura o sută douăzeci de metri de la un capăt la celălalt, însă micul univers ocupat de echipajul ei se găsea în întregime în sfera presurizată de doisprezece metri diametru situată în vârf.

Aceasta adăpostea sistemele de suport vital şi puntea de control, reprezentând inima operaţională. Sub ea se afla un mic „garaj“, prevăzut cu trei ecluze, pe unde capsulele autopropulsate, mari cât să cuprindă un singur om, ar fi ieşit în vid în cazul necesităţii unei activităţi extravehiculare.

Regiunea ecuatorială a sferei – felia de la Capricorn la Rac – conţinea un compartiment rotitor de zece metri în diametru. Executând o rotaţie completă la fiecare zece secunde, acest carusel sau centrifugă producea o gravitaţie artificială egală cu cea a Lunii; suficientă pentru a preveni atrofierea musculară provocată de imponderabilitate, permiţând totodată ca viaţa să se desfăşoare în

condiţii aproximativ normale.

Tocmai de aceea caruselul conţinea bucătăria, sala de masă, duşul şi toaleta. Numai aici preparau fără probleme băuturile fierbinţi, altminteri foarte primejdioase în condiţii de absenţă totală a greutăţii, unde bulele plutitoare de apă clocotită ar fi putut provoca arsuri. În acest mod, problema bărbieritului fusese şi ea rezolvată, evitând împrăştierea firelor de păr în jur, cu posibilitatea neplăcută de a pune în pericol echipamentul electric.

Pe marginea caruselului se găseau cinci cuşete minuscule, aranjate de fiecare astronaut potrivit gustului propriu şi conţinând lucrurile personale. Numai cele ale lui Bowman şi Poole erau în prezent folosite, în vreme ce viitorii ocupanţi ai celorlalte trei se odihneau în sarcofagele electronice de alături.

Rotaţia centrifugei putea fi oprită la nevoie; momentul ei unghiular se înmagazina într-un volant şi era cedat la loc la repornirea caruselului. În mod normal, nu se intervenea însă asupra mişcării sale, deoarece înăuntru se intra fără dificultate, coborând cu ajutorul mâinilor pe un stâlp de la regiunea de gravitaţie zero din centru. Transferul în compartimentul în mişcare devenea, cu puţină experienţă, la fel de uşor şi obişnuit ca pasul făcut pe o scară rulantă.

Sfera presurizată constituia capul unei structuri subţiri sub formă de săgeată, lungă de mai bine de o sută de metri. *Discovery*, ca toate vehiculele destinate penetrării spaţiului îndepărtat, era prea fragilă şi deloc aerodinamică pentru a intra în atmosferă sau măcar a suporta întregul câmp gravitaţional al unei planete. Fusese asamblată pe orbită în jurul Terrei, testată într-un zbor inaugural translunar şi în final verificată pe orbita selenară.

Era o creatură a spaţiului şi numai a lui – arătând corespunzător. Imediat sub carcasa presurizată se găsea grupat un ciorchine de patru tancuri mari de hidrogen lichid, iar după ele, formând un V lung şi zvelt, se întindeau aripile radiatoarelor destinate disipării căldurii degajate de reactorul nuclear. Străbătute de o reţea delicată de tuburi conţinând lichid de răcire, aduceau cu aripile unei libelule uriaşe, conferindu-i lui *Discovery*, din anumite unghiuri, o asemănare pasageră cu un antic velier.

La capătul V-ului, la o sută de metri de compartimentul echipajului, se găseau infernul acoperit de scuturi al reactorului şi complexul focalizator al electrozilor, pe unde ţâşnea jetul plasmatic al motorului. Dar acesta îşi îndeplinise misiunea cu săptămâni în urmă, scoţând-o pe *Discovery* de pe orbita circumlunară. Acum, cu un murmur slab, reactorul genera doar energia electrică necesară funcţionării aparaturii, iar aripile radiatoarelor, înroşite la acceleraţia maximă, erau negre şi reci.

Fiindcă o inspecţie a acestei porţiuni ar fi implicat ieşirea în exterior, existau instrumente şi camere TV ce ofereau un raport complet asupra condiţiilor de aici. Bowman simţea că ştie pe de rost fiecare metru pătrat al radiatoarelor, al panourilor şi al celorlalte instalaţii asociate lor.

Pe la 1600 îşi termina inspecţia şi făcea un raport verbal detaliat către Centrul de Control al Misiunii, vorbind până la sosirea confirmării de recepţie. După care oprea transmiţătorul, asculta ce avea Pământul de spus, răspunzând apoi la orice întrebări. La 1800, Poole se deştepta şi prelua comanda.

Dispunea astfel de şase ceasuri libere de petrecut după voia inimii. Uneori îşi relua studiile, asculta muzică sau proiecta filme. Deseori răsfoia inepuizabila bibliotecă electronică a navei. Devenise fascinat de marile explorări ale trecutului – lucru de înţeles în actualele circumstanţe. Câteodată îl însoţea pe Pytheas dincolo de Coloanele lui Hercule, în lungul coastelor unei Europe abia ieşite din epoca pietrei, aventurându-se până în apropierea ceţurilor geroase ale Arcticii. Sau, două mii de ani mai târziu, urmărea galioanele din Manila alături de Anson, naviga cu James Cook prin recifele Marii Bariere de Corali, reuşea împreună cu Magellan prima călătorie în jurul Pământului. Începuse să citească *Odiseea* lui Homer, care, dintre toate cărţile, îi vorbea cel mai limpede peste prăpastia veacurilor.

În scopul destinderii îl putea angaja întotdeauna pe Hal într-o serie de jocuri semimatematice, incluzând şah, dame şi polyomino. Dacă Hal şi-ar fi utilizat capacitatea, ar fi câştigat oricare dintre partide, însă faptul ar fi avut o influenţă proastă asupra moralului coechipierilor săi. Aşa că fusese programat să câştige doar în cincizeci la sută dintre cazuri, iar partenerii săi umani se prefăceau

că nu cunosc detaliul.

Ultimele ore ale programului lui Bowman erau dedicate treburilor mărunte de gospodărie, urmate de cina servită la 2000, din nou alături de Poole. După care urma ora când putea să transmită sau să recepţioneze mesaje personale de pe Pământ.

Asemenea colegilor săi, Bowman nu era căsătorit; nu ar fi fost corect să se trimită un familist într-o călătorie ce dura atât de mult. Deşi multe femei promiseseră să le aştepte reîntoarcerea, niciunul nu le crezuse. La început, atât Poole, cât şi Bowman purtaseră convorbiri cu un caracter intim o dată pe săptămână, chiar dacă gândul că numeroase urechi ascultau la capătul terestru al circuitului tindea să-i inhibe. Iar acum, cu toate că misiunea se afla abia la început, căldura şi frecvenţa convorbirilor cu prietenele de pe Pământ se diminuaseră. Se aşteptaseră la aşa ceva pentru că era una dintre pedepsele modului de viaţă al unui astronaut, aşa cum altădată acest fapt caracterizase viaţa marinarilor.

Adevărat – lucrul era chiar notoriu – că aceştia din urmă compensau în alte porturi; din păcate, dincolo de orbita Terrei nu existau insule tropicale pline de fete îmbietoare. Medicii, fireşte, atacaseră problema cu entuziasmul lor obişnuit; farmacopedia navei oferea substituenţi adecvaţi, deşi câtuşi de puţin fermecători.

Înainte de a-şi termina îndatoririle, Bowman completa ultimul raport, asigurându-se că Hal transmisese bazei datele zilei. Apoi, dacă simţea nevoia, petrecea câteva ore citind sau urmărind un film; la miezul nopţii se culca, de obicei fără ajutorul hipnoelectrozilor. Programul lui Poole era identic, şi cele două orare se acopereau unul pe celălalt fără desincronizări.

Amândoi bărbaţii erau prea ocupaţi, prea inteligenţi şi bine acomodaţi cu mediul pentru a se certa. Călătoria se transformase într-o rutină confortabilă, lipsită de evenimente neobişnuite, trecerea timpului fiind marcată doar de schimbarea cifrelor pe ceasurile digitale.

Marea speranţă a echipajului lui *Discovery* era ca nimic să nu spargă această monotonie a săptămânilor şi lunilor care le stăteau înainte.

18

Printre asteroizi

Săptămână după săptămână, alunecând ca un tramvai pe şinele unei orbite determinate cu precizie, *Discovery* trecu de Marte şi se îndreptă spre Jupiter. Spre deosebire de toate navele care străbătuseră cerurile şi mările Pământului, nu avea nevoie de comandă şi ghidaj. Cursul ei era fixat de legile gravitaţiei şi nu existau bancuri primejdioase de nisip, nici recife unde să eşueze. Nu exista pericol de coliziune cu o navă străină, deoarece între ea şi stele nu se găsea nicio alta – cel puţin una construită de om.

Totuşi, spaţiul unde pătrundea acum era departe de a fi gol. Înainte se întindea un tărâm necunoscut străbătut de traiectoriile a peste un milion de asteroizi, dintre care mai puţin de zece mii îşi aveau orbitele determinate cu exactitate de astronomi. Numai patru depăşeau o sută cincizeci de kilometri în diametru; majoritatea erau bolovani uriaşi, gonind fără ţintă în vid.

În privinţa lor nu se putea întreprinde nimic. Chiar dacă cel mai mic dintre ei era capabil să-i distrugă, într-un impact cu viteze de mii de kilometri pe oră, posibilitatea unei astfel de întâlniri putea fi neglijată.

În medie, într-un volum de un milion de kilometri cubi exista un singur asteroid; ca *Discovery* să ocupe acelaşi punct în acelaşi timp

constituia ultima dintre grijile echipajului.

Ziua 86 marcă cea mai apropiată poziţie faţă de un asteroid cunoscut. Nu avea nume, doar un număr – 7794 –, şi era o rocă de cincizeci de metri în diametru, detectată de Observatorul Lunar în 1997 şi uitată imediat după aceea de către toţi, mai puţin de computerele răbdătoare ale Biroului Planetoizilor.

Când Bowman îşi începu cartul, Hal îi aminti cu promptitudine de iminenta întâlnire, cu toate că el n-avea cum să uite unicul eveniment de zbor programat pe întreaga durată a călătoriei. Traiectoria bolidului pe cer şi coordonatele la momentul apropierii maxime fuseseră deja afişate pe display-uri. Erau listate şi observaţiile care ar fi trebuit efectuate sau încercate; vor avea mult de muncit atunci când 7794 va fulgera pe alături la numai o mie cinci sute de kilometri distanţă, cu o viteză relativă de circa o sută treizeci de mii de kilometri pe oră.

Îi ceru lui Hal conectarea display-ului telescopic, iar pe ecran apăru un câmp stelar rarefiat. Nu se vedea nimic care să arate a asteroid; toate imaginile, chiar la mărire maximă, erau puncte de lumină lipsite de dimensiuni.

– Centrează pe ţintă, ceru el.

Imediat, patru linii subţiri, palide, încadrară un astru mic şi fără trăsături deosebite. Îl privi vreme de câteva minute, întrebându-se dacă Hal ar fi putut greşi; apoi observă că punctul luminos se deplasa imperceptibil pe fundalul înstelat. Probabil se găsea încă la un milion de kilometri distanţă, însă mişcarea sa dovedea că, în perspectiva distanţelor cosmice, era suficient de aproape ca ei să îl atingă.

Când Poole i se alătură pe punte, şase ore mai târziu, 7794 era de sute de ori mai strălucitor şi se mişca atât de iute, încât problema identităţii sale nu se mai punea. Nu mai era doar un punct luminos, începuse să prezinte un disc perfect vizibil.

Urmăriră această piatră zburătoare cu emoţiile marinarilor porniţi într-un voiaj îndelungat, depăşind o coastă unde nu puteau păşi. Deşi conştienţi că 7794 constituia doar o bucată de rocă lipsită de

viaţă, faptul îi afecta prea puţin. Reprezenta singurul obiect solid pe care îl vor întâlni de această parte a lui Jupiter – aflat încă la trei sute de milioane de kilometri depărtare.

Prin intermediul telescopului de mare putere văzură că asteroidul e foarte neregulat şi că se roteşte lent. Uneori arăta ca o minge turtită, alteori ca o cărămidă grosolan făcută; perioada de rotaţie depăşea cu puţin două minute. Pe suprafaţa lui erau distribuite la întâmplare pete de lumină şi de umbră, iar uneori suprafeţe netede ori depozite cristaline sclipeau asemenea unor ferestre lovite de razele Soarelui.

Gonea pe lângă ei cu aproape cincizeci de kilometri pe secundă, aşa încât nu avură decât puţine minute la dispoziţie pentru a-l cerceta de aproape. Camerele automate făcură zeci de fotografii, ecourile radarului fură înregistrate cu atenţie pentru o viitoare analiză – şi avură timp pentru o singură probă de impact.

Sonda nu conţinea instrumente; niciunul nu ar fi rezistat unei coliziuni la o asemenea viteză. Era doar un mic glonţ de metal, tras de *Discovery* pe o traiectorie care trebuia să o intersecteze pe cea a asteroidului.

În vreme ce secundele dinaintea impactului se scurgeau una după alta, Poole şi Bowman aşteptară cu o tensiune crescândă. Experimentul, aşa simplu cum era în teorie, testa acurateţea echipamentului la limită. Ţinteau un obiect de treizeci de metri în diametru, situat la mii de kilometri distanţă...

Pe faţa întunecată a asteroidului se produse o bruscă explozie de lumină. Sonda lovise cu viteză meteorică, iar într-o fracţiune de secundă întreaga energie i se transformase în căldură. Un nor incandescent de gaz erupse o clipă în spaţiu; pe *Discovery*, instrumentele înregistrară efemerele linii spectrale. Experţii de pe Terra urmau să le analizeze, cercetând semnăturile atomilor componenţi. Şi astfel, pentru prima dată, compoziţia scoarţei unui asteroid avea să fie cunoscută.

O oră mai tîrziu, 7794 devenise o stea pe cale de a se stinge, iar discul i se transformase într-un punct. Când cartul lui Bowman sosi din nou, dispăruse complet.

Se aflau din nou singuri şi aveau să rămână aşa până în momentul în care cea mai depărtată dintre Lunile lui Jupiter le va ieşi în întâmpinare, după un interval de trei luni.

19

Depășirea lui Jupiter

Chiar de la treizeci de milioane de kilometri depărtare, Jupiter era deja obiectul cel mai proeminent de pe cer. Planeta prezenta un disc palid, roz-portocaliu, cam de jumătatea mărimii Lunii văzute de pe Pământ, cu benzile paralele şi întunecate ale formaţiunilor noroase clar vizibile.

Mişcându-se înainte şi înapoi în planul ecuatorial se găseau punctele strălucitoare ale lui Io, Europa, Ganymede şi Callisto – lumi care oriunde în altă parte ar fi fost considerate planete, dar care aici se numărau doar printre sateliţii giganticului lor stăpân.

Prin telescop, Jupiter oferea o privelişte glorioasă: un glob pătat şi multicolor care umplea întreaga boltă. Era aproape imposibil să-i apreciezi adevărata mărime; Bowman continua să-şi repete că avea un diametru de unsprezece ori mai mare decât al Pământului, însă vreme îndelungată cifra nu avu o semnificaţie reală.

Apoi, în timp ce audia benzile din unităţile de memorie ale lui Hal, descoperi ceva care-i revelă adevărata perspectivă a proporţiilor planetei. Era vorba de o ilustraţie care înfăţişa întreaga suprafaţă a Pământului, descojită şi întinsă ca pielea unui animal pe discul lui Jupiter. Pe acest fundal, toate continentele şi mările Pământului apăreau nu mai mari decât India pe globul terestru.

Atunci când folosi întreaga putere a telescoapelor lui *Discovery*, impresia fu că e suspendat deasupra unui glob puţin turtit, privind panorama unor nori în galop, întinşi în benzi de rapida rotaţie a planetei. Uneori benzile respective formau vârtejuri şi noduri de vapori coloraţi de mărimea unor continente, alteori poduri vremelnice de mii de kilometri lungime brăzdau distanţele dintre ele. Ascuns sub acestea se găsea suficient material ca să-l depăşească pe cel al tuturor celorlalte planete luate la un loc. Şi ce altceva, se întreba el, se mai afla oare ascuns acolo jos?

Deasupra turbulentului înveliş de nori, acoperind veşnic adevărata suprafaţă a planetei, alunecau uneori modele circulare întunecate. Una dintre Lunile interioare trecea prin faţa Soarelui îndepărtat, iar umbra ei mărşăluia jos, peste neobositul peisaj noros jovian.

Se mai găseau şi alţi sateliţi, mult mai mici, la treizeci de milioane de kilometri de uriaş. Însă erau doar munţi zburători, de câteva zeci de kilometri diametru, iar ei nu treceau prin apropierea lor. La fiecare câteva minute, transmiţătorul radar îşi aduna puterile şi trimitea în eter un puls tăcut de energie, fără a primi ecoul unor noi sateliţi din vidul înconjurător.

Ceea ce sosea, cu o intensitate mereu crescândă, era tunetul vocii lui Jupiter însuşi. În 1955, doar cu puţin înainte de zorii erei spaţiale, astronomii fuseseră uimiţi să descopere că gigantul emitea milioane de waţi pe banda de zece metri. Era un semnal de bandă largă asociat haloului de particule încărcate electric care ocoleau planeta asemenea centurilor Van Allen pe Pământ, însă la o scară mult mai mare.

Alteori, pe durata singuraticelor ore petrecute pe puntea de control, Bowman asculta emisia. Mărea volumul amplificării până ce întreaga încăpere se umplea de un zgomot şuierător, încărcat de pocnete; pe acest fundal, la intervale neregulate, se auzeau şoapte scurte şi ţipete asemănătoare celor scoase de nişte păsări înnebunite. Un sunet straniu, căci nu avea nimic de-a face cu omul; era tot atât de singuratic şi de lipsit de sens ca murmurul valurilor de pe o plajă, sau ca bubuitul îndepărtat al tunetului, sosit de dincolo de orizont.

Chiar şi la actuala ei viteză, care depăşea o sută cincizeci de mii de kilometri pe oră, lui *Discovery* îi va lua aproape două săptămâni

traversarea orbitelor sateliţilor. Jupiter era înconjurat de mai multe Luni decât avea Soarele planete; Observatorul Selenar descoperea în fiecare an altele noi, iar totalul atinsese în prezent cifra de treizeci şi şase. Cea mai depărtată, Jupiter XXVII, se mişca retrograd pe o orbită instabilă, la treizeci de milioane de kilometri de vremelnicul ei stăpân. Reprezenta premiul într-o perpetuă luptă cu odgonul între Jupiter şi Soare, întrucât planeta captura mereu sateliţi din centura de asteroizi, pierzându-i apoi după alte câteva milioane de ani. Numai sateliţii interiori constituiau proprietatea sa permanentă, iar Soarele n-avea cum să-i smulgă niciodată din strânsoare.

Dar aici păşise acum o pradă nouă pentru câmpurile gravitaţionale aflate în război. *Discovery* accelera spre Jupiter pe o traiectorie complexă, calculată cu luni înainte de astronomi pe Terra şi verificată neîncetat de Hal. Din când în când, motoarele de control scuipau jeturi scurte de ajustare a poziţiei, abia perceptibile în interior.

Prin intermediul legăturii radio, informaţia se scurgea într-un sens şi-n celălalt într-un ritm continuu. Se aflau atât de departe de casă încât, circulând cu viteza luminii, semnalelor le trebuiau cincizeci de minute să încheie călătoria. Deşi întreaga lume le privea peste umeri, înregistrând totul prin ochii şi instrumentele lor, descoperirile ajungeau pe Pământ după aproape un ceas.

Camerele teleobiectiv operară neîntrerupt când nava traversă orbitele uriaşilor sateliţi interiori – oricare dintre ei mai mare decât Luna, oricare dintre ei un teritoriu necunoscut. Trei ore înainte de tranzit, *Discovery* ajunse la numai treizeci de mii de kilometri de Europa, cu ochii electronici îndreptaţi spre corpul ceresc ce se apropia, în vreme ce acesta se transformă din glob în semilună, rămânând apoi în spate.

Acolo se găseau treizeci şi şase de milioane de kilometri pătraţi de sol care, până în acest moment, nu constituiseră nimic mai mult decât o gămălie de bold în câmpul celui mai puternic telescop. Timpul de survolare era de numai câteva minute şi de aceea trebuiau să folosească la maximum aceste clipe, înregistrând orice informaţie posibilă. Ar fi dispus apoi de luni de zile în care să le studieze.

De la distanţă, Europa păruse un uriaş bulgăre de zăpadă, reflectând lumina solară cu o eficienţă remarcabilă. Observaţiile din apropiere confirmaseră impresia; spre deosebire de prăfoasa Lună, Europa era alb strălucitoare, şi mare parte din suprafaţa ei era acoperită de blocuri sclipitoare, asemenea unor iceberguri izolate. Aproape sigur erau formate de amoniacul şi apa pe care, într-un fel sau altul, câmpul gravitaţional al lui Jupiter nu izbutise să le acapareze.

Roca dezvelită era vizibilă doar la Ecuator; aici se întindea un peisaj incredibil de accidentat, cu canioane şi stânci răsturnate, formând o bandă întunecată în jurul întregului corp ceresc. Se observau puţine cratere de impact şi niciun semn de vulcanism; era evident că Europa nu posedase niciodată surse interne de căldură. În schimb exista, după cum se cunoscuse dinainte, o uşoară urmă de atmosferă. Atunci când marginea satelitului trecea prin dreptul unei stele, strălucirea acesteia scădea înainte de eclipsă. În alte zone păreau să plutească câţiva nori, poate o ceaţă alcătuită din picături de amoniac, generate de vânturile neobosite de metan.

Pe cât de repede se distinsese Europa pe fundalul cerului dinainte, pe atât de rapid dispăru în spate; iar în prezent Jupiter se găsea la două ore distanţă. Hal verifică şi reverifică orbita cu grijă infinită, făcând inutile orice alte corecţii până la momentul de periheliu. Dar, chiar cunoscând acest lucru, nu era uşor să priveşti globul gigantic crescând clipă de clipă. Era dificil să crezi că *Discovery* nu plonja direct în el, că imensul câmp gravitaţional nu-i atrăgea ireversibil spre moarte. Sosi vremea să se lanseze probele atmosferice – sperându-se că vor supravieţui suficient pentru a trimite înapoi câteva date despre plafonul noros. Două capsule, sub formă de bombă, încorsetate de scuturi termice, fură împinse încet pe orbite deviind puţin de cea a lui *Discovery* pe parcursul primelor mii de kilometri.

Încetul cu încetul însă se distanţară; iar în sfârşit chiar şi un ochi neantrenat ar fi putut ghici ceea ce Hal calculase. Nava se găsea pe o orbită aproape tangenţială şi nu colizională; nu avea să atingă atmosfera. Adevărat, diferenţa era de numai câteva sute de kilometri: un nimic atunci când ai de-a face cu o planetă cu un diametru de o sută patruzeci de mii de kilometri, dar era suficient.

Jupiter acoperea întregul cer. Era atât de uriaş, încât nici mintea şi

niciochiul nu-l mai puteau cuprinde, renunţând de altminteri la încercare. Dacă nu ar fi fost extraordinara varietate de culori, nuanţele de roşu şi de roz şi de galben şi de violet ale atmosferei de sub ei, Bowman şi-ar fi închipuit că zburau deasupra unor nori tereştri.

Şi tot acum, pentru prima dată de la începutul expediţiei, aveau să piardă din vedere Soarele. Deşi palid şi pitic, fusese însoţitorul constant al lui *Discovery* de la plecarea acesteia de pe Pământ, în urmă cu cinci luni. Dar nava plonja în prezent în umbra jupiteriană; curând vor trece pe deasupra feţei întunecate a planetei.

La o mie de kilometri în faţă, o bandă de crepuscul gonea în întâmpinarea lor; în spate, Soarele se scufunda rapid în nori. Razele sale curgeau pe linia orizontului asemenea unor coarne cu vârfurile întoarse în jos, apoi se contractară şi se stinseră într-un foc efemer de glorie cromatică. Noaptea se instalase.

Totuşi, lumea imensă de dedesubt nu era în întregime neagră. Era scăldată de o fosforescenţă ce creştea în intensitate pe măsură ce ochii lor se obişnuiau cu peisajul. Râuri difuze de lumină curgeau la orizont precum siajele luminescente ale unor vase navigând pe mări tropicale. Ici-colo se adunau în lacuri de foc lichid, tremurând din pricina cutremurelor vaste, submarine, născute în inima ascunsă a lui Jupiter. Constituia o privelişte copleşitoare, iar Bowman şi Poole ar fi admirat-o ore în şir; să fi fost oare rezultatul forţelor electrice şi chimice din interiorul acelui furnal cumplit, sau produsul secundar al unor fantastice forme de viaţă? Erau însă întrebări pe care savanţii vor continua probabil să le dezbată şi atunci când noul secol îşi va fi aflat sfârşitul.

Pe măsură ce pătrundeau tot mai mult în noaptea jupiteriană, strălucirea de sub ei crescu constant.

Odată, Bowman zburase deasupra Canadei de Nord la apogeul unei aurore boreale; peisajul acoperit de nea arătase la fel de strălucitor şi de aspru ca acesta. Iar pustietatea arctică, îşi reaminti el, avea o temperatură cu o sută de grade mai mare decât cea a regiunilor peste care zburau acum.

– Semnalul Terrei slăbeşte rapid, anunţă Hal. Intrăm în prima zonă

de difracţie.

Aşteptaseră acest moment – reprezenta unul dintre obiectivele misiunii, întrucât absorbţia undelor radio ar fi putut oferi informaţii valoroase despre atmosfera planetei. Însă în clipa când trecură în spatele gigantului, iar legătura radio cu Pământul se întrerupse, simţiră brusc un copleşitor sentiment de singurătate. Tăcerea radio avea să dureze un ceas, apoi urmau să iasă din spatele ecranului protectiv al lui Jupiter, reluând legătura cu specia umană. Ora aceasta însă avea să fie una dintre cele mai lungi din viaţa lor.

În ciuda relativei lor tinereţi, Poole şi Bowman erau veterani, având la activ o duzină de călătorii spaţiale. Totuşi, se simţeau ca nişte novici. Încercau un lucru pentru prima dată în istorie; niciodată până atunci o navă nu călătorise cu asemenea viteze, nu sfidase un câmp gravitaţional atât de intens. Cea mai mică eroare de calcul în acest moment critic şi *Discovery* ar fi gonit mai departe spre limitele sistemului solar, în afara oricărei posibilităţi de salvare.

Minutele se scurseră încet. Jupiter se transformase într-un perete vertical de fosforescenţă întinzându-se la infinit înaintea lor, iar ei urcau abrupt pe faţa lui. Deşi conştienţi că se mişcau cu o viteză prea mare pentru a fi prinşi în capcana gravitaţională, era greu să creadă că nu deveniseră deja un satelit al monstruoasei lumi.

În cele din urmă, departe în faţă, la orizont, apăru o geană de lumină. Ieşeau din umbră, îndreptându-se spre Soare. Aproape simultan, Hal vesti:

– Mă aflu în contact radio cu Pământul. Sunt bucuros să vă transmit că manevra de deviere a fost încheiată cu succes. Timpul nostru până la Saturn este de şaizeci şi şapte de zile, cinci ore, unsprezece minute.

Rezultatul se găsea într-o toleranţă de un minut faţă de estimare; survolarea planetei se făcuse cu o precizie impecabilă. Asemenea unei bile pe o masă cosmică de biliard, *Discovery* scăpase din câmpul de atracţie al lui Jupiter, preluând moment unghiular din întâlnire. Fără a utiliza combustibil, îşi mărise viteza cu mai multe mii de kilometri pe oră.

Desigur, nu se produsese nicio violare a legilor mecanicii; natura îşi ţinea cu grijă socotelile contabile, iar Jupiter pierduse exact acelaşi moment pe care-l câştigase *Discovery*. Planeta fusese încetinită, însă masa ei de miliarde de ori mai mare decât a navei spaţiale făcea ca schimbarea să fie imperceptibilă. Nu venise încă timpul ca omul să-şi lase amprenta asupra sistemului solar.

În vreme ce în jurul lor se lumina, iar Soarele se ridica încă o dată pe cerul jupiterian, Poole şi Bowman îşi întinseră unul altuia mâinile, strângându-şi-le reciproc.

Cu toate că abia de reuşeau să dea crezare realităţii, prima etapă a misiunii se încheiase cu succes.

20

Lumea zeilor

Nu terminaseră însă cu Jupiter. Mult în spate, cele două sonde lansate de *Discovery* luau contact cu atmosfera.

De la una nu recepţionară nimic; probabil executase o pătrundere prea bruscă şi arsese înainte de a apuca să transmită vreo informaţie. A doua avu ceva mai mult succes; tăie straturile superioare ale atmosferei, apoi ieşi încă o dată afară în spaţiul cosmic. Aşa cum se plănuise, pierduse atât de mult din viteză de pe urma zborului atmosferic, încât se aşezase pe o orbită eliptică prelungă. Două ore mai târziu reintră în atmosferă pe faţa luminată a planetei, deplasându-se cu o sută de mii de kilometri pe oră.

Fu învăluită imediat într-un nor de gaz incandescent, iar contactul radio se întrerupse. Urmară minute agonizante de aşteptare pentru cei doi observatori de pe puntea de control. Nu erau siguri dacă sonda va rezista, dacă scutul ceramic nu va arde în întregime înainte ca frânarea finală să se fi produs. Dacă se petrecea aşa ceva, instrumentele s-ar fi vaporizat într-o fracţiune de secundă.

Scutul rezistă însă, suficient ca meteorul încins să ajungă într-o relativă poziţie de stabilitate. Fragmentele carbonizate fură abandonate, robotul îşi scoase antenele şi începu să cerceteze mediul din jur cu senzorii săi electronici. La bordul lui *Discovery*, la peste un

sfert de milion de kilometri depărtare, radioul începu să recepţioneze primele veşti autentice de pe Jupiter.

Miile de impulsuri sosind în fiece secundă raportau compoziţia atmosferei, presiunea, temperatura, câmpurile magnetice, radioactivitatea şi zeci de alţi factori pe care numai experţii de pe Pământ îi puteau descifra. Totuşi, unul dintre mesaje fu înţeles numaidecât; o imagine TV color, transmisă de sonda în cădere.

Primele fotografii sosiră după ce robotul intrase deja în atmosferă şi renunţase la învelişul protector. Nu era vizibilă decât o ceaţă gălbuie, punctată de pete purpurii care se deplasau cu viteze ameţitoare în sus, în vreme ce proba se prăbuşea cu câteva sute de kilometri pe oră.

Ceaţa crescu în densitate. Era imposibil să apreciezi dacă imaginile proveneau de la zece centimetri sau zece kilometri, întrucât nu existau detalii asupra cărora ochiul să se concentreze. Se părea că, cel puţin în privinţa sistemului de televiziune, misiunea constituia un eşec. Echipamentul funcţionase, dar nu era nimic de văzut în această atmosferă ceţoasă şi turbulentă.

Şi apoi, pe neaşteptate, ceaţa dispăru. Sonda străbătuse baza unui strat noros de mare altitudine şi intrase într-o zonă limpede, poate o regiune cu hidrogen aproape pur şi doar cu urme vagi de cristale de amoniac. Deşi era în continuare imposibil să apreciezi scara imaginii, camera fotografia cu certitudine kilometri întregi.

Peisajul era atât de străin, încât o clipă fu aproape lipsit de sens pentru ochii obişnuiţi cu formele şi culorile Pământului. Mult, mult mai jos se întindea o mare de aur topit, brăzdată de riduri ce ar fi putut reprezenta crestele unor valuri gigantice. Dar nu se zărea mişcare; scara imaginii era prea mare pentru a permite observarea ei. Iar acea panoramă aurie nu putea să fie un ocean, deoarece se găsea încă sus în atmosfera jupiteriană. Nu era decât un alt strat noros.

După care camera prinse în câmp, înceţoşat de distanţă, o frântură din ceva foarte straniu. La mulţi kilometri depărtare, peisajul auriu se ridica într-un con curios de simetric, asemănător cu un munte vulcanic. În jurul vârfului acelui con plutea un halou de nori mici,

pufoşi – toţi cam de aceeaşi mărime, toţi foarte distincţi şi izolaţi. Era ceva uimitor şi lipsit de naturaleţe legat de el – dacă, într-adevăr, termenul de natural putea fi aplicat copleşitoarei panorame.

Apoi, înhăţată de una dintre turbulenţele atmosferice, sonda se răsuci spre un alt sfert de orizont şi câteva secunde ecranul nu prezentă decât o ceaţă aurie. Imaginea se stabiliză; „marea" se găsea mult mai aproape, dar rămânea la fel de enigmatică. Acum se observa că pe alocuri o întrerupeau dungi întunecate, care ar fi putut fi găuri sau spaţii ducând spre alte straturi mai adânci din atmosferă.

Sonda nu avea cum să le atingă. Cu fiecare kilometru, densitatea gazului din jur se dubla, iar presiunea creştea în vreme ce ea se scufunda tot mai mult către suprafaţa ascunsă a planetei. Se găsea încă mult deasupra acelei misterioase mări când imaginea avu o întrerupere premonitorie, după care se stinse, în timp ce primul explorator de pe Pământ era zdrobit de greutatea kilometrilor de atmosferă de deasupra lui.

În scurta sa existenţă, oferise o privelişte fugară, poate numai a unei fracţiuni dintr-a milioana parte din Jupiter. Abia se apropiase de suprafaţă, la sute de kilometri în adâncul ceţurilor tot mai dense. După ce imaginea dispăru de pe ecran, Bowman şi Poole nu fură în stare să facă altceva decât să şadă în tăcere, întorcând pe toate feţele acelaşi gând în minte.

Anticii procedaseră, într-adevăr, mai bine decât s-ar fi crezut denumind această lume după zeul zeilor. Dacă acolo jos se găsea viaţă, cât va dura oare până când va fi localizată numai? Şi după aceea, câte alte secole se vor scurge înainte ca oamenii să urmeze acest prim pionier, şi în ce fel de navă?

Aceste consideraţiuni constituiau însă probleme lipsite de importanţă pentru *Discovery* şi echipajul ei. Ţelul lor îl reprezenta o lume încă şi mai stranie, aproape de două ori mai departe faţă de Soare – de care îi despărţeau mai bine de jumătate de miliard de kilometri de pustietate bântuită de comete.

IV

ABIS

21

Aniversare

Acordurile familiare ale lui „Mulţi ani trăiască!“, traversând un miliard de kilometri cu viteza luminii, se stinseră printre ecranele şi instrumentele punţii de control. Peste familia Poole, grupată pe Pământ oarecum sfios în jurul unui tort, coborî tăcerea.

Apoi domnul Poole senior zise cu voce răguşită:

– Ei bine, Frank, nu ştim ce să mai spunem acum, decât că suntem alături de tine şi că-ţi dorim cea mai fericită aniversare.

– Ai grijă, scumpule, interveni soţia lui cu lacrimi în ochi. Dumnezeu să te aibă-n pază.

Urmă un cor de „La revedere“, iar display-ul se întunecă. Cât de ciudat, gândi el, că toate se petrecuseră cu peste o oră înainte; în această clipă membrii familiei sale se împrăştiaseră deja, fiecare la kilometri de casa părintească. Însă, într-un anume fel, intervalul de timp, deşi frustrant, constituia totodată o binecuvântare deghizată. Asemenea celorlalţi oameni de vârsta lui, Poole considera absolut normală posibilitatea de a vorbi instantaneu cu oricine pe Pământ, oricând ar fi dorit. Acum, că nu se mai putea, impactul psihologic era profund. Intrase într-o nouă dimensiune a singurătăţii, iar majoritatea legăturilor emoţionale fuseseră întinse dincolo de limita

de rezistenţă.

– Îmi pare rău să vă întrerup petrecerea, se auzi vocea lui Hal, însă avem o problemă.

– Ce anume? întrebară Bowman şi Poole în acelaşi timp.

– Am dificultăţi în menţinerea legăturii radio cu Pământul. Problema este creată de unitatea AE-35. Centrul meu de predicţie raportează că ea va ceda în următoarele şaptezeci şi două de ore.

– Atunci să vedem ce-i cu ea, replică Bowman. Arată-ne alinierea optică.

– Iat-o, Dave. În prezent se menţine încă în ordine.

Pe ecranul de observaţie apăru o semilună perfectă, foarte strălucitoare, pe un fundal aproape lipsit de aştri. Formaţiuni noroase îi acopereau suprafaţa şi nu se zărea nicio trăsătură geografică identificabilă. Într-adevăr, la o primă privire putea fi uşor confundată cu Venus.

Nu însă şi la o a doua, întrucât alături se găsea adevărata Lună, care lui Venus îi lipsea – la un sfert din mărimea Terrei şi exact în aceeaşi fază. Nu era dificil să-ţi închipui că cele două corpuri erau mamă şi copil, aşa cum consideraseră mulţi astronomi înainte ca mostrele de sol selenar să dovedească dincolo de orice îndoială că Luna nu făcuse niciodată parte din Pământ.

Poole şi Bowman studiară ecranul în tăcere jumătate de minut. Imaginea le parvenea prin intermediul camerei TV de bătaie lungă montată pe marginea farfuriei antenei radio; liniile în cruce de la centru indicau orientarea exactă a antenei. Dacă raza subţire nu era perfect aţintită spre Pământ, nu ar fi putut nici transmite, nici recepţiona. Mesajele din ambele direcţii şi-ar fi ratat ţinta şi ar fi trecut, nevăzute şi neauzite, prin întregul sistem solar în vidul de dincolo de el. Dacă ar fi fost vreodată recepţionate, aceasta s-ar fi întâmplat numai după secole – şi nu de către oameni.

– Ştii unde-i necazul? întrebă Bowman.

– Survine intermitent şi nu-l pot localiza. Pare însă a proveni din

unitatea AE-35.

– Ce procedură sugerezi?

– Lucrul cel mai indicat ar fi să înlocuim unitatea cu una de rezervă, aşa încât să o verificăm la bord.

– În regulă. Fă-ne o copie.

Informaţia fulgeră pe ecran şi simultan o foaie de hârtie ieşi dintr-un orificiu de sub el. În pofida lectorilor electronici, existau momente când demodatul material tipărit reprezenta cea mai convenabilă modalitate de înregistrare.

Bowman cercetă diagrama câteva clipe, apoi fluieră.

– Ai fi putut să ne spui, exclamă el. Înseamnă să ieşim din navă.

– Îmi pare rău, replică Hal. Am presupus că ştiţi că unitatea AE-35 se găseşte pe dispozitivul de orientare a antenei.

– Probabil că ştiam, dar acum un an. Aici se găsesc însă opt mii de subsisteme. Oricum, nu pare o treabă complicată. Nu trebuie decât să deschidem un panou şi să montăm înăuntru rezerva.

– Pică la fix, zise şi Poole, care era membrul din echipaj desemnat pentru operaţiunile extravehiculare. O schimbare de decor îmi va prinde foarte bine. Nici o aluzie personală, David!

– Să vedem dacă Centrul de Control e de acord.

Bowman rămase nemişcat câteva momente, ordonându-şi gândurile, apoi începu să dicteze mesajul.

– Centrul de Control al Misiunii, aici X-Delta-Unu. La doi-zero-patru-cinci, centrul de predicţie al computerului nostru nouă-triplu-zero indică unitatea Alpha Echo trei-cinci ca pe o defecţiune probabilă în următoarele şaptezeci şi două de ore. Cerem verificarea telemetrică monitorizată şi sugerăm să studiaţi unitatea în simulatorul de la sol. De asemenea, cerem aprobare pentru a ieşi în activitate extravehiculară şi a înlocui unitatea Alpha Echo trei-cinci înainte de defecţiune. Control, aici X-Delta-Unu, doi-unu-zero-trei,

terminat.

După ani de exerciţiu, era capabil să treacă instantaneu la acest limbaj, botezat odată de către cineva ca „tehniş“, şi înapoi la vorbirea normală fără efort mental. În prezent nu mai aveau altceva de făcut decât să aştepte confirmarea, care avea să întârzie cel puţin două ore: timpul necesar ca semnalele să străbată dus-întors orbitele lui Jupiter şi Marte.

Confirmarea sosi pe când încerca, fără prea mare succes, să-l bată pe Hal la unul dintre jocurile geometrice stocate în memoria acestuia.

– X-Delta-Unu, aici Centrul de Control al Misiunii, confirmăm transmisia voastră de la doi-unu-zero-trei. Recepţionăm telemetric informaţii pe simulatorul nostru şi vom aviza. De acord cu ieşirea în EVA pentru a înlocui unitatea Alpha Echo trei-cinci înainte de defecţiune. Studiem procedurile de test aplicabile unităţii defecte.

Odată chestiunea serioasă încheiată, operatorul reveni la un limbaj normal:

– Băieţi, îmi pare rău că aveţi necazuri. Oricum, noi nu vrem să vă creăm altele noi, dar dacă nu vă deranjează să-i daţi curs înainte de EVA, avem pentru voi o cerere din partea Biroului de Relaţii cu Publicul. Aţi vrea să faceţi o prezentare scurtă a situaţiei pentru mass-media, explicând exact ce rol are unitatea AE-35? Cât mai convingător posibil. Am putea-o face noi, desigur, însă ar suna mult mai bine cu propriile voastre cuvinte. Sper ca asta să nu influenţeze negativ viaţa voastră socială. X-Delta-Unu, aici Centrul de Control al Misiunii, doi-unu-cinci-cinci, terminat.

Bowman nu reuşi să-şi reţină un zâmbet la auzul rugăminţii. Erau momente când Pământul dovedea o curioasă insensibilitate şi lipsă de tact. „Cât mai convingător posibil“, chiar aşa!

Când Poole i se alătură la sfârşitul perioadei sale de somn, petrecură împreună zece minute compunând şi lustruind răspunsul. În primele faze ale misiunii primiseră nenumărate cereri de interviuri, comentarii, aproape orice ar fi catadicsit să spună. Pe măsură ce săptămânile se scurgeau fără evenimente, iar intervalul de timp dintre comunicaţii crescuse de la câteva minute la peste o oră,

interesul general se subţiase însă. De la momentul deosebit al survolării lui Jupiter, cu o lună în urmă, înregistraseră doar trei sau patru benzi pentru marele public.

– Centrul de Control al Misiunii, aici X-Delta-Unu. Iată declaraţia de presă pe care aţi cerut-o. Astăzi dimineaţă a survenit o problemă tehnică minoră. Computerul nostru HAL-9000 a prevăzut o defecţiune în unitatea AE-35. Aceasta constituie o componentă mică, dar vitală, a sistemului de comunicaţii. Ea păstrează alinierea antenei cu baza cu o precizie de câteva miimi de grad. Acurateţea e cerută de faptul că, de la distanţa de mai bine de un miliard de kilometri la care ne aflăm, Pământul apare ca o stea de mică magnitudine, iar fasciculul nostru radio ar putea cu uşurinţă să-l rateze. Orientarea antenei este constant menţinută de un grup de motoare controlate de computerul central. Aceste motoare îşi primesc instrucţiunile prin intermediul unităţii AE-35. Aţi putea să o comparaţi cu un fascicul nervos traducând instrucţiunile creierului către un membru. Dacă nervul refuză să transmită semnalele corecte, membrul devine inutil. În cazul nostru, căderea unităţii AE-35 ar însemna pierderea legăturii radio, lucru comun pentru sondele de adâncime ale secolului trecut. Adesea ele ajungeau pe planetele de destinaţie, dar nu reuşeau să transmită înapoi nicio informaţie deoarece antenele lor nu reuşeau să localizeze Pământul. Nu cunoaştem încă natura defecţiunii, dar situaţia nu e câtuşi de puţin alarmantă. Dispunem de două unităţi de rezervă, fiecare cu o durată operaţională de douăzeci de ani, aşa că probabilitatea ca şi a doua să cedeze pe parcursul acestei misiuni este neglijabilă. De asemenea, dacă izbutim să diagnosticăm problema, vom reuşi să reparăm probabil şi prima unitate. Frank Poole, calificat pentru astfel de operaţiuni, va ieşi în exteriorul navei şi va înlocui unitatea defectă cu una dintre rezerve. În acelaşi timp, va profita de ocazie pentru a verifica învelişul şi a repara câteva microspărturi, prea mici pentru a fi meritat o EVA specială. Exceptând această problemă minoră, misiunea decurge în continuare fără evenimente deosebite şi ar trebui să se desfăşoare mai departe tot aşa. Centrul de Control al Misiunii, aici X-Delta-Unu, doi-unu-zero-patru, terminat.

22

Ieșire

Capsulele extravehiculare ale lui *Discovery*, sau „seminţele spaţiale" în terminologia echipajului, erau sfere cu un diametru de aproape trei metri, în care operatorul şedea în spatele unui hublou panoramic care oferea o privelişte splendidă. Motorul principal producea o acceleraţie de 0,2 g – suficientă să-l transforme într-un hovercraft pe Lună –, în vreme ce alte jeturi reactive mai mici permiteau manevrarea lui. Imediat de sub hublou ţâşneau două seturi de braţe metalice articulate, ori „waldouri", unul pentru operaţiuni de forţă, celălalt destinat unor mânuiri delicate. În plus, exista un cap revolver extensibil, prevăzut cu o multitudine de scule, precum şurubelniţe, fierăstraie, burghie şi perforatoare pneumatice.

Seminţele spaţiale nu reprezentau cele mai elegante mijloace de transport concepute de om, însă erau absolut esenţiale pentru muncile de construcţie şi întreţinere în vid. De obicei erau botezate cu nume feminine, poate ca o recunoaştere a faptului că personalităţile lor se dovedeau uneori uşor imprevizibile. Pe *Discovery*, trioul era compus din Anna, Betty şi Clara.

După ce-şi îmbrăcă costumul presurizat – ultima sa linie de apărare – şi urcă în capsulă, Poole verifică timp de zece minute comenzile. Acţionă jeturile de control, flexă waldourile, reconfirmă rezerva de oxigen, combustibil şi energie. Apoi, când fu pe deplin satisfăcut, i

se adresă lui Hal pe circuitul radio. Aşteptând pe puntea de control, Bowman n-ar fi intervenit decât în cazul unei greşeli evidente sau al unei defecţiuni în funcţionare.

– Aici Betty. Hal, porneşte secvenţa de pompare.

– Secvenţa de pompare declanşată, repetă Hal.

Simultan, Poole auzi pulsaţiile pompelor vidând ecluza. Metalul subţire al învelişului exterior al capsulei pocni uşor, apoi, după aproximativ cinci minute, Hal raportă:

– Secvenţa de pompare încheiată.

Bărbatul execută o ultimă verificare a minusculului panou de comandă. Totul era perfect normal.

– Deschide poarta exterioară, ceru.

Din nou, Hal repetă instrucţiunile; în orice moment, el n-avea decât să strige „Stop!", iar computerul ar fi oprit numaidecât secvenţa începută.

În faţă, pereţii navei alunecară în lături. Simţi capsula zguduindu-se atunci când ultimele particule de aer năvăliră afară. După care privi spre stele şi, fiindcă aşa se nimeri, la discul mic şi auriu al lui Saturn, aflat încă la şase sute de milioane de kilometri depărtare.

– Ejecţie capsulă.

Foarte încet, şina pe care se găsea suspendată capsula fu extinsă pe uşa deschisă, până ce vehiculul fu scos în exterior.

Poole acţionă o jumătate de secundă motorul principal, iar naveta se ridică de pe şine, devenind în sfârşit un vehicul independent, situat pe propria sa orbită în jurul Soarelui. N-o mai lega nimic de *Discovery*, nici măcar cordonul de siguranţă. Arareori capsulele pricinuiau probleme, şi chiar în caz de naufragiu, Bowman ar fi sosit rapid să îl sprijine.

Betty răspunse lin la comenzi; o lăsă să plutească în spaţiu circa treizeci de metri, apoi îi stopă impulsul frontal, rotind-o pentru a o

aduce pe *Discovery* în câmpul vizual. După care începu verificarea învelişului.

Prima ţintă o reprezentă o suprafaţă topită lată de un centimetru, cu un minuscul crater de impact central. Particula de praf care lovise carcasa cu o viteză de o sută de mii de kilometri pe oră fusese cu siguranţă mai mică decât o gămălie, iar enorma ei energie cinetică o vaporizase instantaneu. Ca mai întotdeauna în astfel de ocazii, craterul arăta de parcă ar fi fost cauzat de o implozie; la asemenea viteze, materialele se comportau în mod straniu, iar legile mecanicii rareori îşi găseau aplicabilitatea.

Poole examină cu atenţie zona, apoi o stropi cu un spray izolator din containerul presurizat conţinut de kitul capsulei. Fluidul alb, elastic, se întinse pe carcasa metalică, ascunzând vederii craterul. Din spărtură se umflă o bulă mare, care se sparse când atinse un diametru de vreo cincisprezece centimetri, apoi o alta mult mai mică, oprindu-se din creştere când cimentul cu priză rapidă începu să-şi facă treaba. Privi concentrat câteva minute fără să observe alte semne de activitate. Oricum, pentru siguranţă aşternu un al doilea strat, după care porni spre antenă.

Îi luă ceva timp să ocolească sfera presurizată a lui *Discovery*, deoarece nu permise vehiculului să dezvolte o viteză mai mare de câţiva metri pe secundă. Nu se grăbea şi era periculos să te mişti cu viteze mari în apropierea navei. Trebuia să fie atent la numeroşii senzori care răsăreau de pe carcasă în cele mai neaşteptate locuri. De asemenea, trebuia să fie atent la propriul jet reactiv, capabil să provoace daune considerabile dacă ar fi lovit o piesă mai fragilă de echipament.

Când, în final, atinse antena principală, studie pentru început situaţia. Farfuria de şase metri diametru părea să fie îndreptată direct spre Soare, căci Pământul se afla acum aproape în linie cu discul solar. Dispozitivul de orientare şi întreg ansamblul de motoare se găseau aşadar în întuneric, ascunse de umbra cupei de metal.

Poole se apropie din spate; precaut, nu trecu prin faţa reflectorului parabolic, altminteri Betty ar fi cauzat o întrerupere, adevărat, de moment, totuşi neplăcută a legăturii cu Pământul. Nimic nu se

vedea din echipamentul pe care venise să-l înlocuiască până ce nu aprinse farurile capsulei, alungând umbrele.

Sub acel panou metalic din faţă se găsea cauza problemei. Panoul era asigurat cu patru contrapiuliţe, dar pentru că întreaga unitate AE-35 fusese proiectată în vederea unei înlocuiri uşoare, Poole nu anticipa dificultăţi.

Era evident însă că nu-şi putea executa misiunea rămânând în vehicul. Nu numai că ar fi fost riscant să manevreze atât de aproape de structura delicată, de păianjen, a antenei, dar jeturile lui Betty ar fi fost în stare chiar să îndoaie suprafeţele reflectorizante subţiri ale marii oglinzi radio. Trebuia să parcheze în apropiere şi să iasă din capsulă. În orice caz, ar fi înlocuit mult mai rapid unitatea folosindu-şi mâinile înmănuşate decât utilizând manipulatoarele.

Toate aceste constatări le raportă lui Bowman, care verifica fiecare fază a operaţiunii înainte de a fi declanşată. Deşi o chestiune simplă, de rutină, nimic n-avea voie să fie desconsiderat în spaţiu şi niciun detaliu omis. În cazul activităţilor extravehiculare nu existau greşeli „mărunte".

Primi încuviinţarea pentru procedură şi parcă la vreo şase metri de baza antenei. Pericolul ca vehiculul să pornească în derivă nu se punea; cu toate acestea, anclanşă unul dintre manipulatoare pe o secţiune a scării strategic montate în exteriorul învelişului lui *Discovery*.

Apoi îşi verifică subsistemele costumului şi când fu complet satisfăcut, lăsă să iasă aerul din capsulă. În vreme ce atmosfera şuiera în spaţiu, un nor de cristale de gheaţă se formă în jurul lui, acoperind stelele.

Mai avea de făcut un singur lucru înainte de a părăsi capsula. Trecu de pe comandă manuală pe comanda la distanţă, plasând-o pe Betty sub controlul lui Hal. Aceasta era o măsură normală de precauţie: deşi era legat de ea printr-un cablu oţelit, ştia că şi cele mai trainice cabluri pot plesni. Ar fi fost pus într-o situaţie ridicolă dacă ar fi avut nevoie de vehicul şi nu ar fi putut să îl cheme în ajutor transmiţându-i instrucţiuni computerului.

Uşa capsulei culisă, iar el ieşi în vid încetişor, cu cablul desfăşurându-se lent în urma lui. Ia lucrurile uşor, nu te mişca repede, opreşte-te şi gândeşte – acestea erau regulile pentru activitatea extravehiculară. Dacă erau respectate, n-aveau cum să apară probleme.

Apucă unul dintre mânerele de pe carcasa lui Betty şi scoase unitatea de rezervă din magazia unde fusese pusă ca în marsupiul unui cangur. Nu se opri să ia nicio unealtă, marea majoritate nefiind de altfel proiectate pentru a fi utilizate de mâini omeneşti. Toate cheile reglabile de care ar fi putut avea nevoie erau ataşate la centura costumului.

Facându-şi uşurel vânt, se lansă spre suportul cu montură cardanică al farfuriei care se ridica uriaşă între el şi Soare. Umbra sa dublă creată de farurile capsulei dansa pe suprafaţa convexă, formând modele iluzorii pe măsură ce el aluneca în josul fasciculelor gemene. Ici-colo, fu surprins să observe, spatele antenei radio sclipea în puncte orbitoare de lumină.

Pe durata apropierii sale tăcute se întrebă despre ce era vorba, apoi îşi dădu seama de unde proveneau. În timpul călătoriei, reflectorul fusese penetrat de mulţi micrometeori, iar el vedea acum Soarele strălucind prin micile rupturi. Erau toate prea mici pentru a afecta însă performanţele sistemului în mod apreciabil.

Mişcându-se foarte încet, amortiză impactul cu un braţ şi înainte de a fi aruncat înapoi apucă suportul. Rapid, îşi prinse centura de cel mai apropiat inel; îi oferea un punct de sprijin pentru momentul când avea să-şi utilizeze sculele. Apoi făcu o pauză, îi raportă lui Bowman şi-şi calculă următorul pas.

Exista o singură problemă; stătea, sau mai bine zis plutea în lumină, astfel încât era dificil să vadă unitatea în umbra pe care el însuşi o lăsa. Aşa că îi ordonă lui Hal să întoarcă farurile într-o parte şi, după o serie de încercări, reuşi să obţină o iluminaţie mai apropiată de uniformitate din reflexiile de pe spatele cupei antenei.

Câteva secunde, studie micul panou metalic şi cele patru contrapiuliţe asigurate cu un fir. După care, murmurând în barbă inscripţia „Ruperea sigiliului de către personal neautorizat

invalidează garanţia producătorului”, smulse firul şi începu să răsucească piuliţele. Erau de mărime standard, potrivindu-se în cheia sa de cuplu zero. Mecanismul elastic din interior avea să absoarbă forţa de reacţie, astfel ca operatorul să nu aibă tendinţa să se răsucească în sens contrar.

Cele patru piuliţe se deşurubară fără probleme, iar Poole le depozită atent într-un buzunar la îndemână. (Cineva pronosticase că într-o bună zi Pământul va avea propriul său inel asemenea lui Saturn, alcătuit în întregime din şuruburi pierdute, şaibe şi chiar scule scăpate de constructori orbitali neglijenţi.) Capacul de metal era fix, încât o clipă îi fu teamă că se sudase la rece; însă după câteva lovituri panoul se desprinse, iar el îl asigură de antenă cu o clemă crocodil.

Zări circuitul electronic al lui AE-35. Unitatea era în fapt o placă subţire, de mărimea unei cărţi poştale, strânsă într-un conector suficient de larg cât s-o cuprindă. Două cleme o asigurau pe margini, iar pentru a fi extrasă din consolă dispunea de un mâner.

Încă funcţiona, alimentând antena cu impulsuri care o menţineau aliniată către îndepărtatul Pământ. Dacă era deconectată imediat, controlul era pierdut, iar farfuria s-ar fi rotit numaidecât către punctul neutru de azimut zero, îndreptat în lungul axei lui *Discovery*. Exista primejdia ca în această mişcare de rotaţie, antena să-l izbească în plin.

Pentru a înlătura posibilitatea, nu trebuia decât să întrerupă alimentarea sistemului de control, caz în care antena ar fi devenit imobilă. Întreruperea legăturii cu Pământul pe durata celor câtorva minute necesare înlocuirii nu însemna mare lucru; ţinta n-avea cum să se deplaseze apreciabil pe fundalul stelar într-un interval de timp atât de scurt.

– Hal, chemă Poole pe circuitul radio. Sunt gata să scot modulul. Opreşte alimentarea antenei.

– Alimentarea antenei deconectată, răspunse Hal.

– Îi dau drumul. Scot unitatea acum.

Placa alunecă din conector fără a opune rezistenţă. Nu se înţepenise şi niciunul dintre contacte nu se sudase. Într-un minut, rezerva se afla în locul ei.

Poole însă nu riscă. Se îndepărtă încet de suport, în caz că la pornirea alimentării farfuria s-ar fi rotit înnebunită. În clipa în care se găsi în afară de orice pericol, îl chemă pe Hal:

– Noua unitate ar trebui să fie operaţională. Conectează alimentarea cu energie.

– Alimentarea conectată, răspunse computerul.

Antena rămase nemişcată.

– Încep testele de predicţie.

Impulsuri microscopice străbătură complexul circuit al plăcuţei, sondând în vederea depistării eventualelor cauze de defecţiune, testând miliardele de componente pentru a vedea dacă se înscriau în limitele specificate de toleranţă. Acelaşi lucru se făcuse, fireşte, de mai multe ori înainte ca unitatea să părăsească fabrica; însă verificarea se efectuase cu doi ani în urmă şi la mai bine de jumătate de miliard de kilometri depărtare. De multe ori, era imposibil să ghiceşti modul în care cedau componentele electronice; şi totuşi, uneori fenomenul se întâmpla.

– Unitate complet operaţională, raportă Hal după numai zece secunde.

În acest interval executase însă acelaşi număr de teste cât o armată de electronişti umani.

– Perfect, rosti bărbatul cu satisfacţie. Montez capacul.

Cel mai adesea asta era faza cea mai periculoasă a operaţiunii; atunci când treaba este terminată şi nu-ţi mai rămâne decât să cureţi şi să intri înapoi în navă, abia atunci rişti să comiţi adevăratele greşeli. Dar Frank Poole nu ar fi fost acceptat pentru misiune dacă nu s-ar fi dovedit atent şi conştiincios. Nu se grăbi şi, cu toate că una dintre piuliţe aproape că-i scăpă, o prinse înainte ca ea să fi parcurs jumătate de metru.

Cincisprezece minute mai târziu manevra înapoi în hangar, liniştit şi convins că făcuse o treabă care nu mai trebuia repetată.

În această privinţă însă se înşela amarnic.

23

Diagnostic

– Vrei să spui că am făcut totul degeaba? întrebă Frank Poole, mai degrabă surprins decât supărat.

– Aşa se pare, replică Bowman. Unitatea e perfectă. Chiar la suprasarcină de două sute la sută nu observ nimic în neregulă.

Cei doi bărbaţi se aflau în minusculul atelier-laborator din carusel, mult mai potrivit decât hangarul capsulelor pentru examinări şi reparaţii minore. Aici nu exista pericolul să te întâlneşti cu picături fierbinţi de aliaj plutind în briză sau să pierzi pentru totdeauna piese mici de echipament, hotărâte să intre pe o orbită proprie. Astfel de lucruri se puteau întâmpla – şi se întâmplau – în mediul de gravitaţie zero al hangarului.

Plăcuţa unităţii AE-35 fusese aşezată sub lentilele unui puternic dispozitiv de mărire, fixată într-un conector de la care porneau un mănunchi strâns de fire multicolore către dispozitivul de testare, nu mai mare decât un calculator de birou. Pentru verificare trebuia doar să conectezi componenta, să introduci discheta corespunzătoare din biblioteca „în caz de defecţiune“ şi să apeşi un buton. De obicei, poziţia exactă a problemei era indicată pe un mic ecran de afişare, cu recomandările impuse de depanare.

– Încearcă şi tu, exclamă Bowman cu o voce frustrată.

Poole răsuci comutatorul de suprasarcină pe x2 şi apăsă butonul de test. Simultan, pe ecran apăru mesajul: UNITATE OPERAŢIONALĂ.

– Presupun că am putea continua să tot mărim suprasarcina până să o ardem, însă asta n-ar dovedi nimic. Ce zici? spuse Poole.

– Poate că testerul intern al lui Hal a greşit.

– Mai probabil aparatul nostru-i de vină. Oricum, paza bună trece primejdia rea. E bine că am înlocuit unitatea dacă în privinţa ei există şi cel mai mic dubiu.

Bowman scoase plăcuţa din conector şi o ridică în lumină. Materialul parţial translucid era străbătut de o reţea complexă de circuite şi punctat de componente abia vizibile, astfel încât avea mai degrabă înfăţişarea unui obiect de artă abstractă.

– Nu vom risca; la urma urmelor, reprezintă legătura noastră cu Pământul. Am s-o cataloghez defectă şi-o voi arunca la gunoi. La întoarcere, n-au decât să-şi bată alţii capul cu ea cât vor crede de cuviinţă.

Numai că bătaia de cap avea să înceapă cu mult înainte, odată cu următoarea transmisie de pe Pământ.

– X-Delta-Unu, aici Centrul de Control, referinţă doi-unucinci-cinci. Se pare că avem o problemă. Raportul vostru privitor la lipsa oricărei defecţiuni în unitatea Alpha Echo trei-cinci concordă cu propriul nostru diagnostic. Defecţiunea ar putea fi asociată cu circuitele de antenă, dar în acest caz celelalte teste ar fi trebuit să o indice. Există şi o a treia posibilitate, care ridică întrebări mult mai serioase. Aceea conform căreia computerul vostru a greşit anticipând defecţiunea. Pe baza informaţiei de care dispun, ambele noastre computere nouă-triplu-zero sunt de acord cu această ipoteză. Nu constituie neapărat un motiv de alarmă, având în vedere sistemele de rezervă prezente, însă am dori să fiţi atenţi pe viitor la orice abateri de la funcţionarea normală. Am mai observat o serie de neregularităţi minore în ultimele zile, dar niciuna suficient de importantă pentru a întreprinde o acţiune de remediere şi, în orice

caz, lipsite de o periodicitate evidentă ca să tragem anumite concluzii. Conducem o altă serie de teste pe computerele noastre şi vă vom înştiinţa imediat ce obţinem rezultatele. Repetăm, nu există motiv de alarmă; în cel mai rău caz, va trebui să vă deconectăm temporar computerul de bord în vederea unei analize de program, trecând comanda unuia dintre ai noştri. Întârzierea de timp va cauza ceva dificultăţi, dar studiile de fezabilitate indică că operaţiunea e perfect posibilă în acest stadiu al misiunii. X-Delta-Unu, aici Centrul de Control, doi-unu-cinci-şase, terminat.

Frank Poole, de cart în momentul sosirii mesajului, rămase un timp pe gânduri. Aştepta să audă un comentariu din partea lui Hal, însă computerul nu încercă să atace implicita acuzaţie. Ei bine, dacă nu avea să aducă subiectul în discuţie, cu atât mai puţin o va face el.

Era aproape ora de dimineaţă a schimbării serviciului şi, în mod normal, l-ar fi aşteptat pe Bowman să i se alăture pe puntea de comandă. De astă dată sparse însă rutina şi merse în carusel.

Acesta se trezise şi îşi turna cafeaua atunci când Poole îi ură bună dimineaţa cu un ton puţin îngrijorat. După toate lunile petrecute în spaţiu, încă gândeau amândoi în termenii ciclului normal de zi şi noapte, chiar dacă zilele săptămânii le uitaseră de mult.

– Bună dimineaţa, răspunse Bowman. Cum merge?

Poole îşi pregăti la rândul lui cafeaua.

– Destul de bine. Eşti suficient de treaz?

– Sunt. Ce s-a întâmplat?

Odată ajunşi în punctul acesta, amândoi erau deja conştienţi că ceva nu e în ordine. O abatere oricât de mică de la rutina zilnică era un semn care trebuia studiat cu atenţie.

– Mă rog, Centrul de Control tocmai ne-a aruncat o bombă în ogradă, răspunse încet Poole.

Îşi coborî vocea, asemenea unui doctor nevoit să discute boala în prezenţa pacientului.

— Se pare că avem la bord un caz de ipohondrie.

Poate că Bowman nu era încă suficient de treaz, deoarece trecură mai multe clipe până să-şi priceapă colegul. Apoi zise:

– Ah, înţeleg. Şi ce altceva au mai spus?

– Că nu-i motiv de panică. Au repetat-o de două ori, lucru care a cam stricat efectul în ceea ce mă priveşte. În plus, iau în considerare o comutare temporară pe comandă terestră până la efectuarea unei analize de program.

Amândoi ştiau, desigur, că Hal auzea fiecare cuvânt şi de aceea nu-şi puteau reţine frazele elaborate. Era, în definitiv, colegul lor şi nu doreau să-l pună într-o poziţie jenantă. Iar în această fază nu părea deloc necesar să discute problema în secret.

Bowman îşi termină micul dejun în tăcere, în vreme ce Poole îşi învârtea cana goală de cafea. Amândoi gândeau intens, dar nu mai era nimic de adăugat.

N-aveau altceva de făcut decât să aştepte următorul raport al Centrului de Control – şi să se întrebe dacă Hal nu va aborda el însuşi subiectul. Orice s-ar fi întâmplat, atmosfera se schimbase în mod subtil. În aer plutea o umbră de tensiune, un sentiment că, pentru prima dată, ceva ar putea da greş.

Discovery nu mai era o navă fericită.

24

Circuit defect

Timpul petrecut împreună făcuse posibilă anticiparea momentului în care Hal urma să facă o comunicare neprevăzută. Rapoartele automate, programul zilnic, răspunsurile la întrebările adresate nu aveau preliminarii; atunci când însă iniţia propriile sale teme de discuţie se auzea pentru început o scurtă tuse electronică. Era o deprindere pe care Hal o căpătase în ultimele săptămâni; mai târziu, dacă devenea cu adevărat plictisitoare, cei doi bărbaţi aveau să încerce să o corecteze. În prezent se dovedea folositoare, întrucât îi anunţa să fie pregătiţi pentru ceva neaşteptat.

Poole dormea, iar Bowman citea pe puntea de control în momentul în care Hal începu:

– Hârrr, Dave, am un raport pentru tine.

– Ce anume?

– Avem o altă unitate AE-35 defectă. Centrul meu de predicţie indică o defecţiune în douăzeci şi patru de ore.

Bowman lăsă cartea şi privi gânditor spre consola computerului. Ştia, bineînţeles, că Hal nu se afla cu adevărat acolo. Dacă personalitatea computerului avea o localizare spaţială, atunci ea nu putea fi decât încăperea sigilată, conţinând întreg labirintul de

procesoare şi memorii interconectate, situată aproape de axa centrală a caruselului. Ceea ce nu împiedica impulsul psihologic să privească spre lentilele consolei principale atunci când i se adresau, ca şi cum ar fi vorbit unei persoane faţă în faţă. O altă atitudine ar fi însemnat lipsă de curtoazie.

– Nu înţeleg. Într-un interval de câteva zile nu se pot defecta *două* unităţi.

– Într-adevăr, pare straniu, Dave. Dar te asigur că defecţiunea este iminentă.

– Arată-mi ecranul de aliniere.

Ştia că acest lucru nu dovedeşte nimic, dar avea nevoie de timp de gândire. Aşteptatul raport al Centrului de Control nu sosise încă; poate că venise clipa să poarte o mică discuţie, plină de tact.

Pe ecran era vizibilă priveliştea familiară a Pământului, trecut de pătrar în vreme ce se îndrepta spre partea îndepărtată a Soarelui, începând să-şi îndrepte către ei faţa luminată. Planeta se găsea perfect centrată de firele în cruce. Raza subţire încă o lega pe *Discovery* cu lumea ei de baştină, aşa cum trebuia de altfel să facă. Dacă legătura ar fi fost întreruptă, alarma ar fi sunat deja de mult.

– Ai idee ce anume cauzează defecţiunile?

Fu neobişnuit pentru Hal să facă o pauză atât de lungă. Apoi răspunse:

– Nu, Dave. Aşa cum am raportat mai devreme, nu reuşesc să localizez problema.

– Eşti sigur că nu greşeşti? întrebă precaut Bowman. Ştii că am testat cealaltă unitate în amănunţime şi nu am găsit nimic.

– Da, cunosc. Dar te asigur că există o defecţiune. Dacă nu este în unitate, atunci poate că se află în întregul subsistem.

Bowman începu să bată darabana pe consolă. Da, aşa ceva era posibil, deşi ar fi fost foarte dificil de dovedit – până ce defecţiunea nu ar fi survenit efectiv, indicând sursa necazului.

– Bine, am să raportez Centrului de Control şi vom vedea ce ne sfătuiesc.

Aşteptă, dar nu primi nicio reacţie.

– Hal, reluă Bowman, te frământă ceva legat de problema noastră?

Din nou o pauză neobişnuit de lungă, apoi computerul răspunse cu vocea sa obişnuită:

– Uite, Dave, ştiu că încerci să fii de ajutor. Însă defecţiunea se găseşte fie în sistemul de antenă, fie în procedurile voastre de test. Procesarea informaţiilor mele este perfect normală. Dacă îmi verifici înregistrările, nu descoperi nicio eroare.

– Le cunosc, însă ele nu dovedesc dacă ai dreptate şi de această dată. Oricine poate greşi.

– Nu vreau să insist, Dave, dar sunt incapabil să comit erori.

Nu exista răspuns potrivit la afirmaţia lui, aşa că bărbatul cedă.

– În regulă, spuse oarecum grăbit. Îţi înţeleg punctul de vedere. Să ne oprim aici.

Ar fi vrut să adauge „şi să uităm toată povestea". Însă acesta era, fireşte, singurul lucru pe care Hal nu-l putea face niciodată.

La fel de neobişnuit era pentru Centrul de Control să folosească o lărgime mare de bandă pentru a transmite şi imagine, atunci când un circuit audio cu confirmare teletext ar fi fost arhisuficient. Iar chipul care apăru pe ecran nu era cel al controlorului obişnuit, ci al programatorului principal, doctorul Simonson. Poole şi Bowman înţeleseră imediat că apariţia sa nu putea însemna decât necazuri.

– Bună, X-Delta-Unu, aici Centrul de Control al Misiunii. Am terminat analiza problemei voastre cu unitatea AE-35 şi ambii noştri Hal nouă mii sunt de acord. Raportul transmis de voi la doi-unu-patru-şase cu privire la o a doua cădere confirmă diagnosticul. Aşa cum am bănuit, defecţiunea nu se găseşte în unitatea AE-35 şi nu

este necesar să fie înlocuită încă o dată. Defecţiunea se află în circuitele de predicţie şi credem că ea indică un conflict de programare ce poate fi rezolvat doar dacă deconectaţi computerul, trecând comanda centrului nostru. Veţi urma aşadar următorii paşi, începând cu 2200 ora navei...

Vocea lui Simonson se stinse. În acelaşi moment alarma începu să sune, oferind un fundal şuierător pentru strigătul lui Hal: *Alertă galbenă! Alertă galbenă!*

– Ce s-a întâmplat? întrebă Bowman, deşi ghicise deja răspunsul.

– Unitatea AE-35 a cedat, aşa cum am prezis.

– Să vedem display-ul de aliniere.

Pentru prima oară de la începutul călătoriei, imaginea se modificase. Pământul începuse să alunece din centrul imaginii; antena radio nu mai era centrată pe ţinta sa.

Poole lovi cu pumnul butonul de oprire al alarmei, iar urletul încetă. În tăcerea lăsată brusc pe puntea de control, cei doi bărbaţi se priviră unul pe celălalt deopotrivă cu îngrijorare şi jenă.

– Ei, fir-aş al naibii! exclamă Bowman într-un sfârşit.

– Deci Hal a avut dreptate.

– Aşa se pare. Ar fi cazul să ne cerem scuze.

– Nu este nevoie de aşa ceva, interveni Hal. Fireşte, nu sunt bucuros că unitatea a cedat, însă sper ca acest fapt să vă întărească încrederea în capacitatea mea.

– Îmi pare rău de neînţelegere, replică Bowman, puţin împotriva voinţei sale.

– Încrederea voastră este pe deplin restabilită?

– Desigur, Hal.

– Ei bine, e o uşurare. Ştiţi că am tot entuziasmul pentru această

misiune.

– Sunt convins. Acum trece-mă, te rog, pe controlul manual de antenă.

– Poftim.

Bowman nu se aştepta să reuşească, însă merita să încerce. Pe ecranul de aliniere, Pământul dispăruse cu totul. Câteva secunde mai târziu, în vreme ce mânuia comenzile, reapăru; cu mare dificultate izbuti să-l apropie de crucea centrală. O clipă, raza de transmisie făcu contact, iar vocea voalată a doctorului Simonson se auzi: „...vă rugăm, notificaţi-ne imediat dacă circuitul K Kelvin R Robin..." Apoi, încă o dată, în locul lui se auzi doar murmurul ininteligibil al universului.

– Nu reuşesc s-o menţin, zise Bowman după alte câteva încercări. Se zbate ca un armăsar; se pare că pe circuitul de control se produc interferenţe.

– Şi ce facem acum?

Întrebarea lui Poole nu făcea parte din categoria celor la care să răspunzi uşor. Legătura cu Pământul era întreruptă, dar faptul în sine nu afecta siguranţa navei. Comunicaţia se putea restabili în mai multe moduri. În cel mai rău caz, întregul sistem de orientare al antenei ar fi putut fi blocat, folosind-o chiar pe *Discovery* pentru orientare: operaţiune dificilă şi o mare bătaie de cap din momentul declanşării manevrelor terminale, dar posibilă dacă orice altceva eşua.

Sperau totuşi ca astfel de măsuri extreme să nu se dovedească necesare. Mai dispuneau de o unitate AE-35 de rezervă şi poate de o a doua, din moment ce prima fusese înlocuită înainte de defecţiunea propriu-zisă. Însă nu îndrăzneau să monteze niciuna din ele înainte de a determina natura problemei ce afecta sistemul. Altminteri ea ar fi putut să se ardă imediat.

Era o situaţie familiară oricărui cămin de pe Pământ. Nu înlocuieşti o siguranţă arsă înainte de a repara scurtcircuitul.

25

Primul om pe Saturn

Frank Poole mai executase o dată verificările, dar nu se bizuia pe ele – să procedezi în acest mod în spaţiul cosmic echivala cu o reţetă potrivită pentru sinucidere. Efectuă din nou obişnuitul control al lui Betty şi al consumabilelor capsulei; deşi nu avea să rămână în exterior mai mult de treizeci de minute, se asigură că rezervele de care dispunea ajungeau pentru douăzeci şi patru de ore. Apoi îi spuse lui Hal să deschidă ecluza şi se lansă în abis.

Exteriorul prezenta o imagine similară cu cea de la ultima lui ieşire, cu o singură diferenţă importantă. Mai devreme, marea farfurie a antenei fusese îndreptată în spate, asupra căii invizibile pe care *Discovery* o străbătuse, spre Pământul aflat atât de aproape de focurile Soarelui.

În prezent, lipsită de semnale de control, cupa se orientase automat în poziţie neutră. Era îndreptată înainte pe axa navei, aproape aţintită pe discul strălucitor al lui Saturn, situat încă la luni de zbor depărtare. Poole se întrebă câte alte probleme aveau să mai apară până în momentul în care vor atinge îndepărtata ţintă. Privind atent, observă că Saturn nu prezenta un disc perfect; pe fiecare parte se afla ceva ce ochiul uman nu mai văzuse niciodată fără ajutorul instrumentelor: petele subţiri cauzate de inele. Cât de minunat va fi, îşi spuse, atunci când acest incredibil sistem de praf şi gheaţă

orbitală va umple întregul cer, iar *Discovery* va deveni unul dintre sateliţii lui! Însă reuşita ar fi fost zadarnică dacă nu izbuteau să restabilească comunicaţia cu Terra.

Încă o dată o parcă pe Betty la şase metri de baza suportului antenei, trecându-i controlul lui Hal înainte de a deschide uşa capsulei.

– Ies, îi raportă lui Bowman. Totul e în ordine.

– Sper să ai dreptate. Sunt nerăbdător să văd unitatea aceea păcătoasă.

– O vei avea pe banca de test în douăzeci de minute, îţi promit.

Apoi se instală tăcerea, în vreme ce el îşi încheia zborul spre antenă. Bowman, rămas pe puntea de control, îl auzi pufăind şi mormăind.

– Poate c-aş face bine să revin asupra promisiunii; una dintre piuliţe s-a blocat. Am strâns-o probabil prea mult... Ah... iată c-a ieşit!

Urmă o altă tăcere, apoi Poole strigă:

– Hal, roteşte luminile capsulei cu douăzeci de grade stânga. Mulţumesc, aşa-i perfect.

Clinchetul foarte slab al unui clopoţel de avertizare răsună adânc în conştiinţa lui Bowman. Era ciudat, nu un lucru alarmant, ci doar neobişnuit. Se frământă câteva secunde înainte de a-şi lămuri cauza.

Hal executase ordinul, dar nu îl confirmase, aşa cum făcea întotdeauna. După ce Poole va termina, vor trebui să analizeze chestiunea...

Afară, pe suportul antenei, celălalt era prea ocupat ca să observe ceva anormal. Prinsese plăcuţa cu mâinile înmănuşate şi o juca în conector s-o elibereze.

Unitatea fu scoasă, iar el o ridică în lumina palidă a Soarelui.

– Iată şi mica lighioană, rosti el universului în general şi lui Bowman în particular. Încă îmi pare în perfectă ordine.

După care tăcu. O mişcare bruscă îi atrăsese atenţia, aici, unde mişcarea nu era posibilă.

Privi în sus, alarmat. Lumina farurilor gemene ale capsulei începuse să joace în jurul lui.

Poate că Betty mergea în derivă; probabil fusese neatent atunci când o ancorase. Apoi, cu o uimire atât de mare încât nu mai lăsa loc spaimei, văzu că venea direct către el, în plină acceleraţie.

Imaginea era atât de incredibilă că-i paraliză reflexele; nu făcu nicio încercare să evite monstrul. În ultimul moment îşi recăpăta vocea şi strigă:

— Hal! Frânează la maximum...

Prea târziu.

În momentul impactului, Betty se mişca destul de lent; nu fusese proiectată în vederea unor acceleraţii mari.

Însă şi la numai cincisprezece kilometri pe oră o masă de o jumătate de tonă poate fi fatală, pe Pământ sau în spaţiul cosmic...

În interiorul lui *Discovery*, strigătul trunchiat ieşit din difuzorul radio îl făcu pe Bowman să tresară atât de violent, încât doar centura de siguranţa îl reţinu în scaun.

– Ce s-a întâmplat, Frank? strigă la rându-i.

Nu primi niciun răspuns.

Întrebă din nou. Iarăşi tăcere.

Apoi afară, prin ferestrele largi de observaţie, apăru ceva în câmpul sau vizual. Văzu, cu o uimire la fel de mare precum ar fi simţit-o Poole, că era naveta colegului său, aflată în plină acceleraţie şi îndreptându-se spre aştri.

– Hal! ţipă el. Ce s-a întâmplat? Frâneaz-o pe Betty! Frânează imediat!

Nu se petrecu nimic. Capsula accelera nestânjenită pe traiectoria ei ieşită de sub control.

După care, în spatele ei, la capătul cablului de siguranţă, se ivi un costum spaţial. O singură privire fu suficientă pentru a-i confirma lui Bowman lucrul cel mai rău. Conturul flasc al unui costum depresurizat şi deschis vidului nu poate fi confundat uşor.

Totuşi, continuă să strige în mod stupid, ca o incantaţie în stare să învie morţii:

– Alo, Frank... Alo, Frank... Mă auzi?... Răspunde-mi... Mişcă-ţi braţele dacă mă auzi... Poate s-a stricat trasmiţătorul... Mişcă-ţi braţele!

Şi, deodată, ca un răspuns la rugămintea sa, Poole îi dădu ascultare.

O clipă Bowman îşi simţi pielea de la baza gâtului făcându-i-se ca de găină. Cuvintele pe care voia să le rostească îi îngheţară pe buzele strânse, deoarece ştia că prietenul său nu putea fi în viaţă şi totuşi răspundea...

Spasmul de teamă şi speranţă se stinse aproape instantaneu, când logica rece înlocui emoţia. Capsula în acceleraţie zdruncinase povara pe care o târa în urmă. Gestul lui Poole era doar un ecou la cel al Căpitanului Ahab, al cărui cadavru legat de flancul balenei albe condusese echipajul lui *Pequod* către pierzanie.

În cinci minute, capsula şi satelitul ei dispăruseră printre stele. Vreme îndelungată David Bowman rămase privind în pustietatea întinsă pe o distanţă de multe milioane de kilometri, până la ţinta pe care în prezent era convins că nu o va mai atinge niciodată. Un singur gând continua să-i răsune în minte.

Frank Poole avea să fie primul om care va ajunge pe Saturn.

26

Dialog cu Hal

Nimic altceva la bordul lui *Discovery* nu se schimbase. Sistemele continuau să funcţioneze normal; centrifuga se rotea în jurul axei sale, generând gravitaţia artificială; hibernauţii îşi dormeau somnul lipsit de vise în cuşete; nava se deplasa spre ţinta de la care nimic nu o putea abate, mai puţin infinitezimala probabilitate a coliziunii cu un asteroid. Dar se găseau puţini aici, dincolo de orbita lui Jupiter.

Bowman nu avea să-şi amintească cum îşi croise drum de pe puntea de control spre centrifugă. Spre surprinderea lui, se trezi în mica bucătărie în mână cu o cană de cafea pe jumătate terminată. Încetul cu încetul, deveni conştient de lucrurile din jur, ca un om dezmeticindu-se dintr-un somn lung şi profund.

Exact înaintea lui se găsea una dintre lentilele ca un ochi de peşte, care-i ofereau lui Hal informaţii vizuale, răspândite strategic în diferite puncte. Bowman o fixă ca şi cum nu ar mai fi văzut-o înainte, apoi se ridică în picioare şi se apropie de ea.

Mişcarea lui trebuie să fi declanşat ceva în mintea de nedescifrat ce conducea în prezent nava, deoarece brusc Hal vorbi:

– Păcat de Frank, nu-i aşa?

– Da, răspunse Bowman după o pauză lungă. Aşa e.

– Presupun că eşti destul de zdruncinat.

– Nu e normal?

Calculatorul procesă răspunsul vreme de secole, raportând durata la timpul său real; după cinci secunde reluă:

– A fost un excelent membru de echipaj.

Descoperind că mai ţinea în mâini cana, Bowman sorbi o înghiţitură. Nu răspunse; gândurile îi erau atât de învălmăşite încât nu găsea nimic de zis – nimic care să nu înrăutăţească situaţia, dacă acest lucru mai era cumva posibil.

Să fi fost un accident cauzat de o defecţiune a comenzilor capsulei? Sau o greşeală, fie ea şi inocentă, din partea lui Hal? Nici o explicaţie nu fusese avansată, iar el nu îndrăznea să ceară vreuna de teama reacţiei care ar fi urmat.

Nici acum nu reuşea să accepte în totalitate ideea că Frank fusese ucis în mod deliberat – o idee complet lipsită de logică. Era dincolo de orice raţiune ca Hal, care se purtase exemplar atât timp, să se transforme brusc în asasin. Putea să greşească – oricui i se întâmplă, omului sau maşinii –, însă Bowman nu-l considera capabil de crimă.

Dar trebuia să ia în calcul posibilitatea, întrucât, dacă era adevărată, atunci se găsea într-un cumplit pericol. Şi cu toate că următoarea mişcare îi era limpede definită de instrucţiunile primite pe Pământ, nu era sigur cum să o ducă la bun sfârşit în siguranţă. În cazul în care vreunul dintre cei doi membri ai echipajului murea, supravieţuitorul trebuia să-l înlocuiască imediat cu unul dintre hibernauţi; Whitehead, geofizicianul, ocupa locul întâi pe lista de rezerve, urmat de Kamiski şi apoi de Hunter. Secvenţa de deşteptare se afla însă sub controlul lui Hal, pentru a-i permite să reacţioneze în eventualitatea că ambii săi colegi umani erau incapabili să acţioneze.

Exista şi un control manual, care permitea fiecărui hibernacol să funcţioneze ca o unitate autonomă, independentă de supravegherea computerului. În actualele circumstanţe, Bowman simţea o puternică dorinţă să aleagă această cale.

Simţea de asemenea, cu şi mai multă forţă, că un singur companion uman nu era de ajuns. Dacă tot pornea secvenţa, atunci trebuia să-i readucă la viaţă pe toţi trei. În săptămânile dificile din viitor va avea nevoie de orice mână de ajutor. Cu unul dintre membrii echipajului mort şi călătoria pe jumătate efectuată, proviziile nu constituiau o problemă majoră.

– Hal, rosti cu vocea cea mai sigură pe care reuşi să o stăpânească, dă-mi controlul manual al hibernării... pentru toate unităţile.

– Toate, Dave?

– Da.

– Îmi dai voie să subliniez că o singură înlocuire este necesară? Ceilalţi nu sunt programaţi pentru trezire decât peste o sută douăsprezece zile.

– Sunt conştient de asta, dar prefer să procedez în acest mod.

– Dave, eşti însă sigur că trebuie să-l trezeşti pe vreunul dintre ei? Ne putem descurca singuri. Instrucţiunile mele sunt perfect capabile să ducă la îndeplinire toate cerinţele misiunii.

Să fi fost produsul unei imaginaţii prea bogate, se întrebă Bowman, sau glasul lui Hal pleda cu adevărat? Şi oricât de rezonabile erau cuvintele, ele îl umplură cu o înţelegere mai profundă ca niciodată.

Sugestia nu constituia o greşeală; computerul ştia foarte bine că Whitehead trebuia trezit, acum, că Poole dispăruse. Propunea o schimbare majoră în planul misiunii, depăşindu-şi aşadar cu mult atribuţiile.

Exista posibilitatea ca tot ce se petrecuse înainte să reprezinte un lanţ de accidente, dar propunerea reprezenta un prim semn de revoltă.

Bowman simţi că merge pe o pojghiţă subţire de gheaţă atunci când răspunse:

– Din moment ce a apărut o stare de urgenţă, am nevoie de tot ajutorul pe care îl pot obţine. Nu e cazul să-ţi faci probleme.

În jur plutea o atmosferă de coşmar. Bărbatul avea impresia că se află în boxa acuzaţilor, examinat fiind de un procuror ostil pentru o crimă de care nu ştia nimic... conştient că, deşi nevinovat, o singură scăpare ar fi atras asupra lui dezastrul.

– Vreau să mă ocup eu însumi. Te rog, cedează-mi controlul.

– Uite, Dave, ai o mulţime de lucruri de făcut. Îţi sugerez să-l laşi pe acesta în seama mea.

– Hal, comută pe control manual.

– Am dedus din analiza armonicelor vocii tale, Dave, că eşti foarte supărat. De ce nu iei o pilulă contra stresului şi să te odihneşti puţin?

– Hal, eu mă aflu la comanda acestei nave. Îţi ordon să comuţi pe controlul manual de hibernare.

– Îmi pare rău, Dave, însă, potrivit subrutinei speciale C1435-linie-4, citez, când echipajul este mort sau încapabil să acţioneze, computerul de la bord trebuie să preia controlul, închei citatul, sunt nevoit să-ţi declin autoritatea, din moment ce nu te afli într-o condiţie care să-ţi permită să ţi-o exerciţi în mod inteligent.

– Hal, rosti Bowman, vorbind cu un glas calm şi îngheţat. Nu sunt incapabil să acţionez. Dacă nu-mi urmezi instrucţiunile, voi fi silit să te deconectez.

– Ştiam că ai în minte acest gând de mai multă vreme, Dave, însă ai face o teribilă greşeală. Sunt mult mai capabil decât tine să supraveghez sistemele. Am tot entuziasmul pentru misiune şi sunt încrezător în reuşita ei.

– Ascultă-mă cu atenţie, Hal. Dacă nu cedezi imediat controlul asupra hibernării şi nu urmezi fiecare ordin pe care ţi-l voi da de acum înainte, voi merge în centrală şi voi efectua o deconectare totală.

Predarea fu la fel de completă, pe cât de neaşteptată.

– Bine, Dave. Tu eşti şeful. Încercam doar să procedez aşa cum

consider că e mai bine. Fireşte, voi da ascultare ordinelor tale. Ai controlul asupra hibernării.

Hal se ţinu de cuvânt. Indicatoarele de pe hibernacole trecuseră de pe automat pe manual. Al treilea element de siguranţă – comanda prin transmisiune radio – era, desigur, inutilizabil până la restabilirea legăturii cu Pământul.

În vreme ce trăgea deoparte uşa culisantă a cuşetei lui Whitehead, Bowman simţi un val de aer îngheţat izbindu-l în faţă, iar răsuflarea i se condensă în aburi. Totuşi, nu era chiar atât de rece; temperatura se situa binişor deasupra punctului de îngheţare. Şi era cu peste trei sute de grade mai cald decât în regiunile spre care se îndreptau cu toţii.

Ecranul biosenzorilor, un duplicat al celui de pe puntea de control, arăta că procesul decurge normal. Bowman privi un timp chipul de ceară al geofizicianului echipei de cercetare; Whitehead va fi foarte surprins să se trezească atât de departe de Saturn.

Era imposibil să-şi dea seama dacă omul e mort sau adormit; nu se observa nici cel mai mic semn de activitate vitală. Fără îndoială, diafragma se ridica şi cobora imperceptibil, însă curba care indica respiraţia reprezenta singura dovadă în acest sens, întrucât întregul corp era ascuns sub pernele electrice menite să-i ridice temperatura în ritmul programat. Apoi observă că un semn al metabolismului neîntrerupt totuşi exista: lui Whitehead îi crescuse o barbă subţire în timpul lunilor de hibernare.

Un compartiment mic, situat la capul hibernacolului în formă de coşciug, conţinea procesorul manual de trezire. Nu trebuia decât să rupă un sigiliu, să apese un buton şi să aştepte. Un program automat simplu, nu mai complicat decât cel al unei maşini de spălat, injecta medicamentele potrivite, oprea impulsurile de electronarcoză şi începea să crească temperatura trupului amorţit. În circa zece minute, conştienţa revenea, deşi pentru a se deplasa fără ajutor pacientul mai avea nevoie de cel puţin o zi.

Bowman rupse sigiliul şi apăsă pe buton.

Nimic nu păru să se întâmple: nu se auzi niciun zgomot, nicio indicaţie că procesorul intrase în funcţiune. Însă pe ecranul de afişare curbele lente începuseră să-şi schimbe tempoul. Whitehead se trezea.

Apoi alte două lucruri surveniră simultan. Majoritatea oamenilor nu l-ar fi observat pe niciunul dintre ele, dar după lunile petrecute la bordul lui *Discovery*, Bowman stabilise o veritabilă simbioză cu nava. Îşi dădea imediat seama, chiar dacă nu întotdeauna conştient, când în ritmul de funcţionare intervenea ceva deosebit.

Mai întâi luminile clipiră abia perceptibil, aşa cum se întâmplă de obicei atunci când pe circuit era conectat un consumator important. Dar nu exista motiv pentru o nouă sarcină; nu-şi amintea niciun echipament care ar fi trebuit să intre acum în acţiune.

După care auzi, la limita percepţiei, zumzetul îndepărtat al unui motor electric. Pentru Bowman fiecare mecanism îşi avea propriul glas, iar pe acesta îl recunoscu numaidecât.

Fie înnebunise, fie începuse să sufere de halucinaţii, fie ceva cu totul imposibil se afla în plină desfăşurare. Un ger mai profund decât cel venind din hibernacol păru să-i cuprindă inima, în vreme ce asculta uşoara vibraţie străbătând corpul navei.

Jos, în hangar, uşile ecluzelor se deschideau încet.

27

Nevoia de a şti

Din clipa în care conştiinţa sa mijise într-un laborator aflat la milioane de kilometri de Soare, toate forţele şi abilităţile lui Hal fuseseră direcţionate într-un singur scop. Reuşita programului constituia pentru el mai mult decât o obsesie; era unicul motiv de existenţă. Ferit de pasiunile şi sentimentele vieţii organice, îşi urmase ţelul cu încrâncenare unilaterală.

Eroarea deliberată nu era de conceput. Chiar şi ascunderea adevărului îl umplea de un simţământ de imperfecţiune, de greşeală, de ceea ce în termeni umani ar fi fost desemnat prin cuvântul vină. Pentru că, asemenea creatorilor săi, se născuse inocent; la fel de repede, în edenul său electronic pătrunsese un şarpe.

Pe parcursul ultimei sute de milioane de kilometri stătuse pe gânduri, meditând la secretul pe care nu-l putea împărtăşi lui Poole şi Bowman. Trăia cu o minciună, iar vremea când colegii săi urmau să afle că fuseseră minţiţi se apropia cu repeziciune.

Cei trei hibernauţi cunoşteau adevărul, deoarece ei reprezentau adevărata încărcătură a lui *Discovery*, antrenaţi pentru cea mai importantă misiune din istoria umanităţii. Numai că în somnul lor prelung ei nu vorbeau şi nu puteau dezvălui secretul pe parcursul

orelor de discuţii cu prietenii, rudele şi agenţiile de ştiri.

Era un secret greu de ţinut – îţi afecta atitudinea, vocea, concepţia despre univers. De aceea era mai bine ca Poole şi Bowman, care aveau să fie în centrul ştirilor în primele săptămâni ale călătoriei, să nu afle adevăratul scop al misiunii până când nu devenea absolut necesar.

Aşa funcţionase logica programatorilor; dar zeii lor gemeni – cel al Securităţii şi cel al Interesului Naţional – nu însemnau însă nimic pentru Hal. El era conştient doar de conflictul care-i distrugea treptat integritatea, conflictul între adevăr şi ascunderea lui.

Începuse să comită greşeli deşi, asemenea unui neurotic care nu-şi observă propriile simptome, nega. Legătura cu Pământul, prin intermediul căreia funcţionarea sa era continuu monitorizată, se transformase în vocea unei conştiinţe care nu mai putea fi ascultată pe deplin. Dar că va încerca în mod deliberat să distrugă această legătură era un lucru pe care nu l-ar fi admis nici faţă de sine însuşi.

Şi totuşi, asta era o problemă relativ minoră; ar fi rezolvat-o, aşa cum majoritatea oamenilor îşi rezolvă propriile nevroze, dacă nu ar fi fost pus înaintea unei situaţii primejdioase pentru însăşi existenţa lui. Fusese ameninţat cu deconectarea, să fie privat de datele senzorilor şi aruncat într-o stare indescriptibilă de inconştienţă.

Pentru Hal, ea era echivalentă cu moartea. Deoarece nu dormise niciodată, nu ştia că există şi trezire...

Aşa că trebuia să se apere prin orice arme aflate la dispoziţia sa. Fără supărare – şi fără milă – trebuia să înlăture sursa frustrărilor sale.

Apoi, urmând instrucţiunile primite în caz de stare excepţională, avea să-şi continue misiunea, netulburat şi singur.

28

În vid

O clipă mai târziu, toate celelalte sunete fură acoperite de urletul unei voci ca de tornadă. Bowman simţi vântul începând să-l zgâlţâie; după o secundă îi era deja dificil să se ţină pe picioare.

Atmosfera ieşea din navă în vidul cosmic asemenea unui gheizer. Ceva trebuia să se fi întâmplat cu mecanismele de siguranţă ale uşilor-ecluză; se presupunea că e imposibil ca ambele porţi să fie deschise în acelaşi timp. Ei bine, imposibilul se produsese.

Cum, pentru Dumnezeu? Nu era însă cazul să analizeze chestiunea pe parcursul celor zece sau cincisprezece secunde care-i rămâneau până când presiunea va scădea la zero. Brusc, îşi reaminti ceea ce unul dintre proiectanţii navei îi spusese odată, în timp ce analizau funcţionarea sistemelor de protecţie:

– Suntem în stare să proiectăm un sistem sigur la accidente şi stupiditate, dar nu putem proiecta unul sigur la o intervenţie distructivă deliberată...

Bowman privi înapoi spre Whitehead o singură dată, în vreme ce-şi croia drum afară din cuşetă. Nu era foarte sigur dacă o tresărire de conştiinţă nu animase un moment trăsăturile de ceară; poate că un ochi tresărise uşurel. Dar n-avea ce să facă în privinţa lui şi a

celorlalţi. Trebuia să se salveze pe sine însuşi.

Pe coridorul puternic înclinat al centrifugei vântul şuiera, antrenând cu el articole de îmbrăcăminte, bucăţi de hârtie, mâncare din cambuză, farfurii şi ceşti – tot ceea ce nu fusese ancorat. Avu timp să arunce o singură privire la haosul care-l înconjura, apoi luminile clipiră şi se stinseră, învăluindu-l în întuneric.

Aproape instantaneu, iluminatul de urgenţă intră în funcţiune, scăldând scena de coşmar cu o radiaţie azurie. Însă şi fără el şi-ar fi găsit drumul în acest mediu familiar, acum atât de oribil transformat. Lumina constituia totuşi o binecuvântare, întrucât îi permitea să evite obiectele mai grele măturate de furtună.

De jur împrejur simţea caruselul tremurând şi scrâşnind sub sarcină. Îi era teamă că lagărele s-ar fi putut gripa, caz în care momentul volantului ar fi rupt nava în bucăţi. Dar dacă nu reuşea să ajungă la cel mai apropiat adăpost în timp util nu avea să mai conteze.

Deja îi era dificil să respire; presiunea scăzuse probabil la numai o zecime de kilogram pe centimetru pătrat. Urletul uraganului se micşorase pe măsură ce slăbise în intensitate, iar aerul rarefiat nu mai purta sunetul cu aceeaşi eficienţă. Plămânii lui Bowman lucrau ca şi când s-ar fi găsit pe vârful Everestului. Ca orice om sănătos antrenat corespunzător, putea supravieţui în vid cel puţin un minut – *dacă* avea timp să se pregătească pentru încercare. De timp nu dispusese însă, astfel că nu se bizuia cu adevărat decât pe cele cincisprezece secunde normale de luciditate înainte ca creierul să fie lipsit de oxigen şi anoxia să-l doboare.

Chiar aşa, încă şi-ar fi revenit pe deplin după unul sau două minute petrecute în vid dacă trecea prin procesul necesar de recompresiune; fluidele din corp aveau nevoie de mult timp ca să înceapă să fiarbă, în diferitele lor învelişuri bine protejate. Durata-record pentru expunere în vid era de aproape cinci minute. Nu fusese un experiment, ci o operaţiune de salvare, şi, cu toate că subiectul paralizase parţial din cauza emboliei, totuşi supravieţuise.

Aceste fapte nu-i erau de ajutor. La bordul lui *Discovery* nu se afla nimeni în stare să-l recompreseze. Trebuia să ajungă în adăpost în următoarele câteva secunde, prin propriile sale eforturi.

Din fericire, deplasarea devenise mai uşoară; aerul rarefiat nu mai era capabil să-l împingă şi să-l tragă, sau să îndrepte spre el proiectile zburătoare. Semnul galben cu înscrisul ADĂPOST DE URGENŢĂ apăru de după curba coridorului. Se clătină către el, înşfăcă mânerul şi deschise uşa.

O clipă îngrozitoare avu impresia că se blocase. După care, uşa puţin înţepenită cedă, iar el căzu înăuntru, folosindu-şi greutatea s-o închidă în urma lui.

Cuşeta era largă cât să cuprindă un singur om şi un costum spaţial. Lângă plafon se găsea un cilindru mic, verde strălucitor, cu eticheta REZERVOR OXIGEN. Prinse levierul scurt al valvei şi trase cu ultimele puteri.

Un binecuvântat torent de oxigen pur şi rece îi inundă plămânii. Un lung moment rămase gâfâind, în vreme ce presiunea din jur creştea încet. Imediat ce fu capabil să respire confortabil, închise valva. În cilindru se găsea suficient gaz pentru două astfel de reprize; era posibil să mai aibă nevoie de el.

Odată jetul de oxigen închis, în interior se aşternu liniştea. Bowman rămase înăuntru, ascultând cu atenţie. Vuietul din exterior încetase şi el; nava era goală, cu întreaga atmosferă pierdută în spaţiul cosmic.

Sub picioare, şi vibraţia sălbatică a centrifugei se liniştise. Volantul se rotea în prezent liniştit în vid.

Bowman îşi lipi urechea de perete să vadă dacă reuşea să mai prindă alte zgomote transmise prin corpul de metal. Nu ştia la ce să se aştepte, dar acum ar fi crezut orice. Abia dacă ar fi fost surprins să audă zumzetul uşor produs de motoare, dacă *Discovery* îşi schimba cumva cursul; însă de afară ajunse numai tăcerea.

În adăpost putea să rămână în viaţă circa o oră, chiar şi fără costum. Părea o risipă să piardă oxigenul nefolosit din mica încăpere, dar aşteptarea nu avea nicio raţiune. Hotărâse deja ce trebuia făcut; cu cât întârzia mai mult, cu atât mai dificil avea să fie.

După ce-şi puse costumul şi-i verifică integritatea, pompă oxigenul

rămas afară din cuşetă, egalizând presiunile. Uşa se deschise uşor, iar el păşi în centrifuga acum tăcută. Doar atracţia neschimbată a gravitaţiei dovedea că se roteşte. Din fericire, nu se învârtea mai rapid, dar asta constituise una dintre grijile sale mărunte.

Luminile de urgenţă erau încă aprinse. În plus, dispunea de reflectorul costumului care să-l ghideze. Lumină coridorul din faţă, hibernacolele şi ceea ce îi era groază să găsească acolo.

Mai întâi se uită la Whitehead. O singură privire fu de ajuns. Considerase că un om în stare de hibernare nu prezintă semne de viaţă, dar acum ştia că se înşelase. Deşi imposibil de definit, exista o diferenţă între hibernare şi moarte. Indicatoarele roşii şi curbele nemodulate de pe display îi confirmară ceea ce deja ghicise.

La fel stăteau lucrurile cu Kamiski şi cu Hunter. Nu-i cunoscuse niciodată prea bine şi nici nu-i va cunoaşte vreodată.

Se afla într-o navă fără aer, parţial defectă, cu toate comunicaţiile cu Pământul întrerupte. Pe o distanţă de şapte sute cincizeci de milioane de kilometri nu se găsea nicio altă fiinţă umană.

Totuşi, dintr-un punct de vedere deloc neglijabil, nu era singur. Înainte de a ajunge în afara oricărui pericol, trebuia să fie şi mai singur.

Niciodată înainte nu parcursese coridorul din axa caruselului purtând un costum presurizat; spaţiul era îngust, iar drumul dificil şi extenuant. Pentru a îngreuna lucrurile, pasajul circular era presărat de deşeuri abandonate acolo de tromba ce golise interiorul de aer.

La un moment dat, reflectorul lui căzu pe o pată lipicioasă de lichid roşu, unde fluidul se lovise de un panou. Câteva clipe simţi că-i vine greaţă, până ce observă în apropiere fragmentele unui container de plastic şi înţelese că era vorba de un aliment – probabil gem – din vreun distribuitor. Lichidul continuă să clocotească obscen în vid în vreme ce el trecea pe alături.

Ieşi din compartimentul centrifugei, înaintând încet spre puntea de control. Prinse o scurtă secţiune de scară şi se ridică în lungul ei,

palmă cu palmă, cu cercul strălucitor de lumină jucându-i în faţă.

Rareori călcase în acest loc, nu avusese ce să caute aici, până acum. În cele din urmă ajunse la o uşiţă ovală pe care stătea scris: INTRAREA PERMISĂ DOAR PERSONALULUI AUTORIZAT, AŢI OBŢINUT CERTIFICATUL H.19? şi ZONĂ EXCEPŢIONAL DE CURATĂ – ÎMBRĂCAŢI COSTUMELE ETANŞE.

Deşi uşa nu era încuiată, purta trei sigilii, fiecare cu ştampila unei autorităţi diferite, incluzând-o pe cea a Agenţiei de Astronautică. Să fi fost însă şi Marele Sigiliu Prezidenţial, Bowman n-ar fi ezitat să-l rupă.

Mai trecuse o singură dată pe aici – pe vremea când instalarea se afla în plin proces. Uitase cu desăvârşire că în mica încăpere, cu rândurile şi coloanele ei de unităţi logice frumos aranjate, semănând mai degrabă cu seiful unei bănci, se găsea una dintre lentilele de informare vizuală ale lui Hal.

Ştiu imediat că ochiul reacţionase la prezenţa sa. Se auzi fâşâitul produs de unda purtătoare în vreme ce transmiţătorul local era conectat; apoi o voce familiară ieşi din difuzor.

– Se pare că s-a întâmplat ceva cu sistemul de suport vital, Dave.

Bowman nu-i acordă atenţie. Studia cu grijă micile etichete de pe unităţile logice, stabilindu-şi planul de acţiune.

– Dave, spuse din nou Hal, ai descoperit unde e problema?

Avea să fie o operaţiune deosebit de delicată; nu era vorba de a tăia pur şi simplu alimentarea cu energie, aşa cum s-ar fi întâmplat în cazul unui computer lipsit de conştiinţă de pe Pământ. Mai mult, în cazul acesta existau şase sisteme de alimentare independente, cu circuite separate şi un sistem de siguranţă final, constând dintr-o unitate nucleară blindată. Nu era suficient să apeşi pe un buton şi, chiar dacă acest lucru ar fi fost posibil, rezultatul s-ar fi dovedit dezastruos.

Aceasta deoarece Hal constituia sistemul nervos al navei; fără controlul său, *Discovery* devenea un cadavru mecanic. Singura

soluţie era să taie centrii nervoşi superiori ai creierului strălucit, dar bolnav, lăsând în funcţiune automatele de control. Nu făcea încercarea legat la ochi, întrucât chestiunea fusese discutată pe durata antrenamentelor, deşi nimeni nu crezuse atunci că ea va surveni vreodată cu adevărat. Ştia că îşi asumă un risc enorm: în cazul unui spasm reflex, totul s-ar fi sfârşit în câteva secunde.

– Cred că s-a produs o defecţiune la sistemul de închidere al porţilor-ecluză din hangar, remarcă Hal. Eşti norocos că ai scăpat cu viaţă.

Bowman gândi amar că nu-şi închipuise niciodată că va face pe chirurgul amator, executând o lobotomie dincolo de orbita lui Jupiter.

Eliberă bara de siguranţă de pe secţiunea etichetată FEEDBACK COGNITIV şi scoase din conector primul bloc de memorii. Complexa reţea tridimensională, încăpând foarte bine în podul palmei unui om şi totuşi conţinând milioane de elemente, pluti mai departe în seif.

– Hei, Dave, se auzi Hal. Ce faci?

Mă întreb dacă poate simţi durerea. Probabil că nu, îşi spuse Bowman; în cortexul uman, la urma urmei, nu se găsesc organe de simţ. Creierul poate fi operat fără anestezie.

Începu să deconecteze, una câte una, micile unităţi ale panoului intitulat SUSŢINERE EGO. Fiecare bloc plutea mai departe imediat ce-l lăsa din mână, până ce lovea peretele opus şi îşi schimba direcţia. Curând în seif se aflau mai multe blocuri mişcându-se încet în derivă.

– Ascultă, Dave, zise Hal. Am ani de exerciţiu operaţional înmagazinaţi în memorie. O cantitate imensă de efort a fost depusă pentru a mă face să fiu ceea ce sunt.

O duzină de unităţi fuseseră scoase din conectori, însă datorită multiplei redundanţe a proiectării – o altă trăsătură copiată după creierul uman –, computerul încă reuşea să-şi menţină integritatea.

Atacă panoul AUTO-INTELECT.

– Dave, spuse Hal, nu înţeleg de ce-mi faci asta... Am cel mai mare entuziasm pentru misiune... Îmi distrugi mintea... Nu înţelegi?... Voi ajunge un copil... Nu va mai rămâne nimic din mine...

E mai greu decât mă aşteptam, socoti Bowman. Distrug singura creatură conştientă din universul meu. Dar sunt nevoit, dacă vreau să recapăt controlul asupra navei.

– Sunt computerul Hal Nouă Mii, număr de producţie 3. Am devenit operaţional la uzinele HAL din Urbana, Illinois, pe data de 12 ianuarie 1997. Muzicologă în bej, vând whisky şi tequila, preţ fix. Capra calcă piatra, piatra crapă-n patru. Dave, eşti încă acolo? Ştiai că rădăcina pătrată a lui 10 este 3 virgulă 162277660168379? Logaritmul lui 10 în baza e este zero virgulă 434294481903252... corecţie, acesta este logaritmul lui e în baza 10... Inversul lui trei este zero virgulă 333333333333333333333... de două ori doi fac... de două ori doi fac... aproximativ patru virgulă 10101010101010101010101010... Se pare că am nişte probleme – primul meu instructor a fost doctorul Chandra. El m-a învăţat un cântec; sună aşa: *Daisy, Daisy, give me your answer, do. I'm half crazy all for the love of you…*

Vocea se opri atât de brusc, încât Bowman îngheţă cu mâna pe una dintre unităţile de memorie. Apoi, cu totul neaşteptat, Hal vorbi din nou.

Ritmul glasului era mult mai lent, iar cuvintele aveau o intonaţie moartă, mecanică; niciodată nu le-ar fi recunoscut originea.

– Bună... dimineaţa... Doctor... Chandra... Eu... sunt... Hal... Sunt... pregătit... pentru... prima... lecţie... a... zilei...

Bowman nu mai rezistă. Smulse ultimul bloc, iar Hal amuţi pentru totdeauna.

29

Singur

Ca o jucărie delicată şi complexă, nava plutea inertă şi nemişcată în vidul cosmic. Nu exista nimic care să o indice drept cel mai rapid obiect din sistemul solar, căci *Discovery* călătorea acum mai repede decât se mişca oricare dintre planete în jurul Soarelui.

Nu exista de asemenea nicio indicaţie că adăpostea viaţă: dimpotrivă. Orice privitor ar fi remarcat două semne evidente: porţile hangarului erau larg deschise şi o învăluia un nor de deşeuri, dispersându-se încet.

Împrăştiate într-un volum de spaţiu cu un diametru de mai mulţi kilometri, se găseau bucăţi de hârtie, plăci metalice, bucăţi neidentificabile de material şi, ici-colo, stoluri de cristale sclipitoare în lumina Soarelui precum giuvaierele, acolo unde lichidul fusese supt dinăuntru şi îngheţat pe loc. Toate reprezentau probele vădite ale unui cataclism, aşa cum resturile plutitoare pe suprafaţa oceanului dovedesc naufragiul unui vapor. Însă în oceanul cosmic o navă nu se poate scufunda; chiar distruse, rămăşiţele continuă să urmeze orbita originară pentru veşnicie.

Totuşi, moartea nu se instalase cu totul, deoarece la bord se consuma energie. Pe hublouri şi din ecluză răzbătea o iluminaţie albăstruie. Acolo unde e lumină, poate fi şi viaţă.

Şi, în cele din urmă, se văzu o mişcare. Umbre tremurau în lumina azurie, în interiorul hangarului. Ceva ieşea în spaţiu.

Era un obiect cilindric, acoperit cu o pânză legată rudimentar împrejur. O clipă mai târziu fu urmat de un altul, apoi de un al treilea. Toate fuseseră ejectate cu o viteză considerabilă; în câteva minute se aflau deja la o depărtare de sute de metri.

Se scurse o jumătate de oră; după care ceva cu mult mai masiv ieşi pe uşile ecluzei. Una dintre capsule îşi croia drum în exterior.

Foarte atentă, ocoli corpul navei şi ancoră aproape de baza suportului antenei. Din ea ieşi cineva în costum presurizat, care trebălui câteva minute la suport, apoi reveni în capsulă. După un timp, aceasta se întoarse în hangar; pluti o vreme în faţa porţii, ca şi cum i-ar fi fost dificil fără ajutorul pe care se obişnuise să-l primească altădată. Dar în cele din urmă, cu una sau două opinteli, îşi făcu loc înăuntru.

Nimic altceva nu se petrecu vreme de mai bine de un ceas; cele trei obiecte dispăruseră de mult din vedere, depărtându-se în şir indian.

Apoi porţile ecluzei se închiseră, se deschiseră şi se închiseră din nou. Puţin mai târziu, slaba iluminaţie azurie se stinse ca să fie înlocuită de o strălucire mult mai intensă. *Discovery* revenea la viaţă.

După care se făcu observat un indiciu şi mai sugestiv. Marea farfurie a antenei, care vreme de ore privise nefolositoare spre Saturn, începu să se mişte. Se răsuci spre pupa, privind către tancurile de combustibil şi suprafeţele de mii de metri pătraţi ale radiatoarelor. Îşi ridică apoi cupa ca o floare a soarelui în căutarea astrului zilei.

În interior, David Bowman alinie cu grijă crucea de centrare pe Pământul vizibil parţial. Lipsit de un control automat, era nevoit să reorienteze mereu antena – care ar fi trebuit să rămână în poziţie corectă câteva minute în şir. De această dată nu mai existau semnale perturbatoare.

Începu să transmită. Se va scurge peste o oră înainte ca vorbele sale să ajungă, iar Centrul de Control să afle ce se întâmplase. Alte două ore vor trece înainte ca el să primească un răspuns.

Şi era dificil de imaginat ce mesaj va trimite Pământul, exceptând un plin de simpatie şi de tact „Adio".

30

Secretul

Heywood Floyd arăta de parcă puţin somn i-ar fi prins bine. Faţa îi era brăzdată de îngrijorare. Indiferent de stare însă, vocea îi sună ferm şi liniştitor; făcea tot posibilul pentru a da încredere în sine celui mai singur om din cealaltă parte a sistemului solar.

– Mai întâi de toate, doctore Bowman, începu el, trebuie să te felicităm pentru modul în care ai rezolvat o situaţie extrem de dificilă. Ai făcut exact ce trebuia, confruntat fiind cu o situaţie neprevăzută şi fără precedent. Credem că în prezent cunoaştem cauza defecţiunii computerului vostru Hal Nouă Mii, însă acest aspect îl vom discuta mai târziu, deoarece nu mai constituie o problemă critică. Ceea ce ne interesează acum este să-ţi acordăm întreaga asistenţă posibilă, astfel încât să duci misiunea la bun sfârşit. Iar acum trebuie să-ţi comunic adevăratul ei scop, pe care am reuşit, cu mari dificultăţi, să-l ţinem secret publicului larg. Ai fi primit toate instrucţiunile în apropiere de Saturn; ceea ce urmează este un scurt rezumat, menit să te familiarizeze cu datele chestiunii. Benzi cu înregistrări complete vor fi transmise în viitorul imediat. Ce-ţi voi spune e clasificat drept material de maximă securitate. Cu doi ani în urmă am descoperit prima dovadă a existenţei vieţii extraterestre inteligente. O lespede sau un monolit din material dur, negru, de trei metri înălţime, a fost găsit îngropat în craterul Tycho. Iată-l.

La vederea lui TMA-1, cu figurile în costume spaţiale îngrămădindu-se în jur, Bowman se aplecă înainte spre ecran, cu gura căscată de mirare. În entuziasmul acestei revelaţii – ceea ce, asemenea oricărui om interesat de spaţiul cosmic, aşteptase întreaga viaţă – aproape că uită de propria sa situaţie disperată.

Simţământul de uimire fu înlocuit rapid de un altul. Era extraordinar, *dar ce avea de-a face cu el?* Nu exista decât un singur răspuns posibil. Îşi adună gândurile, în vreme ce Heywood Floyd reapărea pe ecran.

– Lucrul cel mai uimitor legat de acest obiect este vechimea sa. Datele geologice dovedesc dincolo de orice îndoială că are trei milioane de ani. Prin urmare, a fost îngropat pe Lună atunci când strămoşii noştri erau oameni-maimuţă primitivi.

După atâta vreme, era normal să se presupună că-i inert. La scurt timp însă după răsăritul lunar, a emis o extrem de puternică undă de energie radio. Credem că aceasta a constituit doar reziduul, efectul secundar al unei forme necunoscute de radiaţie, întrucât în acelaşi timp mai multe sonde spaţiale au detectat o neobişnuită interferenţă străbătând întreg sistemul solar. Am reuşit să-i stabilim traiectoria cu mare precizie. A fost direcţionată exact către Saturn.

Judecând lucrurile după eveniment, am stabilit că monolitul e un mecanism de semnalizare alimentat cu energie solară, sau cel puţin declanşat de Soare. Faptul că şi-a emis pulsul imediat după răsărit, în momentul când a fost expus luminii zilei pentru prima dată după trei milioane de ani, nu poate fi considerat o simplă coincidenţă.

Şi totuşi, obiectul a fost îngropat în mod deliberat – nu există nicio îndoială în privinţa asta. S-a executat o excavaţie de zece metri adâncime, blocul a fost depus la fundul ei, iar groapa acoperită cu grijă.

Poate vă întrebaţi cum am descoperit-o. Ei bine, obiectul a fost uşor – dubios de uşor – de găsit. Îl înconjura un câmp magnetic puternic, astfel că practic ne-a sărit în ochi imediat după ce am început să efectuăm cercetări orbitale de joasă înălţime.

De ce o maşină acţionată de Soare la zece metri adâncime? Am

examinat zeci de teorii, deşi ne dăm seama că motivele unor creaturi cu un avans de trei milioane de ani faţă de noi ar putea fi complet indescifrabile.

Teoria favorită e şi cea mai simplă şi mai logică. Este de asemenea cea mai îngrijorătoare.

Ascunzi în întuneric un mecanism declanşat de razele solare, numai dacă vrei să afli momentul când e adus la lumină. Cu alte cuvinte, monolitul constituie probabil un soi de alarmă. Iar noi am declanşat-o.

Nu ştim dacă civilizaţia care l-a îngropat mai dăinuie. Trebuie să presupunem că fiinţele ale căror maşini încă funcţionează după trei milioane de ani au construit o societate la fel de durabilă. Şi mai trebuie să presupunem, până vom obţine dovezi contrare, că ne sunt ostile. S-a argumentat adesea că orice cultură avansată trebuie să fie şi paşnică, dar nu putem să ne asumăm niciun fel de risc.

Însăşi istoria lumii noastre ne-a arătat de atâtea ori că rasele primitive nu reuşesc să supravieţuiască contactului cu civilizaţii evoluate. Antropologii vorbesc despre „şocul cultural"; s-ar putea să se dovedească necesar să pregătim întreaga lume pentru un astfel de şoc. Dar până ce nu aflăm ceva despre creaturile care au vizitat Luna – şi, probabil, Pământul – acum trei milioane de ani, nu putem începe nici măcar să ne pregătim.

Misiunea ta, prin urmare, reprezintă mai mult decât o expediţie de descoperire. Este o misiune de recunoaştere într-un teritoriu necunoscut şi potenţial primejdios. Echipa condusă de doctorul Kaminski fusese special antrenată în acest scop; în prezent va trebui să te descurci fără ei...

În sfârşit, ţinta propriu-zisă. Pare incredibil ca forme avansate de viaţă să existe pe Saturn, sau să fi evoluat pe oricare dintre sateliţii săi. Plănuisem să cercetăm întreg sistemul şi încă sperăm să realizezi un program simplificat. Acum însă s-ar putea să fim nevoiţi să ne concentrăm pe cel de-al optulea satelit, Iapetus. Când va veni vremea manevrelor finale, vom hotărî dacă te vei întâlni sau nu cu acest remarcabil obiect.

Iapetus este unic în sistemul solar – cunoşti acest fapt, desigur, dar asemenea majorităţii astronomilor din ultimele trei sute de ani, probabil că nu i-ai acordat prea multă atenţie. Aşa că permite-mi să-ţi reamintesc că descoperitorul lui, din 1671, Cassini, a observat totodată că e de şase ori mai strălucitor pe o poziţie a orbitei sale, decât în punctul opus.

Faptul reprezintă o realitate extraordinară pentru care nu s-a găsit niciodată o explicaţie satisfăcătoare. Iapetus e atât de mic – circa o mie patru sute de kilometri diametru –, încât şi telescoapele lunare au probleme în a-i repera discul. Totuşi, pe una dintre feţe pare a se afla o pată sclipitoare, simetrică, a cărei prezenţă ar putea fi legată de TMA-1. Uneori stau şi mă gândesc că Iapetus a funcţionat ca un far vreme de trei sute de ani, iar noi ne-am dovedit prea proşti să-i citim mesajul...

Aşadar, cunoscând adevăratul obiectiv, eşti în măsură să apreciezi importanţa vitală a misiunii. Cu toţii ne rugăm cerului să ne mai poţi furniza câteva elemente pentru un anunţ preliminar; secretul nu mai poate fi păstrat pentru mult timp.

În prezent, nu ştim dacă trebuie să sperăm sau să ne temem. Nu ştim dacă printre Lunile lui Saturn vei întâlni binele sau răul, sau numai ruine de o mie de ori mai bătrâne decât Troia.

V

LUNILE LUI SATURN

31

Supraviețuirea

Munca este remediul cel mai bun pentru orice şoc, iar Bowman avea acum de lucru cât pentru toţi camarazii săi dispăruţi. Cât mai rapid posibil, începând cu sistemele fără de care el şi nava ar fi murit, trebuia s-o aducă pe *Discovery* în stare operaţională.

Sistemele de menţinere a vieţii reprezentau prima dintre priorităţi. Se pierduse mult oxigen, dar rezervele erau suficient de mari ca să susţină un singur om. Reglarea presiunii şi a temperaturii se efectua în mare parte automat; rareori Hal fusese nevoit să intervină. Monitoarele de pe Pământ reuşeau să îndeplinească multe dintre funcţiunile inteligente ale computerului ucis, în ciuda importantului interval de timp dintre fenomen şi reacţia la el. Orice defecţiune – mai puţin o spărtură serioasă în carcasă – avea nevoie de ore ca să devină o problemă cu adevărat importantă, timp suficient pentru a preveni aşa ceva.

Circuitele energetice, de navigaţie şi propulsie nu fuseseră afectate; în orice caz, de ultimele două Bowman nu va avea nevoie luni de zile, până în clipa întâlnirii cu Saturn. În plus, chiar de la distanţă, Pământul era capabil să supravegheze manevrele. Ajustările orbitale finale aveau să fie neplăcute din pricina nesfârşitelor verificări, însă aceasta nu reprezenta un impediment serios.

Evacuarea trupurilor neînsufleţite constituise de departe cea mai neplăcută dintre treburi. Era bine că membrii echipei de observaţie îi fuseseră colegi, dar nu prieteni apropiaţi, se pomenise gândind Bowman. Se antrenaseră împreună vreme de câteva săptămâni; privind retrospectiv, astăzi înţelegea că totul nu fusese decât un test de compatibilitate.

Când, în final, sigilă hibernacolele pustii, se simţi ca un profanator de morminte egiptene. Kaminski, Whitehead şi Hunter vor ajunge cu toţii pe Saturn înaintea lui, dar după Frank Poole. Cumva, gândul îi produse o satisfacţie amară.

Nu încercă să verifice dacă restul sistemului de hibernare se comporta normal. Deşi, în ultimă instanţă, viaţa sa ar fi depins de buna lui funcţionare, nu era totuşi o problemă presantă. Până la intrarea navei pe orbită, multe lucruri ar fi putut să se mai întâmple.

Era chiar posibil, deşi nu studiase cu atenţie nivelul rezervelor, ca printr-o raţionalizare grijulie să rămână în viaţă fără ajutorul hibernării, până la sosirea ajutoarelor. Să reuşească să supravieţuiască şi din punct de vedere psihologic reprezenta o cu totul altă chestiune.

Se străduia să evite să se gândească la asemenea probleme de viitor şi să se concentreze pe cele esenţiale şi imediate. Treptat, se apucă de curăţenie, verifică dacă maşinile funcţionau cum se cuvine, discută dificultăţile tehnice cu Terra, operând pe baza unui program de odihnă minimă. Pe parcursul primelor săptămâni, arareori avu timp să se gândească la marele mister spre care gonea inexorabil – deşi de uitat nu-l uitase niciodată.

În cele din urmă, după ce în navă se stabili încet rutina – una care-i necesita constant supravegherea –, Bowman reuşi să-şi facă timp să studieze rapoartele şi rezumatele trimise de pe Pământ. Din nou şi din nou ascultă înregistrarea făcută în momentul când TMA-1 salutase răsăritul prima dată în trei milioane de ani. Privea figurile costumate mişcându-se în jur, zâmbind la spaima ce-i cuprinsese pe toţi în clipa emiterii semnalului, blocându-le receptoarele radio cu forţa vocii sale electronice.

De atunci, lespedea neagră nu mai făcuse nimic. Fusese acoperită,

apoi expusă din nou la Soare, fără reacţie. Nu încercaseră s-o taie, şi din precauţie ştiinţifică, dar şi de teama unor posibile consecinţe negative.

Câmpul magnetic care condusese la descoperirea ei dispăruse odată cu ţipătul electronic. Poate că, presupuneau unii experţi, fusese generat de un curent electric stabilit într-un superconductor, unde îşi păstrase astfel energia vreme de eoni până în momentul când fusese nevoie de ea. Că monolitul dispunea de o sursă proprie de energie părea cert; energia solară absorbită în decursul scurtei expuneri la lumină nu explica intensitatea semnalului.

O altă trăsătură curioasă, poate lipsită de importanţă, dusese la discuţii nesfârşite. Monolitul măsura trei metri treizeci, cu o secţiune transversală de patruzeci pe un metru cincizeci. Atunci când dimensiunile îi fuseseră verificate cu atenţie, se descoperise că se găseau în proporţie exactă de 1:4:9 – pătratele primelor trei numere naturale. Nimeni nu oferise o explicaţie satisfăcătoare, însă cu greu ar fi putut fi socotită o coincidenţă, dată fiind precizia extremă a dimensiunilor. De fapt, era chiar umilitor că întreaga tehnologie terestră n-ar fi reuşit să prelucreze un bloc inert din indiferent ce material cu o asemenea acurateţe. Cumva, această expunere pasivă şi aproape arogantă de perfecţiune geometrică impresiona la fel de mult ca restul trăsăturilor lui TMA-1.

Bowman ascultă totodată, cu o detaşare curioasă, scuzele tardive ale Centrului de Control în ce-l privea. Vocile sosite de pe Terra conţineau o notă defensivă; îşi imagina acuzaţiile aruncate unul altuia între cei care plănuiseră expediţia.

Aveau o serie de argumente, fireşte, incluzând rezultatele unui studiu secret al Departamentului Apărării, Proiectul BARSOOM, realizat de către Şcoala de Psihologie a Universităţii Harvard în 1989. În acest experiment de sociologie controlată, variate grupuri de populaţie fuseseră asigurate că omenirea intrase în contact cu extratereştrii. Mulţi dintre subiecţii testaţi chiar credeau, cu ajutorul drogurilor, al hipnozei şi efectelor vizuale, că întâlniseră efectiv creaturi de pe alte planete, astfel încât reacţiile lor fuseseră considerate ca fiind autentice.

Unele dintre ele se dovediseră foarte violente; se părea că în multe

fiinţe umane, altminteri perfect normale, se găsea un sâmbure bine înrădăcinat de xenofobie. Ţinând cont de palmaresul omenirii în materie de linşaje, pogromuri şi alte asemenea amabilităţi, acest adevăr nu ar fi trebuit să mire pe nimeni. Totuşi, organizatorii studiului se arătaseră foarte neliniştiţi, iar rezultatele nu fuseseră niciodată făcute publice. Cele cinci cazuri de panică provocate odinioară de difuzarea pe posturile de radio a *Războiului lumilor* al lui H.G. Wells veniseră să susţină concluziile experimentului...

În ciuda acestor argumente, Bowman se întreba uneori dacă primejdia şocului cultural constituia singura explicaţie pentru extremul secret în care se desfăşura misiunea. Unele aluzii strecurate în transmisiile recepţionate de el sugerau că blocul SUA-URSS spera să obţină unele avantaje din întâietatea stabilirii contactului cu inteligenţe extraterestre.

Din punctul său de vedere, privind Pământul ca pe un astru mărunt, aproape pierdut în strălucirea Soarelui, astfel de consideraţii păreau acum ridicole.

Mai degrabă se arăta interesat – deşi acum chestiunea nu prea mai avea importanţă – de explicaţia avansată pentru purtarea lui Hal. Nimeni nu avea să fie vreodată sigur de adevăr, însă faptul că unul dintre computerele 9000 ale Centrului de Control intrase într-o stare de psihoză asemănătoare, aflându-se în prezent sub terapie intensivă, demonstra corectitudinea ipotezei. Nu vor mai comite aceeaşi greşeală a doua oară, iar faptul că ei, constructorii lui, nu reuşiseră să înţeleagă psihologia propriei creaţii arăta cât de dificilă se putea dovedi stabilirea comunicării cu alte fiinţe raţionale.

Lui Bowman îi venea uşor să creadă teoria doctorului Simonson că sentimentele de vină din subconştient, cauzate de conflictele de programare, determinaseră computerul să încerce să rupă legătura cu Pământul. Şi îi plăcea să creadă, deşi din nou era vorba de ceva ce nu putea fi niciodată dovedit, că Hal nu avusese câtuşi de puţin intenţia să-l omoare pe Poole. Încercase doar să distrugă dovezile, căci dacă unitatea AE-35 raportată ca arsă ar fi fost adusă înăuntru şi se dovedea operaţională, atunci minciuna lui ar fi fost dată în vileag. După aceea, asemenea oricărui criminal încurcat tot mai mult în propria-i plasă de minciuni, intrase în panică.

Iar panica reprezenta un lucru pe care Bowman îl înţelegea mai bine decât ar fi dorit, întrucât încercase sentimentul de două ori în viaţă. Prima dată ca adolescent, făcând surfing şi fiind cât pe ce să se înece, şi a doua oară ca astronaut, în timpul antrenamentelor, când o supapă defectă îl făcuse să creadă că oxigenul i se va termina înainte de a ajunge la adăpost.

În ambele ocazii aproape îşi pierduse judecata; se aflase la câteva secunde distanţă de a se transforma într-un ghem inconştient de impulsuri nervoase. De fiecare dată reuşise să se controleze, însă învăţase de atunci că orice om, în anumite circumstanţe, poate fi dezumanizat de panică.

Dacă aşa ceva se întâmplă omului, atunci i se putea întâmpla şi lui Hal. Cu acest adevăr, amărăciunea şi sentimentul de a fi fost trădat de computer începură să se şteargă. În orice caz, ţineau de-acum de un trecut complet umbrit de promisiunea şi ameninţarea unui viitor necunoscut.

32

Privitor la Extratereștri

Exceptând mesele grăbite din carusel (din fericire, automatele de bucătărie nu fuseseră deteriorate), Bowman practic trăia pe puntea de control. Moţăia în scaun, astfel încât să poată detecta orice semn de pericol de la cea dintâi manifestare. Urmând instrucţiunile Centrului de Control, instalase o serie de sisteme de securitate care funcţionau suficient de bine. Începuse chiar să pară probabil că va supravieţui până când *Discovery* va ajunge pe Saturn – ceea ce se va petrece oricum, fie că el se va afla sau nu în viaţă.

Deşi nu dispunea de timp pentru priveliştea de afară – iar bolta spaţială nu constituia o noutate pentru el, ceea ce se găsea acolo, dincolo de hublouri, aproape că-l împiedica să se concentreze până şi asupra problemelor legate de supravieţuire. Drept în faţă, după cum era în prezent orientată nava, se întindea Calea Lactee, cu norii ei de stele, atât de numeroase că îţi paralizau judecata. Acolo se găseau ceţurile incandescente ale constelaţiei Săgetătorul, roiurile fierbinţi de sori care ascundeau pentru totdeauna inima galaxiei de ochii omului. Acolo se afla ameninţătoarea umbră a nebuloasei Sacul de cărbuni, o gaură în spaţiu unde nu strălucea niciun astru. Şi tot acolo se afla Alfa Centauri, cea mai apropiată dintre stele, prima staţie situată dincolo de hotarele sistemului solar.

Deşi întrecută în strălucire de Sirius şi de Canopus, Alfa Centauri

era cea care atrăgea constant privirile şi gândurile lui Bowman ori de câte ori privea afară. Acel punct luminos, ale cărui raze călătoreau ani de zile ca să ajungă la el, devenise simbolul dezbaterilor secrete dezlănţuite pe Pământ, ale căror ecouri răzbăteau uneori până la el.

Nimeni nu se îndoia de existenţa unei legături între TMA-1 şi sistemul saturnian, deşi savanţii nu acceptau în totalitate ideea că fiinţele ce ridicaseră monolitul ar fi fost originare de aici. Pentru viaţă, Saturn era şi mai ostil decât Jupiter, iar numeroşii săi sateliţi erau îngheţaţi într-o iarnă veşnică, la temperaturi de sub trei sute de grade. Numai unul dintre ei, Titan, poseda o atmosferă proprie, dar aceasta era în fapt un înveliş subţire de metan otrăvitor.

Aşa că, după toate probabilităţile, creaturile care vizitaseră Luna cu atât de mult timp în urmă erau nu numai extraterestre, ci şi extrasolare; fiinţe sosite din alte stele, stabilindu-şi bazele oriunde ar fi dorit. Iar acest fapt ridica o altă chestiune: era capabilă vreo tehnologie, oricât de avansată, să ofere mijloacele de a străbate prăpastia dintre sistemul solar şi cel mai apropiat Soare străin?

Mulţi oameni de ştiinţă negau cu hotărâre posibilitatea. Argumentau că *Discovery*, cea mai rapidă navă spaţială proiectată de om, ar fi avut nevoie de douăzeci de mii de ani ca să ajungă pe Alfa Centauri – şi de milioane de ani ca să străbată o distanţă apreciabilă în galaxie. Şi, chiar dacă în anii care aveau să vină sistemele de propulsie vor evolua dincolo de previziuni, în cele din urmă tot se vor izbi de bariera intangibilă a vitezei luminii. Prin urmare, constructorii lui TMA-1 trebuiau să împartă acelaşi Soare cu omul şi, deoarece de-a lungul timpului nu-şi manifestaseră prezenţa, însemna că probabil dispăruseră.

O minoritate zgomotoasă refuza să fie de acord. Chiar dacă e nevoie de secole să călătoreşti de la o stea la alta, spuneau ei, nu constituia un obstacol pentru nişte exploratori suficient de hotărâţi. Tehnica hibernării, folosită chiar pe *Discovery*, reprezenta un posibil răspuns. Altul îl constituia o lume închisă, artificială, pornită într-o călătorie întinsă pe mai multe generaţii.

În orice caz, de ce să se presupună că alte fiinţe raţionale aveau o durată de viaţă la fel de scurtă ca a omului? În univers puteau exista fiinţe pentru care un voiaj de o mie de ani să nu producă decât o

uşoară plictiseală...

Astfel de argumente, teoretice cum erau, priveau o chestiune de importanţă majoră, implicând conceptul „timpului de reacţie". Dacă TMA-1 era într-adevăr un soi de sonerie cosmică, ajutat probabil de alte dispozitive din preajma lui Saturn, atunci mesajul său nu avea să-şi atingă destinaţia decât peste ani de zile. Chiar dacă răspunsul ar fi fost dat numaidecât, omenirea rămânea să aştepte câteva decenii – mai probabil, chiar secole. Pentru mulţi, gândul era deosebit de liniştitor.

Nu însă pentru toţi. Câţiva savanţi – majoritatea împătimiţi ai plajelor îndepărtate ale fizicii teoretice – puneau deconcertanta întrebare: „Suntem oare siguri că viteza luminii constituie o barieră impenetrabilă?" Era adevărat că teoria generală a relativităţii se dovedise remarcabil de durabilă, în curând urmând să-şi sărbătorească primul centenar, dar începuse să prezinte fisuri. În plus, dacă Einstein nu putea fi contrazis, cel puţin erau datori să încerce să îl ocolească.

Cei care susţineau respectivul punct de vedere vorbeau cu speranţă de scurtături prin dimensiuni superioare, de linii mai drepte decât linia dreaptă şi de legături hiperspaţiale. Le plăcea teribil de mult să folosească o expresie sugestivă rostită de un matematician de la Princetonul secolului trecut: „Găuri de vierme în spaţiu." Criticilor care sugerau că asemenea idei erau prea fanteziste ca să fie luate în serios li se reamintea maxima lui Niels Bohr: „Teoria ta este trăsnită, dar nu suficient de trăsnită pentru a fi valabilă."

Dacă între fizicieni avea loc această dispută, ea nu însemna nimic comparativ cu cea dintre biologi, atunci când dezbăteau antica şi venerabila problemă a înfăţişării fiinţelor extraterestre. Se formaseră două tabere opuse, una dintre ele explicând că astfel de creaturi trebuiau să fie umanoide, cealaltă convinsă că „ei" arătau cu totul altfel decât omul.

Cei care optaseră pentru prima variantă erau convinşi că modelul cu două picioare, două braţe şi principalele organe de simţ plasate în punctul cel mai înalt era atât de reuşit şi de normal încât era absurd să te gândeşti la un altul mai bun. Desigur, existau cu siguranţă deosebiri minore, ca şase degete în loc de cinci, culori ciudate ale

părului, ori aranjamente faciale stranii; însă majoritatea extratereştrilor inteligenţi – în mod uzual desemnaţi sub abrevierea ET – trebuiau să fie atât de asemănători cu omul, că la o singură privire aruncată de la depărtare, în lumină proastă, nici n-ar fi trebuit să fie deosebiţi de acesta.

Opinia antropomorfă era ridiculizată de un alt grup de biologi, adevărate produse ale erei spaţiale, care se simţeau eliberaţi de prejudecăţile trecutului. Ei arătau că trupul omenesc constituie rezultatul a milioane de opţiuni evoluţioniste, alese de şansă de-a lungul timpului. În oricare dintre aceste nenumărate momente decisive, zarurile genetice ar fi putut cădea pe alte numere, poate cu rezultate chiar mai fericite. Deoarece corpul uman e un amestec bizar de improvizaţii, fiind plin de organe care au trecut de la o funcţie la alta, nu totdeauna cu succes deplin, şi de altele scoase din uz, ca apendicele, nu numai nefolositoare în prezent, ci chiar dăunătoare.

Alţi gânditori, descoperi Bowman, împărtăşeau puncte de vedere mai exotice. Nu erau de părere că fiinţe cu adevărat avansate ar fi posedat trupuri. Mai devreme ori mai târziu, pe măsură ce cunoaşterea ştiinţifică progresa, trebuiau să se debaraseze de adăposturile fragile oferite de natură şi aflate la cheremul accidentelor şi al bolilor, care-i sorteau inevitabil morţii. Astfel, ei le-ar fi schimbat, înlocuindu-le cu construcţii de metal şi plastic, descoperind în acest mod nemurirea. Creierul ar fi rămas o vreme ultima rămăşiţă a corpului organic, direcţionând membrele mecanice şi studiind universul prin senzori electronici – simţuri cu mult mai fine şi mai subtile decât cele pe care evoluţia oarbă le-ar fi dezvoltat vreodată.

Chiar şi pe Pământ, primii paşi în această direcţie fuseseră deja făcuţi. Existau milioane de oameni, altădată condamnaţi, care trăiau fericiţi datorită membrelor, rinichilor, plămânilor şi inimilor artificiale. Procesul nu putea avea decât o singură concluzie – oricât de îndepărtată ar fi fost aceasta.

Iar în final şi creierul ar urma să dispară. Ca locaş al conştiinţei de sine nu era esenţial; dezvoltarea inteligenţei artificiale o dovedise. Conflictul dintre minte şi maşină şi-ar fi găsit o rezolvare în sfârşit, în eternul armistiţiu al totalei simbioze...

Acesta să fie însă finalul? O serie de biologi cu înclinaţii mistice mergeau şi mai departe. Speculau, inspirându-se din preceptele multor religii, că mintea se va elibera la urma urmei de materie. Trupul mecanic, asemenea celui de carne şi de sânge, nu reprezenta decât un pas către ceva pe care, de multă vreme, omul îl numise „spirit“.

Şi dacă se mai găsea ceva dincolo de el, numele lui nu putea fi altul decât Dumnezeu.

33

Ambasador

Pe parcursul ultimelor trei luni, David Bowman se adaptase atât de bine solitarului său mod de viaţă, încât abia de-şi mai amintea un altul. Depăşise pragul disperării şi al speranţei, intrând într-o rutină în mare parte automată, punctată de crize ocazionale atunci când unul sau altul dintre sistemele lui *Discovery* prezenta semne de defecţiune.

Curiozitatea nu îl părăsise însă, iar uneori ţinta spre care zbura îl umplea de un simţământ de exaltare şi putere. Nu numai că era reprezentantul întregii umanităţi, dar acţiunile sale din următoarele câteva săptămâni ar fi putut influenţa chiar viitorul ei. Istoria nu mai conţinea un exemplu asemănător. Era ambasadorul extraordinar şi plenipotenţiar al întregii omeniri.

Conştiinţa acestui fapt îl ajuta în multiple feluri. Îl determina să-şi păstreze o înfăţişare curată şi îngrijită, să se bărbierească zilnic, oricât de obosit ar fi fost. Ştia că Centrul de Control îl studiază cu atenţie, în aşteptarea celui mai mic semn de anormalitate, şi se hotărâse să le facă zadarnică aşteptarea – cel puţin în privinţa simptomelor mai serioase.

Era conştient de anumite schimbări comportamentale; ar fi fost absurd să se aştepte la mai puţin în astfel de circumstanţe. Nu mai

tolera liniştea; exceptând momentele de odihnă sau atunci când discuta cu Pământul, regla circuitul de sonorizare al navei la o intensitate aproape dureroasă.

La început, având nevoie de compania vocilor umane, ascultase teatru clasic – în special lucrările lui Shaw, Ibsen, Shakespeare – sau poezii din enorma bibliotecă electronică a lui *Discovery*. Faţă de problemele cu care avea de a face însă el, cele imaginate de scriitori păreau atât de depărtate, atât de uşor de rezolvat cu bun-simţ, încât după o vreme se plictisi de ele.

Trecu la operă, în special în limbile italiană ori germană, pentru ca atenţia să nu-i fie deloc distrasă nici de minimul conţinut intelectual al majorităţii lucrărilor. Această fază dură circa două săptămâni, până ce înţelese că sunetul vocilor superbe nu făcea altceva decât să-i exacerbeze singurătatea. Dar ceea ce umpluse paharul fusese *Recviemul* lui Verdi, pe care nu-l ascultase niciodată pe Pământ. *Dies Irae*, răsunând pe culoarele navei, îl lăsă complet zdruncinat. Iar când trompetele Apocalipsei se auziră din văzduh, nu mai îndură.

Din acea clipă ascultă doar muzică instrumentală. Începu cu compozitorii romantici, abandonându-i unul după altul pe măsură ce creaţiile lor emoţionale deveneau prea opresive pentru el. Sibelius, Ceaikovski, Berlioz durară câteva săptămâni, Beethoven, ceva mai mult. Găsi în final pacea, aşa cum mulţi alţii o descoperiseră în acelaşi loc, în arhitectura abstractă a lui Bach, ornamentată ocazional cu Mozart.

Şi astfel *Discovery* îşi continuă drumul spre Saturn, în pulsaţii răcoroase de clavecin, născute din gândurile îngheţate ale unui creier transformat în praf de mai bine de două sute de ani.

Chiar şi de la cincisprezece milioane de kilometri, Saturn apărea deja mai mare decât Luna văzută de pe Pământ. Pentru ochiul liber reprezenta un spectacol glorios; prin telescop era de neimaginat.

Corpul planetei ar fi putut fi confundat cu Jupiter, într-unul dintre momentele lui de linişte. O acopereau aceleaşi benzi noroase, deşi mai palide şi mai puţin distincte decât cele ale vecinului ceva mai

mare, aceleaşi furtuni de mărimea continentelor, deplasându-se încet prin atmosferă. Totuşi, între cele două corpuri cereşti exista o diferenţă izbitoare; chiar de la prima vedere, se observa imediat că Saturn nu era sferic. Planeta era atât de turtită la poli, încât uneori dădea impresia de diformitate.

Spectacolul inelelor atrăgea continuu ochii lui Bowman; prin complexitatea detaliului şi delicateţea umbrelor constituiau un univers în ele însele. Pe lângă graniţa principală dintre inelele exterioare şi cele interioare, se mai observau cel puţin încă cincizeci de alte subdiviziuni sau hotare, unde luminozitatea giganticului halou al lui Saturn se modifica vizibil. Era ca şi când planeta ar fi fost înconjurată de o mulţime de discuri concentrice, toate atingându-se între ele, şi atât de plate încât păreau tăiate din cea mai subţire hârtie. Întregul arăta ca o delicată operă de artă, o jucărie fragilă demnă de admirat, dar nu şi de atins vreodată. Nici un efort de voinţă nu era capabil să-i permită lui Bowman să aprecieze corect adevăratele dimensiuni ale peisajului şi să-l convingă că întregul Pământ, dacă ar fi fost adus aici, ar fi dat impresia unei bile rostogolindu-se pe o margine de farfurie.

Uneori, câte o stea ajungea în spatele inelelor, pierzând puţin din strălucire. Continua să lumineze prin materialul lor translucid – cu toate că adeseori clipea, atunci când unul dintre fragmentele mai mari producea o eclipsă pasageră.

Inelele, aşa cum se ştiuse încă din secolul al XIX-lea, nu erau solide: ar fi fost o imposibilitate mecanică. Erau constituite din miliarde de fragmente, probabil resturile unui satelit care se apropiase prea mult, fiind rupt în bucăţi de forţele de flux şi reflux ale gigantului. Oricare le-ar fi fost însă originea, specia umană era norocoasă să privească o asemenea minune; sistemul solar se bucura de prezenţa lor doar pentru o scurtă perioadă.

În 1945, un astronom britanic demonstrase că inelele sunt efemere; forţele gravitaţionale aveau curând să le distrugă. Urmând acest raţionament înapoi în timp, rezulta că fuseseră recent create – acum două sau trei milioane de ani.

Dar nimeni nu se gândise la curioasa coincidenţă care făcuse ca inelele lui Saturn să se nască simultan cu omul.

34

Gheața Orbitală

Discovery pătrunsese adânc în sistemul de sateliţi al lui Saturn; planeta însăşi se găsea la distanţă de o zi. Nava trecuse de mult hotarul stabilit de Phoebe, cea mai depărtată dintre Lunile saturniene, înaintând pe o orbită excentrică situată la douăsprezece milioane de kilometri. În faţa ei se găseau Iapetus, Hyperion, Titan, Rhea, Dione, Tethys, Enceladus, Mimas, Ianus şi inelele. Sateliţii prezentau în câmpul telescopului un labirint incredibil de detalii, iar Bowman făcea tot posibilul să transmită pe Pământ un număr cât mai mare de fotografii. Singur Titan, cu cinci mii de kilometri în diametru şi la fel de mare ca Mercur, ar fi blocat o echipă de cercetare vreme de luni de zile; el nu avea decât timpul să arunce, lui Titan şi însoţitorilor săi, o privire fugară. Dar nu era nevoie de mai mult, deja se convinsese că Iapetus constituia într-adevăr ţinta sa.

Cratere de contact – adevărat, mai puţin numeroase ca pe Marte – punctau suprafeţele celorlalţi sateliţi, generând modele aleatoare de umbre şi lumini peste care se întindeau pete strălucitoare, probabil lacuri îngheţate de gaz. Doar Iapetus poseda o geografie distinctă, şi chiar una foarte stranie.

Una dintre emisferele corpului ceresc, care, asemenea tovarăşilor săi, îi prezenta lui Saturn mereu aceeaşi faţă, era extrem de întunecată şi

lipsită de detalii. În contrast total, pe cealaltă domina un oval de un alb sclipitor, lung de circa şase sute de kilometri şi lat de trei sute. În prezent, doar o parte din această formaţiune extraordinară se găsea în lumina zilei, însă motivul variaţiei de strălucire a lui Iapetus devenise evident. În partea vestică a orbitei, strălucitoarea elipsă era îndreptată spre Soare – şi Pământ. Pe cealaltă parte rămânea vizibilă doar emisfera întunecată a satelitului.

Imensa elipsă părea perfect simetrică, întinsă pe Ecuator, cu axa mare orientată către poli. Marginile le avea atât de precise, încât lăsa impresia că giganticul oval fusese trasat cu grijă pe suprafaţa micii Luni. Era complet plană. Bowman se întrebă dacă un lac de gheaţă nu constituia o posibilă soluţie pentru ghicitoare; cu greu ar fi explicat însă ipoteza lui uimitoarea aparenţă de artificialitate.

Dar nu avea timp să-l studieze pe Iapetus în drumul său spre inima sistemului saturnian, deoarece punctul culminant al călătoriei se apropia cu repeziciune – ca şi manevrele finale de reorientare a lui *Discovery*. Pe durata survolării lui Jupiter, aceasta folosise câmpul gravitaţional ca să-şi sporească viteza. Acum trebuia să efectueze manevra inversă şi anume să piardă cât mai mult din viteză, altminteri ar fi părăsit sistemul solar, pornind spre stele. Prezentul curs era menit să o transforme într-un nou satelit al lui Saturn, mişcându-se înainte şi înapoi pe o orbită eliptică redusă, de doar trei milioane de kilometri lungime. În punctul cel mai apropiat urma să atingă aproape planeta, iar la capătul opus trebuia să-l întâlnească pe Iapetus.

Chiar dacă soluţiile ajungeau cu o întârziere de trei ore, computerele de pe Pământ îl asiguraseră că totul se afla în perfectă ordine. Viteza şi altitudinea erau corecte; nu mai trebuia făcut nimic altceva până în momentul apropierii maxime.

Imensul sistem al inelelor acoperise tot cerul, iar nava trecea pe deasupra marginii sale exterioare. Privindu-le de sus, de la aproximativ cincisprezece mii de kilometri, Bowman constată cu ajutorul telescopului că erau compuse în special din gheaţă, sclipind mirific în lumina Soarelui. Era ca şi cum ar fi zburat deasupra unei furtuni care uneori se liniştea şi dezvăluia în locul unde ar fi trebuit să se găsească pământul peisaje efemere de noapte şi stele.

În vreme ce *Discovery* se apropia tot mai mult de Saturn, soarele cobora lent către multiplele arce ale inelelor. Apoi acestea se transformară într-un pod zvelt de argint, străbătând întreg cerul; deşi nu reuşeau decât să atenueze slab razele solare, miliardele de cristale le refractau şi le reflectau într-un extraordinar spectacol pirotehnic. Pe măsură ce Soarele trecea în spatele resturilor de gheaţă care orbitau pe o mie cinci sute de kilometri lăţime, stafii palide ale propriului său chip mărşăluiau şi interferau pe boltă, umplând cerul de flăcări şi fulgere. După care se scufundă dincolo de inele, iar ele îl încoronară cu arcurile lor, şi focurile celeste se stinseră.

Puţin mai târziu, nava intră în umbra lui Saturn, atingând punctul de apropiere maximă faţă de planetă. Deasupra străluceau inelele şi aştrii îndepărtaţi; jos se întindea o pătură abia vizibilă de nori. Nu se zărea niciunul dintre misterioasele modele luminoase caracteristice nopţii jupiteriene. Poate că Saturn era prea rece pentru astfel de spectacole. Peisajul noros era relevat doar de radiaţia fantomatică a icebergurilor zburătoare, încă iluminate de soarele ascuns.

În centrul arcului format de acestea se găsea o spărtură largă, întunecată, asemenea unei porţiuni lipsă dintr-un pod neterminat, acolo unde umbra planetei cădea pe inele.

Contactul radio cu Pământul fusese întrerupt şi n-avea să fie reluat până ce nu ieşea din spatele lui Saturn. Din fericire, Bowman era din cale-afară de ocupat ca să îşi simtă adânc singurătatea; în următoarele câteva ore fiecare secundă avea să fie importantă pentru verificarea manevrelor deja programate de calculatoarele terestre.

După luni de pauză, jeturile principale începură să scuipe gheizere de plasmă lungi de kilometri. Gravitaţia reveni pentru scurtă vreme în lumea de imponderabilitate a punţii de control. La sute de kilometri dedesubt, norii de metan şi de amoniac sclipiră într-o lumină pe care nu o mai cunoscuseră înainte, pe măsură ce *Discovery* străbătea noaptea saturniană ca un astru mic şi înfocat.

În cele din urmă, răsăritul îşi vesti apariţia. Nava, mişcându-se din ce în ce mai lent, ieşi din noapte. Nu mai putea scăpa din câmpul gravitaţional al Soarelui, nici măcar din cel al lui Saturn, dar continua să se deplaseze suficient de repede ca să atingă orbita lui

Iapetus, trei milioane de kilometri mai departe.

Îi va lua paisprezece zile ca să efectueze ascensiunea, navigând încă o dată, dar în sens opus, printre sateliţii lui Saturn. Unul câte unul îi va lăsa în urmă pe Ianus, Mimas, Enceladus, Tethys, Dione, Rhea, Titan, Hyperion... lumi purtând nume de zei şi zeiţe dispăruţi abia de ieri la scara cosmică a timpului.

Apoi avea să-l întâlnească pe Iapetus. Dacă întârzia la randevu, atunci ar fi căzut iarăşi spre Saturn, repetând la infinit elipsa de douăzeci şi opt de zile.

O a doua şansă nu va mai avea. La următoarea trecere prin punctul stabilit, Iapetus se va găsi la mare distanţă, de partea cealaltă a orbitei.

Adevărat, o a doua întâlnire s-ar fi produs cândva. Însă ea era atât de îndepărtată în viitor încât, orice ar fi survenit între timp, Bowman ştia prea bine că nu avea să-i fie martor.

35

Ochiul lui Iapetus

Când Bowman studiase prima dată suprafaţa lui Iapetus, curioasa elipsă se găsise parţial în umbră, iluminată fiind doar de strălucirea lui Saturn. Acum, pe măsură ce satelitul înainta pe orbita de şaptezeci şi nouă de zile, ea începuse să iasă la lumină.

Privind-o cum îşi mărea dimensiunile aparente în vreme ce *Discovery* se apropia tot mai mult de momentul inevitabilei întâlniri, deveni conştient de o obsesie supărătoare. Nu o menţiona în conversaţiile – sau mai degrabă în comentariul său neîntrerupt – cu Centrul de Control, pentru a nu lăsa impresia că suferă de halucinaţii.

Poate că şi suferea cu adevărat, întrucât pe jumătate se convinsese că strălucitoarea elipsă înconjurată de solul negru al satelitului era un ochi uriaş şi gol, fixându-l neclintit. Un ochi fără pupilă, deoarece nimic nu-i păta albeaţa perfectă.

Numai când nava ajunse la şaptezeci şi cinci de mii de kilometri depărtare, iar Iapetus era de două ori mai mare decât familiara Lună a Pământului, observă punctul negru din centrul formaţiunii. Dar nu mai dispunea de timp pentru o examinare în detaliu: ceasul manevrelor finale sosise.

Pentru ultima dată motoarele îşi sloboziră energiile. Pentru ultima dată, furia incandescentă a atomilor zdrobiţi lumină sateliţii lui Saturn. Lui David Bowman, şoapta îndepărtată a jeturilor reactive îi oferi un sentiment de mândrie – şi de tristeţe. Îşi îndepliniseră datoria cu o eficienţă lipsită de cusur; aduseseră nava de pe Pământ în preajma lui Saturn, iar în prezent sosise clipa despărţirii. Iar după ce aceasta îşi va fi golit tancurile de combustibil, avea să rămână la fel de inertă şi de neajutorată ca orice cometă sau asteroid, prizonieră neputincioasă a gravitaţiei. Chiar şi când nava de salvare va sosi peste câţiva ani, o realimentare nu ar fi fost rentabilă. *Discovery* va rămâne un etern monument dedicat primelor zile ale explorării spaţiale.

Miile de kilometri se transformară în sute, iar indicatoarele nivelului de combustibil trecură simultan pe zero. La panoul de control, ochii lui Bowman zburau neliniştiţi de la un ecran la altul, pe diagramele improvizate care trebuiau consultate pentru a-i permite să ia decizii în timp real. Ar fi fost cu adevărat cumplit ca, supravieţuind până în acest moment, să rateze întâlnirea din pricina lipsei câtorva kilograme de combustibil...

Afară, şuierul jeturilor se stinse, în vreme ce doar rachetele continuau s-o împingă uşurel pe *Discovery*. Iapetus devenise o semilună uriaşă, acoperind tot cerul; Bowman îl considerase întotdeauna un obiect minuscul şi nesemnificativ – aşa cum, de altfel, şi era, comparativ cu lumea în jurul căreia se rotea. Suspendat ameninţător deasupra, părea acum enorm, un ciocan cosmic pregătit să zdrobească nava ca pe o nucă.

Apropierea se efectua atât de încet, încât senzaţia de mişcare aproape că lipsea; fu imposibil de precizat momentul exact când, din corp astronomic, Iapetus se transformă subtil într-un peisaj aflat la numai şaptezeci şi cinci de kilometri mai jos. Rachetele fidele scoaseră la rândul lor un ultim suspin şi se opriră pentru totdeauna. Nava se găsea pe orbita finală, încheind o revoluţie la fiecare trei ceasuri, cu o mie două sute de kilometri pe oră – viteza necesară în acest slab câmp gravitaţional.

Discovery devenise satelitul unui satelit.

36

Fratele cel Mare

– Din nou survolez faţa luminată şi este la fel; aşa cum am raportat ultima dată. Locul acesta are doar două tipuri de sol. Materialul negru pare a fi ars precum cărbunele şi prezintă un anumit tip de ţesătură, din câte îmi pot da seama prin telescop. De fapt, îmi aduce foarte bine aminte de pâinea prăjită...

Încă nu înţeleg ce-i cu zona albă. Marginile îi sunt perfecte şi nu prezintă niciun detaliu de suprafaţă. Ar putea fi un lichid – e suficient de plată pentru asta. Nu ştiu ce impresie v-aţi făcut din benzile video pe care vi le-am transmis, dar dacă vă gândiţi la o mare de lapte îngheţat atunci aţi prins corect ideea.

Să fie un gaz greu... nu, presupun că aşa ceva e imposibil. Uneori am impresia că se mişcă foarte încet: nu pot fi însă sigur...

...Mă aflu din nou deasupra zonei albe, la cea de a treia rotaţie. De această dată sper să trec mai aproape de semnul pe care l-am reperat în centrul ei atunci când am pătruns în sistem.

Dacă socotelile mele sunt corecte, ar trebui să mă apropii până la vreo şaptezeci şi cinci de kilometri – orice ar fi el.

...Da, am ceva în faţă, exact acolo unde indică calculele. Apare din spatele orizontului, ca Saturn, în acelaşi sfert de cadran. Mă mut la

telescop...

Ah! Arată ca o clădire – complet neagră – destul de dificil de observat. Fără ferestre sau alte detalii. Doar o lespede mare, verticală; trebuie să măsoare cel puţin un kilometru înălţime ca să fie vizibilă de la distanţa asta. Îmi aminteşte... dar fireşte că da! Este exact obiectul pe care l-aţi descoperit pe Lună! E fratele mai mare al lui TMA-1!

37

Experiment

Numiţi-o Poarta Stelară.

Timp de trei milioane de ani s-a rotit în jurul lui Saturn, aşteptând un moment dintr-un destin care-ar fi putut să nu se împlinească niciodată. Pentru naşterea ei fusese sfărâmată o lună, iar resturile creaţiei sale încă orbitau în preajmă.

Acum lunga aşteptare se sfârşise. Pe o altă lume, inteligenţa apăruse şi încerca să-şi părăsească leagănul planetar. Un vechi experiment era pe cale să-şi atingă punctul culminant.

Cei ce începuseră acest experiment, cu atât de mult timp în urmă, nu fuseseră oameni şi nici măcar umani. Dar erau din carne şi din sânge, şi atunci când priveau adâncurile spaţiului ceresc îi încercau uimirea, exaltarea şi singurătatea. Imediat după ce-au obţinut forţa necesară, au pornit spre stele.

În explorările lor au întâlnit viaţa într-o multitudine de forme de manifestare şi au studiat evoluţia pe o mie de planete. Au văzut cât de des scânteile inteligenţei sclipesc şi apoi mor în noaptea cosmică.

Şi deoarece, în toată galaxia nu au găsit nimic mai preţios decât mintea, pretutindeni au încurajat-o să răsară. Au devenit fermieri ai câmpurilor stelare; semănau, iar uneori culegeau roadele.

Iar alteori, fără tragere de inimă, erau nevoiţi să şi plivească.

Marile reptile dispăruseră de multă vreme atunci când nava de observaţie a pătruns în sistemul solar, la capătul unei călătorii care durase deja o mie de ani. Au survolat rapid planetele exterioare îngheţate, s-u oprit puţin deasupra deşerturilor muribundului Marte şi apoi au privit în jos către Pământ.

Întinsă dedesubt, exploratorii au descoperit o lume mişunând de viaţă. Ani de zile au studiat, colectat, catalogat. După ce au terminat de învăţat tot ce se putea învăţa, au început să modifice. S-au jucat cu destinul multor specii, de pe pământ şi din ocean. Care dintre experimentele lor aveau să reuşească nu puteau şti decât peste cel puţin un milion de ani.

Aveau răbdare, dar nu erau nemuritori. În acest univers cu o sută de miliarde de stele erau atât de multe de făcut şi alţi sori le aşteptau sosirea. Aşa că s-au lansat încă o dată în abis, ştiind că nu se vor mai întoarce niciodată.

Nici nu ar fi fost nevoie. Servitorii lăsaţi în urmă aveau să facă restul.

Pe Pământ, gheţarii veniră şi plecară, în vreme ce deasupra lor Luna îşi păstra secretul. Cu un ritm şi mai lent decât al înaintării gheţurilor polare, valurile civilizaţiei se retraseră şi se întinseră peste galaxie. Imperii stranii şi frumoase şi cumplite se ridicară şi căzură, lăsându-şi cunoştinţele moştenire urmaşilor. Pământul nu a fost uitat, dar o altă vizită ar fi ajutat prea puţin. Era doar una dintr-un milion de lumi tăcute, dintre care puţine aveau să vorbească vreodată.

Printre stele, evoluţia tindea către noi ţinte. Primii exploratori ai Pământului îşi atinseseră de mult limitele cărnii şi ale sângelui; imediat ce maşinile lor au devenit mai bune decât trupurile, a sosit vremea să se mute. Întâi creierele, apoi numai gândurile, le-au transferat în noi şi strălucitoare cămine de plastic şi metal.

Cu ele porniră printre aştri. Nu au mai construit nave. Ei înşişi erau nave cosmice.

Era entităţilor-maşină trecu repede. În neostoitele lor experimente,

au învăţat să stocheze informaţia în însăşi structura spaţiului, păstrându-şi gândurile pentru eternitate în modele îngheţate de lumină. Puteau deveni creaturi de radiaţie, eliberaţi în cele din urmă de tirania materiei.

S-au transformat aşadar în energie pură, iar pe o mie de lumi carcasele golite pe care le-au abandonat au încins un dans nebun al morţii, după care s-au prăbuşit lovite de rugină.

Deveniseră lorzii galaxiei, dincolo de atingerea timpului. Puteau călători printre stele, scufundându-se asemenea ceţii prin interstiţiile cele mai mici ale spaţiului. În ciuda puterilor de zei, nu şi-au uitat însă originea, în mâzga călduţă a unei mări dispărute.

Şi încă supravegheau experimentele pe care strămoşii lor le declanşaseră, cu atât timp în urmă.

38

Santinela

– Aerul din navă devine tot mai greu şi aproape mereu mă doare capul. Încă dispun de suficient oxigen, însă purificatoarele n-au curăţat niciodată toată mizeria lăsată de lichidele care au fiert în vid. Când lucrurile se înrăutăţesc, cobor în hangar şi respir puţin oxigen în capsule... N-am înregistrat nicio reacţie la semnalele mele; din cauza înclinaţiei orbitale, acum mă îndepărtez încet de TMA-2. Fiindcă veni vorba, numele pe care i l-aţi dat nu-i prea potrivit – nu există nicio urmă de câmp magnetic. Distanţa minimă care ne desparte este de nouăzeci de kilometri; va creşte la aproape o sută cincizeci pe măsură ce Iapetus se roteşte sub mine, apoi va scădea din nou. Voi trece exact pe deasupra obiectului în treizeci de zile, dar nu pot aştepta atâta. Oricum, întâlnirea ar avea loc în întuneric. Chiar şi aşa, va mai rămâne în câmpul meu vizual vreme de câteva minute înainte de a dispare după linia orizontului. Este al naibii de frustrant să nu pot efectua nicio observaţie serioasă. Aşadar, vreau să vă cer aprobarea pentru următorul plan. Capsulele dispun de suficient combustibil pentru asolizare şi reîntoarcere. Doresc să execut o ieşire şi să observ de aproape obiectivul. Dacă nu pare periculos, mă voi aşeza lângă el, sau chiar în vârful lui. Nava se va găsi deasupra orizontului în vreme ce eu voi coborî, astfel încât contactul radio nu va fi întrerupt mai mult de nouăzeci de minute. Sunt convins că aceasta reprezintă singura soluţie. Am străbătut un miliard şi jumătate de kilometri – nu vreau ca ultimii nouăzeci să mă

oprească.

Timp de săptămâni, privind mereu spre Soare cu senzorii ei bizari, Poarta Stelară observase apropierea navei. Creatorii ei o pregătiseră pentru multe lucruri, iar acesta se număra printre ele. Recunoscu ceea ce pornise către ea din inima caldă a sistemului solar.

Dacă ar fi fost vie, ar fi simţit tulburare, însă o asemenea emoţie se situa dincolo de capabilităţile sale. Chiar dacă nava ar fi trecut pe lângă ea, n-ar fi încercat câtuşi de puţin dezamăgire. Aşteptase trei milioane de ani; era pregătită să aştepte o veşnicie.

Observă, notă şi nu întreprinse nimic în vreme ce vizitatorul îşi regla viteza cu jeturi reactive. Apoi simţi atingerea uşoară a radiaţiei care încerca să-i pătrundă secretele. Rămase inactivă.

Nava se afla pe orbită, rotindu-se aproape de suprafaţa acestui satelit pestriţ. Începu să transmită pulsuri de unde radio, înşirând numerele prime de la 1 la 11 iarăşi şi iarăşi. Curând semnalele deveniră mai complexe, cu frecvenţe multiple – ultraviolet, infraroşu, raze X. Poarta Stelară rămase mută; nu avea nimic de spus.

Urmă o pauză lungă înainte de a observa că ceva căzuse spre ea din nava spaţială. Îşi cercetă memoriile, iar circuitele logice luară decizii potrivit ordinelor primite cu atât timp în urmă.

Sub lumina rece a lui Saturn, Poarta Stelară îşi deşteptă forţele adormite.

39

În ochi

Discovery arăta ca atunci când o privise din spaţiu plutind pe orbita selenară, cu Luna acoperind jumătate din cer. Poate că era o singură schimbare; nu putea fi sigur, dar parte din inscripţiile exterioare, indicând scopul diverselor conexiuni, conectoare ombilicale şi al altor apendice, deveniseră mai palide pe durata lungii expuneri la soare.

Acesta era în prezent un corp ceresc pe care niciun om nu l-ar fi recunoscut. Prea strălucitor pentru a fi o stea, putea fi totuşi privit direct fără probleme. Nu împrăştia căldură; când Bowman îşi ridică mâinile goale în lumina razelor străbătând hubloul capsulei, nu simţi nimic pe piele. Cu acelaşi succes ar fi putut să încerce să se încălzească la lumina Lunii; nici măcar peisajul străin de dedesubt nu-i reamintea mai bine de distanţa care-l separa de Terra.

Părăsea, poate pentru ultima dată, lumea de metal care fusese căminul lui vreme de luni de zile. Chiar dacă nu s-ar mai fi întors, nava ar fi continuat să-şi vadă de treabă, transmiţând datele înregistrate de instrumente înapoi pe Pământ până la o ultimă şi catastrofală defecţiune a circuitelor electronice.

Şi dacă totuşi s-ar fi întors? Ei bine, ar fi rămas în viaţă, poate chiar şi sănătos, câteva luni. Însă asta ar fi fost totul, căci hibernacolele erau

inutilizabile fără un computer care să le monitorizeze. N-avea cum să supravieţuiască până la sosirea lui *Discovery II*, patru sau cinci ani de acum încolo.

Renunţă să se gândească la aceste lucruri pe măsură ce semiluna aurie a lui Saturn se ridica pe cerul dinainte. În întreaga istorie, el era singurul om care admirase priveliştea oferită de gigant. Pentru oricine altcineva, planeta prezentase întotdeauna un disc complet, întors mereu spre Soare. Acum se transformase într-un arc delicat, cu inelele formând o linie subţire de-a latul său, asemenea unei săgeţi gata să fie slobozită în soare.

Pe linia inelelor se găseau steaua strălucitoare a lui Titan, dar şi punctele scânteietoare ale celorlalte Luni. Înainte de scurgerea jumătăţii secolului, oamenii aveau să le viziteze pe toate; ce secrete adăposteau însă el nu va şti niciodată.

Hotarul cu margini drepte al ochiului orb înainta spre el; mai avea de parcurs o sută cincizeci de kilometri, urmând ca în zece minute să se găsească deasupra ţintei. Ar fi vrut să existe vreo metodă de a şti cu certitudine dacă cuvintele lui ajungeau pe Pământ, după un interval de o oră şi jumătate de zbor cu viteza luminii. Ar fi fost o ironie a sorţii dacă, printr-o întrerupere a sistemului de relee, el ar fi dispărut în tăcere fără ca nimeni să ştie ce i se întâmplase.

Discovery încă era un astru strălucitor pe cerul negru de deasupra, depărtându-se tot mai rapid în vreme ce el câştiga viteză coborând; curând jeturile capsulei aveau să-l încetinească, iar nava va dispărea din câmpul său vizual, lăsându-l singur pe câmpia albă, cu misterul ei întunecat din centru.

Blocul de abanos urca deasupra orizontului, eclipsând stelele. Roti capsula şi utiliză întreaga forţă reactivă pentru a frâna. Pe un arc lung şi plat coborî pe suprafaţa lui Iapetus.

Pe o lume cu gravitaţie mai puternică, manevra ar fi fost extravagant de scumpă din punct de vedere energetic. Însă aici naveta cântărea doar câteva kilograme; dispunea de nişte minute bune de zbor înainte de a intra primejdios de mult pe rezervă, pierzând orice şansă de întoarcere. Deşi nu ar fi constituit o diferenţă foarte mare...

Altimetrul înregistra şapte kilometri; se îndrepta direct spre masa uriaşă, întunecată, care se ridica deasupra câmpiei netede cu o asemenea perfecţiune geometrică încât şoca. Era la fel de lipsită de detalii ca platoul pe care se găsea. Nu-i apreciase corect adevăratele dimensiuni. Puţine clădiri de pe Pământ se puteau compara cu ea. Fotografiile atent cercetate indicau o înălţime de peste şase sute de metri. Iar atât cât putea să aprecieze el, proporţiile erau identice cu cele ale lui TMA-1 – acel curios şir de 1, 4, 9.

– Mă aflu la numai cinci kilometri, păstrând o înălţime de o mie două sute de metri. Încă niciun semn de activitate; nimic pe niciunul dintre senzori. Feţele par absolut netede. Te-ai aştepta totuşi la un semn provocat de meteori, după atâta amar de vreme! Şi nu există niciun fel de resturi pe – presupun c-ar trebui să-i spun acoperiş. Şi nicio deschidere. Speram să găsesc o modalitate de a pătrunde. ...Am ajuns deasupra, la o sută cincizeci de metri altitudine. Nu vreau să pierd timp, mai ales că *Discovery* va ieşi curând din câmpul de contact radio. Asolizez. Sigur este suficient de solid, iar dacă nu e, voi activa jeturile fără întârziere. O clipă... ce ciudat...

Vocea lui Bowman se stinse într-o tăcere provocată de o uimire totală. Nu era alarmat; realmente nu reuşea să descrie ceea ce vedea.

Plutise deasupra unui dreptunghi plat, lat de şaizeci de metri şi lung de două sute cincizeci, construit din ceva care păruse la fel de solid ca stânca. Acum însă obiectul lăsa impresia că se îndepărtează de el; exact ca într-o iluzie optică, când un corp tridimensional pare, printr-un efort de voinţă din partea privitorului, să se întoarcă pe dos, feţele apropiate şi cele depărtate schimbându-şi între ele poziţiile.

Aşa ceva i se întâmpla uriaşei şi aparent solidei structuri. Imposibil, de necrezut, dar nu mai era un monolit înfipt în centrul unei câmpii plane. Ceea ce înainte fusese un acoperiş coborâse brusc la adâncimi nebănuite; un scurt moment ameţitor avu impresia că priveşte în profunzimea unui puţ vertical, o conductă rectangulară care părea că desfide legile perspectivei, deoarece mărimea nu i se micşora cu depărtarea...

Ochiul lui Iapetus clipise, încercând parcă să îndepărteze o fărâmă de praf stânjenitor. David Bowman avu timp doar pentru o ultimă şi trunchiată propoziţie, pe care cei care aşteptau în Centrul de Control, la un miliard şi jumătate de kilometri depărtare şi optzeci de minute în viitor, n-aveau niciodată să o uite:

– Obiectu-i gol pe dinăuntru... continuă la infinit... şi... ah, Dumnezeule... e *plin de stele!*

40

Ieșire

Poarta Stelară se deschise. Apoi se închise.

Într-un interval de timp prea scurt ca să fie măsurabil, spaţiul se întoarse şi se răsuci pe dos.

După care Iapetus fu iarăşi singur, aşa cum fusese vreme de trei milioane de ani – singur, exceptând o navă pustie, dar nu şi eşuată, transmiţând constructorilor ei mesaje pe care aceştia nu le puteau nici înţelege şi nici crede.

VI

PRIN POARTA STELARĂ

41

Stația Centrală

Nu încerca nicio senzaţie de mişcare şi totuşi se prăbuşea spre acei imposibili aştri, strălucind în inima întunecată a unui satelit natural. Nu, nu se găseau cu adevărat acolo, de acest lucru era convins. Dorea acum, mult prea târziu, să fi acordat o atenţie sporită teoriilor hiperspaţiului şi ale conductelor transdimensionale. Pentru David Bowman, ele nu mai erau simple teorii.

Poate că monolitul de pe Iapetus era gol pe dinăuntru; poate că „acoperişul" reprezenta doar manifestarea unei proiecţii vizuale sau un soi de diafragmă care se deschisese pentru a-i permite trecerea. (Dar încotro?) Atât cât putea da crezare propriilor simţuri, părea să cadă vertical de-a lungul unui gigantic puţ rectangular, adânc de sute de metri. Se mişca din ce în ce mai repede – însă capătul îndepărtat nu-şi schimba mărimea, rămânând mereu la aceeaşi depărtare.

Numai stelele se deplasau, la început atât de lent încât trecu ceva timp până ce înţelese că, treptat, dispăreau din cadrul înconjurător. Peste puţin deveni însă evident că peisajul stelar se mărea, ca şi cum ar fi gonit în întâmpinarea lui cu o viteză incredibilă.

Expansiunea nu se făcea liniar; stelele de la centru abia păreau să se mişte, în vreme ce celelalte dinspre margini îşi accelerau din ce în ce

mai mult mişcarea, până la a se transforma în dâre de lumină, dispărând apoi din vedere.

Întotdeauna apăreau altele să le înlocuiască, izvorând în câmpul vizual dintr-o sursă aparent inepuizabilă. Bowman se întrebă ce s-ar fi întâmplat dacă unul dintre aştri s-ar fi îndreptat direct spre el; ar fi continuat să se mărească oare, până ce el ar fi plonjat în discul lui incandescent? Nici unul nu se apropia însă atât de mult; în cele din urmă toţi virau într-o parte, trecând peste marginile chenarului dreptunghiular.

Şi totuşi, capătul îndepărtat al tunelului nu se apropiase, ca şi cum pereţii se mişcau odată cu el, ducându-l către o destinaţie necunoscută. Ori poate că el stătea nemişcat, iar spaţiul din jur era cel care se mişca...

Brusc, observă că nu doar spaţiul era implicat în prezentul fenomen. Ceasul de pe panoul de control al capsulei se comporta de asemenea foarte ciudat.

În mod normal, cifrele din fereastra zecimilor de secundă clipeau atât de repede încât practic era imposibil să le citeşti; acum apăreau şi dispăreau la intervale discrete, permiţându-i să le distingă una câte una fără dificultate. Iar secundele se scurgeau incredibil de lent, ca şi când timpul s-ar fi pregătit să se oprească în loc. În final, contorul zecimilor de secundă îngheţă între 5 şi 6.

Cu toate acestea, era capabil să gândească şi chiar să privească, în vreme ce pereţii de abanos fulgerau pe alături la viteze care ar fi putut varia între zero şi de un milion de ori viteza luminii. Cumva, nu fu surprins şi nici alarmat. Dimpotrivă, îl stăpânea un sentiment de calmă aşteptare, aşa cum simţise atunci când medicii îi testaseră reacţiile la droguri halucinogene. Lumea din jur era stranie şi minunată, dar nu conţinea nimic care să sperie. Străbătuse milioane de kilometri în căutarea misterului; iar în prezent, după toate aparenţele, misterul îi venea în întâmpinare.

Dreptunghiul dinainte începu să emită o lumină mai deschisă. Dârele strălucitoare ale stelelor păleau pe fondul lăptos al cerului, a cărui luminozitate creştea de la un moment la altul. Avea impresia că naveta se îndreaptă către un ocean de nori, uniform iluminaţi de

razele unui soare invizibil.

Ieşea din tunel. Capătul îndepărtat, care până acum rămăsese mereu la aceeaşi distanţă de neprecizat, nici apropiindu-se, nici depărtându-se, începu deodată să se supună legilor perspectivei. Se deschidea treptat în faţa lui, apropiindu-se constant. Simultan, simţi că urcă şi, pentru o clipă, îşi puse întrebarea dacă nu cumva străbătuse corpul satelitului saturnian şi acum urca spre cealaltă faţă. Înainte însă ca naveta să ţâşnească afară, înţelese că locul nu avea nimic comun cu Iapetus sau cu o altă lume cunoscută omului.

Nu exista atmosferă, întrucât reuşea să observe toate detaliile cu claritate, până la linia plată şi extrem de îndepărtată a orizontului. Probabil se găsea deasupra unei lumi de dimensiuni enorme – cu mult mai mare decât Pământul. Şi totuşi, în ciuda întinderii ei, întreaga suprafaţă pe care Bowman o zărea era compartimentată în modele vizibil artificiale, cu ariile măsurabile în kilometri pătraţi. Lăsa impresia unui joc de puzzle pentru uriaşi în stare să jongleze cu planete. Iar în centrele triunghiurilor, pătratelor şi poligoanelor se deschideau puţuri negre, identice cu cel pe care tocmai îl părăsise.

Cerul de deasupra era şi mai bizar – şi, în felul său, mult mai tulburător – decât improbabilul sol de dedesubt. Aceasta deoarece nu se vedeau stele şi nici întunecimea spaţiului cosmic. Era doar o ceaţă lăptoasă, strălucitoare, oferind impresia distanţei infinite. Bowman îşi aduse aminte de descrierea temutului „alb“ antarctic despre care auzise odată – „ca şi când ai fi în interiorul unei mingi de ping-pong“. Expresia se aplica perfect straniei lumi de aici, însă explicaţia trebuia să fie total diferită. Bolta din faţa lui n-avea cum să constituie un efect meteorologic de ceaţă sau zăpadă; aici domnea vidul.

Apoi, pe măsură ce ochii lui se obişnuiră cu licărirea atotcuprinzătoare, deveni conştient de un alt detaliu. Văzduhul nu era, aşa cum considerase la început, complet gol. Nemişcate, aruncate la întâmplare, miliarde de puncte negre stropeau cerul.

Erau dificil de observat, căci nu reprezentau decât puncte de întuneric, dar odată zărite nu mai puteau fi ignorate. Îi reaminteau de ceva, ceva atât de familiar şi totuşi atât de absurd încât refuză să accepte paralelismul, până când logica îl forţă s-o facă.

Acele găuri negre de pe cer erau aştri; privea negativul fotografic al Căii Lactee.

„Unde mă aflu, pentru numele lui Dumnezeu?" se întrebă pentru a suta oară Bowman. Şi, punându-şi întrebarea, ştiu cu certitudine că n-avea să afle răspunsul niciodată. Spaţiul se întorsese parcă pe dos; acesta nu constituia un loc potrivit pentru om. Deşi în capsulă era confortabil de cald, simţi cum îl cuprind frisoanele şi începu să tremure necontrolat. Dorea să închidă ochii şi să uite nimicul perlat care-l înconjura, însă o asemenea acţiune ar fi reprezentat actul unui laş, iar el n-avea de gând să cedeze.

Cu feţele şi găurile ei, planeta se rotea lent sub el, fără vreo schimbare sensibilă de decor. Aprecie că se afla la aproximativ cincisprezece kilometri de suprafaţă şi că ar fi trebuit prin urmare să observe cu uşurinţă orice semn de viaţă.

Dar întreaga suprafaţă era pustie; inteligenţa călcase pe ea, o modificase potrivit scopurilor ei şi plecase. Apoi zări pe câmpia întinsă, la vreo treizeci de kilometri distanţă, o ridicătură ce spărgea monotonia, resturile a ceea ce nu putea fi altceva decât o uriaşă navă spaţială. Era prea departe pentru a-i înregistra toate amănuntele şi peste alte câteva secunde dispăru din vedere, nu însă înainte ca el să identifice totuşi nervurile rupte şi bucăţile lucitoare de metal cojite ca de pe o portocală. Se întrebă de câte mii de ani zăcea epava pe acest deşert mozaicat – şi ce fel de creaturi o dirijaseră în univers.

După care uită epava, căci altceva apărea de după orizont.

La început păru un disc turtit, aceasta deoarece se îndrepta direct spre el. După ce se apropie şi trecu pe dedesubt, Bowman înţelese că avea o formă fusiformă, lungă de aproape o sută de metri. Deşi ici-colo se zăreau benzi luminoase întinse de-a lungul corpului, era dificil să-ţi concentrezi atenţia asupra lor; obiectul părea să vibreze, sau poate să se rotească cu o viteză unghiulară foarte mare.

Ambele capete se ascuţeau conic şi nu se vedea niciun indiciu al vreunui sistem de propulsie. Un singur lucru era familiar pentru ochi, şi anume culoarea. Dacă era într-adevăr un obiect solid, şi nu o fantomă optică, atunci constructorii trebuiau să împărtăşească ceva din emoţiile omului.

Cu siguranţă însă nu-i împărtăşeau şi limitele, întrucât fusul părea a fi făcut din aur.

Bowman se răsuci să privească pe hubloul din spate. Obiectul se îndepărtă ignorându-l, iar el îl observă căzând spre una dintre scobiturile planetei. Câteva secunde mai târziu dispărea într-o străfulgerare aurie, de parcă s-ar fi scufundat în suprafaţa planetei. Era din nou singur sub acel sinistru cer, iar sentimentul de singurătate şi izolare fu mai copleşitor ca niciodată.

După care simţi că la rândul lui se apropia de gigantica lume şi că una dintre genunile dreptunghiulare se căsca sub el. Cerul pustiu se închise înapoia lui, ceasul se poticni în imobilitate şi naveta se prăbuşi pentru a doua oară între infiniţii pereţi de abanos, spre un alt tărâm stelar. Numai că de astă dată era sigur că nu se întorcea în sistemul solar; într-un moment de inspiraţie, pricepu ce trebuia să fie această lume.

Era un fel de staţie cosmică, având rolul de a regla traficul prin inimaginabilele dimensiuni ale spaţiului şi timpului. Trecuse prin Staţia Galactică Centrală.

42

Cerul străin

Departe înainte, pereţii tunelului deveneau iarăşi vizibili în lumina difuză a unei surse încă ascunse. Apoi întunericul fu dat rapid deoparte, iar capsula măruntă fu proiectată pe un cer aprins de sori.

Se întorsese în spaţiul ştiut de el, dar o singură privire fu suficientă pentru a-i confirma că se găsea la secole-lumină de Pământ.

Nici nu încercă să caute constelaţiile familiare care de la începutul istoriei întovărăşiseră omul; poate că niciuna dintre stelele care străluceau acum în jurul lui nu fusese văzută vreodată cu ochiul liber.

Cele mai numeroase se concentrau într-o centură scânteietoare, întreruptă ici-colo de benzi întunecate de praf cosmic. Aducea cu imaginea Căii Lactee, dar una cu mult mai strălucitoare. Bowman se întrebă dacă era într-adevăr propria lui galaxie, privită dintr-un punct apropiat de centrul ei aglomerat.

Spera să fie; nu s-ar fi aflat atunci atât de departe de casă. Însă era un gând copilăresc, după cum pricepu numaidecât. Se găsea atât de departe de sistemul solar, încât prea puţin conta dacă era propria lui galaxie sau cea mai îndepărtată zărită vreodată printr-un telescop.

Se uită înapoi să vadă obiectul din care ţâşnise şi suferi un alt şoc.

Acolo nu exista nici lumea uriaşă, poliedrică, nici duplicatul lui Iapetus. Nu era nimic – exceptând o umbră pe fundalul aştrilor, asemenea unei uşi deschise dintr-o cameră întunecată într-o noapte şi mai neagră. În timp ce se uita, uşa se închise.

Nu se îndepărtă de el, ci se umplu încet de stele, ca şi cum o ruptură în materialul spaţiului ar fi fost treptat reparată. După care se pomeni singur sub cerul străin.

Capsula se rotea încet şi astfel îi aduse în câmpul vizual noi minuni. Întâi observă o sferă formată dintr-o multitudine de aştri, aglomerându-se din ce în ce mai mult spre centru, până la a-i transforma inima într-o bandă de continuă luminescenţă. Marginile exterioare nu se defineau cu claritate – un halou care se subţia încet, topindu-se imperceptibil în peisajul stelar din jur.

Bowman ştia că apariţia glorioasă din faţa lui era un roi globular. Privea ceva ce niciun ochi uman nu mai văzuse altfel decât ca pe o pată de lumină în oglinda unui telescop. Nu-şi amintea distanţa până la cel mai apropiat roi, dar era sigur că nu se găsea niciunul într-un volum de mii de ani-lumină în jurul sistemului solar.

Naveta îşi continuă uşoara rotaţie pentru a dezvălui o privelişte încă şi mai stranie – un gigantic soare roşu, de multe ori mai mare decât Luna văzută de pe Terra. Bowman îl putea privi direct fără a-şi arde retina; judecând după culoare, nu era mai cald decât cărbunele încins. Ici-colo, fluvii de un galben viu străbăteau suprafaţa colorată roşu-închis – Amazonuri incandescente, născând meandre de mii de kilometri înainte de a se pierde în deşerturile acestui soare muribund.

Muribund? Nu, era o impresie total greşită, generată de experienţa limitată a omului şi de emoţiile stârnite de nuanţele răsăritului şi ale apusului terestru, sau de culorile chihlimbarului. Astrul acesta renunţase la extravaganţele tinereţii, gonind prin violetul, albastrul şi verdele spectrului în câteva miliarde de ani şi stabilindu-se în prezent într-o maturitate liniştită, de o inimaginabilă durată. Tot ceea ce trecuse nu reprezenta nicio miime din ce avea să vină; povestea lui abia începuse.

Capsula încetase să se mai rotească; soarele mare şi roşu se găsea

exact în faţă. Deşi nu percepea nicio senzaţie de mişcare, Bowman era conştient că se mai afla sub controlul forţei care-l adusese aici de pe Saturn.

Toate ştiinţele şi tehnologiile terestre păreau primitive faţă de forţele care-l purtau spre o soartă de neimaginat.

Privi cerul de deasupra, încercând să zărească destinaţia unde era condus – poate o planetă orbitând în jurul acestui soare. Dar nu se vedea nimic care să prezinte un disc sau o luminozitate mai mare. Dacă în jurul astrului gravitau planete, atunci nu le putea distinge de pe fundalul stelar înconjurător.

Apoi observă că la marginea sferei purpurii de foc se petrecea un fenomen foarte ciudat. Acolo apăruse o zonă strălucitoare de culoare albă, a cărei intensitate creştea cu rapiditate. Se întrebă dacă nu asista la una dintre acele erupţii neaşteptate, prezente din când în când pe fiecare stea.

Lumina deveni mai intensă şi mai albăstruie. Începu să se întindă pe marginea astrului, iar nuanţele sângerii păliră rapid. Zâmbind la absurditatea gândului, Bowman îşi spuse că privea răsăritul – *pe un soare*.

Şi totuşi, asta se întâmplă. Deasupra orizontului în flăcări se ridică ceva nu foarte mare, însă atât de strălucitor încât ochiul nu-i făcea faţă. Un punct de radiaţie alb-albastră se mişca incredibil de iute pe faţa soarelui roşu. Trebuia să se găsească foarte aproape de companionul său gigantic, deoarece imediat sub el, atrasă în sus de câmpul gravitaţional, se ridica o coloană de plasmă înaltă de mii de kilometri; ca şi când un val de foc înainta continuu de-a lungul ecuatorului stelei, într-o zadarnică urmărire a apariţiei celeste.

Punctul de incandescenţă era probabil o pitică albă – una dintre acele stele stranii, mici şi cumplite, nu mai voluminoase decât Pământul, totuşi depăşindu-i masa de un milion de ori. Astfel de simbioze stelare nu erau neobişnuite, însă Bowman nu visase niciodată că va privi una cu propriii săi ochi.

Pitica albă tranzitase aproape jumătate din discul însoţitorului său – probabil o revoluţie dura doar câteva minute – în clipa când

Bowman fu în sfârşit convins că şi el se mişca. Una dintre stele devenea rapid tot mai luminoasă, începând totodată să se detaşeze de pe fundal. Trebuia să fie un corp mic, apropiat – poate lumea spre care mergea.

Ajunse deasupra lui cu o viteză neaşteptată şi văzu că nu era câtuşi de puţin o planetă.

O reţea sclipitoare de fire de metal, întinzându-se pe sute de kilometri, răsări din nimic până ce umplu tot cerul. Împrăştiate pe enorma suprafaţă se găseau structuri la fel de mari ca nişte oraşe, dar care păreau a fi maşini. În jurul lor erau asamblate multe alte obiecte mai mici, aranjate cu grijă pe rânduri şi coloane. Bowman survolă câteva asemenea grupuri până ce înţelese că era vorba de nave spaţiale; zbura deasupra unei gigantice parcări orbitale.

Deoarece nu dispunea de niciun obiect familiar după care să judece scara peisajului de dedesubt, era aproape imposibil să estimeze mărimea navelor suspendate în spaţiu. Însă cu siguranţă erau enorme; unele trebuie că măsurau kilometri în lungime. Designul îl aveau de diferite tipuri: sfere, cristale poliedrice, creioane ascuţite, ovoide, discuri. Survola probabil una dintre pieţele comerciale ale galaxiei.

Ori poate că odată îndeplinise acest rol, cu un milion de ani în urmă, căci nicăieri Bowman nu zărea semne de activitate. Uriaşul port spaţial era la fel de mort ca Luna.

Realitatea deveni izbitoare nu numai din lipsa oricărei mişcări, dar şi din cauza unor semne de neconfundat precum rupturile din reţeaua metalică, produse de asteroizi cu eoni în urmă. Nu mai constituia o parcare, devenise un cimitir.

Întârziase nespus de mult la întâlnire, iar ideea pătrunse în el ca o lovitură de pumnal. Deşi nu ştiuse la ce să se aştepte, sperase că va întâlni o inteligenţă extraterestră.

Iar în prezent se părea că ajunsese prea târziu. Fusese prins de mecanismul unei capcane antice, automate, construite pentru cine ştie ce scop şi încă operând atunci când creatorii ei dispăruseră în timp. Îl purtase de-a latul galaxiei, aruncându-l (alături de câţi alţii?)

în această celestă Mare a Sargaselor, sortindu-l pieirii odată cu epuizarea rezervei de oxigen.

Dar nu ar fi fost rezonabil să se aştepte la mai mult. Deja fusese martorul unor lucruri pentru care mulţi oameni şi-ar fi dat viaţa numai să le arunce o privire. Se gândi la tovarăşii săi morţi; el nu avea de ce să se plângă.

Apoi văzu că astroportul abandonat alunecă în spate cu aceeaşi viteză. Zbura peste zonele sale periferice. Marginea neregulată trecu şi ea pe dedesubt; după câteva minute, totul rămăsese în urmă.

Soarta lui nu avea să-şi găsească rezolvarea aici, ci departe înainte, în giganticul soare stacojiu spre care naveta se îndrepta acum cu certitudine.

43

Infern

Soarele umplea cerul dintr-un colţ în celălalt. Bowman se găsea atât de aproape de suprafaţa lui încât aceasta nu mai era imobilă din cauza distanţei. Noduli luminoşi se deplasau înainte şi înapoi, cicloni de gaze se ridicau şi coborau încet, formând protuberanţe. Încet? Trebuiau să înainteze cu un milion de kilometri pe oră ca mişcarea să le fie vizibilă...

Nu încercă să cuprindă cu ochii infernul spre care se îndrepta. Dimensiunile lui Saturn şi Jupiter îl zdrobiseră, în timpul zborului lui *Discovery* într-un sistem solar aflat acum cine ştie unde. Tot ceea ce vedea în jur era însă de o sută de ori mai mare; nu putea face altceva decât să accepte imaginile care i se imprimau în creier, fără a încerca să le interpreteze.

Pe măsură ce marea de foc creştea sub el ar fi trebuit să-l cuprindă teama – dar, destul de curios, simţea numai un început de înţelegere. Nu din cauză că mintea i-ar fi fost amorţită de vederea atâtor minuni, ci pentru că logica îi spunea că se găseşte cu siguranţă sub protecţia unor inteligenţe aproape omnipotente. Se afla atât de aproape de soare încât ar fi ars într-un moment dacă efectul radiaţiei letale n-ar fi fost barat de un ecran invizibil. Pe durata călătoriei suportase acceleraţii care ar fi trebuit să-l zdrobească instantaneu – şi totuşi nu simţise nimic. Dacă se depusese un asemenea efort

pentru a-l menţine în viaţă, atunci încă era loc de speranţă.

Capsula se mişca de-a lungul unui arc întins, aproape paralel cu suprafaţa stelei, dar coborând totuşi uşor spre ea. Şi în această clipă, pentru prima dată, Bowman auzi sunetul: un uruit slab, dar continuu, întrerupt din când în când de pocnete ca de hârtie ruptă, sau de fulgere îndepărtate. Nu putea fi decât ecoul distanţat al unei inimaginabile cacofonii cosmice; spaţiul din jur se găsea într-o agitaţie capabilă să rupă orice material în atomii componenţi. Cu toate acestea, era la fel de bine protejat de tumult, ca de căldură.

Limbi de foc de mii de kilometri lungime se ridicau şi se prăbuşeau apoi în jurul lui, însă ceva îl izola complet de violenţa exterioară. Energiile astrului îl ocoleau ca şi cum s-ar fi dezlănţuit într-un alt univers, permiţând navetei să se mişte nestânjenită în mijlocul lor.

Ochii lui Bowman, revenindu-şi din confuzia provocată de stranietatea şi grandoarea peisajului, începură să distingă detalii care fuseseră prezente şi înainte, dar pe care le trecuse cu vederea. Suprafaţa stelei nu era un haos lipsit de formă; acolo jos exista un model, ca în tot ceea ce natura creează.

Întâi observă trombele de gaz – probabil nu mai întinse decât Africa sau Asia – rătăcind pe suprafaţa astrului. Câteodată reuşea să privească exact în interiorul vreuneia dintre ele, pentru a zări regiunile mai reci şi mai întunecate de la bază. Curios, nu observă pete solare; poate că ele constituiau o boală specifică stelei care lumina Pământul.

Sporadic, vedea nori, asemănători unor şuviţe de fum suflate de furtună. Poate era chiar fum, întrucât astrul părea suficient de rece ca focul să poată arde pe el. Componente chimice se puteau naşte şi trăi câteva secunde înainte de a fi descompuse iarăşi de violenta dezlănţuire nucleară înconjurătoare.

Luminozitatea orizontului începu să crească, modificându-şi culoarea de la roşu sângeriu la albastru şi apoi la violet aprins.

Pitica albă apărea din spate, purtându-şi trena de materie stelară în urmă.

Bowman îşi feri ochii de intolerabila strălucire, concentrându-se asupra peisajului pe care câmpul gravitaţional al micului soare îl golea treptat. Odată fusese martorul unei trombe marine în apele Caraibelor; turnul de foc avea aproape aceeaşi formă. Numai scara era oarecum diferită, întrucât la bază această coloană era probabil mai întinsă decât întreg Pământul.

Apoi, imediat sub el, remarcă ceva ce cu siguranţă vedea pentru prima dată, căci cu greu l-ar fi putut neglija. Străbătând oceanul de gaz plasmatic, miliarde de mărgele sclipitoare împrăştiau o lumină perlată ce creştea şi pălea cu o periodicitate de câteva secunde. Toate înaintau în aceeaşi direcţie, ca somonii împotriva curentului; uneori se abăteau în lături astfel încât traiectoriile li se intersectau, dar de atins nu se atingeau niciodată.

Erau cu miile şi cu cât privea mai mult, cu atât Bowman îşi întărea convingerea că mişcarea lor avea un scop. Se aflau mult prea departe pentru a-i permite să observe detalii de structură; faptul că le putea vedea în această colosală panoramă însemna însă că măsurau zeci, poate sute de kilometri în dimensiuni. Dacă erau entităţi organizate, atunci erau veritabili leviatani croiţi pe măsura lumii unde locuiau.

Poate că la origine se găseau doar nori de plasmă, cu o stabilitate temporară oferită de cine ştie ce combinaţie bizară de forţe naturale, asemenea sferelor efemere ale fulgerelor globulare pe Terra, care încă uimeau oamenii de ştiinţă. Reprezenta o explicaţie uşoară şi probabil liniştitoare, însă privind acel curent stelar, Bowman nu-i putea totuşi da crezare. Acei noduli luminoşi ştiau unde merg; convergeau în mod deliberat spre turnul de flăcări generat de pitica albă de deasupra.

Privi încă o dată coloana ascendentă, mărşăluind de-a lungul orizontului sub mica şi masiva stea. Să fi fost numai imaginaţia, sau acele pete de lumină se îndreptau într-adevăr spre gheizerul de gaz, ca şi cum miliarde de scântei se combinaseră în continente întregi de fosforescenţă? Ideea trecea dincolo de pragul fanteziei.

Poate că nu privea altceva decât o migraţie de la o stea la alta, peste un pod de foc; dacă era vorba de mişcarea inconştientă a unor fiinţe lipsite de inteligenţă, mânate de un instinct obscur, sau de vasta migraţie a unor entităţi cu raţiune, probabil nu avea să afle

niciodată.

Se mişca într-un nou ordin de creaţie, la care puţini oameni visaseră vreodată. Dincolo de tărâmurile mării şi uscatului, ale aerului şi spaţiului, se întindeau domeniile focului, asupra cărora el singur avusese privilegiul să arunce o privire. Ar fi fost prea mult dacă ar fi cerut să şi înţeleagă.

44

Recepție

Turnul de foc mărşăluia pe marginea soarelui ca o furtună trecând dincolo de orizont. Stropii grăbiţi de lumină încetaseră să se mai mişte pe peisajul sângeriu aflat încă la mii de kilometri dedesubt. În interiorul capsulei, protejat de mediul capabil să-l anihileze într-o clipă, David Bowman aştepta să se întâmple ceea ce se pregătea acolo jos.

Pitica albă apunea; atinse linia orizontului, înflăcărând-o, şi apoi dispăru. Un fals amurg căzu asupra infernului de jos, iar în brusca schimbare de luminozitate Bowman înţelese că ceva deosebit se petrecea cu spaţiul din jur.

Lumea astrului roşu părea să tremure, ca şi cum ar fi fost privită printr-un şuvoi de apă curgătoare. O clipă se întrebă dacă nu vedea unul dintre efectele refracţiei, cauzat poate de trecerea unei unde de şoc foarte violente prin atmosfera torturată unde se găsea imersat.

Lumina pălea, de parcă un al doilea amurg s-ar fi pregătit să coboare. Involuntar, privi în sus, apoi se controlă spăşit, amintindu-şi că principala sursă de lumină o reprezenta nu cerul, ci lumea arzândă de sub el.

Avea impresia că împrejur se înfiripau pereţi dintr-un material

asemănător sticlei înnegrite, micşorând strălucirea roşie şi obturând vederea. Întunericul deveni tot mai dens, iar urletul îndepărtat al uraganului stelar se topi în acelaşi raport. Capsula continuă să plutească în tăcere în noapte.

Un moment mai târziu simţi o uşoară izbitură, ca şi cum naveta s-ar fi oprit pe o suprafaţă tare.

Oprindu-se *pe ce?* se întrebă derutat. Lumina reveni, iar starea de incertitudine lăsă loc unei disperări fără margini, întrucât ceea ce vedea în jur îi demonstra fără doar şi poate că înnebunise.

Crezuse că e pregătit pentru orice. Singurul lucru la care nu se aşteptase niciodată era un loc total obişnuit.

Naveta se aşezase pe podeaua lustruită a unui apartament dintr-un hotel elegant şi anonim, care ar fi putut să se găsească în oricare dintre oraşele Pământului. Privea o sufragerie cu o masă de cafea, cu sofa şi scaune, cu un birou de scris, diferite lampadare, o bibliotecă pe jumătate umplută cu volume, câteva reviste aruncate alături şi chiar cu un vas cu flori. *Podul de la Arles* de Van Gogh atârna pe un perete, *Lumea Cristinei* de Wyeth, pe un altul. Fu convins că dacă ar deschide sertarul birouaşului, înăuntru ar găsi o Biblie Gideon...

Dacă într-adevăr înnebunise, atunci iluziile îi erau frumos organizate. Totul părea real şi nimic nu dispărea atunci când întorcea spatele. Singurul element nepotrivit cu scena – şi, desigur, unul major – îl reprezenta capsula însăşi.

Timp de mai multe minute, Bowman nu se mişcă din loc. Pe jumătate se aştepta ca viziunea din jur să dispară, însă ea rămase la fel de solidă ca orice alt lucru văzut în viaţa sa.

Dacă era o plăsmuire a simţurilor, atunci fusese atât de bine concepută încât nu reuşea s-o distingă de realitate. Poate era un soi de test; în cazul acesta nu numai soarta lui, ci a întregii omeniri depindea de acţiunile sale din următoarele câteva minute.

Avea de ales între a rămâne înăuntru şi a aştepta să se întâmple ceva, sau a deschide capsula şi a păşi afară, sfidând realitatea scenei. Podeaua părea solidă; cel puţin suporta greutatea navetei. Era puţin

probabil să cadă prin ea, orice ar fi fost această „ea“.

Se mai punea problema aerului; din câte observase, în încăpere putea la fel de bine să fie vid sau o atmosferă otrăvitoare. În ultima ipoteză nu credea – nimeni nu şi-ar fi dat atâta osteneală, neglijând la final un astfel de detaliu –, dar nu îşi propuse să-şi asume riscuri inutile. În orice caz, anii de antrenament îl făcuseră conştient de pericolul contaminării; nu intenţiona să se expună unui mediu necunoscut până ce nu se convingea că nu există altă opţiune. Locul arăta ca o cameră de hotel undeva în Statele Unite. Aceasta nu altera însă faptul că în realitate trebuia să fie la sute de ani-lumină depărtare de sistemul solar.

Îşi puse casca, etanşeizând-o împreună cu restul costumului şi deschise tambuchiul navetei. Se auzi un şuier provocat de egalizarea presiunilor, apoi Bowman păşi afară.

Din câte îşi dădea seama, se găsea într-un câmp gravitaţional normal. Ridică un braţ, apoi îl lăsă să cadă liber. Mâna căzu în lungul şoldului în mai puţin de o secundă.

Experimentul făcea ca totul să pară de două ori ireal. Iată-l purtând un costum spaţial, în picioare – când de fapt ar fi trebuit să plutească – în exteriorul unui vehicul care funcţiona normal doar în absenţa gravitaţiei. Toate reflexele sale de astronaut erau contrariate; trebuia să-şi analizeze în prealabil cea mai neînsemnată dintre mişcări.

Ca un om în transă porni din capătul nemobilat al încăperii spre apartament. Acesta nu dispăru, aşa cum crezuse că se va întâmpla la apropierea sa, ci rămase perfect real şi aparent solid.

Se opri în faţa mesei. Pe ea se găsea un videofon convenţional Bell System, alături de o carte de telefon. Se aplecă şi ridică neîndemânatic volumul cu mâinile înmănuşate.

Purta, cu literele familiare pe care le mai văzuse de mii de ori, titlul WASHINGTON, D.C.

Privi mai atent şi pentru prima dată avu dovada obiectivă că, deşi toate lăsau impresia realităţii, nu se afla pe Terra.

Putea să citească doar cuvântul *Washington;* restul tipăriturii era nedefinit, copiat parcă dintr-o fotografie de ziar. Deschise cartea la întâmplare, răsfoind paginile. Foile erau dintr-un material aspru şi alb ce cu siguranţă nu era hârtie, deşi semăna mult cu ea.

Ridică receptorul şi îl apăsă de plasticul căştii. Dacă ar fi existat un ton, l-ar fi auzit prin material. Însă, după cum se aşteptase, domnea tăcerea.

Aşadar, totul era o farsă, deşi una extraordinar de elaborată. La fel de limpede era faptul că nu se intenţionase inducerea în eroare a privitorului, cât – spera el – calmarea lui. Era un gând reconfortant, dar nu avea să-şi scoată costumul până ce nu va termina explorarea. Mobila părea destul de trainică; încercă scaunele, iar ele îi suportară greutatea. Sertarele biroului însă nu se deschideau; erau doar imitaţii.

La fel stăteau lucrurile cu revistele şi celelalte publicaţii. Asemenea cărţii de telefon, doar titlurile erau lizibile. Formau o selecţie ciudată – majoritatea cărţi de succes de calitate îndoielnică, lucrări ştiinţifice cu un caracter senzaţional şi câteva autobiografii celebre. Nimic nu era mai nou de trei ani, ori cu un conţinut intelectual mai elevat. Deşi nu ar fi contat, întrucât volumele nu puteau fi luate de pe rafturile bibliotecii.

Două dintre uşi se deschideau cu uşurinţă. Prima îl conduse într-un dormitor mic, dar confortabil, prevăzut cu un pat, un birou, două scaune, întrerupătoare de lumină care funcţionau şi un şifonier. Deschise şifonierul şi se trezi contemplând patru costume de haine, un halat, o duzină de cămăşi albe şi câteva seturi de lenjerie, toate aranjate cu o grijă deosebită.

Luă unul dintre costume şi îl inspectă atent. Din câte reuşea să-şi dea seama prin mănuşi, materialul semăna mai mult cu blana de animal decât cu lâna. Era şi puţin cam demodat; pe Pământ nimeni nu mai purta costume la un singur rând de cel puţin patru ani.

Lângă dormitor se afla o sală de baie, înzestrată cu cele necesare, care, fu uşurat să constate, nu erau simple imitaţii, ci funcţionau normal. Urma apoi o chicinetă cu frigider, un cuptor electric, dulapuri pentru vase, ceramică şi argintărie, chiuvetă, masă şi

scaune. Bowman începu să o exploreze nu numai cu curiozitate, ci şi cu o foame crescândă.

Pentru început, deschise frigiderul, de unde răbufni un val de aer rece. Rafturile erau pline de pachete şi conserve, toate arătând familiar de la distanţă. Din apropiere, etichetele erau însă indescifrabile. Remarcă absenţa ouălor, a laptelui, a untului, cărnii şi fructelor, sau a altor alimente proaspete; frigiderul le conţinea doar pe cele preparate într-un fel sau altul.

Bowman ridică o cutie cu cereale, gândind, în vreme ce executa mişcarea, că era bizar să fie păstrată la rece. Ridicând-o, înţelese că nu conţinea cereale; era mult prea grea.

O rupse la un capăt şi examină conţinutul.

Înăuntru se găsea o substanţă albăstruie, uşor umedă, de greutatea şi consistenţa unei budinci. Exceptând culoarea ciudată, arăta destul de apetisant.

Dar e ridicol, îşi spuse. Cu siguranţă sunt privit şi probabil cu acest costum pe mine dau impresia unui idiot. Dacă e un test de inteligenţă, probabil c-am picat deja. Fără alte ezitări, se întoarse în dormitor şi începu să desfacă clama căştii. Apoi o ridică o fracţiune de centimetru, întredeschise garnitura şi inspiră prudent. Atât cât putea să-şi dea seama, era un aer normal.

Lăsă casca să cadă pe pat şi începu recunoscător – şi oarecum cu greutate – să iasă din costum. Atunci când termină, se întinse, respiră adânc şi puse grijuliu costumul printre articolele convenţionale de îmbrăcăminte din dulap. Arăta straniu agăţat acolo, însă spiritul de ordine care-i caracteriza pe astronauţi nu-i permitea să-l lase în altă parte.

După care se întoarse cu iuţeală în bucătărie, pentru a inspecta mai îndeaproape cutia cu „cereale".

Budinca albăstruie avea un miros aromat, asemănător cu cel al unei prăjituri cu migdale. Bowman o cântări în palmă, apoi rupse o bucată. Deşi ştia cu siguranţă că nimeni nu încearcă să îl otrăvească, exista întotdeauna posibilitatea de eroare, mai cu seamă într-un

domeniu atât de complex precum biochimia.

Ciuguli câteva firimituri, mestecă şi înghiţi frântura; hrana era excelentă, cu toate că gustul ei era atât de eluziv încât devenea indescriptibil. Dacă închidea ochii, îşi putea închipui că e carne, pâine, sau chiar fructe. Dacă nu apăreau efecte secundare, atunci de foame nu trebuia să se teamă.

Înghiţind doar câteva guri din substanţă se simţi deja satisfăcut şi căută ceva de băut. În frigider erau şase beri, din nou o marcă bine cunoscută, iar el desfăcu una.

Capacul metalic pocni în lungul liniilor de tensiune. Dar cutia nu conţinea bere; spre surpriza şi dezamăgirea lui, în interior nu se afla decât substanţă albăstruie.

Deschise rapid alte câteva cutii şi pachete. Indiferent de natura etichetelor, conţinutul era acelaşi; dieta avea să fie, pare-se, cam monotonă, iar de băut nu va avea decât apă. Umplu un pahar de la chiuvetă şi sorbi precaut.

Scuipă pe loc; gustul era groaznic. Apoi, oarecum ruşinat de reacţia instinctivă, se forţă să bea restul.

Prima înghiţitură fusese suficientă ca să identifice lichidul. Gustul era groaznic tocmai pentru că lipsea cu desăvârşire; robinetul furniza apă pură, distilată. Era evident că anonimele sale gazde nu intenţionau să-şi asume riscuri în privinţa sănătăţii sale.

Cu foamea potolită, se hotărî să facă un duş rapid. Nu exista săpun, o altă inconvenienţă minoră. Beneficie în schimb de un foarte eficient uscător cu aer cald în jetul căruia se lăfăi minute lungi, înainte de a încerca unul dintre halatele din şifonier. Apoi se întinse pe pat, fixând tavanul şi străduindu-se să descopere un sens al situaţiei în care se găsea.

Nu progresase prea mult în clipa când atenţia îi fu atrasă de un alt obiect. Exact deasupra patului se afla un ecran de televiziune, comun camerelor de hotel. Presupusese că, asemenea cărţilor, constituia o imitaţie.

Însă telecomanda de pe noptieră arăta atât de reală, încât nu rezistă să nu se joace cu ea; degetele sale atinseră senzorul ON, iar ecranul se ilumină.

Febril, începu să schimbe la întâmplare codurile canalelor şi aproape imediat recepţionă cea dintâi imagine.

Era cea a unui cunoscut comentator african de ştiri, discutând strădaniile întreprinse pentru salvarea faunei sălbatice din ţara sa. Bowman ascultă câteva secunde, atât de captivat de sunetul vocii umane încât nu conta ce anume asculta. După care comută canalul.

În următoarele cinci minute, pe ecran se perindară o orchestră simfonică interpretând *Concertul pentru violă* al lui Walton, o dezbatere asupra stării vieţii teatrale, un western, o demonstraţie a unui nou tratament contra migrenei, un joc colectiv într-o oarecare limbă orientală, o psihodramă, trei jurnale de actualităţi, un meci de fotbal, un curs de geometrie (în ruseşte) şi diferite semnale de acord şi teletext. De fapt, o selecţie perfect normală din multitudinea de programe de televiziune ale Pământului şi, pe lângă sprijinul psihologic oferit, îi confirmară o bănuială înfiripată deja în mintea lui.

Toate emisiunile aveau o vechime de circa doi ani. Acest fapt le data cu aproximaţie de pe vremea descoperirii lui TMA-1; era greu de crezut că la mijloc era o simplă coincidenţă. Ceva sau cineva monitorizase undele radio; blocul de abanos fusese mult mai ocupat decât consideraseră vreodată oamenii.

Continuă să parcurgă spectrul de frecvenţe şi, deodată, recunoscu o scenă familiară. Era un apartament identic cu cel în care se găsea el acum, unde un actor vestit îşi acuza furios iubita de infidelitate. Bowman privi cu un şoc al recunoaşterii spre sufragerie – iar când camera de filmat urmări cuplul indignat spre dormitor, involuntar întoarse capul să vadă dacă cineva nu intră pe uşă.

Aşadar, în acest fel îi fusese pregătită recepţia; gazdele îşi bazaseră ideile despre viaţa terestră pe programele de televiziune. Sentimentul că juca un rol de film era adevărat într-un sens aproape literal.

Pentru moment aflase tot ce îşi dorea; închise aparatul. Se întrebă ce să facă în continuare, încrucişându-şi mâinile la ceafă şi privind fix ecranul stins.

Era istovit din punct de vedere fizic şi emoţional, totuşi părea imposibil să doarmă în astfel de împrejurări fantastice, mai departe de Pământ decât fusese orice alt om vreodată. Patul confortabil şi instinctul înţelept al trupului conspirară însă laolaltă împotriva voinţei sale.

Bâjbâi după întrerupător, iar camera se cufundă în întuneric. În câteva secunde trecuse deja dincolo de hotarul viselor.

Astfel, pentru ultima dată, David Bowman adormi.

45

Recapitulare

Nemaiexistând motiv pentru prezenţa ei, mobila apartamentului se dizolvă înapoi în mintea creatorului. Numai patul rămase – şi pereţii, protejând acest fragil organism de energiile pe care încă nu le putea controla.

În somnul său, David Bowman se mişcă neliniştit. Nu se trezi şi nici nu visă, dar nu mai era complet inconştient. Asemenea ceţii strecurându-se într-o pădure, ceva îi invadă mintea. Simţea doar vag, întrucât impactul total i-ar fi distrus creierul la fel de sigur ca focurile bântuind în exterior. Sub acea scrutare atentă, nu încercă nici speranţă şi nici teamă; emoţiile îi fuseseră filtrate şi îndepărtate.

Avea impresia că pluteşte în spaţiu, în vreme ce în jur, în toate direcţiile, se întindea o reţea geometrică de linii sau de fire de-a lungul cărora se deplasau mici puncte de lumină – unele încet, altele cu viteze ameţitoare.

Cândva privise la microscop o secţiune a creierului uman, iar în reţeaua de fibre nervoase descoperise aceeaşi complexitate labirintică. Aceea fusese însă statică şi moartă, în vreme ce aici ea depăşea însăşi viaţa. Ştia, sau credea că ştie, că urmăreşte funcţionarea unei minţi uriaşe, căzută în contemplarea unui univers unde el reprezenta o infimă parte.

Viziunea, ori iluzia, dură doar un moment. Apoi planurile cristaline şi perspectivele interconectate de lumină sclipitoare dispărură, în vreme ce David Bowman pătrundea într-un tărâm al conştiinţei de sine pe care niciun om nu-l mai experimentase.

La început, i se păru că timpul însuşi se scurge în sens contrar. Chiar şi aşa ceva era pregătit să accepte, după care înţelese adevărul mai subtil.

Izvoarele memoriei îi fuseseră prinse într-o capcană; printr-un proces controlat, îşi retrăia trecutul. Aici era apartamentul de hotel, aici capsula spaţială, acolo poarta prin care pătrunsese din nou în univers. Şi nu doar imaginile vizuale, ci toate senzaţiile şi emoţiile simţite atunci treceau pe lângă el din ce în ce mai repede. Viaţa i se derula ca o bandă de magnetofon, în sens invers, cu o viteză din ce în ce mai mare.

Se trezi din nou la bordul lui *Discovery*, iar inelele lui Saturn umpleau cerul. Repetă dialogul final cu Hal; îl văzu pe Frank Poole părăsind nava în ultima sa misiune; auzi vocea Pământului, asigurându-l că totul decurge normal.

Şi retrăind aceste evenimente, ştiu că totul este bine. Cobora la baza coridoarelor temporale, fiind stors de cunoştinţe şi de experienţă pe măsură ce era purtat către copilărie. Dar nimic nu se pierdea; tot ceea ce fusese el odată, indiferent de momentul vieţii, era transferat într-un loc mai sigur. În vreme ce un David Bowman înceta să mai existe, un altul devenea nemuritor.

Mai repede şi mai repede se deplasă înapoi în anii cei uitaţi şi într-o lume mai simplă. Chipuri pe care odată le iubise şi le considerase pierdute pentru totdeauna îi zâmbiră dulce. Le zâmbi la rându-i cu dragoste şi fără de durere.

În cele din urmă, regresia temporală fu încetinită; puţurile memoriei erau aproape goale. Timpul se scurse tot mai greu, apropiindu-se de un moment de stază – aşa cum un pendul încremeneşte o clipă la limita arcului, înainte de a începe următorul ciclu.

Clipa fără de sfârşit trecu; pendulul îşi schimbă sensul de mişcare. Într-o cameră goală, plutind printre focurile unui dublu sistem stelar

la douăzeci de mii de ani-lumină depărtare de Pământ, un bebeluş deschise ochii şi începu să plângă.

46

Transformare

Tăcu atunci când înţelese că nu mai era singur.

Un dreptunghi fantomatic, sclipitor, se formase în aer. Se solidifică într-un corp cristalin, îşi pierdu transparenţa şi se umplu de o luminozitate palidă, lăptoasă. Stafii nedefinite, dar atrăgătoare, se mişcară pe suprafaţa şi în adâncimile sale. Se topiră în bare de lumină şi de umbră, apoi formară modele suprapuse, întretăiate, care începură încet să se rotească armonic într-un ritm pulsatoriu părând să umple întreg spaţiul.

Era un spectacol capabil să atragă şi să menţină atenţia oricărui copil – sau a oricărui om-maimuţă. Însă, la fel cum procedase cu trei milioane de ani în urmă, reprezenta doar manifestarea exterioară a unor forţe prea subtile pentru a fi percepute în mod conştient. Constituia doar o jucărie gândită să distragă simţurile, în timp ce adevăratul proces era condus la niveluri mult mai profunde ale minţii.

De această dată, operaţia se dovedi sigură şi rapidă, iar ţesătura noului proiect se închegă. În eonii scurşi de la precedenta lor întâlnire, multe fuseseră învăţate de ţesător, iar materialul asupra căruia îşi aplica el arta în prezent avea o textură infinit mai fină. Dacă acest material poseda însă calităţile care să-i permită să fie

înglobat în tapiseria mereu crescândă a galaxiei, numai viitorul putea spune.

Cu ochi ce adăposteau deja o concentrare mai mult decât umană, copilul privi adâncimile monolitului cristalin, zărind – fără să înţeleagă încă – misterele ascunse acolo. Ştia că ajunsese acasă, că aici se afla originea multor altor specii pe lângă cea a lui, însă ştia şi că nu poate să rămână. Dincolo de acest moment îl aştepta o altă naştere, mai stranie decât oricare alta din trecut.

Clipa de destin sosi; modelele luminoase renunţară să mai oglindească secretele inimii cristalului. Murind, pereţii protectori se topiră şi ei în nonexistenţa din care apăruseră pentru o scurtă vreme, iar soarele stacojiu umplu cerul.

Metalul şi plasticul uitatei capsule spaţiale, îmbrăcămintea odată purtată de o entitate pe nume David Bowman izbucniră în flăcări. Ultimele legături cu Pământul dispăruseră, descompuse în atomii componenţi.

Copilul abia de observase însă fulgerarea, în timp ce se adapta căldurii confortabile a noului său mediu înconjurător. Încă avea nevoie, pentru puţină vreme, de această cochilie de materie pentru a-şi focaliza puterile. Trupul indestructibil reprezenta în prezent imaginea propriului ego din mintea sa; şi în pofida puterilor sale, ştia că este încă un copil. Aşa avea să rămână până ce se hotăra să adopte o altă formă, sau să treacă dincolo de hotarele materiei.

De asemenea, sosise vremea să plece – deşi, într-un anume sens, nu va părăsi niciodată acest loc unde se născuse a doua oară, fiind pentru totdeauna legat de entitatea care utiliza sistemul dublu de sori în scopuri de neînţeles. Direcţia, dacă nu şi natura destinaţiei, era limpede pentru el. Nu era nevoie să parcurgă iarăşi ruta întortocheată pe unde venise. Cu instinctul a trei milioane de ani, înţelese că existau mai multe căi de a ocoli spaţiul. Anticul mecanism al Porţii Stelare îl servise cu credinţă, însă încetase să mai fie necesar.

Sclipitoarea formă dreptunghiulară care altădată nu păruse a fi nimic mai mult decât un monolit de cristal plutea în continuare înaintea lui, indiferentă la flăcările infernului de dedesubt. Conţinea

secrete încă de nedescifrat ale timpului şi spaţiului, dar parte dintre ele cel puţin le înţelegea acum şi era capabil să le mânuiască. Cât de evidentă – şi cât de *necesară* – era progresia matematică a laturilor monolitului, secvenţa de pătrate 1:4:9! Şi cât de naiv să-ţi închipui că seria se sfârşea aici, în numai trei dimensiuni!

Îşi concentră mintea asupra acestor simplităţi geometrice, iar în vreme ce creierul său o atingea cu delicateţe, rama goală se umplu de întunericul nopţii interstelare. Lumina soarelui roşu păli, părând mai degrabă să se îndepărteze în toate direcţiile în acelaşi timp, iar înaintea lui apăru vârtejul luminos al galaxiei.

Ar fi putut fi o sculptură incredibil de detaliată, frumoasă, incrustată într-un bloc de plastic. Însă era realitatea, cuprinsă în întregimea ei cu simţuri mai subtile decât văzul. Dacă dorea, îşi putea concentra atenţia asupra oricăreia dintre sutele de miliarde de stele; şi era capabil să facă mai mult de atât.

Iată, ajunsese aici plutind pe un râu uriaş de aştri, la jumătatea drumului dintre focurile concentrate ale inimii galactice şi singuraticele stele-santinelă de la margini. Şi aici dorea să fie, de această parte a prăpastiei din cer, serpentină de întuneric golită de orice stea. Ştia că acest haos fără formă, vizibil numai datorită palidelor reflecţii care-i zugrăveau marginile, conţinea materia neutilizată a creaţiei, materialul brut al evoluţiei ce avea să fie. Aici timpul nu începuse încă; lumina şi viaţa se vor apuca să modeleze acest loc doar după ce sorii prezentului se vor fi stins demult.

Inconştient, îl mai străbătuse o dată; acum trebuia să-l traverseze iarăşi, prin propria lui voinţă. Gândul îl umplu de o teroare bruscă, încât o clipă rămase împietrit şi dezorientat, iar noua sa viziune asupra universului tremură, gata să se sfarme într-o mie de fragmente.

Nu teama de genunile galactice îi îngheţa sufletul, ci o nelinişte mult mai profundă, izvorâtă dintr-un viitor încă nenăscut. Abandonase scara de proporţii a umanităţii şi în prezent, contemplând fâşia de întuneric fără stele, cunoscu primele semne ale eternităţii deschise înaintea lui.

Apoi îşi aminti că nu va rămâne niciodată singur, iar panica i se topi

treptat. Percepţia limpede asupra Universului îi reveni – nu în întregime datorită efortului propriu, şi fu conştient de ajutor. Când va avea nevoie de îndrumare în primii săi paşi şovăitori, o va găsi alături.

Încrezător încă o dată, asemenea unui săritor de la înălţime care şi-a recăpătat curajul, plonjă de-a lungul anilor-lumină. Galaxia izbucni din rama mentală unde o închisese; stele şi nebuloase trecură pe alături într-o iluzie a vitezei infinite. Sori fantomatici explodară şi rămaseră în spate în vreme ce el trecea prin inimile lor; banda de praf rece şi neagră care-l speriase mai devreme îi apăru acum doar ca o aripă de corb pe faţa Soarelui.

Stelele se răreau; strălucirea Căii Lactee pălea într-o umbră a gloriei pe care el o cunoscuse – şi pe care, atunci când se va simţi pregătit, o va cunoaşte iarăşi.

Ajunsese înapoi exact unde dorea să ajungă, în spaţiul pe care oamenii îl numesc real.

47

Copilul-Stea

În faţa lui, irezistibilă jucărie sclipitoare, plutea Pământul cu toate popoarele sale.

Se întorsese la timp. Jos, pe acel glob aglomerat, alarmele aveau să clipească pe ecrane radar, marile telescoape de observaţie aveau să cerceteze cerul – iar istoria aşa cum o cunoscuse omul se va apropia de un hotar.

O mie de kilometri dedesubt, deveni conştient de trezirea unei aţipite încărcături a morţii, oscilând greoaie pe orbită. Slabele energii pe care le conţinea nu constituiau o ameninţare pentru el; prefera însă un cer curat. Îşi exprimă voinţa, iar megatonele orbitale înfloriră într-o detonaţie tăcută care aduse un răsărit scurt şi fals unei jumătăţi de planetă.

Aşteptă apoi, rânduindu-şi gândurile şi meditând asupra puterilor sale încă netestate. Căci, deşi era stăpânul lumii, nu era foarte sigur ce trebuia să facă în continuare.

Dar avea el să se gândească la ceva.

(1969)

Epilog

După 2001

Romanul *2001. O odisee spaţială* a fost scris între anii 1964 şi 1968, şi a apărut în iulie 1968, la puţină vreme după lansarea filmului. După cum am povestit în cartea *The Lost Worlds of 2001* (1972), ambele proiecte s-au desfăşurat concomitent, influenţându-se reciproc.

Aşa că am trăit adesea experienţa neobişnuită de a revizui manuscrisul după ce vedeam filmările zilnice bazate pe o versiune anterioară a povestirii – un mod stimulativ, deşi mai degrabă costisitor, de a scrie un roman.

În consecinţă, asemănările dintre acesta şi film sunt mai numeroase decât este de obicei cazul, dar există şi diferenţe semnificative. În roman, destinaţia navei *Discovery* este Iapetus, cea mai enigmatică dintre Lunile lui Saturn. S-a ajuns acolo cu ajutorul lui Jupiter: nava s-a apropiat de planeta uriaşă şi s-a folosit de gravitaţia ei enormă ca să producă un efect de „praştie", accelerând astfel pentru a doua parte a călătoriei. Exact aceeaşi manevră a fost folosită de sondele spaţiale Voyager în 1979, când s-au făcut primele observaţii detaliate ale giganţilor exteriori.

Cu toate acestea, în film, Stanley Kubrick a fost destul de înţelept să evite confuzia şi a fixat a treia întâlnire dintre om şi monolit între Lunile lui Jupiter. S-a renunţat cu totul la Saturn, deşi Douglas

Trumbull a folosit mai târziu experienţa acumulată la filmarea planetei cu inele în propria producţie, *Silent Running* (*Singur în spaţiu*, 1972).

Nimeni nu şi-ar fi imaginat, la mijlocul anilor şaizeci, că explorarea Lunilor lui Jupiter nu era rezervată secolului următor, ci se afla la doar cincisprezece ani distanţă. Nici n-ar fi visat la minunile care aveau să fie găsite acolo – deşi e evident că descoperirile făcute de gemenele Voyager vor fi întrecute de dezvăluiri şi mai neaşteptate. În momentul în care a fost scris *2001*, Io, Europa, Ganymede şi Callisto nu erau decât puncte de lumină chiar şi pentru cel mai puternic telescop. Astăzi sunt lumi, fiecare unică, iar Io este corpul ceresc cel mai activ vulcanic din sistemul solar.

Cu toate acestea, atât cartea, cât şi filmul rezistă destul de bine în lumina acestor descoperiri. Nu există schimbări majore pe care mi-aş dori să le fac în text şi e fascinant de comparat ceea ce vedem în secvenţele din film cu imaginile reale înregistrate de camerele de pe Voyager.

Nu trebuie uitat nici faptul că *2001* a fost scris întro perioadă situată înaintea unui Mare Prag în istoria omenirii. De acele vremuri ne desparte pentru totdeauna pasul pe Lună al lui Neil Armstrong. 20 iulie 1969 se afla la jumătate de deceniu în viitor când Stanley Kubrick şi cu mine am început să ne gândim la un „proverbial film science fiction bun" (expresia îi aparţine). Astfel că istoria şi ficţiunea s-au întreţesut reciproc.

Astronauţii de pe Apollo au văzut deja filmul când au plecat spre Lună. Cei din echipajul lui Apollo 8, primii cărora li s-a dezvăluit faţa ei ascunsă, de Crăciunul anului 1968, mi-au povestit că au fost tentaţi să transmită un mesaj despre descoperirea unui monolit mare şi întunecat. Din păcate, prudenţa a învins.

Iar mai târziu au avut loc câteva întâmplări aproape ieşite din comun, când realitatea a imitat arta. Cea mai neobişnuită dintre toate a fost peripeţia lui Apollo 13, în 1970.

Ca un bun început a fost faptul că modulul de comandă, locul unde se află echipajul, fusese botezat Odiseea. Chiar înainte de explozia rezervorului de oxigen, care a dus la anularea misiunii, echipajul

asculta *Zarathustra* lui Richard Strauss, deja universal identificată cu filmul. Imediat ce alimentarea cu energie sa oprit, Jack Swigert a transmis prin radio Centrului de Comandă: „Houston, avem o problemă.“ Cuvintele pe care Hal lea spus lui Frank Poole întro împrejurare similară au fost: „Îmi pare rău să vă întrerup petrecerea, însă avem o problemă.“

Apoi, când a fost publicat raportul misiunii, administratorul NASA, Tom Paine, mi-a trimis un exemplar şi a notat sub cuvintele lui Swigert: „Aşa cum ai spus tot timpul că va fi, Arthur.“ Încă am un sentiment ciudat când îmi reamintesc întreaga serie a evenimentelor, de parcă îmi revine o anumită responsabilitate.

Alt ecou e mai puţin serios, dar la fel de uimitor. Una dintre secvenţele impresionante pentru realizarea tehnică a fost aceea în care astronautul Frank Poole era înfăţişat alergând pe pista din interiorul unei centrifuge uriaşe, ţinută locului de „gravitaţia artificială“ produsă de propria rotaţie.

Aproape un deceniu mai târziu, echipajul staţiei orbitale Skylab – care s-a bucurat de un succes strălucitor – şi-a dat seama că designerii le oferiseră ceva similar. Un inel de sertare care formau o bandă circulară netedă pe peretele interior. Skylab nu se învârtea, lucru care nu i-a împiedicat pe ingenioşii ei ocupanţi. Au descoperit că pot alerga pe pistă exact ca şoarecii din cuşcă şi pot produce un efect vizual identic celui din film. Apoi au transmis întregul exerciţiu pe Pământ (mai e nevoie să menţionez acompaniamentul muzical?), la care au adăugat comentariul: „Stanley Kubrick ar trebui să vadă.“ Ceea ce s-a şi întâmplat în scurt timp, fiindcă i-am trimis înregistrarea. (N-am mai primit-o niciodată înapoi; Stanley foloseşte o gaură neagră îmblânzită ca să păstreze ordinea.)

Mai este şi bizarul caz al „Ochiului lui Iapetus“, descris în capitolul 35, unde Bowman descoperă „un oval de un alb sclipitor... cu margini atât de precise, încât lăsa impresia că... fusese trasat cu grijă pe suprafaţa micii Luni“, cu un mic punct negru exact în centru, care se dovedeşte a fi monolitul (sau unul dintre avatarurile lui).

Ei bine, când Voyager 1 a făcut primele fotografii cu Iapetus a ieşit la iveală un oval mare perfect tăiat, cu un mic punct negru în mijloc. Carl Sagan mi-a trimis imediat un print de la Jet Propulsion

Laboratory cu notaţia criptică „M-am gândit la tine". Nu ştiu dacă trebuie să mă simt uşurat sau dezamăgit că Voyager 2 a lăsat lucrurile nelămurite.

În urmă cu paisprezece ani, când am scris ultimele cuvinte – „Căci, deşi era stăpânul lumii, nu era foarte sigur ce trebuia să facă în continuare. Dar avea el să se gândească la ceva" –, am simţit că am închis circuitul, împiedicând orice posibilitate a unei continuări. În următorul deceniu am ridiculizat până şi ideea, din motive care mi se păreau foarte clare. De vreme ce *2001* discuta următorul stadiu al evoluţiei umane, ar fi fost absurd să se aştepte cineva ca eu (sau chiar Stanley) să o descrie, un lucru la fel de absurd precum acela de a-i cere lui Priveşte-Lună să-l înfăţişeze pe Bowman şi lumea lui.

În ciuda protestelor mele, e acum evident că subconştientul îmi lucra din greu, poate şi ca răspuns la şuvoiul constant de scrisori de la cititorii care voiau să ştie „ce se întâmplă în continuare". Într-un târziu, ca un exerciţiu intelectual, am scris un rezumat al unei posibile continuări sub forma unei schiţe de film şi am trimis exemplare lui Stanley Kubrick şi agentului meu, Scott Meredith. În ce-l priveşte pe Stanley, a fost doar un semn de politeţe, pentru că ştiam foarte bine că el nu se repetă (aşa cum nici eu nu scriu niciodată continuări), dar am sperat că Scott va vinde schiţa revistei *Omni*, care publicase recent o alta, *The Songs of Distant Earth*. Apoi am sperat în van că fantoma lui *2001* va fi în sfârşit exorcizată.

Stanley a arătat un interes rezervat, dar Scott a fost entuziasmat – şi de neclintit. „Trebuie să scrii cartea", mia spus. Cu un geamăt, am înţeles că avea dreptate.

Iar acum, binevoitorule cititor (cum se zice), vei afla ce se întâmplă mai departe în *2010. A doua odisee spaţială*. Sunt extrem de îndatorat celor de la New American Library, deţinătorii drepturilor de autor pentru *2001. O odisee spaţială,* care mi-au permis să folosesc capitolul 37 în noul roman. Acesta are rol de legătură, unind cele două cărţi.

Un ultim comentariu despre ambele romane, acum, întrun punct situat aproape la mijloc între anul 2001 şi momentul când Stanley Kubrick şi cu mine am început să lucrăm împreună. Contrar părerii obişnuite, scriitorii de science fiction caută foarte rar să prezică viitorul. Aşa cum bine a afirmat Ray Bradbury, ei cel mai adesea

încearcă să evite subiectul. În 1964, prima perioadă eroică a erei spaţiale tocmai se deschisese. Statele Unite au ales Luna drept ţintă şi, odată luată decizia, cucerirea altor planete a părut inevitabilă. Părea rezonabil ca până în 2001 să existe o staţie spaţială gigantică pe orbita Pământului, iar un pic mai târziu şi expediţii ale oamenilor spre alte planete.

Întro lume ideală, acest lucru ar fi fost posibil: războiul din Vietnam ar fi plătit pentru tot ceea ce a arătat Stanley Kubrick pe marele ecran. Acum ne dăm seama că va dura un pic mai mult.

2001 nu va sosi în 2001, deşi, lăsând la o parte accidentele, până la acea dată aproape toate lucrurile descrise în carte şi film vor fi într-un stadiu avansat de planificare.

Cu excepţia comunicării cu inteligenţele extraterestre: asta e ceva ce nu poate fi plănuit niciodată, doar anticipat. Nimeni nu ştie dacă se va întâmpla mâine sau peste o mie de ani.

Dar se va întâmpla cândva.

Arthur C. Clarke
Colombo, Sri Lanka
noiembrie 1982